Torrebuta

M

HISTORIA MONASTICA, QVAE RELIGIOSAE ET SOLITARIAE VITAE ORIGINEM, PROGRESSIONES, incrementa, & naturam, ex Scriptura ſacra, ex Pontificio & Cæſareo Iure, ex antiquiſsimis hiſtorijs, ex veterum Patrum, atque Iuriſconſultorum ſcriptis demonſtrat.

AVCTORE IACOBO MIDDENDORPIO,
Theol. Iuriſp. & academiæ Colonienſis PROCANCELLARIO *atque* RECTORE.

Præcipua capita poſt Præfationem indicantur.

LVCAE X.

Martha, Martha, ſollicita es, & turbaris erga plurima: Porrò, vnum eſt neceſſarium: Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Apud Goſuinum Cholinum.

ANNO DOM. M.DCIII.
Cum gratia & priuileg. Cæſ. Maieſt.

REVERENDO,

NOBILI, ET EGREGIO IN *Christo Patri*, GVLIELMO AB HOICHKIRCHEN, *Abbati & Domino in Siegberg, Stralen, Gultz, & E[illegible]enheim, &c. Patrono obseruando.*

DIssertissimus ille Christianorum Cicero Lactantius Firmianus, ad Constantinum Romanorum Imperatorem, re & nomine *Magnum*, de vera & falsa Religione, & Sapientia præscripturus, libro quarto Diuinarum Institutionum asseuerat: quòd cum religione, sapientia, indissolubili nexu cohæreat. Quia in colendo sapere debeamus, id est, scire, quid, & quomodo colendum sit, & in sapiendo colere, hoc est, re & actu quod scitur adimplere: vt ijdem sint Doctores sapientiæ, qui & Dei sacerdotes, & sapere nihil aliud sit, nisi Deum verum iustis & pijs cultibus honorare.

Cùm superioribus annis veræ & falsæ sapientiæ, bonarumque Artium, & literarum, celebriumque totius orbis Academiarum originem, progressiones, & in-

crementa peruestigarem, multa dignissima ex antiquitatum arcanis occurrebant, quæ illius commentationis metas excederent; ideoque ea primò in locos communes congessi, paulatim verò, quantum ingenij vires, & publica negotia patiebantur, in certos tractatus digessi; & inter cætera de solitariæ, religiosæ, & Monasticæ vitæ origine, ab exordio mundi, ante, & post Diluuium, incrementis & naturâ, caussis, & effectis, cæterisque adiacentibus & connexis historiam collegi.

Quam nuper, cùm Serenissimorum & Reuerendissimorum Principum, Archiepiscopi, & Electoris, atque Coadiutoris & Administratoris Coloniensis auctoritate & iussu, in hac materia Monastica & Cœnobitica crebrò, diuersis in locis versari oporteret, relegere, atque exercere debui, & in præsentem formam redegi, vt mihi soli subinde seruiret. Sed quando alij quidam Doctissimi viri eam videbant, nullum vrgendi finem fecerunt, donec Typographo excudendam permitterem.

Nam olim fuerunt, neque desunt hactenus, qui religiosum & solitarium vitæ genus, tanquam nouum, & Reip. inutile, otiosum, & à superstitiosis hominibus temerè adinuentum calumnientur, & ab ingressu religionis homines varijs argu-

mentis

mentis deterrere conentur, & abuſionum atque difficultatum plauſtra in hanc ſacram officinam importent. Icc irco primam illius originem, vetuſtatem, dignitatem, vtilitatem, & iucunditatem ex Scriptura ſacra, ex Pontificio, & Cæſareo Iure, ex antiquiſsimis hiſtorijs, & veterũ Patrum, atque Iuriſconſultorum ſcriptis, patefacere ſtudui. Qui conſtanter affirmant: quòd religioſa, & ſolitaria vita, Deum ipſum, Patriarchas, Prophetas, & Apoſtolos authores habeat, ortumq́ue illius ab exordio mũdi deriuant. Etſi enim omnibus hominibus promiſcuè finis hic propoſitus eſſe debeat, diuinæ virtutis, & iuſtitiæ, ſimilitudo, qui ad imaginem Dei creati ſunt: tamen non tantùm orthodoxi Patres, & hiſtorici fideliſsimi probant, ſed Pythagoras, Plato, Epictetus, cæteriq́ue illuſtriores Poetæ, atque Philoſophi agnouerunt. Duplex hominum genus in Rep. verſari: quorum hi facerent, quę humanitatis ratio, leges, & plebiſcita præſcribunt, abſtinerent verò ab ijs, quæ prohibentur: illi autem, propter ardentius virtutis & ſapientiæ ſtudium, ea etiam prætermitterent, quæ alij vſurpant, & quibus ipſi rectè vti poſsent, facerent ſæpè quæ facere non tenerentur: quæq́ue cæteri mediocriter boni viri non faciunt.

Ipseque Moyses, & vetustissimi historici, atque orthodoxi Patres affirmant: quòd Adami filius Seth, & illius progenies, perfectioris & religiosæ vitæ, bonarumque artium, & sapientiæ inuentores, & propagatores extiterint: cumque virtutis & sapientiæ studijs excellerent, per ipsos religio, & pietas, diuinarumque & humanarum rerum doctrina in orbem terrarum fuerit introducta, vt genus humanum, in hoc mundi exilio, varijs miserijs obnoxium, duabus illis præclarissimis rebus, religione & sapientia fulciretur. Ideoque Sethini à Moyse, & à sapientibus viris, filij Dei vocantur. Peculiaresque viuendi leges, & certam precandi formam habebant; præceptumque ijs ab Adamo & Setho erat, vt à Cainorum consuetudine abstinerent, & seorsim habitarent: ne Cainorum (quos Moyses filios hominum appellat) consuetudine deprauarentur. Vnde longè maior ira Dei, vniuersique orbis interitus (vt exitus declarauit,) proueniret.

Noachus post Diluuium noui orbis instaurator, veram religionem, & priscam religiosorum Sethinorum pietatem, continentiamque huic mundo restituit. Quod in libris Academiarum demonstraui.

Veræ antiquitatis peritiſsimus Hieronymus, ad Paulinum ſcribens, ait: Romani Duces imitentur Camillos, Fabritios, Regulos, Scipiones: Philoſophi proponant ſibi Socratem, Platonem, Ariſtotelem: Poetæ æmulentur Homerum, Virgilium; Oratores Lyſiam, Demoſthenem, Gracchos, Tulliũ; Epiſcopi & preſbyteri habeant Apoſtolos, & Apoſtolicos viros: Nos autem habeamus propoſiti noſtri Principes, Heliam, & Heliſæum, & filios Prophetarum, qui habitabant in agris, & ſolitudinibus, & faciebant ſibi tabernacula propè fluenta Iordanis: & tandem Paulos, Antonios, Iulianos, Hilarionem, Macarios. Iterum ad Ruſticum Monachum: Filij prophetarum quoque Monachos in veteri teſtamento legimus, ædificabant ſibi caſulas, iuxta fluenta Iordanis, & turbis vrbium derelictis, polenta & herbis agreſtibus victitabant. Aurelius Auguſtinus in Pſal. 132. Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum, &c.

Iſta, inquit, verba pſalterij, iſte dulcis ſonus, iſta ſuauis melodia, tam in cantico, quàm intellectu etiam Monaſteria peperit. Ad hunc ſonum excitati ſunt fratres, qui habitare in vnum cupiuerunt. Iſte verſus fuit tuba ipſorum, ſonuit per

orbem terrarum,& qui diuisi erant, congregati sunt in vnum,ex voce huius Psalmi appellati sunt Monachi, ne quis vobis de isto nomine insultet Catholicis. Ecclesiasticæ historiæ scriptores, & orthodoxi Patres,in eandem prorsus sententiam , de religiosæ vitæ exordio loquuntur : & in noua lege à Ioanne Baptista, atque Apostolis deriuant. Progressionemque, & incrementa,hoc Commentario fusius enarraui. A temporibus Apostolorū plurimi religiosi viri & fœminæ amoris diuini facibus incensi,contemptis omnibus, sese ad Christi studium , solitariumque vitæ genus alacriter contulerunt, vitam suam ad Euãgelicæ perfectionis regulam composuerunt: omnibus externis, & propria voluntate relictâ, sese totos rebus diuinis consecrabant,vt per Euangelica Dei ipsius consilia,vitam Apostolicam perfectius imitarētur.Nouæ enim & inusitatæ virtutis admiratio ad animos hominum pietate & religione informandos plurimum valet. Statim ac simul cum Christiana fide , Monastica etiam disciplina, aureo Constantini Magni seculo propagari , & ex latebris , atque solitudine , in qua diu, ob crebras grauissimas persecutiones delituerat,erumpere cœpit;& vbi Christianismus introducebatur , & religio simul

acce-

accedebat, Pauli, & Antonij Eremitarum virtutes tantæ fuerunt, vt etiam Dæmonibus terribiles essent: & Constantinus Magnus ipsorum precibus seipsum, vxorem, & liberos suos, totumque Romanum Imperium commendaret. Concilio Oecumenico Nicæno primo, & magno, religiosorum status approbatus & commendatus reperitur. Quamdiu eius alumni, & professores, vita & moribus optimi viri erant, qui animas hominum sanabant, morbos curabant, & præclarè de repub. merebantur, magnum incrementum capiebat. Ex hoc religiosorum genere ferè extiterunt sacerdotes illi, qui Germanos doctrina & miraculis permouerunt, vt Christianam religionem amplecterentur.

In Europam tempore Constantini, & aliorum Imperatorum, Christianismum, magna ex parte, introduxerunt, & propagârunt, languescentemque in cordibus multorum veram pietatem resuscitârunt. Multos populos barbaros ad Christum adduxerunt. Pontifices, & Episcopi sanctitate, doctrina, miraculis clari, atque Reges & Principes hinc exorti sunt, aut huc se contulerunt. Innumeri religiosi doctrina & eloquentia excelluerũt. Monasteriaq; fuerunt seminaria doctorũ vi-

rorum, qui mundum conſeruarint. Pluri-
mumque fructus reip. & decoris religioſi
ordines attulerunt. Haudquaquã ergo il-
liberalis otij, vel voluptatis, deſidiæque
cauſa, religioſum, ſolitariũq; vitæ genus,
temerè, vel à quopiam coacti, ſed amore
rerum cæleſtium, & beatæ immortalita-
tis deſiderio religionem ingrediebantur.
Quando in Eccleſiæ infantia pauciores
adhuc in vrbibus Chriſtiani habitabant,
& maxima Chriſtianorum pars ita pieta-
tem & virtutes coleret, vt à communi
vita parum diſcederet: haud pauci ad cu-
piditatem amplioris pietatis exarſerunt:
diuinoque cultui, ex immenſo cœleſti-
um rerum amore addicti, ad perfectio-
rem vitæ gradum, (Deo adiutore) con-
ſcendere cupiebant: corpus in terra ge-
rentes, cogitatione verò & animo in cœ-
lo morabantur: verbaque eorum, & ope-
ra à virtute proficiſcebantur.

Quod vt commodius conſequeren-
tur, ab hominum turba migrabãt: vt cor-
poreis vinculis, mundique fallacis illece-
bris liberati, multo purius aſpectum ani-
morum in diuina claritate defigerent:
quietamque & pacatam vitam dege-
rent, in montibus, ſaltibus, atque ſpelun-
cis paſsim verſabantur. Mariæ Magdale-
næ contemplatricis, quæ, Chriſto teſte,
opti-

optimam partem elegit, & Apostolorum exemplum atq; doctrinam imitantes.

Quare Chrysostomus montes & saltus sanctorum tabernacula vocat. Monasteriaque pœnitentiæ loca; Admirabilis vitæ Gymnasia: pietatis scholæ, virtutum officinæ, pauperum hospitalia nuncupantur. Basilius Magnus de laudibus Eremi ad Monachum lapsum: O vita Eremitica! O vita sancta, Angelica, benedicta, viuarium animarum, exêdra gemmarum cœlestium: Curia cœlestium Senatorum. Alij religiones velut munimen aduersus diabolicos insultus, cœlitus hominibus datas aiunt, tanquam officinas pietatis, Christianæque perfectionis Magisteria. Ob hanc rem plurimi nobiles adolescentes, in magnis opibus enutriti, in magna spe dignitatis & honoris educati, studio tam admirabilis virtutis, quã in Cœnobijs tunc cernebant, incensi, opes deseruerunt, honores contempserunt, voluptates aspernabantur, & in eorum societatem, quasi in tranquillum vitæ portum, ab aduersa vitiorum tempestate confugerunt. Haud paucæ etiam virgines eximia specie, & insigni pulchritudine, quarum nuptias multi Iuuenes nobiles ambiebant, omnes huius vitæ blanditias con-

tempse-

tempserunt, vt in sanctarum virginum collegijs multo suauius Christi spiritu & consuetudine fruerentur. Vt non coactæ fuerint ad Monasteria, sed non potuerint à Monasterijs retineri. Vt mentem ab omni praua cupiditate abstrahere, totumq; animum à sensibus terrenis abducere liceret: extinctaque corporis rebellione, à curis, solicitudinibus, periculis, & laqueis (quibuscum seculares colluctãtur) liberi, purius soli Deo inseruirent, & cœleste manna, cæteris absconditum, coronamque vitæ æternæ consequerentur. In hoc igitur tractatu satis, ni fallar, edissertum est: Qualiter religiosa, solitaria, & Monastica vita fuerit exorta, quas progressiones, quæ incrementa habuerit ante & post Diluuium: quibus authoribus sit in omnibus prouincijs dispartita: à quibus, & quamobrem Monasteria Cœnobiaq; extructa fuerint: quare veteres tam libenter fuerint religionem ingressi, & quo animo sit appetenda religio: de officio parentum erga illas proles, quas huic vitæ destinârunt; vt nec cogant, nec prohibeant: quid futuro Monacho ante cogitandum sit: de eligendo bono Duce, & Cœnobiarcha, certaque sodalitate, ordine & Cœnobio; de receptione Tyronum: de vestitu, de professione:

ne: & veſtibus religioſis; de vita & moribus: de conſtantia, diligentiaque in progrediendo: non facilè diuagando extra Monaſterium: de clauſura, & viſitatione amicorum: quàm periculoſa ſit virginibus cum viris, & cum fœminis viri conuerſatio: de laboribus, & exercitijs religioſorum: de ſilentio: de prauis cogitationibus maturè comprimendis: de balneis, de ſpirituali gaudio: de temporis ratione & modo adhibendo: de caſtitatis excellentia & præmio: quantum Eccleſiæ Dei & Chriſtianæ Reipub. profuerint religioſæ vitæ ſectatores, vt propterea ab antiquis valde honorati fuerint: quòd propter aliquorum abuſus & vitia, res & ordo vituperandus non ſit, nec malorum odio boni grauandi: Aliorum quorumdam argumentorum explicatio: quæ de aſperitate, de inſuauitate, de tentationibus magnis, de difficultate, de morbis, deque ſolitudine, & otio, ad deterrendum ab ingreſſu religionis afferuntur: Quòd Monaſteria neceſſario à legitimo magiſtratu viſitanda ſint, & per diſcretam viſitationem reformanda, & quatenus hoc ad Laicos pertineat. Tempora enim hæc à priſco feruore & inſtituto veteri longè degenerauerunt, vt pleriſq; in locis prudenter reformare oporteat.

Totus

Totus autem hic labor à me susceptus est, ad laudem omnipotentis Dei: salutem animarum: pro bono statu religionis: ad consolationem & ædificationem omnium religiosorum, virorũ, & fœminarum, vt intelligant, quàm præclarum vitæ genus elegerint: & quàm accuratè, solliciteque in eo versari oporteat, vt bona sua iucundius recognoscant, nominiq; suo respondere, vitam quoque & mores ei congruentes instituere conentur.

Deinde in gratiam & honorem Reuerendorum & Doctissimorum Dominorum Patrum: Godefridi Huls S. Pantaleonis, Balthazari Brey S. Martini, Gerardi Folleri S. Hereberti Tuitij, Dionysij Liek S. Nicolai in Bravviler, Godefridi Drack veteris Campi, Bartholomæi Anselt Antiqui Montis, Abbatum, Et Engelberti Artopæi Antonianæ Domus Præceptoris: qui Monasteria sua prudentissimè gubernant. In primis autem R. P. T. Sub cuius auspicijs, & nomine in lucem prodire, eidemque potissimum dedicare volui. Quippe quem diuina bonitas tot præclarissimis ornamentis insigniuit, vt Ordinis illius decus, insignis domus Siegburgensis incolumitas, Nobilis familiæ suæ splendor, meritò appel-

letur.

letur. Cuius pietatem, prudentiam atque virtutes boni omnes prædicant, & ipse cognoui. De quibus Summus Pontifex informatus, paterno affectu beneuolẽ complecti cœpit; & ad augendam illius dignitatem, ac pro maiore authoritate concilianda, R.P.T. & successoribus suis Mytræ priuilegium indulsit: maioraque ornamenta paulatim sequentur; & sempiternam optimi nominis memoriam post se in terris relinquet, ac ineffabilibus gaudijs regni cœlestis cum Sanctis illis Patribus cumulabitur in cœlis. Coloniæ Agrippinæ ex Decanatu S. Andrææ, nonis Martij, Anno 1603.

R. P. T.

Obseruant.

Iacobus Middendorpius, I.V. D. Vniuer. Coloniensis Procancellarius, & Rector.

CARMEN IN COMMENDATIONEM SOLITVDINIS EX Cornelij Musij vita solitaria.

Beata verè solitudo res. Deis
Accepta, turba exosa, grata vatibus,
Industriæ altrix, ingeni excitabulum,
Tranquillitatis pabulum verè vnicum,
Quietis almæ dulce seminarium.

APOSTROPHE AD RELIGIONEM NON FICTAM, SED VERAM eamque Christianam, quæ cum lacera veste &c. describitur pulchra pictura, versibus expressa, cum apposita ad eandem responsione.

Quænam tam lacero vestita incedis amictu?
Religio summi vera Patris soboles.
Cur vestis tam vilis? opes contemno caducas.
Quis liber hic? Patris lex veneranda mei.
Cur nudum pectus? decet hoc candoris amicam.
Cur innixa cruci? crux mihi grata quies.
Cur alata? homines doceo super astra volare.
Cur radians? mentis discutio tenebras.
Quid docet hoc frenum? mētis cohibere furores.
Cur tibi mors premitur? mors quia mortis ego.

Ergo cum Dauide Psalmo 54.

Ecquis dabit columbinas,
Leues alas, alas binas,
Vt hinc volem properè,
Hactenus vt impeditus,
In secessu expeditus
Valeam quiescere.

SENTENTIAE ALIQVOT IN COMMENDATIONEM *solitariæ vitæ & religionis.*

Genes. cap. 12.

Dixit Dominus ad Abraham: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram quam monstrauero tibi: faciamque te in gentem magnam, & benedicã tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus.

Genes. 15.

Noli timere Abraham: ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.

Thren. 3.

Sedebit solitarius, & tacebit: quia leuauit se, super se.

Oseæ 2.

Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius.

GREGORIVS NAZIANZENVS *in Apologetico, quo rationem reddit, cur Episcopatum repudians in Pontum fugisset.*

Cùm tranquillæ vitę, atque ab horum frequentia semotæ amo-

re flagrarem, non tuli me imperiosè trahi, atque in medios tumultus contrudi, ab hacque vita perinde atq; ab Asylo quodam per vim auelli: nihil enim mihi fortunatius eo homine esse putabatur, qui clausis compressisq; corporis sensibus atq; extra carnem mundumque positus, in seque collectus (nec nisi summa necessitate impellente, quidquam rerum humanarum attingens, atq; secum in se & cum Deo colloquens) superiorem rebus in aspectum cadentibus vitam agit: diuinasque species & imagines puras semper, nec vllis terrenis & errabundis formis permixtas in se ipso circumfert, ac Dei rerumque diuinarum purum omnino speculum est, indiesque efficitur, lucique lucem, obscuriori videlicet clarior adiungitur, ac iam futuri æui bono fruitur, & cum Angelis versatur, & licet adhuc in terris agens, terram deserit, atque à Spiritu in cœlo collocatur.

CLIMACVS Gradu 4.

Monasteriū est quoddam cœlum

terre-

terrenum, & ideo quo affectu, ac reuerētia credimus Angelos ministrare Deo, eadem nos etiam fratribus nostris ministrare debere.

FRANCISCVS PETRARCHA Libro 2. de Vita solitaria Tractatu 2. Capite 9.

O verè vita pacifica, cælestique simillima. O vita melior super vitas: vita laborum vacua, bonorumque tantorum capax: vbi exspectatur salus: suauè iugum Domini portatur: tacetur & sedetur, & sedendo consurgitur. Vita salutaris: hominibus formidabilis: & inuisa dæmonibus: quod nisi ita esset, haudquaquam id vitæ genus ingressos tam multis & tam varijs tentationū generibus infestarent. Vita reformatrix animę: reparatrix morū innouatrix affectuū: lotrix sordiū; purgatrix scelerū: conciliatrix Dei & hominum: ruinarum innumerabilium instauratrix. Vita contemptrix corporum: cultrix ingeniorum: moderatrix præcipitum: torpentium excitatrix appetituum: genitrix nobilium: al-

ma virtutũ nutrix: vitiorũ domitrix: perẽptrixq́; palæstra luctantiũ: arena currentium: campus pugnantium: arcus triumphantium: Bibliotheca legentium: cella meditantium: penetrale orantium: Mons contemplantium. Et quid dicam, nisi simul omnia: vita felix, & ad omne bonum opus aptissima: vita philosophica: poëtica: sancta: prophetica.

ALEXIVS VGONIVS IN DIALOgo de solitudine.

Solitudo vitæ non immeritò singularis dicta, ita vt ea sola verè vita sit: reliquis omnibus conueniat, quod ait Cicero: quod hæc nostra quæ dicitur vita, mors est. Vita demum ad omne præclarum opus aptissima, reparatrix morum, innouatrix affectuum, purgatrix scelerum, vitiorum domitrix, alma virtutum nutrix. Vita philosophiæ mater poësis adiutrix, prophetiæ reuelatrix, maximeque sanctitatis, ac rectitudinis cultrix. Vita (vt breui omnia dicã) angelica cœlestique simillima.

Damasce-

Damascenus in historia B. Iosaphat.

BEati certè illi, ac ter beati, vt qui Dei amore flagrârunt, atque ob eius amorem omnia pro nihilo duxerunt; si quidem lachrymas profuderunt, dieq́; ac nocte in luctu versati sunt, vt æternam consolationem adipiscerentur: se ipsos vltro depresserunt, vt illic in altum extollerẽtur: carnes suas fame & siti, & vigilijs confecerunt, vt illic Paradisi delitiæ, & gaudia eos exciperent: Spiritus sancti tabernaculum per cordis puritatẽ extiterunt, vt ad Christi dextrã starent: lumbos suos in veritate succinxerunt, atq; in promptu semper lampades habuerũt, immortalis spõsi aduentũ expectantes. Nam cùm mentis oculis præditi essent, horrendũ illũ diem semper prospiciebant, atq; tum futurorũ bonorum, tum futuri supplicij cõtemplationem ita in corpore defixam gerebãt, vt ab ipsa nunquã diuellerẽtur. Laborare hic studuerunt, vt sempiternæ glorię compotes essent. Perturbationum expertes, non secus atq; Angeli fuerunt. Beati illi, ac ter beati, quoniam firmis mentis oculis præsentium rerum vanitatem, atq; humanæ prosperitatis incertitudinem, & inconstãtiam prospexerunt, eaq́; reiecta, sempiterna bona sibi ipsis condiderũt: & vitã eam, quæ nunquam occidit, nunquam morte interrumpitur, arripuerunt.

INDEX

DE

DE ORIGINE

ET PROGRESSIONIBVS RELIgiosæ & solitariæ vitæ, in veteri testamento, ante, & post diluuium.

CAPVT I.

Etsi Dominus Devs Adamũ & Euam, primos omniũ hominum parentes, ex Paradiso, horto voluptatis, propter inobedientiã, meritò eiecerat: promisit tamen futurum aliquando, vt semen mulieris caput impijssimi serpentis, qui tanti mali auctor extiterat, contunderet: ipseque Dei filius de virgine natus homo, non hoc tantum peccatum, sed omnia totius mundi scelera, sacratissimo sanguine suo expiaret, tolleret iram Dei patris, ac perditam salutem instauraret, vt reditus non in terrestrem quidem Paradisum, sed in cælestem iterum pateret. Et hanc ob causam hominum creator & parens, cuius natura bonitas, cuius opus misericordia, vt ait Leo, nunquam cessauit, vel cessat, eam imbecillitatem humani generis aptissimis quibusdam adminiculis fulcire, & diuina quædam instrumenta proponere,

Genes. 3.

Serm. 2. de Natiuit.

quibus, si velint, salutem suam consequi possint. Hinc enim tot salutaria consilia iudiciaq; ad hominē adeò lubricū & debilem per se, sustinendum ne cadat, vel si ceciderit, subleuandū roborandūq;, scriptura sacra, & Dei ecclesia demonstrauit.

Ideoque multi homines, iam inde ab initio mundi, incredibili eius amore exardescere, & cælestem religiosamque vitam amplecti cœperunt. Cumq; animaduerterent, quàm infelici essent loco constituti, vbi non modò plurimis animi & corporis bonis destituerentur, sed ipsa etiam caro sua spiritui & animo (cui tanquam minister quidam obtemperare debebat) violenter repugnaret: tunc necessariò perpetuum duellum exorsi, ieiunijs, atque laboribus, vigilijsque, & assiduis ardentissimis precibus, carnem domare, atque in seruitutem redigere studuerunt. Quales viri à Mose, & sacræ historiæ scriptoribus filij Dei atque Sethini vocantur. A Setho nimirum filio Adami, qui perfectioris & religiosæ vitæ, & bonarum artium auctor atq; propagator fuit.

Cumque virtutis & sapientiæ studijs vir egregius existeret, optimos quoque filios reliquit, per quos vera religio & pietas, diuinarumque & humanarum rerum

Genes. 6. Ioseph. lib. 1. antiq. cap. 4. Petr. Comest. cap. 29. 31. in Genes. Vincent. Erphord. & alij. August. li. 15. de ciuit. Dei cap. 18. Beda super Genes.

rum doctrina, primò est in orbem terrarum introducta: vt genus humanum in hoc mundo varijs miserijs obnoxium, duabus illis præclarissimis rebus, religione & sapientia fulciretur.

Vide libros nostros de Academijs, & Tractatū de vera religione.

Peculiarem Sethini precandi formam, & certas viuendi leges habebant: fuitque illis ab Adamo & Setho præceptum, vt à Cainorum consuetudine abstinerent, sed in monte quodam, Paradiso proximiore, habitarent. Metuebant enim optimi viri, ne sicut Cainus Abelem fratrem suum crudeliter oppresserat, ita eius posteri, & præsertim mulieres, religiosorum & bonorum Sethinorum animos prauis moribus & libidine deprauatos occiderent: Vnde longè maior Dei ira, (vt exitus proh dolor declarauit) vniuersique orbis interitus, prouenirét. Nam quamdiu in isto vitæ & studiorum genere perdurabát, satis quidem felices, & Deo, cui peculiariter adhærere decreuerát, ceteris chariores erát. Sed postquam à prisca sanctimonia, continentiaq; ac probitate degenerabant, vt Cainorum cõsuetudine, & humanarum filiarũ pulchritudine atq; blanditijs corrupti, ex religiosis & spiritualibus, atque Philosophis, mundani, carnales, libidinosi & molles euaderent: multò adhuc nequiores

Genes. 6. Ioseph. lib. 1. ca. 5. antiquitat. Iuda. Comest. cap. 31. in Genesim. Vincent. spec. lib. 2. cap. 51. Nauc. & alij.

quiores & sceleratiores filios, ex incesto illo concubitu, procreauerunt, qui à maxima turpitudine, & nefandis sceleribus Gygantes vocabantur. Taliterq; Deum offenderunt, vt creati à se hominis pœnitentia duceretur: totumque genus humanum breui tempore diluuio sese interempturum pronuntiaret. Noachum autem virum iustum, maximam nauim fabricare voluit, ex lignis leuigatis, cuius longitudo trecẽtorum cubitorum esset, quinquaginta cubitorum latitudo, & altitudo cubitorum triginta: in qua ipse cum vxore sua, & tribus filijs, Semo, Chamo, Iapeto, & vxoribus eorum; cæterarum quoque animantium speciebus ab aqua conseruaretur. Hanc verò tantæ mundi cladis atque diluuij causam extitisse, non solùm Moses, & veteris historiæ sacræ auctores asseuerant, sed ipse etiam CHRISTVS, apud Matthæum & Lucam, apertè profitetur. *Matth.24. Lucæ 17.*

Noachus verò, quia noui orbis instaurator & parens esse debebat, qui veram religionem, & priscam religiosorum Sethinorum pietatem, continentiamq; filios & posteros suos doceret, idcirco admirabili DEVS consilio vsus est, quando in salutarem illam nauim ingredi iussit, viros à mulieribus separatos. Sic enim

Moses

Moses loquitur: *Ingressus est Noë, & filij eius, vxor eius, & vxores filiorum eius cum eo in arcam, propter aquas diluuij.* Vt inde perspicerent, propter incontinentiam, & incestos concubitus, ac Gygantæos mores, hanc cladem vniuerso terrarum orbi superuenisse: & in nouo orbe scirent, sibi ab illis esse diligentissimè cauendum. Cumque arca ista ecclesiæ Christianæ typus existeret, hac cæremonia eos hortari voluit, vt non modò aliqui religiosi permanerent, sed ipsi etiam coniuges promiscuè orationi, pœnitentiæ, & rebus diuinis operam in Ecclesia daturi, certis temporibus ab vxoribus abstinerent. *Genes. 7.*

Post diluuium locutus est Dominus ad Noe: *Egredere de arca tu, & vxor tua, filij tui, & vxores filiorum tuorum tecum, & ingredimini super terram, crescite & multiplicamini super eam.* Quia enim omnes reliqui homines diluuio perierant, naturæ necessitas sobolem, ac procreationem, conseruationemque humani generis postulabat. Ideoque viri cum viris, & mulieres cum mulieribus in arcam ingrediuntur; sed viri cum mulieribus exeunt. Id quod in sacra historia Mosis, non solùm D. Ambrosius, antiquissimus & prudentissimus Ecclesiæ Christianæ Doctor, ac *Genes. 8.* *Ambros. c. 21. de Noe & arca.*

Comestor c. 35. in Genesim. Hiero. l. 1. contra Iouinianum.

Petrus Comestor, alijque scriptores obseruauerunt: sed verę antiquitatis peritissimus Hieronymus, his verbis contra Iouinianum, impurum hominem, & virginitatis ac religiosæ vitæ hostem, confirmat. Arca illa, iuxta Apostolum Petrum, typus ecclesiæ fuit, in qua octo animę saluæ factæ sunt: quando ingreditur in eam Noe, tam ipse quàm filij eius ab vxoribus separantur, quando verò egreditur in terram, iunguntur paria, & quod in Arca, id est ecclesia, fuerat separatum, in mundi conuersatione sociatur. Ipse quidem Noachus Pontifex eorum, & sacerdos atq; magister fuit, & religiosæ vitæ primus post diluuium author. Nam statim ex Arca egressus, altare ædificauit, & domino Deo gratias acturus, obtulit sacrificium, & filijs benedixit, & præclara vitæ ac morum præcepta dedit. Altare illud ex octo lapidibus construxisse fertur, vt sempiternam diluuij, quo ex omnibus hominibus octo tantùm superfuerant, memoriam haberent, proptereaq; à vitijs abstinerent, & virtutes sectarentur. Quod non tantùm sacra historia Genes. 8. & 9. & Theologorum schola affirmat: sed Io. etiam Brunellus Iurisconsultus tractatu de homicidio part. 4. nu. 29. profitetur.

Chri-

Chrysostomus tamen cùm retulisset historiam Mosis, quòd Noachus post diluuiũ 350. annos superuixisset: neq; hoc, inquit, putes absq; caussa asignasse scripturam, sed vide, & hoc loco iusti continentiam. Quia cùm tanta frueretur vbertate, & prosperitate, superuiueretq; tanto annorũ numero post egressum ab arca, noluit vltra indulgere puerorum procreationi. Nec enim cõmemorat scriptura, illũ alios præter tres istos pueros habuisse, &c. Tres illi fuerunt, Semus, Chamus, Iapetus, ante diluuium procreati & cum Noacho in Arca conseruati. Etsi nõ ignoro, celebres auctores existimare, quòd Chamus per artes magicas Patrem suum Noachum temulentum & nudum deturparit, & sterilem reddiderit, tamen eorum opinio (licet præsens institutum confirmet) de fabulis Rabinorum deprompta, & parum sanæ rationis habere videtur. Tandem Noachus Semi filij sui primogeniti posteros aliquot religiosos fecisse creditur. Vnde versus.

Chrysost. homilia 29. in Genesim, Euseb. li. 1. ca 9. demonst: Euangel. Idem probat P. Benedictus Pererius lib. 14. in Genesim.

Semi Iapeti Chami posteritas
Tu supplex ora, tu protege, tuq; labora.

Certisq; temporibus reliquos omnes, vt rectiùs Deo seruirent, ab vxoribus promiscuè iussit abstinere. Id quod

non tantùm Semi posteritas in Asia obseruauit, sed prisci etiam Ianigenæ, qui ex Iapeto originem duxerunt, in Europa (etsi veram rationem, cùm varijs superstitionibus & idololatria essent deprauati, non intelligebant) longo tempore retinuerunt. Lucius enim Fenestella, celeberrimus scriptor Romanus, de Hercule & ipsius vxore loquens: Erant, inquit, duo parati coniugibus lecti, eò quòd postridiè Libero patri rem diuinam facturi erāt, seorsum concubituris.

Fenestella de Sacerdotijs Rom. cap. 1.

Noachum inter cætera nomina, quibus posteri eum appellauerunt, Liberum quoque vocârunt, ac in ipsius memoriam institutis sacris, hanc etiam cæremoniam adhibuerunt. Paulatimque vera religio apud Iapeti & Chami progeniem, fraudibus diaboli, prorsus extincta est, & idololatria atq; Paganismus, (Iudæis tantùm, qui ex Semo descenderunt, exceptis) in vniuerso terrarum orbe increbuit. Semper tamen qualemcunque veræ religionis vmbram, & priscas cæremonias, mutata earum & obscurata veritate retinuerunt, vt in libris Academiarum, & in tractatu de religione demonstraui.

Ad Martis quidem sacra multis diebus accuratissimè præparari oportebat, quod

quod ex hac Prisci proconsulis oratione colligitur: Notum sit omnibus vobis ciues Chalcedonenses, vt his octo diebus purificatio fiat, & nono die immolemus magno Deo Marti. Ad quem morem fortaßsis allusit Iuuenalis:

Ille petit veniam, quoties non abstinet vxor *Iuuen. Sat. 6.*
Concubitu, sacris obseruandisq; diebus.
Magnaq; debetur violato pœna Cadurco.

Tandem Paulus Apostolus Iesu Christi hunc morem puritati restituit: Nolite fraudare inuicem, nisi fortè ad tempus ex consensu, vt vacetis orationi. *1. Corinth. 7.* Hæc ergo Noachus, auctore Spiritu sancto, taliter geßisse creditur. Ipsius vxor, & prima omnium hominum noui orbis mater, Vesta, quamdiu post diluuium qualiterque vixerit, sacris literis expressum non habemus: ex vetustißimis tamen historijs, & probabilibus coniecturis, probaui in Academia Romana, quod & ipsa cœlebs permanserit, & sacras aliquot virgines, perpetui ignis conseruatrices instituerit. Breui enim tempore admirabiliter hominum genus post diluuium multiplicabatur, quando singulis ferè partubus plures liberos matres producebant. Quod sacerdotium Vestæ cùm diu in Italia ante vrbem conditam floruisset, magno honore & reuerentia Romani

Menandrum, Terentium: Oratores Lysiam, Demosthenem, Gracchos, Tullium: Episcopi & Presbyteri habeant in exemplum Apostolos, & Apostolicos viros, quorum honorem posſidentes, habere nitantur & meritum: Nos autem habeamus propoſiti noſtri principes, Paulos, Antonios, Iulianos, Hilarionem, Macarios. Et vt ad ſcripturarum auctoritatem redeam, noſter princeps Helias, noſter Heliſæus, noſtri filij Prophetarum: qui habitabant in agris, & ſolitudinibus, & faciebant ſibi tabernacula prope fluenta Iordanis. De his ſunt & illi filij Rechab, qui vinum & ſiceram non bibebant, qui morabantur in tentorijs, qui Dei per Hieremiam voce laudantur, & promittitur ijs, quod non deficiat de ſtirpe eorum vir ſtans coram Domino, &c.

Rurſus ad Ruſticum Monachum: Filij Prophetarum, quos Monachos in veteri teſtamento legimus, ædificabant ſibi caſulas, iuxta fluenta Iordanis, & turbis vrbium derelictis, polenta & herbis agreſtibus victitabant.

Ambroſ. li. 1. de Virg. In eandem ſententiam Ambroſius: Helias nullis corporei coitus fuiſſe permixtus cupiditatibus inuenitur. Quod Hieronymus quoque ad Euſtochium teſtatur: Virgo Helias, Heliſæus virgo, virgines *Hieron. de cuſtodia virginitatis.*

gines

gines multi filij Prophetarum. Hieremię dicitur: Et tu ne accipias vxorem. Tale hominum religiosorum vitæ genus probauit *Esaias*, multoque futurum in nouo Testamento florentius prædixit: Hæc
dicit Dominus Eunuchis: Qui custodie- *Esaiæ 56.*
rint sabbatha mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea & in muris meis locũ, & nomen melius à filijs & filiabus, nomen sempiternum dabo ijs, & quod non peribit. Et alibi: Qui sunt isti, qui vt nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras suas? Habet enim anima volatus suos, &
quanto ad altiora diuinioraque sese (au- *Ambros. lib.*
ctore Ambrosio) erigunt: tantò magis *3. de Virgin.*
sine vllo terrenæ molis impedimento feruntur. Discite ergo, inquit, virgines in hoc mundo, supra mundum esse, etsi corpus geritis, volitet in vobis ales interior. Ea est natura pennarum, vt agitando se, virtutem capiant. Has alas iam olim
Dauid cõcupierat: Quis dabit mihi pen- *Psalm. 54.*
nas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine.

Hoc Monachos Aegypti crebrò vsurpasse, oculis in cælum eleuatis, probat Hieronymus ad Eustochium. Eodem refert Ambrosius, Cap. 1. ad virginem deuo-

deuotam, illud Pſalmi 44. Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui, & concupiſcet rex decorem tuum; quoniam ipſe eſt Dominus Deus tuus, & adorabunt eum. Idq; virginibus coram Eccleſia, quando recipiebantur, proponi ſolere, ſcribit c. 5. ad virginem lapſam.

D. etiam Auguſtinus in Pſalmum 132. Ecce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum: Iſta, inquit, verba Pſalterij, iſte dulcis ſonus, iſta ſuauis melodia, tam in cantico quàm intellectu, etiam monaſteria peperit. Ad hunc ſonum excitati ſunt fratres, qui habitare in vnum concupierunt. Iſte verſus fuit turba ipſorum: ſonuit per orbem terrarum, & qui diuiſi erant, congregati ſunt in vnum. Ex voce huius Pſalmi appellati ſunt & monachi: ne quis vobis de iſto nomine inſultet catholicis. Daniel vitam elegit quietam, in cœlibatu ſeruire Deo: in nomine Danielis, qui vir deſideriorum eſt appellatus, ſed vtique caſtorum atq; ſanctorum, ſignificantur ſerui Dei, de quibus dicitur; Ecce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum. Meritò illis diſplicet nomen monachorum, qui nolunt habitare in vnum

cum

eum fratribus. Huc etiam pertinet: Lætabitur deserta & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium, germinans germinabit, & exultabit lætabunda, & laudans. Gloria Libani data est ei, decor Carmeli & Saron. Id verè impletum fuisse, imperante Constantino Magno, libro decimo historiæ Ecclesiasticæ testatur Eusebius. *Esaiæ 35.*

D. Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum, & ad Rusticum Monachum profitetur, quòd Ioannes Baptista alter Helias, in eremum abierit, nec in domo Parentum voluerit viuere, cum periculo castitatis, asperaque veste & pellicea Zona, ac locustis, & melle syluestri vsus, verum noui testamenti monachum repræsentarit. Sozomenus quoque de religiosæ vitæ origine loquens: Optimam, ait, hanc Philosophiam exorsus est, sicut quidam dicunt, Helias propheta, & Ioannes Baptista. Et Nicephorus Calixtus: Authorem diuinæ istius Philosophiæ quidam laudant Heliam, illum æmulatorem; quidam verò Ioannem Baptistam. Nicolaus Boerisu Iurisconsultus, in tractatu de Eremitis, asseuerat, eremitas ab Helia & Ioanne Baptista, cœnobitas ab Helisæo Propheta originem ducere. *Sozomenus li. 1. ca. 12. historiæ eccles. Nicephorus l. 8. cap. 39.*

Idem

Comestor c. 35. in Genesim. Hiero. l. 1. contra Iouinianum.

Petrus Comestor, alijque scriptores obseruauerunt: sed verę antiquitatis peritissimus Hieronymus, his verbis contra Iouinianum, impurum hominem, & virginitatis ac religiosæ vitæ hostem, confirmat. Arca illa, iuxta Apostolum Petrum, typus ecclesiæ fuit, in qua octo animę saluæ factæ sunt: quando ingreditur in eam Noe, tam ipse quàm filij eius ab vxoribus separantur, quando verò egreditur in terram, iunguntur paria, & quod in Arca, id est ecclesia, fuerat separatum, in mundi conuersatione sociatur. Ipse quidem Noachus Pontifex eorum, & sacerdos atq; magister fuit, & religiosæ vitæ primus post diluuium author. Nam statim ex Arca egressus, altare ædificauit, & domino Deo gratias acturus, obtulit sacrificium, & filijs benedixit, & præclara vitæ ac morum præcepta dedit. Altare illud ex octo lapidibus construxisse fertur, vt sempiternam diluuij, quo ex omnibus hominibus octo tantùm superfuerant, memoriam haberent, proptereaq; à vitijs abstinerent, & virtutes sectarentur. Quod non tantùm sacra historia Genes. 8. & 9. & Theologorum schola affirmat: sed Io. etiam Brunellus Iurisconsultus tractatu de homicidio part. 4. nu. 29. profitetur.

chri-

Chrysostomus tamen cùm retulisset historiam Mosis, quòd Noachus post diluuiũ 350. annos superuixisset: neq; hoc, inquit, putes absq; caussa assignasse scripturam, sed vide, & hoc loco iusti continentiam. Quia cùm tanta frueretur vbertate, & prosperitate, superuiueretq; tanto annorũ numero post egressum ab arca, noluit vltra indulgere puerorum procreationi. Nec enim cõmemorat scriptura, illũ alios præter tres istos pueros habuisse, &c. Tres illi fuerunt, Semus, Chamus, Iapetus, ante diluuium procreati & cum Noacho in Arca conseruati. Etsi nõ ignoro, celebres auctores existimare, quòd Chamus per artes magicas Patrem suum Noachum temulentum & nudum deturparit, & sterilem reddiderit, tamen eorum opinio (licet præsens institutum confirmet) de fabulis Rabinorum deprompta, & parum sanæ rationis habere videtur. Tandem Noachus Semi filij sui primogeniti posteros aliquot religiosos fecisse creditur. Vnde versus.

Chrysosto. homilia 29. in Genesim, Euseb. li. 1. ca. 9. demonst: Euangel. Idem probat P. Benedictus Pererius lib. 14. in Genesim.

Semi Iapeti Chami posteritas
Tu supplex ora, tu protege, tuq; labora.

Certisq; temporibus reliquos omnes, vt rectiùs Deo seruirent, ab vxoribus promiscuè iussit abstinere. Id quod

non tantùm Semi posteritas in Asia obseruauit, sed prisci etiam Ianigenæ, qui ex Iapeto originem duxerunt, in Europa (etsi veram rationem, cùm varijs superstitionibus & idololatria essent deprauati, non intelligebant) longo tempore retinuerunt. Lucius enim Fenestella, celeberrimus scriptor Romanus, de Hercule & ipsius vxore loquens: Erant, inquit, duo parati coniugibus lecti, eò quòd postridiè Libero patri rem diuinam facturi erāt, seorsum concubituris.

Fenestella de Sacerdotijs Rom. cap. 1.

Noachum inter cætera nomina, quibus posteri eum appellauerunt, Liberum quoque vocârunt, ac in ipsius memoriam institutis sacris, hanc etiam cæremoniam adhibuerunt. Paulatimque vera religio apud Iapeti & Chami progeniem, fraudibus diaboli, prorsus extincta est, & idololatria atq; Paganismus, (Iudæis tantùm, qui ex Semo descenderunt, exceptis) in vniuerso terrarum orbe increbuit. Semper tamen qualemcunque veræ religionis vmbram, & priscas cæremonias, mutata earum & obscurata veritate retinuerunt, vt in libris Academiarum, & in tractatu de religione demonstraui.

Ad Martis quidem sacra multis diebus accuratissimè præparari oportebat, quod

quod ex hac Prisci proconsulis oratione colligitur: Notum sit omnibus vobis ciues Chalcedonenses, vt his octo diebus purificatio fiat, & nono die immolemus magno Deo Marti. Ad quem morem fortaßis allusit Iuuenalis:

Ille petit veniam, quoties non abstinet vxor Iuuen. Sat. 6.
Concubitu, sacris obseruandisq; diebus.
Magnaq; debetur violato pœna Cadurco.

Tandem Paulus Apostolus Iesu Christi hunc morem puritati restituit: Nolite fraudare inuicem, nisi fortè ad tempus ex consensu, vt vacetis orationi. Hæc ergo Noachus, auctore Spiritu sancto, taliter gesisse creditur. Ipsius vxor, & prima omnium hominum noui orbis mater, Vesta, quamdiu post diluuium qualiterque vixerit, sacris literis expressum non habemus: ex vetustißimis tamen historijs, & probabilibus coniecturis, probaui in Academia Romana, quod & ipsa cœlebs permanserit, & sacras aliquot virgines, perpetui ignis conseruatrices instituerit. Breui enim tempore admirabiliter hominum genus post diluuium multiplicabatur, quando singulis ferè partubus plures liberos matres producebant. Quod sacerdotium Vestæ cùm diu in Italia ante vrbem conditam floruisset, magno honore & reuerentia Romani

1. Corinth. 7.

coluerint, conseruarint, auxerint: mox perspicuè sum explicaturus, si priùs sacram historiam de religiosæ & cœlibis, monasticæque vitæ progreßione recensuero.

Exodi 2. & 3. Iudæorum legislator Moyses etsi Madianitam vxorem, Sephoram nomine, duxerat, tamen ad diuinum colloquium in montem Oreb vocatus, & sacrum ministerium legationemque pro vniuerso populo ad Regem Aegypti suscepturus, calciamenta pedum suorum atque humanos affectus exuere iubebatur, & reliquum vitæ suæ tempus cœlebs transegisse traditur: Vnde Epiphanius: Postquam prophetauit Moses, non ampliùs vxori coniunctus est, non ampliùs liberos genuit, habebat enim vitam Domino vacantem. Idem Iosue fecisse putat Hieronymus libro 1. contra Iouinianum. Sacras deinde leges à Deo accepturus Moses, viris imperabat, vt sanctificarentur, vestimenta sua lauarent, & tribus diebus ab vxorum coniunctione abstinerent, dum leges ipsas Deus sanciret. Achimelech sacerdos nulla ratione adduci potuit, vt Dauidi & aliquot ipsius pueris, maxima necessitate laborantibus, panes propositionis porrigeret, antequam mundos existere, & diebus qui-

Epipha. heres. 78. Antidicomarit.

Exodi. 19.

1. Reg. 12. Ambros. li. 1. offic. ca. 50.

quibusdam ab vxoribus continuisse rescíret. Tam diligenter illa vetus traditio, etiam post latam legem fuit à Iudæis obseruata.

Cumq́ue præstantiori natura prædíti viri intelligerent, quòd à diuinarum rerum contemplatione, non parum homines per matrimonium, & curam rei familiaris impedirentur; idcirco quia sectandam sibi castitatem proposuerant, abstinentiam quoque & ieiunium, humilitatemq; in vestitu, & victu quotidiano amplexi fuerunt. Vt sicut gula, & saturitas, superbiaq́ue Adamum & Euam ex Paradiso eiecerant; ita ipsi facilius in cœlum per contrarias virtutes redirent. Quos Paulus Apostolus intelligere videtur, quando ad Hebræos: Circumierunt, ait, in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus, & speluncis & cauernis terræ. Hieronymus ad Paulinum scribit: Habet vnumquodque propositum principes suos: Romani duces imitentur Camillos, Fabritios, Regulos, Scipiones: Philosophi proponant sibi Pythagoram, Socratem, Platonem, Aristotelem: Poetæ æmulentur Homerum, Virgilium,

Hebr. 11.
Ambros. l. 10 epistola 82.

Hier. ad Pauli. de institu. monachi.

Me-

Menandrum, Terentium: Oratores Lysiam, Demosthenem, Gracchos, Tullium: Episcopi & Presbyteri habeant in exemplum Apostolos, & Apostolicos viros, quorum honorem possidentes, habere nitantur & meritum: Nos autem habeamus propositi nostri principes, Paulos, Antonios, Iulianos, Hilarionem, Macarios. Et vt ad scripturarum auctoritatem redeam, noster princeps Helias, noster Helisæus, nostri filij Prophetarum: qui habitabant in agris, & solitudinibus, & faciebant sibi tabernacula prope fluenta Iordanis. De his sunt & illi filij Rechab, qui vinum & siceram non bibebant, qui morabantur in tentorijs, qui Dei per Hieremiam voce laudantur, & promittitur ijs, quod non deficiat de stirpe eorum vir stans coram Domino, &c.

Rursus ad Rusticum Monachum: Filij Prophetarum, quos Monachos in veteri testamento legimus, ædificabant sibi casulas, iuxta fluenta Iordanis, & turbis vrbium derelictis, polenta & herbis agrestibus victitabant.

Ambros. li. 1. de Virg.
Hieron. de custodia virginitatis.

In eandem sententiam Ambrosius: Helias nullis corporei coitus fuisse permixtus cupiditatibus inuenitur. Quod Hieronymus quoque ad Eustochium testatur: Virgo Helias, Helisæus virgo, virgines

gines

gines multi filij Prophetarum. Hieremię dicitur: Et tu ne accipias vxorem. Tale hominum religioſorum vitæ genus probauit Eſaias, multoque futurum in nouo Teſtamento florentius prædixit: Hæc dicit Dominus Eunuchis: Qui cuſtodierint ſabbatha mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea & in muris meis locũ, & nomen melius à filijs & filiabus, nomen ſempiternum dabo ijs, & quod non peribit. *Eſaiæ 60.* Et alibi: Qui ſunt iſti, qui vt nubes volant, & quaſi columbæ ad feneſtras ſuas? Habet enim anima volatus ſuos, & quanto ad altiora diuinioraque ſeſe (auctore Ambroſio) erigunt: tantò magis ſine vllo terrenæ molis impedimento feruntur. *Ambroſ. lib. 3. de Virgin.* Diſcite ergo, inquit, virgines in hoc mundo, ſupra mundum eſſe, etſi corpus geritis, volitet in vobis ales interior. Ea eſt natura pennarum, vt agitando ſe, virtutem capiant. Has alas iam olim Dauid cõcupierat: Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam? Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine. *Pſalm. 54.*

Hoc Monachos Aegypti crebrò vſurpaſſe, oculis in cælum eleuatis, probat Hieronymus ad Euſtochium. Eodem refert Ambroſius, Cap. 1. ad virginem deuo-

deuotam, illud Pſalmi 44. Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui, & concupiſcet rex decorem tuum; quoniam ipſe eſt Dominus Deus tuus, & adorabunt eum. Idq́; virginibus coram Eccleſia, quando recipiebantur, proponi ſolere, ſcribit c. 5. ad virginem lapſam.

D. etiam Auguſtinus in Pſalmum 132. Ecce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum: Iſta, inquit, verba Pſalterij, iſte dulcis ſonus, iſta ſuauis melodia, tam in cantico quàm intellectu, etiam monaſteria peperit. ad hunc ſonum excitati ſunt fratres, qui habitare in vnum concupierunt. Iſte verſus fuit turba ipſorum: ſonuit per orbem terrarum, & qui diuiſi erant, congregati ſunt in vnum. Ex voce huius Pſalmi appellati ſunt & monachi: ne quis vobis de iſto nomine inſultet catholicis. Daniel vitam elegit quietam, in cœlibatu ſeruire Deo: in nomine Danielis, qui vir deſideriorum eſt appellatus, ſed vtique caſtorum atq; ſanctorum, ſignificantur ſerui Dei, de quibus dicitur; Ecce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum. Meritò illis diſplicet nomen monachorum, qui nolunt habitare in vnum

cum

cum fratribus. Huc etiam pertinet: Lætabitur deserta & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium, germinans germinabit, & exultabit lætabunda, & laudans. Gloria Libani data est ei, decor Carmeli & Saron. Id verè impletum fuisse, imperante Constantino Magno, libro decimo historiæ Ecclesiasticæ testatur Eusebius. *Esaia 35.*

D. Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum, & ad Rusticum Monachum profitetur, quòd Ioannes Baptista alter Helias, in eremum abierit, nec in domo Parentum voluerit viuere, cum periculo castitatis, asperaque veste & pellicea Zona, ac locustis, & melle syluestri vsus, verum noui testamenti monachum repræsentarit. Sozomenus quoque de religiosæ vitæ origine loquens: Optimam, ait, hanc Philosophiam exorsus est, sicut quidam dicunt, Helias propheta, & Ioannes Baptista. Et Nicephorus Calixtus: Authorem diuinæ istius Philosophiæ quidam laudant Heliam, illum æmulatorem; quidam verò Ioannem Baptistam. Nicolaus Boerisu Iurisconsultus, in tractatu de Eremitis, asseuerat, eremitas ab Helia & Ioanne Baptista, cœnobitas ab Helisæo Propheta originem ducere. *Sozomenus li. 1. ca. 12. historia ecclesi. Nicephorus l. 8. cap. 39.*

Lib. 2. Mach. cap. 4. Idem profitetur Volaterranus lib. 2. antropolog. Razias multis temporibus cōtinentię propositum tenuit in Iudaismo, corpusque & animam tradere contentus pro perseuerantia.

De Ioanne Baptista cecinit Prudentius Christianissimus Poeta, Hymno 7. Ieiunant. lib. 1. Cathemer.

Post in patentes ille solitudines
Amictus hirtis bestiarum pellibus,
Setisue tectus, hispida & lanugine
Secessit, horrens inquinari & pollui.
Contaminatis oppidorum moribus.
Illic dicata parcus abstinentia
Potum cibumq́; vir seuera industria,
In vsque serum respuebat vesperum.
Paruum locustis & fauorum agrestium
Liquore pastum corpori suetus dare.

Et Nonnus Poeta.

Mellifluis autem Iudaeae in saltibus ora
Montiuagis quidam, desertaq́; incola rupis
Errabat primi praeco baptismatis, illi
Nomen Ioannes.

De eodem canit Ecclesia:

Antra deserti teneris sub annis
Ciuium turmas fugiens petisti:
Ne leui saltem maculare vitam
Famine posses.

FAEMI-

FOEMINAE ETIAM IN VETERI *testamento religiosæ fuerunt.*

CAPVT II.

NEque viri tantùm religiosum & contemplatiuum hoc philosophandi genus consectabātur, sed religiosæ etiam fœminæ idem coluerunt. Postquam enim Hebræi ex Aegypto per mare rubrum transierant, Mosis soror Maria, prophetissa, sumpsit tympanum in manu sua, egressæque sunt omnes mulieres post eam, cum tympanis & choris, quibus præcinebat, dicens: *Cantemus Domino, gloriosè enim magnificatus est, equum & ascensorē proiecit in mare.* Maria, scribit Ambrosius ad Virgines, sumens tympanum, pudore virgineo choros duxit. Considerate, cuius illa speciem tunc gerebat. Nonne Ecclesiæ, quæ religiosos populi cœtus, qui carmina diuina concinerent, immaculato virgo spiritu copulauit? Nam etiam templo Hierosolymis fuisse legimus virgines deputatas. Sed quid Apostolus dicit? Hæc autem in figura contingebant illis, vt essent indicia futurorum. Figura in paucis est, vita in pluribus, &c. Sapientiæ cap. 3. beatæ felices fore prædicantur steriles & incoinquinatæ, quæ ignorant thorum in delicto.

Exod. 15.

Ambros. li. 1. de virginib.

Hierony. ca. 56. Esaiæ.

non tantùm Semi posteritas in Asia obseruauit, sed prisci etiam Ianigenæ, qui ex Iapeto originem duxerunt, in Europa (etsi veram rationem, cùm varijs superstitionibus & idololatria essent deprauati, non intelligebant) longo tempore retinuerunt. Lucius enim Fenestella, celeberrimus scriptor Romanus, de Hercule & ipsius vxore loquens: Erant, inquit, duo parati coniugibus lecti, eò quòd postridiè Libero patri rem diuinam facturi erãt, seorsum concubituris.

Fenestella de Sacerdotijs Rom. cap. 1.

Noachum inter cætera nomina, quibus posteri eum appellauerunt, Liberum quoque vocârunt, ac in ipsius memoriam institutis sacris, hanc etiam cæremoniam adhibuerunt. Paulatimque vera religio apud Iapeti & Chami progeniem, fraudibus diaboli, prorsus extincta est, & idololatria atq; Paganismus, (Iudæis tantùm, qui ex Semo descenderunt, exceptis) in vniuerso terrarum orbe increbuit. Semper tamen qualemcunque veræ religionis vmbram, & priscas cæremonias, mutata earum & obscurata veritate retinuerunt, vt in libris Academiarum, & in tractatu de religione demonstraui.

Ad Martis quidem sacra multis diebus accuratissimè præparari oportebat, quod

quod ex hac Prisci proconsulis oratione colligitur: Notum sit omnibus vobis ciues Chalcedonenses, vt his octo diebus purificatio fiat, & nono die immolemus magno Deo Marti. Ad quem morem fortassis allusit Iuuenalis:

Ille petit veniam, quoties non abstinet vxor Iuuen. Sat. 6.
Concubitu, sacris obseruandisq; diebus.
Magnaq; debetur violato pœna Cadurco.

Tandem Paulus Apostolus Iesu Christi hunc morem puritati restituit: Nolite fraudare inuicem, nisi fortè ad tempus ex consensu, vt vacetis orationi. Hæc ergo Noachus, auctore Spiritu sancto, taliter gessisse creditur. Ipsius vxor, & prima omnium hominum noui orbis mater, Vesta, quamdiu post diluuium qualiterque vixerit, sacris literis expressum non habemus: ex vetustissimis tamen historijs, & probabilibus coniecturis, probaui in Academia Romana, quod & ipsa cœlebs permanserit, & sacras aliquot virgines, perpetui ignis conseruatrices instituerit. Breui enim tempore admirabiliter hominum genus post diluuium multiplicabatur, quando singulis ferè partubus plures liberos matres producebant. Quod sacerdotium Vestæ cùm diu in Italia ante vrbem conditam floruisset, magno honore & reuerentia Romani 1. Corinth. 7.

coluerint, conseruarint, auxerint: mox perspicuè sum explicaturus, si priùs sacram historiam de religiosæ & cœlibis, monasticæque vitæ progreßione recensuero.

Exodi 2. & 3. Iudæorum legislator Moyses etsi Madianitam vxorem, Sephoram nomine, duxerat, tamen ad diuinum colloquium in montem Oreb vocatus, & sacrum ministerium legationemque pro vniuerso populo ad Regem Aegypti suscepturus, calciamenta pedum suorum atque humanos affectus exuere iubebatur, & reliquum vitæ suæ tempus cælebs transegisse traditur: Vnde Epiphanius: Postquam prophetauit Moses, non ampliùs vxori coniunctus est, non ampliùs liberos genuit, habebat enim vitam Domino vacantem. Idem Iosue fecisse putat Hieronymus libro 1. contra Iouinianum. Sacras deinde leges à Deo accepturus Moses, viris imperabat, vt sanctificarentur, vestimenta sua lauarent, & tribus diebus ab vxorum coniunctione abstinerent, dum leges ipsas Deus sanciret. Achimelech sacerdos nulla ratione adduci potuit, vt Dauidi & aliquot ipsius pueris, maxima necesßitate laborantibus, panes propositionis porrigeret, antequam mundos existere, & diebus qui-

Epipha. heres. 78. Antidicomarit.

Exodi. 19.

1. Reg. 12. Ambros. li. 1. offic. ca. 50.

quibusdam ab vxoribus continuisse resciret. Tam diligenter illa vetus traditio, etiam post latam legem fuit à *Iudæis* obseruata.

Cumque præstantiori natura prædi-ti viri intelligerent, quòd à diuinarum rerum contemplatione, non parum homines per matrimonium, & curam rei familiaris impedirentur; idcirco quia sectandam sibi castitatem proposuerant, abstinentiam quoque & ieiunium, humilitatemq; in vestitu, & victu quotidiano amplexi fuerunt. Vt sicut gula, & saturitas, superbiaque *Adamum* & Euam ex Paradiso eiecerant; ita ipsi faciliùs in cœlum per contrarias virtutes redirent. Quos Paulus Apostolus intelligere videtur, quando ad Hebræos: Circumierunt, ait, in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus, & speluncis & cauernis terræ. Hieronymus ad Paulinum scribit: Habet vnumquodque propositum principes suos: Romani duces imitentur Camillos, Fabritios, Regulos, Scipiones: Philosophi proponant sibi Pythagoram, Socratem, Platonem, Aristotelem: Poetæ æmulentur Homerum, Virgilium,

Hebr. 11.
Ambros. l. 10. epistola 82.

Hier. ad Paulі. de institut. monachi.

Me-

Menandrum, Terentium: Oratores Lysiam, Demosthenem, Gracchos, Tullium: Episcopi & Presbyteri habeant in exemplum Apostolos, & Apostolicos viros, quorum honorem possidentes, habere nitantur & meritum: Nos autem habeamus propositi nostri principes, Paulos, Antonios, Iulianos, Hilarionem, Macarios. Et vt ad scripturarum auctoritatem redeam, noster princeps Helias, noster Helisæus, nostri filij Prophetarum: qui habitabant in agris, & solitudinibus, & faciebant sibi tabernacula prope fluenta Iordanis. De his sunt & illi filij Rechab, qui vinum & siceram non bibebant, qui morabantur in tentorijs, qui Dei per Hieremiam voce laudantur, & promittitur ijs, quod non deficiat de stirpe eorum vir stans coram Domino, &c.

Rursus ad Rusticum Monachum: Filij Prophetarum, quos Monachos in veteri testamento legimus, ædificabant sibi casulas, iuxta fluenta Iordanis, & turbis vrbium derelictis, polenta & herbis agrestibus victitabant.

Ambros. li. 1. de Virg. *Hieron. de custodia virginitatis.*

In eandem sententiam Ambrosius: Helias nullis corporei coitus fuisse permixtus cupiditatibus inuenitur. Quod Hieronymus quoque ad Eustochium testatur: Virgo Helias, Helisæus virgo, virgines

gines

nes multi filij Prophetarum. Hieremię
citur: Et tu ne accipias vxorem. Tale
ominum religiosorum vitæ genus pro-
auit Esaias, multoque futurum in nouo
Testamento florentius prædixit: Hæc
icit Dominus Eunuchis: Qui custodie- *Esaiæ 56.*
int sabbatha mea, & elegerint quæ ego
oluі, & tenuerint fœdus meum, dabo
eis in domo mea & in muris meis locũ, &
nomen melius à filijs & filiabus, nomen
sempiternum dabo ijs, & quod non peri-
bit. Et alibi: Qui sunt isti, qui vt nubes
volant, & quasi columbæ ad fenestras
suas? Habet enim anima volatus suos, &
quan[illegible] ad altiora diuinioraque sese (au- *Ambros. lib.*
ctore Ambrosio) erigunt: tantò magis *3. de Virgin.*
sine vllo terrenæ molis impedimento
feruntur. Discite ergo, inquit, virgines
in hoc mundo, supra mundum esse, etsi
corpus geritis, volitet in vobis ales inte-
rior. Ea est natura pennarum, vt agitando
se, virtutem capiant. Has alas iam olim
Dauid cõcupierat: Quis dabit mihi pen- *Psalm. 54.*
nas sicut columbæ, & volabo, & requies-
cam? Ecce elongaui fugiens, & mansi in
solitudine.

Hoc Monachos Aegypti crebrò vsur-
passe, oculis in cælum eleuatis, probat
Hieronymus ad Eustochium. Eodem
refert Ambrosius, Cap. 1. ad virginem
deuo-

deuotam, illud Pſalmi 44. Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui, & concupiſcet rex decorem tuum; quoniam ipſe eſt Dominus Deus tuus, & adorabunt eum. Idq; virginibus coram Eccleſia, quando recipiebantur, proponi ſolere, ſcribit c. 5. ad virginem lapſam.

D. etiam Auguſtinus in Pſalmum 132. Ecce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum: Iſta, inquit, verba Pſalterij, iſte dulcis ſonus, iſta ſuauis melodia, tam in cantico quàm intellectu, etiam monaſteria peperit. Ad hunc ſonum excitati ſunt fratres, qui habitare in vnum concupierunt. Iſte verſus fuit turba ipſorum: ſonuit per orbem terrarum, & qui diuiſi erant, congregati ſunt in vnum. Ex voce huius Pſalmi appellati ſunt & monachi: ne quis vobis de iſto nomine inſultet catholicis. Daniel vitam elegit quietam, in cœlibatu ſeruire Deo: in nomine Danielis, qui vir deſideriorum eſt appellatus, ſed vtique caſtorum atq; ſanctorum, ſignificantur ſerui Dei, de quibus dicitur; Ecce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum. Meritò illis diſplicet nomen monachorum, qui nolunt habitare in vnum

cum

eum fratribus. Huc etiam pertinet: Lætabitur deserta & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium, germinans germinabit, & exultabit lætabunda, & laudans. Gloria Libani data est ei, decor Carmeli & Saron. Id verè impletum fuisse, imperante Constantino Magno, libro decimo historiæ Ecclesiasticæ testatur Eusebius. *Esaia 35.*

D. Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum, & ad Rusticum Monachum profitetur, quòd Ioannes Baptista alter Helias, in eremum abierit, nec in domo Parentum voluerit viuere, cum periculo castitatis, asperaque veste & pellicea Zona, ac locustis, & melle syluestri vsus, verum noui testamenti monachum repræsentarit. Sozomenus quoque de religiosæ vitæ origine loquens: Optimam, ait, hanc Philosophiam exorsus est, sicut quidam dicunt, Helias propheta, & Ioannes Baptista. Et Nicephorus Calixtus: Authorem diuinæ istius Philosophiæ quidam laudant Heliam, illum æmulatorem; quidam verò Ioannem Baptistam. Nicolaus Boerisu Iurisconsultus, in tractatu de Eremitis, asseuerat, eremitas ab Helia & Ioanne Baptista, cœnobitas ab Helisæo Propheta originem ducere. *Sozomenus li. 1. ca. 12. historia eccles. Nicephorus l. 8. cap. 39.*

Idem

ƆEMINAE ETIAM IN VETERI *testamento religiosæ fuerunt.*

CAPVT II.

NEque viri tantùm religiosum & contemplatiuum hoc philosophandi :nus consectabātur, sed religiosæ etiam eminæ idem coluerunt. Postquam e-ım Hebræi ex Aegypto per mare ru-rum transierant, Mosis soror Maria, rophetissa, sumpsit tympanum in ma-u sua, egressæque sunt omnes mulieres ost eam, cum tympanis & choris, qui-us præcinebat, dicens: *Cantemus Domino, oriosè enim magnificatus est, equum & as-'nsorē proiecit in mare.* Maria, scribit Am-rosius ad Virgines, sumens tympanum, udore virgineo choros duxit. Conside-ate, cuius illa speciem tunc gerebat. Nonne Ecclesiæ, quæ religiosos populi cœtus, qui carmina diuina concinerent, mmaculato virgo spiritu copulauit? Nam etiam templo Hierosolymis fuisse :gimus virgines deputatas. Sed quid A-ostolus dicit? Hæc autem in figura con-ngebant illis, vt essent indicia futuro-ım. Figura in paucis est, vita in pluri-us, &c. Sapientiæ cap. 3. beatæ felices ɔre prædicantur steriles & incoinqui-atæ, quæ ignorant thorum in delicto.

Exod. 15.

Ambros. li. 1. *de virginib.*

Hierony. ca. 56. *Esaiæ.*

Iudith. 8. De formosissima, ditissima, religiosissimaq; vidua Iudith, scriptura sacra testatur, quòd post mortem viri sui Manassis, quem in timore *Domini* acceperat, cùm pudicitiam seruare decreuisset, in superioribus domus suæ partibus secretius cubiculum siue oratorium extruxerit, in quo cum aliquot puellis clausa moraretur: quodq; vestem religiosam cilicium sumpserit, & omnibus diebus vitæ suæ ieiunarit, præter sabbata, neomenia, & *l. 2. Machab. cap. 3.* festa domus Israel. In libris Machabæorum dicitur, quòd virgines, quę conclusę erant, procurrebant ad Oniam. De filia Iepthe, quæ virginitatem deflebat cum sodalibus suis circa montes duobus mensibus, Iudic. *11*. Dauidis Regis concubinas Absolō viciarat, reuersus in domum suam Dauid, eas non cognouit iterum, sed tradidit eas in custodiam, alimenta prębens eis, vbi in viduitate consenescebant. 3. Reg. *20*. Benedictus ibi annotauit: Non immeritò hic fundari posset initium & origo religionis earum mulierum, quas vocant religiosas pœnitentes.

Iam verò, qualiter olim Hierosolymis virgines templo fuerint dedicatæ, statim ex Ambrosio est allatum. Vbi Helenam Constantini matrem, crucem Dominicam inuestigaturam, *Christo Iesu* con-

consecratus virgines inuenisse, magnumq; ipsis honorem exhibuisse, Ruffinus, Socrates & Sozomenus in Ecclesiasticam historiam retulerunt. Plurimas namque in veteri testamento, aut virgines, aut post prioris mariti obitum viduas permansisse aiunt, partim vt rectius Deo seruire possent, & sacris rebus operam dare, partim etiam vt grauissimam Euæ maledictionem effugerent. *Multiplicabo ærumnas tuas, & cõceptus tuos, in dolore paries filios tuos, & sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui.* De Anna Prophetissa filia Phanuel narrat Lucas, quòd religiosissima vidua semper fuerit in tẽplo, ieiunijs & obsecrationibus seruiens Deo, diebus ac noctibus. Sacratissima virgo Maria, *Iesu Christi mater*, cùm Angelus profiteretur, quòd ipsa filium esset paritura, quia virgo & religiosa decreuisset permanere. *Quomodo,* inquit *fiet istud, quia virum non cognosco?* Nec enim dicebat Angelus: Concepisti filium, sed concipies, quod certè alioqui adeò mirum videri non potuisse, aiunt. Quin & Philippi Euangelistæ quatuor filiæ Prophetissæ in virginitate consenuerunt, vt Hieronymus, Eusebius, Nicephorus, cæterique scriptores memoriæ prodiderunt. Post crucem Christi, inquit, Hieronymus,

Ruffinus li.1. c.8. Socrates li.1.c.17. Sozom.li..c.3.

Genes.3.

Lucæ 2.

Act Apostol. 21. Eusebius li.3.cap.31. Niceph. lib. 3. cap.20.

ſtatim in actis Apoſtolorum, vna domus Philippi Euangeliſtæ quadrigam produ- cit virginum filiarum: vt Cæſarea, in qua Eccleſia ex gentibus per centurionem Cornelium fuerat dedicata, etiam virginum puellarum prçberet exempla. Cúq; Dominus in Euangelio dixerit, *Lex & prophetæ vſq; ad Ioannem*, iſtæ, quia virgines erant, etiam poſt Ioannem propheταſſe referuntur. Neq; enim poterant veteris teſtamenti lege retineri, quæ virginitatis fulſerant claritate.

Hierony. l. 1. cõtra Iouinianum Epipha. hæreſi 78.

QVALES APVD PRISCOS IN paganiſmo religioſi extiterint.

CAPVT. III.

QVanquam vetus illa pietas, & priſca religio, quam ipſe Noachus poſt diluuium in nouum orbem introduxerat, paulatim, fraudibus diaboli, in idololatriam & ſuperſtitiones conuertebatur, vt ſoli Hebræi veram doctrinam, atq; religionē retinerent: nunquam tamen Dominus Deus omninò eā paſſus eſt ita deprauari, vt nulla eius imago āplius ſupereſſet. Sed pro ſuo erga homines amore, impietati & malitiæ frænũ impoſuit, vt omnes gentes ſigna quçdam haberent, quib⁹ prudētiores ad veræ pietatis & ſapiētiæ ſtudiũ reuocarētur. Etſi ergo multorũ Deorũ cultu deprauati, ab antiqua

Paulus Roman. 1. act. Apoſt. 14.

vera religione longissimè aberrabant, omnes tamē gentes qualécunq; eius vmbram retinuerunt. Nam & sacrificijs Deos placari credebant, si à puris ea sacerdotibus offerrentur: & Dijs immortalibus chariores existere, rectiusq; in diuinarū rerū contemplatione versari arbitrabantur illos, qui liberale otium, & castitatem, atq; virtutes ardentius sectarentur. Quare virgines semper & religiosos in republica sua habuerunt, mirificeq; coluerūt. Quod enim Vestalium virginum (vt ab orbis terrarum Dominis Romanis exordium ducam) sacerdotium, Noachus & ipsius vxor, quam inter reliqua nomina Vestam quoque appellarunt, post diluuium grauissimis de caussis introduxerint, in Academia Romana est à me demonstratum. Hoc diu in Italia ante vrbem conditam floruisse, vel inde apparet, quòd Romuli mater, virgo Vestalis fuisse perhibetur, quam Mars constuprarit. Romani verò huius religiosi admodum cultores extiterunt. Ipse enim Romulus vrbis conditor, vel saltem Numa Pompilius, Vestæ templū extruxit, & virgines legit generosas atq; castas, quę sacrum & inextinguibilem ignem conseruarent: qui si extingueretur, grauissima mala in vniuersam Rempublicam

Vestales virgines.

Aulus Gellius lib. 1. ca. 12. Pomp. Lætus c. 6. L. Fenestella ca. 6. de sacerdot. Romanis.

 crede-

credebãtur esse ventura: quod admonere eos debebat, propter extinctam pietatem, venisse diluuium. Quare templum Vestæ rotundum fecerat Numa, vt facilius in eo virgines sacrum ignem fouerent. Lege enim cautum erat: *Virgines Vestales in vrbe custodiunto ignem foci publici sempiternum.* Ideoque flagris à Pontifice maximo cædi iubebantur, si earum negligentia sanctus ignis extinctus esset. Has igitur virgines Pontifex maximus instituebat, apprehensaque manu, ab eo parente, in cuius potestate erant, velut bello captas abducebat. Vnde apud veteres Scriptores, non tam eligi, quàm capi solere leguntur. Capiendi verò, siue, vt nunc ferè loquimur, profitendi forma erat: Sacerdotem Vestalem, quæ sacra faciat, quæ ius siet, pro populo Romano, Quiritibusque, sacerdotem Vestalem facere, vti quod optima lege fiat, ita te Amata capio. Amatæ quidem omnes à Pontifice inter capiendum dicebantur, quoniam quæ primò à Romulo, siue Numa capta erat, Amata vocabatur. Lege Papia cautum fuit; vt arbitratu Pontificis Maximi viginti è populo virgines legerentur, sortitioque fieret ex hoc numero, in concione: sed ea lex paulatim exoleuit, satisq; illi electioni fieri cœptũ est, si quis honesto loco natus, Pontifici

Cicero lib. 2. de legibus.

Professio earum.

Maximo ad istud sacerdotiũ filiam suam offerret, cuius dũtaxat, saluis obseruationibus, religionis ratio haberi posset. Minimè tamen capiebãtur sine maximo delectu, & accurato examine, primò quidẽ ætatis, ne minor esset annis sex, nec maior decẽ: deinde ne esset patrima aut matrima parentibus orbata, nec lingua debili, sensuq́; aurium diminuta, aut alia quauis macula corporis deformis, nec filia serui, vel qui sordidis in negotijs versaretur. Capito scriptũ reliquit, neq; eius legendam filiã, qui in Italia domiciliũ non haberet. Flaminis autẽ filiæ, item eius qui Augur, qui Decemuir sacris faciũdis, aut qui Septemuir epulonũ erat, quarumq; soror lecta fuerat, vacationẽ ab hoc sacerdotio habebãt; reliquæ si legerentur, suscipere cogebantur. Captæ verò, & in atrium Vestæ productæ, statim sine vlla emancipatione, & capitis diminutione, è patris potestate abibant, & ius testamenti faciundi adipiscebantur. Erant autem Vestales ferè viginti, quib⁹ vna præsidebat, quę Maxima vocabatur. Quę triginta annos castè hoc sacerdotio fungi cogebãtur, decemq́; primis annis discebãt, totidem ministrabant, in reliquis docebant. Post triginta annos nubendi potestas fiebat, sed parum feliciter ijs cessisse

Aetas earum.

Conditio & forma.

Alexander Sardus lib. 3. ca. 17. de moribus gentiũ.

Priuilegia.

Alexander li. 5. genial. dierum cap. 12.

nuptias historici commemorant si nuberent. Quòd verò illę omnes virgines fuerint, maximæq; apud omnes authoritatis, indicat Cicero in oratione pro M. Fonteo, quem absoluendum esse à iudicibus probaturus: Præsertim, inquit, cùm virgo Vestalis ex altera parte germanum fratrem complexa teneat, vestramq; iudices, & Populi Romani fidem imploret, quæ pro vobis liberisque vestris, tot annos, in Dijs immortalibus placandis occupata est, vt ea nunc pro salute sua, fratrisq; sui animos vestros placare possit. Cui miseræ quod solatium superest hoc amisso? Nam cæteræ fœminæ gignere ipsæ sibi præsidia, & habere domi fortunarum omnium socium participemq; possunt: huic verò virgini quid est præter fratrem, quod aut iucundum aut charum esse possit? Nolite pati iudices, aras Deorum immortalem Vestæque matris quotidianis virginis lamentationibus de vestro iudicio commoueri. Prospicite, ne ignis ille æternus, nocturnis Fonteæ laboribus vigilijsque seruatus, sacerdotis Vestæ lachrymis extinctus esse dicatur. Tendit ad vos virgo Vestalis manus supplices easdem, quas pro vobis Dijs immortalibus tendere consueuit: cauete ne periculosum superbumq;

mq́, ſit, eius vos obſecrationem repu-
are, cuius preces ſi Dij aſpernarentur,
ec ſalua eſſe non poſſent.

Porrò, ne aut propter inopiam men-
care cogerentur, aut alia quauis ratio-
per loca publica, cum periculo caſti-
tis, vagari: Numa Rex honeſtum ipſis è
iblico ſtipendium conſtituerat, & tan-
m ijs ditiores teſtamento legabant, vt
ijs quoque pauperibus egregiè patroci-
ari poſſent: vt ex Symmachi vrbis Præ-
ꝺti ad Valentinianum Imperatorem
elatione, & Ambroſij ad eam reſponſio-
e colligitur. Si quando è ſacrario Veſtæ
xire cogerētur, præibat lictor, qui amo-
eret fortè occurrētes meretrices, & ho-
nines impuros. Tantaq́; in veneratione
rant, vt ipſi quoq; Imperatores & Con-
ıles ijs de via cederent, & ferrea ſceptra,
anquam vrbis moderatoribus, præfer-
entur: & malefici, ſi fortè ijs occurrerēt,
iberi fiebant. Contra verò, ſi leuius ali-
uid deliquiſſent, verberabātur à Ponti-
ce, ſin inceſtum cōmiſiſsent, ducebar-
ur ad portam Collinam, ibiq́; cum igne,
qua, pane, lacte & oleo viuæ defodie-
antur, & eo die ſilentium erat mœſti-
iaq́; in tota vrbe. Vnde primò quidem
erſpicitur, quantoperè veteres in Paga-
iſmo Romani, bonas & diligentes vir-

Ambroſ. li. 5. Epiſt. 30. & 31. Blondus l. 2. Ro. triūph. Alexan. Sardus l. 3. c. 17. Munſterus et alij. Rhodogi-nus l. 13. l. ſt. antiquarum cap. 6.

gines honorarint, & quam magnam earum, vt castæ & religiosæ permanerent, curam gesserint: ac quàm seuerè in votifragas animaduerterint, iuxta legem: *Incestum supremo supplicio Pontifex sanciunto.* Deinde hinc apparet, quòd multo grauius & perniciosius peccatum iudicarint, earum virginum, quæ Dijs sacræ erant, quàm earum quæ innuptæ & liberæ Iurisconsultis vocantur. Nam & locus, in quo puniebantur, sceleratus dicebatur, & peccatum ipsum incestus nomine appellabant, Totaque vrbs propterea lugebat.

Cicero lib. 2. de Legibus.

Martiƒnus Ro. antiqui tatum li. 5. c. 23. Po. Lætus ca. 6. Fenestella ca. 6. de Sacerdotijs Romanis.

Quòd peculiarem virgines Vestales habitum gesserint, & alba veste fuerint vsæ, annotauit Alexander Sardus. Præterea, Romulus Vndecimuirorum Romæ Collegium instituerat, qui à mutuo amore *fratres Aruales* dicebantur: illorum ipse duodecimus, tanquam Pater & Rector erat. Fortasſis quia Noachum duodecim Lucumones secum in Italiam introduxisse, totidemque colonias duxisse acceperat. Sicut Christus Iesus non vrbis Romæ tantùm conditor Saluatorque, sed vniuersi terrarum orbis creator & redemptor duodecim Apostolos Ecclesiæ suæ præfecit.

Alexander li. 5. genialium dierum c. 12.

Alexand. Sardus l. 1. c. 26. de moribus gentium.

Si prodigia mali quiddam Romanis præ-

Alexand. Sardus lib. 3. cap. 19.

grenderent, virgines carmine vrbẽ lu-
bant. Græcorum ſapientiſsimi A-
nienſes, inter reliqua ſacra, præcipua
ligione Dionyſium colebant, eiuſ-
mque ſacris quatuordecim virgines
gerãt, quę γέραραι dicebantur. Hæ ante-
am inſtituerentur, tale iuſiurandum
ittere cogebãtur: Pia, & pura, & mun-
ſum à cæteris immundities, & à viri
ngreſſu, & theogina & Iobacchia, mi-
ſtro Dionyſio, ritu patrio, & ſtatis die-
s. Poſt Pollucem & Demoſthenem re-
t Sigonius lib. 4. de repub. Athenienſ.
henis matrimonio ſolutæ fœminæ ſa-
um ignem cuſtodiebant; teſte Ale-
ndro Sardo lib. 3. cap. 15. de moribus
ntium.

Veteres Indi tam viuorum quàm mor- *Indorum religioſi.*
orum curam Gymnoſophiſtis com-
ittebant; & per eos neceſſarias res à
ijs petere ſolebant, quòd propter caſti-
tem, atque virtutes illis chariores ex-
ere putarent. De Athenienſium Hie- *Athenienſim & Cretenſiũ religioſi*
phantis, de Iouis Cretenſis Prophetis,
Cybelis ſacerdotibus, aliarumq́; gen-
m religioſis viris & caſtis virginibus,
erſarumq́; Dearũ nymphis, atq; mini-
is omnes ferè antiqui & recẽtes hiſtori
pulcherrima quęq; perſcripſerũt, quę
olixũ eſſet hic repetere, præſertim cũ
infra

infra ſuo loco aliqua neceſſariò ſint refricanda. Vnum D. Hieronymi locum, propter imperitiores, ſubijcere decreui. Is contra Iouinianum hæreticum, & caſtæ religioſæq́; vitæ acerrimum hoſtem, ſcribens: Percurram, ait, breuiter Græcas & Latinas, Barbaraſq́; hiſtorias, & docebo, virginitatem ſemper tenuiſſe pudicitiæ principatum.

Hieron. li. 1. contra Iouinianum.

Referunt Fabulæ Atalantam Calidoniam virginem ſemper in venatibus, ſemperq́; in ſyluis non tumentes vteros fœminarũ, faſtidiaque conceptuum, ſed expeditam & caſtam amaſſe virtutem. Harpalicen quoque virginem Thraciam inſignis Poeta deſcribit: & Reginam Volſcorum Camillam, quam Turnus, cui auxilio venerat, laudare volens, non amplius habuit, quod diceret, niſi virginem nominaret: O decus Italiæ virgo. Chalciæcus quoque filia illa Leo virgo perpetua, peſtilentiam patriæ ſcribitur ſpontenea morte ſoluiſſe: & Iphigeniæ virginis ſanguis aduerſos placaſſe ventos. Quid referam Sibyllas, Erythræam, atque Cumanam, & octo reliquas? Nam Varro decem fuiſſe autumat. quarum inſigne Virginitas eſt, & virginitatis præmium Diuinatio. Quòd ſi Aeolici genere ſermonis Sibylla θεοβουλη appellatur, rectè conſilium

liū Dei sola scribitur nosse virginitas.
assandram quoque, & Chrysein vates
pollinis, ac Iunonis virgines legimus,
sacerdotes Dianæ Tauricæ, & Vestæ
numerabiles extiterunt. Quarum vna
linutia, propter suspicionem stupri vi-
i defossa est: iniusta, vt reor, pœna, nisi
ande crimen putaretur lęsa virginitas.
ertè Romanus populus, quanto hono-
virgines semper habuerit, hinc appa-
t; quòd consules & Imperatores, & in
rribus triumphantes, & omnis digni-
tis gradus ijs de via cedere solitus sit.
lineruam & Dianam virgines Deas fin-
t error gentilium, & inter duodecim
gna cœli, quibus mundum volui pu-
nt, virginem collocârunt. Spartiatæ &
lessenij diu inter se habuerunt amici-
as, in tantum, vt ob quędam sacra etiam
rgines ad se mutuo mitterent: quodam
itur tempore, cùm quinquaginta vir-
nes Lacedæmoniorum Messenij viola-
: tentassent, de tanto numero ad stu-
rum nulla consensit, sed omnes liben-
simè pro pudicitia occubuerūt, quam
rem grauissimum bellum & longissi-
um concitatum est, & post multum
mporis Mamertia euersa. Apud Gym-
osophistas Indiæ, quasi per manus hu-
s opinionis auctoritas traditur, quòd
Bud-

Tertullianus li. de monog. & li. 1. ad vxorem, & in exhortat. ad castitatem.

Buddam principem dogmatis eorum, è latere suo virgo generarit. Nec hoc mirum de barbaris, cùm Mineruam quoque de capite Iouis, & Liberum patrem de femore eius procreatos doctissima finxerit Græcia. Sed & Timæus scribit, Pithagorę virginē filiā chore virginū prę fuisse, & castitatis eas instituisse doctrinis Ac ne nobis Dominū Saluatorē de virgine procreatū Romana exprobraret potētia, Authores vrbis & gentis suę Ilia virgine & Marte genitos arbitrantur. Multos quoque ibi Hieronymus recenset, quæ post mortem Prioris mariti, viduæ permanserunt: vt omnes, qui Christianæ pudicitiæ despiciunt fidem, discant saltem ab Ethnicis castitatem.

Similiter Tertullianus: Solent Ethninici iudices destinari: Exurget regina Carthaginis, & decernet in Christianas; quæ profuga, & in alieno solo, & tantæ ciuitatis cū maximè formatrix, cùm Regis nuptias vltra optasse debuisset, ne tamen secundas eas experiretur, maluit vri, quàm nubere. Assidebit & illi matrona Romana, quæ etsi per vim nocturnā nihilominus experta alium virum, maculam carnis suo sanguine abluit, vt monogamiā in semetipsam vindicaret. Fortunæ muliebri coronam nō imponit, nisi

vniuira

uira, ſicut matri Maturæ, Pontifex
ximus;&Flamica nubűt ſemel.Cere-
ſacerdotes, viuentibus etiam viris, &
ſentientibus,amica ſeparatione vidu-
ur.Sunt & qui de tota continentia iu-
ent nos Virgines Veſtæ, & Iunonis
haicæ, & Dianæ Scythicæ, & Apolli-
Pythij. Etiam bonis illius Aegyptij
tiſtites, de continentia infirmitatem
riſtianorum iudicabunt. Erubeſce ca-
quæ Chriſtum induiſti. Libro autem
mo ad vxorem, vehementer repre-
dit, quòd Diabolus ſuis ſacerdotibus
peret cōtinentiam, & audiatur: Chri-
s verorum ſacrorum miniſtros pro-
cet atque inuitet, ſed crebrò contem-
ur. Quantum, inquit, Deo ſanctitas
cet, cùm illam quoque inimicus affe-
t: non vtiq; vt alicuius boni affinis, ſed
Dei Domini placita cum contumelia
fectans. Ieno & Veneris Deæ impudi-
simæ ſacerdotes, & ipſæ quidem vir-
nes fuerunt, vt ex Muſæo Poeta & Pu-
ia colligitur.

Eſpencæus li. 1. Continentia.

Matris Deum ſacerdotes, teſta ſibi vi-
ia amputaſſe leguntur, ne vſquam for-
delinquerēt, qui maxima ſacra erāt pe
turi. Sic ut Athenienſiū hierophā ę poſt
am in ſacerdotiū cooptati erāt, cicute
bitione caſtrabātur, vt viri caſti eſſēt,
cteq; ſacrificarent. Aegyp-

Plutarchus de Iside & Osiride.

Aegyptiorum quoque ſacerdotes caſtitatem inoffenſam ſeruabant, ideoq; à ſale, quod propter calorem libidinem concitare creditur, abſtinebant. Apud authores Græcos reperitur, quòd ſacris initiati, caſtitatis retinendę gratia, rutam crebrò inter edulia vſurparint: quam herbam Veneris appetentiam extinguere clariſsimi medici tradiderunt. Vnde Ouidius de remedio amoris:

Hieronymus l.1.contra Iouinia. Alexander Sardus lib.3.cap.18.

Vtilius ſumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora noſtra negat.

Iouis Idæi Cretenſis Prophetæ ſacerdotes, caſti fuerunt, vt ex Euripide narrat Porphyrius. Vnde illud:

Idæi ab illo ex quo ſacerdos ſum Iouis
Traduco caſtam vitam.

Iouis quoque ſacerdotem caſtum vocat Ouidius lib. 1. Faſtorum.

Idibus in magni caſtus Iouis æde ſacerdos.

Plutarchus in Ro. problematib. Feneſtella de ſacerdo. Ro. c.5. Blon. l.2. R. triumph. Alexand. Sardus l.3. ca.17.

Priſci Romani non modò Veſtæ ſacerdotes virgines habebant, ſed plerorumq; Deorum miniſtris, præcipuè verò Flamini Diali, capram non modò attingere, ſed ne nominare quidem licebat: quod libidinem petulantiamque, quam iſtud animal deſignat, in ſacerdotibus abhorrerent. Fabæ etiam vſus propter eandē cauſam erat interdictus, quod libidinem excitare putarent. Hederam

quoq;

ıoque nec tangere nec nominare fas at: Illa enim herba laſciua eſt, omnia- ıe amplexu ſuo vincit, atque conſtrin- t. Quo alluſit Horatius Flaccus:

Eſpenceus lib. 1. de cont.

Horat. lib. 1. carm. Ode 36.

Nec Damalis noua
Diuelletur adultero,
Laſciuis hederis ambitioſior.

Et ad Neæram:

Horat. Epodon. Ode 15.

In verba iurabas mea,
'ctius atq; hedera procera aſtringitur ilex,
Lentis adhærens brachijs:
Fore hunc amorem mutuum.

Catullus etiam in epithalamio Mallij : Iuliæ:

Ac domum dominam voca,
Coniugis cupidam noui,
Mentem amore reuinciens,
Vt tenax hædera hac & illac,
Arborem implicat errans.

Nudis etiam pedibus ſacrificabant, vt ha- tenus, auctore Alexandro lib. 3. cap. 4. Aethyopes faciunt: quòd homines fri- gidis pedibus Veneri perquam inuiſos crederent, nec facilè in libidinem prola- ıi arbitrarentur.

Alexand. Sard. lib. 3. cap. 15.

Porrò, in Turcorum, Saracenorum, Magni Chami, Scythiæ Aſiaticæ Impe- ratoris, ditionibus, in Taprobana Indici naris maxima Inſula, in Iaponia, Re- ;umq́ue Orientalium Prouincijs, fre-

Indicæ & Iaponicæ epiſtolæ, Michael Medina lib. 4. de cōtinentia cap. 4. contro- uerſ. 1.

C quen-

quentisſima, & noſtris longè ampliora, virorum ac mulierum monaſteria fuerunt, antequam cò ſuperioribus annis Chriſtiani penetrarent. Ex quorum cœnobijs, diuerſo habitu, cæremonijs, & infinitis probabilibus cõiecturis, doctiſſimi viri colligunt, à temporibus Apoſtolorum, (fuerunt enim olim Chriſtiani) religioſos ibi hactenus perduraſſe, etſi paulatim religio eorum in ſuperſtitionem abierit. Præſertim cùm Iapanenſium Bonzi & Bonzæ ſuorum monaſteriorum leges atque doctrinam ante mille annos ibi floruiſſe glorientur. Pythagoras vir ſapientiſsimus, cum in Italia veteris Ianigenarum doctrinæ inſignes reliquias inueniſſet, talia ſuis ſectatoribus præcepta dedit, quæ cum vera religione magna ex parte cõſentirent. Communem namque & vſitatam populo viã ingredi prohibuit. Nudis pedibus ſacrificare, & adorare iuſsit. In cibo, potu, ſomno luxuriaque continentiam imperabat. A fabis, cibo inflante & prouocante libidinem, abſtinere iubebat. Exiremandabat ad opera, cùm Dijs vouiſſent. Longo tempore ad ſilentium eos aſſuefaciebat.

Maphæus lib. 12. hiſto. Ind. Hierony. Platus li. 2. ca. 3. De bono ſtatus religioſi.

Ambroſ. li. 1. epiſtol. 6.

Aul. Gellius li. 1. ca. 9.

Veteres Philoſophi duplex hominum genus in republica verſari intellexerunt: quorum hi ea facerent, quæ humanitatis ratio,

atio, & leges ciuiles præſcribunt, abſti-
erent verò ab ijs, quæ prohibentur: illi
utem propter ardentius ſapiētię & vir-
atis ſtudium, ea etiam prętermitterent,
juæ alij vſurpant, quibuſq; ipſe rectè vti
oſſent, facerent ſæpè, quæ facere non
enerentur, quæque cæteri mediocriter
oni viri non faciunt. Id eleganti ſimili-
udine, à conuiuio deprompta, Epicte- *Epictetus Enchridij c. 20.*
us expreſsit: Memento oportere te in
conuiuio verſari, in quo ſi fercula ad te
eruenìunt, extenta manu modeſtè car-
e, ſi tranſit, qui fert, ne eum detine, ſi nō-
um peruenit, ne procul appetitum ex-
ende, ſed exſpecta dum ad te veniat. Sic
rga filios, ſic erga vxorem, ſic erga prin-
ipatus, ſic erga diuitias: erisque aliquan-
lo dignus Deorum conuiuio. Sin verò
juæ appoſita fuerint non capies, ſed cō-
emnes, tunc non modò Deorum con-
iiua, ſed collega eris. Id enim cùm face-
ent Diogenes, & Heraclitus, atque his
imiles, meritò & diuini erant, & voca-
antur.

Peripateticorum princeps Ariſtoteles *Ariſtoteles l. 7. Politi. ca. 9. & c. 12.*
liligenter perquiſiuit, qua vrbis parte
ocus eſſet ſtatuendus, rebus diuinis ſa-
er. Præcepit quoque ne ſacra Deorum
eneri ſeruili committerentur, neue
Agricola, aut illiberalis & ſordidus

artifex, ſacerdos ſtatueretur. Indicat etiam, aliquos tunc fuiſſe repertos, qui ſeſe ab hominum communione ſegregarent, quos dicit aut malos eſſe, vt cum hominibus non poſsint conuerſari, aut meliores cæteris hominibus & præſtantiores, ac velut Deos quoſdam, ad quos propiùs accederent. Libri enim primi Politicorum capite ſecundo: Qui verò, ait, cum alijs verſari nequit, aut qui nullius eget, eò quod ipſe ſibi ſatis eſt multus: aut fera, aut Deus habendus eſt. In perfectiori illo vitæ genere tantùm ipſe Ariſtoteles profecit, vt aliqui eum præ reliquis Philoſophis ſaluatum aſſerant. Iterum libro 3. Politicorum: In viros diuinos non fertur lex, ſed ipſi quidem ſunt lex cap. 9.

DE PRIMIS RELIGIOSIS Chriſtianis.

CAPVT IIII.

QValiter religioſa caſtaque vita in nouo teſtamento exordium ſumpſerit, indicat Ambroſius: Quis neget hanc vitam profluxiſſe de cælo, quam non facilè inuenimus in terris: niſi poſtquam Deus in hæc terrena corporis membra deſcendit: tunc in vtero concepit, & verbum caro factum eſt, vt caro fieret Deus. Ipſe

Ambroſ. li. 1. de virginib.

Domi-

Dominus, quando in corpus hoc veniens contubernium diuinitatis & corporis, sine vlla concretæ confusionis labe, sociauit, tunc toto orbe diffusus corporibus humanis vitę cœlestis vsus inoleuit. Hoc est illud, quod ministrantes in terris Angeli declarauerũt, futurum genus, quod ministeriũ Domino inmaculati corporis obsequijs exhiberet. Hæc est cœlestis illa militia, quam laudantium exercitus Angelorum promittebat. Habemus ergo authoritatem vetustatis à seculo, plenitudinem Professionis à Christo.

Similiter D. Hieronymus: Statim vt Filius Dei ingressus est super terram, nouam sibi familiam instituit, vt qui ab angelis adorabatur in cœlo, haberet Angelos & in terris. Sed vt illustrius virginitatis meritum clareat, & quàm Deo digna sit, manifestius intelligi posit, illud cogitetur: quòd Dominus & saluator noster Deus cùm propter humani generis salutem, hominem dignabatur assumere, non alium quam virginalem elegit vterum. Et vt huiusmodi plurimum sibi placere monstraret, & pudicitiæ bonum vtrique sexui intimaretur; virginem habuit matrem, virgo mansurus: in se viris, in matre fœminis virginitatis præbuit exemplum. *Christus* virgo, virgo

Hieronymus ad Eustochiũ de custodia virginitatis.

Hierony. de laude virginitatis.

Hieronymus in apologia pro libris contra Iouinianũ.

Maria, vtriusque sexus virginitatem dedicauêre. Apostoli vel virgines, vel post nuptias continentes: Episcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certè post sacerdotium in ęternum pudici. Et alibi: Iacobus, qui frater Domini dicebatur, tãtę sanctitatis, tãtę q; iustitiæ, & virginitatis erat, vt Iosephus quoq; propter huius necẽ Hierosolymã subuersam referat. Ioannem quoq; idem Hieronymus probat virginem fuisse. Reliquosque Apostolos, qui vxores habuerant, cùm ad Apostolatum vocarentur, reliquisse ait officium coniugale. Idem Epiphanius contra Nicolaitas scribens declarat: quòd nimirum Nicolaus Diaconus, exemplo cæterorũ Christi discipulorum, ab vxore sua continuerit: etsi tandem relapsus est. B. Ignatius epistola ad Philadelphienses: Virgines, inquit, præ oculis habete Christum. Vtinam fruar sanctitatis vestræ, sicut Heliæ, Iesu Naue, sicut Melchisedech, sicut Hælisęi, sicut Hieremiæ, sicut Ioannis Baptistæ, sicut dilectissimi discipuli Christi Ioannis, sicut Timothei, sicut Titi, sicut Clementis, & eorum qui in castitate de vita exierunt. Et ne quis paucas eo tempore fuisse arbitretur, salutat totam congregationem virginum.

lib. 1. contra Iouinianum. & epistola ad Iulianum, & contra Vigilantium.

Epiphanius hæresi 25.

Aure-

Aurelius quoq; Augustinus sermone 7. de Natali Domini: Diligamus, inquit, præ omnibus castitatem, quia vt placere hanc sibi Christus ostenderet, pudicitiam vteri virginalis elegit. Et sermone 13. Dominus noster ideo per casta virginis membra, venit ad terras: vt ostenderet, Deum virginitatis esse auctorem: Ipse verò Christus virginitatem nō præcepit, cuius rationē suo loco reddemus, eunuchos tamen eo tempore esse significauit, qui castitatem sibi proponerent, propter regnum Dei: eosque probauit, & qui potest, ait, capere, capiat. Addit præterea, angustam esse viam, quæ ducit ad vitam: & multos quidem esse vocatos, sed paucos electos. Apertaque voce profitebatur: Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Vbi eum nō de communi Christianorum vita, quæ omnibus præcipitur, sed de perfectiore quodam instituto loqui, doctissimis viris apparet. Duas enim similitudines adfert, de expendēdis ante ędificiū sumptibus & numerando ante prælium milite: quibus perfectiorē disciplinam suā prædicat, sed nō imperat: hortaturq; nō aggredien-

Matthæi. 19.

Matth. 7. & 20.

Lucæ 14.

Michael Medina lib. 1. de continentia cap. 56.

grediendam temerè, ſed expendendas vires, conſiderandamq; difficultatem. Addit verò: Quiſquis non renunciat omnibus quæ poſsidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Quaſi dicat: Ego vobis indicaui perfectiorem viam, vos expendite vires: hoc tamen ſcitote, quicunque hac via non ingreditur, non poteſt meus perfectus eſſe diſcipulus. Quam ſententiam, quæ ſtatim de ſale ſequuntur, confirmant: Nam Apoſtolos atque diſcipulos ſuos peculiariter apud Matthæum ſal vocat.

Matth. 5.

De Apoſtolo Paulo ſcribit Hieronymus, quòd virgo fuerit, nec audiédi ſint, qui vxorem habuiſſe confingunt. D. quoque Ambroſius de S. Paulo ad virgines loquitur: Honore vos prouocat, magiſterio docet, inuitat exemplo. Si etiam Pauli epiſtolę introſpiciantur, apparebit quòd non modo caſtitatem egregiè prędicarit, ſed clariſsimis quoq; argumentis longè nuptijs præſtantiorem eſſe docuerit: ſuoque exemplo ad eam diligenter fuerit adhortatus. Nam interrogantibus Corinthijs, vtrum omnes cœlibes eſſe deberent, ductasq; in Paganiſmo vxores relinquere cogerentur Chriſtiani, & an virginibus Chriſtianis nuptias adire liceret: reſpondit: Bonum eſt homini mulie-

Hieronymus de cuſtodia virginitatis. Ambroſius l. 3. ad virgines.

Hieron. li. 1. contra Iouinianum.

rem

em non tangere, propter fornicationẽ 1.Corinth.7.
utem vnusquisq; suam vxorem habeat,
t vnaquæque suum virum. Nolite frau-
lare inuicem, nisi fortè ex consensu ad
empus, vt vacetis orationi. Hoc autem
lico secundum indulgenriam, non secũ-
lum imperium. Volo autem omnes esse
icut meipsum, sed vnusquisque propriũ
lomum habet ex Deo. alius quidem sic,
ilius verò, sic. Dico autem non nuptis, &
viduis, bonum est illis, si sic permãserint,
icut & ego. De virginibus autem præcep-
tum Domini non habeo, consilium autẽ
do, tanquam misericordiam consecutus
à Domino, vt sim fidelis. Existimo enim
hoc bonum esse, propter instãtem neces-
sitatem, quoniam bonum est homini sic
esse. Qui statuit in corde suo firmus, non
habens necessitatem, potestatem autẽ ha-
bens suæ volũtatis, & hoc iudicauit in cor
de suo, seruare virginẽ suam benè facit.
Et qui matrimonio iungit virginem suã,
benè facit, & qui non iungit, meliùs facit.
Rationem verò, cur meliùs esset virgi-
nem innuptam permanere, eam assig- Vide can. Sic
nat: Volo vos sine sollicitudine esse. Qui enim 28. q. 1.
sine vxore est, sollicitus est quæ Do-
mini sunt, quomodo placeat Deo: qui
autem cum vxore est, sollicitus est
quæ sunt mundi, quomodo placeat vx-

ori,& diuisus est. Et mulier innupta, & virgo, cogitat quæ Domini sũt, vt sit sancta corpore & spiritu: quę autẽ nupta est, cogitat quę sunt mũdi, quomodo placeat viro. Addit, mulierẽ, si vir eius dormierit, liberã fieri, & posse quidẽ alteri in Domino nubere: beatior autẽ, inquit, erit, si sic permanserit, secundùm consilium meũ. Puto autem, quòd & ego spiritum Dei habeam. Cùm ergo Corinthij hoc intelligerent, melius Deo virgines inseruire, perfectiusque Domini pręceptum, de diligendo Deo ex tota anima, corde, viribusque totis, posse obseruare: multi virginitatem sectari, & vitam religiosam cœperunt. Et sicut iam ante & post diluuium duplex hominum genus extiterat, quorum alterum in communi vita, cum mediocri tantum virtutis & perfectionis laude versari studebat, alterum quod se multò excellentiùs in hoc disciplinæ cœlestis studio gerere, & ad perfectiorem vitæ gradum conscendere cupiebat: ita duo in Ecclesia ab Apostolis, authore Spiritu sancto, vitæ modi instituti fuerunt. Quorũ alter, teste Eusebio Cæsariense, diuino cultui ex immenso cælestium rerum amore addictus, nec nuptias, nec sobolem, nec diuitias requirebat: eius alumni corpus quidem in terra geren-

Eusebius in [illegible] libris de Euangelica demonstratione.

erentes, cogitatione verò & animo in
cælo morabantur, verba eorum atque
opera ex virtute proficiſcebantur. Alter
viuendi modus remiſsior & popularior,
ſobolis procreationi operam dabat, &
agriculturam, ciuiliaque negotia cum
religione tractabat. Etſi ergo omnibus
hominibus promiſcuè finis hic propoſi-
tus eſſe debet, diuinæ virtutis & iuſti-
tiæ ſimilitudo: priores illi multò faci-
liùs eam ſeſe conſecuturos ſperabant, ſi,
quoad liceret, mentes ſuas à conſuetu-
dine corporis auocarent, vt corporis
vinculis liberati, multò puriùs aſpectum
animorum in diuina claritate defige-
rent. Cumque in Eccleſiæ primordio
maxima Chriſtianorum pars ita iuſti-
tiam & pietatem coleret, vt à communi
vita minimè diſcederet, tum haud pauci
ad cupiditatem amplioris dignitatis pie-
tatiſque exarſerunt. Itaque hi mentis di-
uinæ viribus excitati, ne corporis appe-
titus, & prauæ cupiditates illis eſſent im-
pedimento, inſitam libidinem profliga-
re ſtudebant, & à nuptijs abſtinebant:
vt ſic tandem, etſi corpore viuerent in
terris, mente tamen & cogitatione ver-
ſarentur in cælo. Quod vt ab illis com-
modiùs fieret, ab hominum turba mi-
grabant, & cõiunctis animis vno in loco
con-

considebant, vt fieret ex multorum animis vna mentis & voluntatis consensio. Quodq́ue priùs fuerat Hierosolymis institutum, vt nemo priuatim possideret, fuit ab ijs vel retentum, vel potius (cum ille mos in omnibus, propter hominum multitudinem retineri non poterat) renouatum. Hi diligentissimè perpetuò cum corporis appetitu atq; voluptatibus certabāt, corpus ieiunijs, vigilijs, laboribus coercebant: animum verò continuis precibus, cantibus, & hymnis, rerumq́ue cælestium meditatione ad cōspectum diuinæ claritatis excitabant. Hi diuinam virtutem aliqua ex parte imitari conabantur, & humanam voluntatem cum diuina consociare studebant. Tales viri, monachi appellabantur: vel quòd solitudinem sequerentur, vel quod abiectis & contemptis rebus omnibus, soli Deo viderentur arctissimo amoris vinculo deuincti. Vnde Dauid psal. 72. Mihi adhærere Deo bonum est. Et Paulus Apostolus. Qui adhæret Deo, vnus spiritus est cum illo.

Lucas in act. apostol. cap. 2.

Caßianus collat. 18. cap. 5.

Dionysius Areopagita, ecclesiasticæ Hierarchiæ ca. 6. in hanc sententiam monachi nomen interpretatur; & quem ritum Pontifices in monachis initiandis, obseruarint, memoriæ proditū reliquit.

Ipsi

i ergo Apoſtoli,poſt aſcenſionem Do-
ni,Hieroſolymis religionem atq; mo-
hatum exorſi eſſe perhibentur, vt cō-
.um Conſtantinopolitanum in templo
Apoſtolorum can.6.& D. Thomas 2.
.188.Volaterranus libro 1. Anthropo-
iarum teſtatur. Vbi Volaterranus or- *Canonici regu-*
iem Canonicorum regularium ab A- *lares ab Apo-*
ſtolis in monte Sion inſtitutum, ab Au- *ſtolis in monte*
ſtino inſtauratum fuiſſe profitetur. *Sion inſtituti.*
iam ſententiam approbat Polydorus
rgil. li.7. de Inuent rerum ca.3. D. Pe-
is, Apoſtolorum Princeps, religionis
oſtolicæ vitam, vt à *Chriſto* didicerat,
truxit: teſte B. Hieronymo, regulæ
onachorum, capite 6. Petri ſectator
arcus Euangeliſta, certas monaſticæ
litariæque vitæ leges introduxit, quas
ſinita hominum multitudo ardenti
idio eſt conſectata: quorum mores, &
ſtituta, & ritus, Philo Iudæus, D. Petri
oſtoli familiaris, peculiari libro de Ieſ-
is, aut de vita contemplatiua, deſcrip-
.Huic, inquit, vitæ inſtituto qui ſe ad- *Sponte ſeiſos*
cunt, non ex more, aut rogati hoc faci- *offerebant.*
t, ſed amore correpti rerum cæleſti-
n, & quaſi furore diuino perciti, donec
contemplationem illam deſideratiſ-
nam perueniant. Deinde præ immor-
lis beatæque vitæ cupidine, quaſi iam
hoc

Bona, patriam, amicos Dei amore relinquebãt liberis aut cognatis.

hoc mortali defuncti, facultates suas relinquunt liberis, aut cognatis, vltrò ijs possessione cedentes: atque etiam socijs & amicis, si cognati desint. Oportet enim vt qui perspicaces diuitias adeptus est, cæcas illas relinquat, mentibus cæcutientibus.

Anaxagoram & Democritum celebrant Græci, quòd præ amore Philosophiæ prædia sua pecori compascua reliquerint. Probo hos viros contemptores pecuniæ. At quanto pręstantiores, qui nō pecoribus suas possessiones depascendas permiserunt, sed impenderunt ad subleuandam egestatem hominum cognatorum, amicorumque, vt egere desinerent? Relictis igitur facultatibus, auocamentis omnibus, fugiunt sine respectu fratrũ, liberorum, parentum, vxorumque, & deserunt numerosas cognationes, societates, amicitias, ipsas denique patrias, quibus geniti educatique sunt: quandoquidē consuetudo magnum momentum habet ad allectandos animos. Demigrant autē non in aliam ciuitatem, sed extra mœnia degunt in hortis, aut villis solitarijs, amantes solitudinem, non hominum odio, sed ad cauendos congressus cum dissimilibus, quos sciunt moribus bonis officere. Hoc genus reperitur in multis

Morabantur in solitudine.

orbis

bis regionibus, meritò vt absolutæ
obitatis, receptum à Græcis atq; Bar-
ris: maximè tamē in Aegypto frequen-
ur, per præfecturas singulas, præsertim
ca Alexandriam. Domicilia eorum *Monasteria qualia habuerint.*
it admodum frugalia, parata contra
um tantummodò & frigora, non con-
ua vt in vrbibus, (non enim placet id
antibus solitudinem) nec tamen lon-
remota, quia societatem diligunt, vt
i possent inuicem succurrere, contra
ronum incursus fortuitos. Singuli
tem habent sacras ædiculas, quæ sem-
a vocant, siue monasteria, vbi solita-
sanctæ vitæ mysterijs dant operam.
c cibi potusue quicquam eò inferunt,
udue in vsus corporis, sed legem tan-
m, & prophetarum oracula diuinitus
odita, hymnosque & quædam alia pie-
i scientiæque promouendæ vtilia.
uotidie bis precari solent, oriente So-
, petentes diem verè felicem, vtque *Mane & vesperi orabāt.*
entes eorum repleantur lumine: oc-
dente verò, vt anima in totum exone-
a sensibus, moleq; rerū sensibilium,
ritatē vestiget, in cōsistorio domesti-
medium tempus totum meditationi
buunt. Versantes sacra volumina, dant
eram Philosophiæ per manus acceptæ *Lectio sacra.*
naioribus, scrutando eius allegorias.

Habent

Libri quibus se exercebāt. Habent etiam priſcorum commẽtarios, quia huius ſectæ authores multa monimenta reliquerunt de allegorijs huiuſmodi, ad quorum imitationem poſteri ſe accommodant. Itaq; non ſolum contemplantur, ſed etiam cantica, hymnosq; in Dei laudem componunt, vario metrorum carminumq; genere, rythmis concinnatos in auguſtiorem ac religioſam ſpeciem.

Cantica eorũ.

Per ſex dies ſeorſum quiſque in ſuis illis modò dictis monaſterijs philoſophantur, non progredientes foras, imò ne proſpicientes quidem. Septima verò conueniunt in cœtum communem, & iuxta ætatis ordinem, conſidunt, decenti habitu, manus continentes ſub pallio, dextram inter pectus barbamque, ſiniſtram applicatam lateri. Tum progreſſus in medium natu maximus, & Dogmatũ eius ſectæ peritiſsimus, diſſerit vultu ad grauitatem compoſito, voce moderata, non ſine magna prudentia. Reliqui omnes auſcultant per ſummum ſilentium, annutantes oculis tantùm, aut capite. Id commune ſemneum, in quod ſeptimo quoque die conueniunt, ſepto clauditur duplici, ſeparatis virorum & mulierum cœtibus. Medius autem paries à ſolo ſurgit tribus quatuorue cubitis, in modum lori-

Die Dominico tantum conueniebant.

Mores sub lectione sacra.

Concio sacra.

Viri à fæminis separati.

oriculæ, superiora vsque ad tectum patēt. Vnde gemina prouenit commoditas, & quòd pudori fœminei sexus cōsulitur, & quod verba Doctoris exaudiūtur facile absque vllis obstaculis, quæ vocem intercipiant.

Continentia in cibo & potu.

Temperantiæ tanquā fundamento in animo iacto, virtutes cæteras superstruunt. Nec cibum, nec potum quisquam sumit, ante solis occasum, quod sapiētię studium luci conuenire iudicēt, tenebris verò curam corporis. Ideo totos dies alteri, alteri verò exiguam noctis partem tribuunt. Nonnulli ex his vix tertio die famem sentiunt, attenti magis ad disciplinarum scientiam. Nec desunt, qui vix sexto die degustant cibum necessarium, assueti sicut cicadæ rore viuere, canticis opinor solantes inediam. Septimum verò diem, vt festum sacratumque, honore dignantur eximio, quo post curam animi corpus quoque reficiunt, sicut iumento relaxantes laborem cōtinuum.

Die Dominico feriabātur & sese recreabant.

Pane & hyssopo vtebātur aquam bibebant.

In cibatu vtuntur pane simplici, sal vicem supplet obsonij, qui delicatiores sunt, hyssopum pro condimento adijciunt. Potum è fluentis hauriunt: contenti placare dominas à natura mortalibus additas, famem sitimque, absque omnibus lenocinijs vtentes rebus, sine quibus non licet

viuere. Edunt igitur, ne esuriant; bibunt, ne sitiant, saturitatem cauendo, vt inimicam animo pariter & corpori.

Monasteria eorum humilia erant.

Et quoniam tegminis quoque duæ sunt species, vestis tectumque. De ædibus iam dixi esse incultas & extemporaneas, factas ad præsentem vsum tantummodò, in veste eadem apparet simplicitas, ad arcendos calores & frigora, pro pelliceis crassa tunica in hyeme, æstate verò exomis aut interula linea. Hactenus ibi Philo. Aliquod autem verbis interpositis, edisserit eorum sodalitia, quando hilarius die festo conuiuia celebrarint. Nimirum quòd à ministro quodam per signum vocati, læti cum summa grauitate conuenerint: & sublatis ad cælum manibus atque oculis fuerint precati, antequã discumberent, vt Deo placeret id conuiuium. Tunc seniores discubuerint, ac mox alij pro cuiusq; dignitate. Seniores verò nõ æstimarint ex ætate, sed à tempore religionis susceptæ, vt grandæuos etiam haberent pro pueris, si serò institutum hoc complexi fuissent. Adhibentur, inquit, mensæ fœminæ quoque, anus pleræque, sed virgines, non coactæ castitatis, sicut apud Græcos quædam sacrificulæ, sed sponte continentes: præ amore sapientiæ, cuius studio per totam vitam

Vestitus illorum.

Conuiuia qualiter celebrarint.

Preces ante accubitum.

Senium à die receptionis æstimabant, non ætatis.

Virginitas spontanea, non coacta.

vitam contempserunt voluptatis corporis, diuinæ, non mortalis prolis cupidæ, quam solæ Deo charæ animæ ex seipsis pariunt, excipientes pro semine intelligibiles Patris radios.

Discubitus ita distribuitur, vt seorsum viri dextrum latus, seorsum fœminæ sinistrum teneant. Quòd si quis suspicatur, lectisternia, si non sumptuosa, certè molliuscula, parari hominibus ingenuis, & Philosophiæ deditis: sciat esse tegetes rudes, è vili contextas materia, videlicet è Papyro indigena, sic humi aggestas, vt eminendo fulciat cubitus. Cęterùm in hoc conuiuio sacro, nemo seruus adest, ministrant ingenui, & sponte quicquid opus est faciunt, iussa non expectando, sed præueniendo alacritate voluntaria. Nec quibuslibet ingenuis delegatur hoc officium, sed habito delectu ex omni sodalitatis huius iuuentute, vt quisque aliquot præclarum indolis ac virtutis specimen edidit. Hi tanquam germani filij libenter & certatim ministrant, haud secus ac parentibus publicis: hanc coniunctionem arctiorem ducentes quàm sanguinis. Vinum per illos dies non præbetur, sed aqua limpidissima, cæteris frigida, calida verò his qui inter seniores tractantur delicatius. Vinum habent

Seorsum viri & fœminæ assidebant.

Mensa qualis fuerit.

Ministri mēsæ.

Vino non vtebantur, sed aqua, nec cibis opiparis.

pro veneno, adferente dementiam: opiparis autem obſonijs aiunt irritari concupiſcentiam, beluam inſaturabilem. Proponit quiſpiam è ſacris literis quæſtionẽ, aut ſoluit ab alio propoſitam, totumq́ue auditorium auſcultat attentius. Iuniores menſam efferunt. Coenam ſequitur ſacrum peruigilium his ritibus. Vbi omnes conſurrexêre, duo chori fiũt in medio cęnaculo, alter virorum, alter fœminarum, cuique ſuus incentor præficitur, honore præſtans & canendi peritia. Deindè cantant hymnos in laudem Dei compoſitos, varijs metrorum carminumq́ue generibus, nunc ore vno, nunc alterius, non ſine decoris & religioſis geſtibus, atq; accentibus, modò ſtantes, modò prorſum retrorſumue gradum mouentes, vtcumque res poſtulat. Quando vterq; chorus ſeorſum expleuit ſe his delitijs, velut diuino amore ebrij, vnum chorum faciunt promiſcuum, ad imitationem illius inſtituti in rubri ſinus littore, poſt mirandum prodigium. Quando pro tam inſigni & inſperato beneficio correpti numine viri pariter ac mulieres, & in vnam choream conglomerati, hymnis gratias ſeruatori canebant, pręcinente viris Moſe Propheta, Mariam ne verò prophetide fœminis. Producta hac commeſſatione honeſtiſſima

Lectio vel diſputatio ſub menſa.

Preces & hymni poſt menſam.

ma vsque ad matutinum, verso ad auroram vultu,totoq; corpore, quàm primū Solem orientem respiciunt, felicem dië, veritatem,perspicacemque mentem sibi comprecantur. Atque ita precationibus absolutis,ad suum quisque semneum secedit,& ad negotiationem, culturamque consuetæ Philosophiæ.

Manè ad Orientem precabātur.

Vide Iosephū li.18. antiquitatum Iudæcarum cap. 2. & lib 2. de bello Iudaico cap.2.

Quę Philonis verba prolixius recensere volui,quòd apertissimè declarent,primorum Christianorum religionem, & religiosorum hominum ritus. Quanquā ex Iudæis profecti,ritus aliquos Iudęorū obseruasse videtur. D.Hieronym9:Philo, inquit,Iudæ9,inter scriptores ecclesiasticos ponitur,quia librum de prima Marci Euangelistæ apud Alexandriam scribens ecclesia,in nostrorum laude versatus est. Ex quo apparet,talem primò Christo credentium Ecclesiam fuisse, quales nunc monachi,esse nituntur & cupiunt: vt nihil cuiusquam proprium sit,nullus inter eos diues,nullus pauper : patrimonia egentibus diuiduntur,orationi vacatur,& psalmis, Doctrinæ quoque & continentiæ: quales & Lucas refert primùm Hierosolymæ fuisse credentes. Aiunt Philonem hunc sub Caio Caligula Romæ periclitatum,quo legatus gentis suę missus fuerat. Cùm secunda vice venisset ad Claudium,

Hieronymus in catalogo scriptorum Ecclesiast.

in eadem vrbe locutum esse cum Apostolo Petro, eiusque habuisse amicitias, & ob hanc causam etiam Ecclesiam Marci, discipuli Petri, apud Alexandriam sectatores ornasse laudibus. Quæ Hieronymi verba similiter repetijt Trithemius. Eusebius quoq;: Fertur hic Philo Romæ sub Claudio ad colloquiū Petri, Romanis tunc prædicantis, venisse. Neque hoc vero disimile est; commentarius enim ille, quem tandem ab eo posterioribus temporibus elaboratum esse dicimus, Ecclesię canones, qui ad hęc nostra vsque tempora seruantur, manifestè continet. Imò quoniam vitam etiam nostrorum religiosorum quàm fieri potuit accuratisimè descripsit: satis manifestú relinquitur, non modò vidisse eum viros illos Apostolicos sui temporis, ex Hebræis, vt verisimile est, profectos, ob eamque causam priscorum rituum adhuc, more Iudæorum obseruantes, sed & probasse, diuinosque & honestos iudicasse. Cumque Philonis verba retulisset, subiungit: Hæc Philonis verba clarè & absque vlla cōtradictione de nostris esse dicta putamus: quodque Philo illic de primis Euangelicæ doctrinæ præconibus, & ritibus olim ab Apostolis traditis differés ista scripserit, cuiuis manifestum est.

Trithemius de scriptorib. eccles. in Philone.

Eusebius l. 2. histor. eccles. cap. 16.

Lib. 2. cap. 17. histor. ecclesiastic.

Claris-

Clarissimus ille Iurisconsultus Didacus Couarruuias lib. 4. variarum resolutionum cap. 18. ista Philonem de Iudæis Christianis scripsisse profitetur. Similiter Nicephorus Calixtus: Videbitur fortasse cuipiam, Philonem non hæc de Euangelicæ vitæ institutis dixisse: sed is certum indubitatumque esse sibi persuadeat, nostram illum depinxisse viuendi consuetudinem, cùm ad hodiernum vsque diem non apud alios, quàm apud nostros homines, regulas tales, viuendiq; mores cõseruari compertum sit. Epiphanius quoque hoc apertè confirmat: & Philonem ad ipsos in Aegyptum venisse, eorundemque monasteria, & viuendi leges vidisse, & cùm eas vehementer probaret, literis mandasse testatur. Hos verò Iessæos appellauit, quando Christianorum nomen adhuc introductum non erat, vel à Iesse patre Dauidis, patris Christi, vel à Iesu, id est, à Saluatore & medico, quod eorum qui ad ipsos venirent animos egregiè curarent. Quæ nomina, etsi omnibus Christi sectatoribus conueniebant, præcipuè tamen illi θεραπευταὶ dicebantur, qui vitam Apostolicam perfectiùs imitari studebant. Atque hoc religiosum genus hominum per omnes prouincias dispartitum est,

Nicephorus lib. 2. cap. 16. & li. 8. c. 39. adde historiã tripartitam lib. 1. cap. 11.

Epiphanius hæresi 29.

Hieronymus ad Eustochiũ de custodia virginitat.

Epiphanius, Eusebius, Nicephorus dictis locis.

eſt, authore Philone, ſed in Ægypto maximè abundabat. Neceſſarium quidem fuiſſe Euſebius & Nicephorus affirmant, non in ſola Ægypto perfectum bonum efflorescere, ſed Græcos quoque & barbaros eius participes fieri.

Li. 1. hiſtoriæ eccleſiaſt. ca. 12. & 13. Nicephor. lib. 8. cap. 39.

Hermius Sozomenus cùm monaſticam & religioſam vitam à Deo ad homines profluxiſſe, maximaſque vtilitates apportaſſe dixiſſet: Philo, ait, præclaros Hebræorum viros ſuis temporibus vndique collectos, loco quodam ad lacum Mariam in colle adiacẽti, philoſophatos eſſe ſcribit: habitationem verò eorum, & victum & conuerſationem talem deſcribit, qualem & nos iam apud monachos in Ægypto conuerſantes videmus. Scribit enim, eos qui Philoſophari incipiebant, facultatibus ſuis abſtinuiſſe, & ad ſe pertinentibus cum rebus tum commixtionibus renuntiaſſe, extraque muros in agris ſolitarijs & hortis degiſſe. Deinde domicilia eorum fuiſſe ſacra, quæ monaſteria vocant. Ea verò omnia de Chriſtianis, præſertim Hebræis, Philonem narrare dicit. Neque enim apud alios, inquit, tale genus vitæ reperiri poteſt. Vnde conijcio Philoſophiam iſtam ex illo tempore apud Ægyptios viguiſſe. Alij verò perſecutiones illorum tempo-

temporum religioni huic caussas præstitisse putant: quod elapsi fuga in montibus, & solitudinibus, ac syluis degentes huiusmodi vitæ consuetudinẽ contraxerint. Polydorus quoque Vergilius lib. 7. de Inuentoribus rerum cap. 1. ab Essæis religiosæ vitæ originem manasse, de quibus Philo scripserit, profitetur. Quod Paulus & Antonius, ambo Aegyptij æmulati fuerint, nouisq́ue legibus & institutis formarint, vt initium his non immeritò attribuatur. Siue autem Aegyptij, siue alij quidam initio Philosophiæ isti præfuerunt, illud apud omnes in confesso est, magnum illum Antonium monachum excellenter diligentiæ ac perfectionis moribus, competentibusq́ue exercitijs istam vitæ conuersationem exercuisse, quem tum temporis in Aegypti solitudinibus clarescentem, pro virtutis illius honore Constantinus Imperator amicitia sibi coniunxit, literisq; honorauit: & de illis, quibus opus haberet, ad se scribere cohortatus est &c. Reliquos verò eius monasticæ Philosophiæ sectatores diligenter imitatum dicit Antonium primo tempore fuisse, paulatim verò seueriora præcepta exercitiaq; introduxisse affirmat: vt solo pane, sale & aqua aleretur, nec ante solis occasum pranderet,

Nicephorus l. 8. cap. 40. eadem repetit.

Libri quibus se exercebāt. Habent etiam priſcorum commētarios, quia huius ſectæ authores mulra monimenta reliquerunt de allegorijs huiuſmodi, ad quorum imitationem poſteri ſe accommodant. Itaq; non ſolum contemplantur, ſed etiam cantica, hymnosq; in Dei laudem componunt, vario metrorum carminumq; genere, rythmis concinnatos in auguſtiorem ac religioſam ſpeciem.

Cantica eorū.

Per ſex dies ſeorſum quiſque in ſuis illis modò dictis monaſterijs philoſophantur, non progredientes foras, imò ne proſpicientes quidem. Septima verò conueniunt in cœtum communem, & iuxta ætatis ordinem, conſidunt, decenti habitu, manus continentes ſub pallio, dextram inter pectus barbamque, ſiniſtram applicatam lateri. Tum progreſſus in medium natu maximus, & Dogmatū eius ſectæ peritiſsimus, diſſerit vultu ad grauitatem compoſito, voce moderata, non ſine magna prudentia. Reliqui omnes auſcultant per ſummum ſilentium, annutantes oculis tantùm, aut capite. Id commune ſemneum, in quod ſeptimo quoque die conueniunt, ſepto clauditur duplici, ſeparatis virorum & mulierum cœtibus. Medius autem paries à ſolo ſurgit tribus quatuorue cúbitis, in modum lori-

Die Dominico tantum conueniebant.

Mores ſub lectione ſacra.

Concio ſacra.

Viri à fœminis ſeparati.

loriculæ, ſuperiora vſque ad tectum patét. Vnde gemina prouenit commoditas, & quòd pudori fœminei ſexus cõſulitur, & quod verba Doctoris exaudiũtur facile abſque vllis obſtaculis, quæ vocem intercipiant.

Continentia in cibo & potu.

Temperantiæ tanquã fundamento in animo iacto, virtutes cæteras ſuperſtruunt. Nec cibum, nec potum quiſquam ſumit, ante ſolis occaſum, quod ſapiẽtię ſtudium luci conuenire iudicẽt, tenebris verò curam corporis. Ideo totos dies alteri, alteri verò exiguam noctis partem tribuunt. Nonnulli ex his vix tertio die famem ſentiunt, attenti magis ad diſciplinarum ſcientiam. Nec deſunt, qui vix ſexto die deguſtant cibum neceſſarium, aſſueti ſicut cicadæ rore viuere, canticis opinor ſolantes inediam. Septimum verò diem, vt feſtum ſacratumque, honore dignantur eximio, quo poſt curam animi corpus quoque reficiunt, ſicut iumento relaxantes laborem cõtinuum. In cibatu vtuntur pane ſimplici, ſal vicem ſupplet obſonij, qui delicatiores ſunt, hyſſopum pro condimento adijciunt. Potum è fluentis hauriunt: contenti placare dominas à natura mortalibus additas, famem ſitimque, abſque omnibus lenocinijs vtentes rebus, ſine quibus non licet

Die Dominico feriabãtur & ſeſe recreabant.

Pane & hyſſopo vtebãtur aquam bibebant.

viuere. Edunt igitur, ne esuriant; bibunt, ne sitiant, saturitatem cauendo, vt inimicam animo pariter & corpori.

Monasteria eorum humilia erant.

Et quoniam tegminis quoque duæ sunt species, vestis tectumque. De ædibus iam dixi esse incultas & extemporaneas, factas ad præsentem vsum tantummodò, in veste eadem apparet simplicitas, ad arcendos calores & frigora, pro pelliceis crassa tunica in hyeme, æstate verò exomis aut interula linea. Hactenus ibi Philo. Aliquod autem verbis interpositis, edisserit eorum sodalitia, quando hilarius die festo conuiuia celebrarint. Nimirum quòd à ministro quodam per signum vocati, læti cum summa grauitate conuenerint: & sublatis ad cælum manibus atque oculis fuerint precati, antequã discumberent, vt Deo placeret id conuiuium. Tunc seniores discubuerint, ac mox alij pro cuiusq; dignitate. Seniores verò nõ æstimarint ex ætate, sed à tempore religionis susceptæ, vt grandæuos etiam haberent pro pueris, si serò institutum hoc complexi fuissent. Adhibentur, inquit, mensæ fœminæ quoque, anus pleræque, sed virgines, non coactæ castitatis, sicut apud Græcos quædam sacrificulæ, sed sponte continentes: præ amore sapientiæ, cuius studio per totam vitam

Vestitus illorum.

Conuiuia qualiter celebrarint.

Preces ante accubitum.

Senium à die receptionis æstimabant, non ætatis.

Virginitas spontanea, non coacta.

vitam contempserunt voluptatis corporis, diuinæ, non mortalis prolis cupidæ, quam solæ Deo charæ animæ ex se ipsis pariunt, excipientes pro semine intelligibiles Patris radios.

Discubitus ita distribuitur, vt seorsum viri dextrum latus, seorsum fœminæ sinistrum teneant. Quòd si quis suspicatur, lectisternia, si non sumptuosa, certè molliuscula, parari hominibus ingenuis, & Philosophiæ deditis: sciat esse tegetes rudes, è vili contextas materia, videlicet è Papyro indigena, sic humi aggestas, vt eminendo fulciat cubitus. Cęterùm in hoc conuiuio sacro, nemo seruus adest, ministrant ingənui, & sponte quicquid opus est faciunt, iussa non expectando, sed præueniendo alacritate voluntaria. Nec quibuslibet ingenuis delegatur hoc officium, sed habito delectu ex omni sodalitatis huius iuuentute, vt quisque aliquot præclarum indolis ac virtutis specimen edidit. Hi tanquam germani filij libenter & certatim ministrant, haud secus ac parentibus publicis: hanc coniunctionem arctiorem ducentes quàm sanguinis. Vinum per illos dies non præbetur, sed aqua limpidissima, cæteris frigida, calida verò his qui inter seniores tractantur delicatius. Vinum habent

Seorsum viri & fœminæ assidebant.

Mensa qualis fuerit.

Ministri mensæ.

Vino non potebantur, sed aqua, nec cibis opiparis.

pro veneno, adferente dementiam: opiparis autem obsonijs aiunt irritari concupiscentiam, beluam insaturabilem. Proponit quispiam è sacris literis quæstionē, aut soluit ab alio propositam, totumque auditorium auscultat attentius. Iuniores mensam efferunt. Coenam sequitur sacrum peruigilium his ritibus. Vbi omnes consurrexêre, duo chori fiūt in medio cœnaculo, alter virorum, alter fœminarum, cuique suus incentor præficitur, honore præstans & canendi peritia. Deindè cantant hymnos in laudem Dei compositos, varijs metrorum carminumque generibus, nunc ore vno, nunc alterius, non sine decoris & religiosis gestibus, atq; accentibus, modò stantes, modò prorsum retrorsumue gradum mouentes, vtcumque res postulat. Quando vterq; chorus seorsum expleuit se his delitijs, velut diuino amore ebrij, vnum chorum faciunt promiscuum, ad imitationem illius instituti in rubri sinus littore, post mirandum prodigium. Quando pro tam insigni & insperato beneficio correpti numine viri pariter ac mulieres, & in vnam choream conglomerati, hymnis gratias seruatori canebant, precinente viris Mose Propheta, Mariamne verò prophetide fœminis. Producta hac commessatione honestissima

Lectio vel disputatio sub mensa.

Preces & hymni post mensam.

ma vſque ad matutinum, verſo ad auroram vultu,totoq; corpore, quàm primũ Solem orientem reſpiciunt, felicem diẽ, veritatem,perſpicacemque mentem ſibi comprecantur. Atque ita precationibus abſolutis,ad ſuum quiſque ſemneum ſecedit,& ad negotiationem, culturamque conſuetæ Philoſophiæ.

Manè ad Orientem precabãtur.

Vide Ioſephũ li.18. antiquitatum Iudæcarum cap. 2. & lib 2. de bello Iudaico cap.2.

Quę Philonis verba prolixius recenſere volui,quòd apertiſsimè declarent,primorum Chriſtianorum religionem, & religioſorum hominum ritus. Quanquã ex Iudæis profecti,ritus aliquos Iudęorũ obſeruaſſe videtur. D.Hieronym⁹:Philo, inquit,Iudæ⁹,inter ſcriptores eccleſiaſticos ponitur,quia librum de prima Marci Euangeliſtæ apud Alexandriam ſcribens eccleſia,in noſtrorum laude verſatus eſt. Ex quo apparet,talem primò *Chriſto* credentium Eccleſiam fuiſſe, quales nunc monachi,eſſe nituntur & cupiunt: vt nihil cuiuſquam proprium ſit,nullus inter eos diues,nullus pauper: patrimonia egentibus diuiduntur,orationi vacatur,& pſalmis, Doctrinæ quoque & continentiæ: quales & Lucas refert primùm Hieroſolymæ fuiſſe credentes. Aiunt Philonem hunc ſub Caio Caligula Romæ periclitatum,quo legatus gentis ſuę miſſus fuerat. Cùm ſecunda vice veniſſet ad Claudium,

Hieronymus in catalogo ſcriptorum Eccleſiaſt.

in eadem vrbe locutum esse cum Apostolo Petro, eiusque habuisse amicitias, & ob hanc causam etiam Ecclesiam Marci, discipuli Petri, apud Alexandriam sectatores ornasse laudibus. Quæ Hieronymi verba similiter repetijt Trithemius. Eusebius quoq;: Fertur hic Philo Romæ sub Claudio ad colloquiũ Petri, Romanis tunc prædicantis, venisse. Neque hoc vero dissimile est; commentarius enim ille, quem tandem ab eo posterioribus temporibus elaboratum esse dicimus, Ecclesię canones, qui ad hęc nostra vsque tempora seruantur, manifestè continet. Imò quoniam vitam etiam nostrorum religiosorum quàm fieri potuit accuratissimè descripsit: satis manifestũ relinquitur, non modò vidisse eum viros illos Apostolicos sui temporis, ex Hebræis, vt verisimile est, profectos, ob eamque causam priscorum rituum adhuc, more Iudæorum obseruantes, sed & probasse, diuinosque & honestos iudicasse. Cumque Philonis verba retulisset, subiungit: Hæc Philonis verba clarè & absque vlla cõtradictione de nostris esse dicta putamus: quodque Philo illic de primis Euangelicæ doctrinæ præconibus, & ritibus olim ab Apostolis traditis disserés ista scripserit, cuiuis manifestum est.

Trithemius de scriptorib. ecclesi. in Philone.

Eusebius l. 2. histor. ecclesi. cap. 16.

Lib. 2. cap. 17. histor. ecclesiastic.

Claris-

Clarissimus ille Iurisconsultus Didacus Couarruuias lib. 4. variarum resolutionum cap. 18. ista Philonem de Iudæis Christianis scripsisse profitetur. Similiter Nicephorus Calixtus: Videbitur fortasse cuipiam, Philonem non hæc de Euangelicæ vitæ institutis dixisse: sed is certum indubitatumque esse sibi persuadeat, nostram illum depinxisse viuendi consuetudinem, cùm ad hodiernum vsque diem non apud alios, quàm apud nostros homines, regulas tales, viuendiq; mores cõseruari compertum sit. Epiphanius quoque hoc apertè confirmat: & Philonem ad ipsos in Aegyptum venisse, eorundemque monasteria, & viuendi leges vidisse, & cùm eas vehementer probaret, literis mandasse testatur. Hos verò Iessæos appellauit, quando Christianorum nomen adhuc introductum non erat, vel à Iesse patre Dauidis, patris Christi, vel à Iesu, id est, à Saluatore & medico, quod eorum qui ad ipsos venirent animos egregiè curarent. Quæ nomina, etsi omnibus Christi sectatoribus conueniebant, præcipuè tamen illi θεραπευταὶ dicebantur, qui vitam Apostolicam perfectiùs imitari studebant. Atque hoc religiosum genus hominum per omnes prouincias dispartitum

Nicephorus lib. 2. cap. 16. & li. 8. c. 9. adde historiã tripartitam lib. 1. cap. 11.

Epiphanius hæresi 29.

Hieronymus ad Eustochiũ de custodia virginitat.

Epiphanius, Eusebius, Nicephorus dictis locis.

temporum religioni huic caussas præstitisse putant: quod elapsi fuga in montibus, & solitudinibus, ac syluis degentes huiusmodi vitæ consuetudinē contraxerint. Polydorus quoque Vergilius lib. 7. de Inuentoribus rerum cap. 1. ab Essæis religiosæ vitæ originem manasse, de quibus Philo scripserit, profitetur. Quod Paulus & Antonius, ambo Aegyptij æmulati fuerint, nouisque legibus & institutis formarint, vt initium his non immeritò attribuatur. Siue autem Aegyptij, siue alij quidam initio Philosophiæ isti præfuerunt, illud apud omnes in confesso est, magnum illum Antonium monachum excellenter diligentiæ ac perfectionis moribus, competentibusque exercitijs istam vitæ conuersationem exercuisse, quem tum temporis in Aegypti solitudinibus clarescentem, pro virtutis illius honore Constantinus Imperator amicitia sibi coniunxit, literisq; honorauit: & de illis, quibus opus haberet, ad se scribere cohortatus est &c. Reliquos verò eius monasticæ Philosophiæ sectatores diligenter imitatum dicit Antonium primo tempore fuisse, paulatim verò seueriora præcepta exercitiaq; introduxisse affirmat: vt solo pane, sale & aqua aleretur, nec ante solis occasum pranderet,

Nicephorus l. 8. cap. 40. eadem repetit.

biduum aut plures sæpè dies ieiunaret, multas noctes insomnes traduceret, crebrò terram pro lecto vsurparet. Primum eremi habitatorem extitisse Antonium scribit Ruffinus, qui continentissimè viueret, & crebrò cum Dæmonibus congressus triumpharet, vt apud Athanasium, qui vitam eius descripsit, videre est. Eius profectò virtutes tantę fuerunt, vt Constantinus Magnus ad ipsum tanquam prophetam & sanctissimum virum literas daret; quibus seipsum, fortunasque suas, & liberos, ipsius ardentissimis precibus commẽdaret. Plurimi quidem hoc Philosophiæ genus iam inde à temporibus Apostolorum arripuerunt, & ab ipsis Apostolis eius origo deriuata est, propter grauissimas tamen persecutiones Christiana res non parum fuit perturbata, & oppressa religio. Sed imperante Constantino Magno, Christianis omnibus libertas & pax fuit restituta, & hoc Esaiæ vaticinium impletum: Lætabitur deserta & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium. Hic enim optimus Imperator eas libenter tulit, quos tyranni varijs supplicijs fuerãt persecuti, sed maximo etiam in honore habuit, & egregijs priuilegijs ornauit. Nam cùm

Ruffinus li. 1. c. 8. Socrates li. 1. ca. 21. Nicephor. l. 8. cap. 40.

Consilium prouinciale Colon. parte 10. c. 1.

Eusebius l. 10. c. 3. & 4.

Esaia 35.

cùm apud veteres lex viguiſſet: qua ſine liberis homines mulctarentur, & ſteriles ab hæreditate excluderentur: eam Conſtātinus abrogauit, multos natura ſteriles exiſtere vidēs, qui miſeratione eſſent quā ſupplicio digniores: multos propter Philoſophiæ & pietatis amorē à mulieribus abſtinere, qui quòd meliora ſectarentur, non pœna, ſed admiratione digni apparerent. Imò legem tulit, vt non ſolùm eodem cum reliquis Iure potirentur, ſed maiora quoque priuilegia haberent, qui continentiam virginitatemque obſeruarent. Conſtantini enim Imperatoris filia, Conſtantia, cùm velut leproſa appareret, ad ſepulchrū S. Agnetis virginis martyris priſtinæ ſanitati egregiè reſtituta fuit: Patri & fratribus hoc longè gratiſsimum erat: ipſa verò perpetuam viirginitatem conſeruare decreuit: multisq; virginibus author fuit, vt & ipſæ ſacrum velamen acciperent, teſte Ambroſio. Quod plurimæ virgines Romanæ imitabantur. Prætereà Conſtantinus egregias monachorum virtutes in Concilio Nicæno cognouerat: vbi ſtatus illorum approbatus eſt: & de monaſterijs, de vita & moribus, de habitu eorum, de electione Abbatum, & Abbatiſſarum, deque ingreſſu religionis, varia præ-

Euſebius l. 4. de vita Conſtantini. Sozo. li. 1. ca. 9.

Ambroſ. ſermone 90. to. 3.

præcipiuntur. Vt ex c. 43. 65. 66. 67. & 68. in editione Alphonsi Pisani, colligitur.

Hinc factum est, vt breui religio admirabile incrementum caperet. Præsertim cùm eius professores sanctissimi viri essent, qui omnes morbos curabant, & præclarissimè de tota republica merebantur, vt de Isidoro, Meraclide, & Macarijs, sancti Antonij discipulis, refert Ruffinus. Quorum vel vnus Macarius Aegyptius tot curationes & sanationes, authore Socrate, fecit, vt quæ per Dei gratiam gessit, proprios commentarios requirant. Asceteria, inquit Socrates, in Aegypto ante longa quidem tempora initium sumpserant, amplificata verò & aucta sunt per virum Deo dilectum nomine Amnum. Huius vitam admodum multi sunt imitati, ac montana Nitriæ & Scytiæ paulatim monachorum multitudine referta: quorum omnium vitam describere proprij fuerit argumenti opus. Sic per vniuersum orbem, vbi Christianismus introducebatur, religio etiam mirificè floruit. Nam multos religiosos viros, & sacras virgines tempore Constantini Magni in Persia indignas iniurias pertulisse scribit Sozomenus, libro secundo historiæ Ecclesiasticæ.

Ruffinus li. 2. ca. 4. historiæ.

Socrates li. 4. cap. 23.

cæ. Basilius Magnus plurimos ait in Aegypto, in Palestina, in Syria, in Mesopotamia suo tempore vixisse. Paula & Eustochium ad Marcellam scribentes, Aegyptum fertilem monachorum vocant. Vbi Paula multa monachorũ millia, teste Hieronymo, inuenit. Ex omnibus Prouincijs monachos & sacras virgines Bethleem fuisse profectos eadẽ epistola Paula & Eustochium significant. Et Paulam ibi virorum atque mulierum monasteria erexisse in Epitaphio eius narrat Hieronymus. Quod Pontus tempore Basilij Magni monachorum cœnobia habuerit, in monodia ipsius scribit Theologus. Ioannes eremita in Thebaide pluribus monasterijs præfuit, & Serapion ad Arsenoitem, decem ferè monachorũ millibus imperabat: Dioscoro centum adhæserunt, Sozomenus lib. 6. cap. 28. & 29. Tempore Iustini philosophi & martyris multos fuisse monachos ex 110. ipsius quæstione apparet. Apud Alexandriam eodem tempore, bis mille clarissimi monachi philosophabantur, quorum multi in solitudinibus viuebant. Fuerunt quoque in Cypro huius instituti præstantissimi sectatores, qui diuum Epiphanium erudierunt. Scheti ad Nitriam infiniti Monachi reperiebantur, pluri-

Basilius epistola 79.

Nicephorus l. 11. cap. 34.

Sozomenus li. 6. c. 32. Nicephorus li. 11. ca. 39.

plurimaque monasteria, & separatim in eremo extructa domicilia. Syri & Persæ tãtã monachorũ multudinẽ, authore Sozomeno, acquisirunt, vt cùm illis, qui in Aegypto philosophabantur, decertarent. Ferunt autem Aonem primum apud Syros extra hominum consortium, perindè atque Antonius in Aegypto, perfectiorem Philosophiã inchoasse. Habuit verò is in Phadana phrontisterium, quo loco Iacob, cùm ex Palæstina veniret, in Mesopotamiam abiturus, Rachelem vxorem suam primò cum grege ad puteum inuenit. Syria: quam cauam vocant, & quæ vltra hanc est, præter Antiochiam, tardius quidem, inquit Sozomenus, ad Christianismum conuersa est: attamen nec illa Ecclesiasticorum Philosophorum expers fuit, qui hoc fortiores & erant, & apparebant, quò magis ab incolis regionis odio & insidijs impetebantur, quæ magno animo sustinebant, nec vlciscentes sese, nec vindictam sumentes, sed alacriter contumelias & plagas ab Ethnicis illatas perferentes. Quales fuisse percepi Valentinum, Theodorum, Marosam, Bassum, Bassonem, & Paulum. Qui cùm multos ad Philosophandi scientiam rectè instituissent, in Iugato maximum & clarissimum monachorũ contu-

Sozome. li.6. cap.33. Nicephorus l. 11. cap. 40

Genes. 28.

Sozome. li. 6. c.34. Nicephorus l.11. c.41.

contubernium cōſtituit, vbi & mortuus eſt, probatamque & diuinam Philoſophiam exercuit. Pityrion non longè ab Athenis aſceterium, & exercendæ pietatis domicilium habebat. Facilis coniectura eſt, ſcribit Nicephorus, hoc genus Philoſophiæ ad Galatas vſque & Cappadoces, finitimoſque ijs populos, item ad Euxinum Pontum, Bithyniam, & Helleſpontum perueniſſe: qui ſanè antiquitus doctrinam Chriſtianam flagrantibus animis complectentes, permultos diuinæ huius Philoſophiæ habuêre ſectatores. Antiochiæ plurimi enituêre monachi, qui integrum atque immortale id, quod ad imaginem Dei conditum eſt, cōſeruarunt. In monte pratis multis perquàm amœno, qui vrbi adiacet, multi monaſtica Philoſophia ſplendidi atque illuſtres fuerunt.

Nicephorus l. 11. cap. 41.

Nicephorus l. 9. cap. 14.

Nicephor. lib. 11. cap. 41.

In Europam noſtram tempore Conſtantini Magni diuinum hoc Philoſophiæ genus, per excellentiſsimos viros eſt introductum, qui in Thracia, Illirico, & Italia, cæteriſque prouincijs, magnum operæ pretium fecerunt. Apud Armenios verò, & Paphlagones, atque in Ponti montibus primus monaſticam philoſophiam colere cœpiſſe fertur Euſtathius, cuius ſectatores, quia peculiares

Nicephorus li. 9. ca. 16.

Nicephorus eodem loco.

ritus

ritus, & nouum habitum, falſasque opiniones propria authoritate introducere conabantur, per ſynodum Gangrenſem condemnati fuerunt.

Quomodo in vrbem Romã immigrarit in epitaphio Marcellę indicat Hieronymus: nulla eo tẽpore nobiliũ fœminarũ nouerat Romę propoſitũ monachorũ, nec audebat propter rei nouitatẽ ignominiosũ (vt tunc putabatur) & vile in populis nomẽ aſſumere. Hæc ab Alexandrinis ſacerdotibus, Papaq; Athanaſio, & poſtea Petro, qui perſecutionẽ Arrianę hęreſeos declinãtes, quaſi ad tutiſsimũ cõmunionis ſuæ portum, Romam confugerant, vitam beati Antonij, adhuc tunc viuentis, monaſteriorumque in Thebaide Pachuuij & virginum ac viduarum didicit diſciplinam. Nec erubuit profiteri quod *Christo* placere cognouerat. Hanc multos poſt annos imitata eſt Sophronia, & aliæ. Huius amicitijs fruita eſt Paula venerabilis, in huius cubiculo nutrita Euſtochium, virginitatus decis, vt facilis æſtimatio ſit, qualis magiſtra, vbi tales diſcipulæ. Et in conſolatione ad Pammachium ſuper obitu Paulę. Noſtris temporibus Roma poſſedit, quod mundus ante neſciuit; tum rari ſapientes, potentes, nobiles Chriſtiani: nunc multi mo-

monachi ſapientes, potẽtes, nobiles: quibus cunctis Pammachius meus, ſapientior, potentior, nobilior, magnus in magnis, primus in primis ἀρχιστράτηγος monachorum. Italiam tunc plurima monaſteria habuiſſe, indicat Hieronymus in epitaphio Fabiolæ ad Oceanum. Quàm multæ præclariſsimæ virgines in omnibus Prouincijs religionem ſuſceperint, earum hiſtoriæ quæ in Eccleſia recitantur oſtendunt. Nam ſtatim à temporibus Apoſtolorum, plurimi per vniuerſum Chriſtianum orbem, tam viri quàm fœminæ, amoris diuini facibus incenſę: corporis compreſſa libidine, domitis cupiditatibus, contemptis opibus, totas ſe ad Chriſti ſtudium, ſolitariumque vitæ genus contulerunt. Nouæ enim & inuſitatæ virtutis admiratio, ad animos hominum pietate & religione informandos, plurimum certè valet. Ideoque infiniti homines, eorum exemplo permoti, ad noua illa vitæ religioſæ cæleſtiaque caſtra confugiebant: multi quoque domicilia, ſedes, fortunasque ſuas, cum veſtibus retinentes, vitam ad euangelicæ perfectionis regulam componebant. Nec pauciores vitæ magni illius Antonij admiratio, ad veræ pietatis cultũ in medijs vrbibus incitauit, quàm ad horridam Eremum,

vitæque monasticæ æmulationem allexit. Quod satis quidem Augustini, varijs adhuc cupiditatibus cõstricti, ad Alipium voces declarant: Quid patimur? quid audisti? surgunt indocti, & cœlum rapiunt, & nos cum doctrinis nostris sine corde, ecce vbi volutamur in carne & sanguine?

Taliter Ecclesiæ Dei monasticæ vitæ authores profuerunt, vt infra latius aperietur. Nam & vita & moribus optimi fuerunt, & languẽtem in multorum cordibus veram pietatem resuscitauerunt.

Basilius epistola 79.

Basilius Magnus author est, quod cùm admirandam monachorum abstinentiam atque virtutes perspiceret, imitator ipsorum fieri concupierit, & postquam semel ijs adhæserat, non potuerit iterum auelli. Aurelius Augustinus, etsi nullis persuasionibus ad veram religionem, & virtutum studia flecti atq; commoueri poterat: tamen audita insigni & planè angelica Diui Antonij vita, oculos aliquando tandem aperuisse fertur, vt Ecclesia *Christi* tantum virum magno illi Antonio debere videatur. Consedimus, inquit Augustinus, vt colloqueremur, & ortus est sermo de Antonio monacho, cuius nomen excellenter clarabat apud seruos tuos Domine, nos autem vsque in illam

Augustinus l. 8. confessionum cap. 6.

illam horam latebat. Stupebamus autem audientes tam recenti memoria, & propè noſtris temporibus teſtatiſsima mirabilia tua in fide recta, & catholica Eccleſia. Inde ſermo deuolutus eſt, ad monaſteriorum greges, & mores ſuaueolentiæ tuæ, & vbera deſerta eremi, quorum nos nihil ſciebamus. Erat monaſterium Mediolani plenum bonis fratribus, extra vrbis mœnia, ſub *Ambroſio* nutritore, & non noueramus. Duos prętereà milites fuiſſe refert, qui lecta auditaque Antonij vita, ad idem pietatis & virtutum ſtudium, relicta militia, tranſirent, quo pios aliquot apud Treuerim monachos deprehendebant oblectari. Vterque ſponſam domi reliquerat, quæ cùm eos monaſticam religioſamque vitam ingreſſos audirent, ipſę ſimiliter virginitatem ſuam Deo conſecrauerũt. Qualiter ipſe Auguſtinus vitæ magni *Antonij* commemoratione, ſanctiſsimorumque militum æmulatione, ad virtutum ſtudia cœperit cõmoueri, vt totus ſibi diſpliceret, pluribus verbis ingenuè libro octauo Confeſsionum profitetur, cap 7. & 8.

Quod Martha, *Chriſti* hoſpes, ad Rhodanum ſacras virgines inſtituerit, ex vita illius apparet. De ſancto Martino

Sulpitius lib. 1. de vita Constant.

Episcopo Turonensi Seuerus Sulpitius, insignis Rhetor, scriptum reliquit: quòd primò quidem Mediolani sibi monasterium statuerit, etsi ab Auxentio Arriano inde fuerit deturbatus: deindè, postquã Turonensis Episcopus creatus erat, adhærẽtem Ecclesiæ cellam habuerit, quapropter hominum inquietudinem, atq; molestias, relicta, longiùs ab vrbe monasterium erexerit, tam secreto loco, vt eremi fortitudinem non desideraret. Quodq; plurimi per Galliam idem fuerint imitati: vt apud cellam beati Martini magistri sui monasteria sibi, aut qualiacunque receptacula facerent, vbi omnia ipsis essent communia, cibum omnes post horam ieiunij simul acciperent, vinoque, præter infirmos, abstinerent, aliqui eorum camelorum setis induerentur, cùm mollior habitus pro crimine haberetur. Iuniores, ait, aliqua scripsisse, cùm seniores orationi vacarẽt: & tot sanctum Martinum miracula perpetrasse, vt infinita hominum multitudo in Christum crederet: Plurimisque Galliæ locis tam virorum quàm sacrarum virginum monasteria cernerentur. Et ex hoc genere sacrorum hominum sacerdotes illi fuerunt, qui bello in Asia capti, atque in Europam perducti, Germanos nostros,

In Galliam & Germaniam quomodo monachismus peruenerit.

Sulpitius lib. 1. & 3.

tem-

tempore Constantini Imperatoris, doctrina, & miraculis, permouerunt, vt veram Christianam religionem amplecterent.

Quoniam ergo tales viri tunc admirabiliter Ecclesiam Dei fulciebant: idcirco diabolus acerrimos illis & potentissimos hostes immisit, qui tam necessarios in republica Christiana viros impedirét, vexarent, & opprimere conarentur. Iulianus Imperator, ex tonso monacho apostata, grauissimè est eos persecutus; & Publiam centum sacrarum virginũ præfectam cædi mandauit. Si initia repetamus, inquit Hieron. Platus procemio librorum de bono status religiosi, Statim ac simul cum Christiana fide, monastica etiam disciplina propagari in mundo cępit: quod fuit aureo Constantini seculo, atq; ex illis latebris ac solitudine erumpere, in qua per trecétos eosque ampliùs annos antea plenè delituerat: hoc obseruare licuit, quoscumque Dæmon sceleris sui administros nactus est ad Ecclesiã perturbandam, eosdem etiam primùm ac pręcipuè in hanc quasi Ecclesiæ arcem armasse atque incendisse. Atque eos quidem in duo genera distractos video. Alij enim potentia, imperio, armis religiosæ vitæ cultores opprimere conati sunt:

Persecutio monachorum.

Sozom. lib.5. cap. 2.

Theodoretus lib.3. cap.19

alij, qui hoc non poterant, fallacijs, maledictis, dolisque fingendis, atque hæresium erroribus disseminandis. Primum enim Iulianus, eò acerbior ac nocétior hostis, quò magis omnia nostra interiora norat, non ille quidē ferro ac cęde religiosos homines afflixit: hoc quoq; matyrij decus, vt ait Nazianzenus, Christianis inuidit, sed quicquid citra sanguiné ad eos vexandos, insectandos, atque omnino delendos excogitare potuit, in id omnes ingenij sui vires (quo non mediocriter valuisse dicitur) semper contulit.

Sozome. li. 5. c. 10. Niceph. lib. 10. c. p. 9. Horrendum profectò est, quod de Syriæ habitatoribus ad Heliopolim & Arethusam narrat Sozomenus: qualiter per summam impudentiam sacras virgines, quæ in publicum prodire non solebant, nudas prostituerint, pudendasque corporis partes tonsas secuerint, & ad deuoranda illarum sacra viscera porcos prouocarint: qui famis impetu ad cibum, sanctarum virginum vulneribus superpositum ita ferebantur, vt humanam carnem simul miserabiliter lacerarent. *Socrates li. 4. cap. 24.* Cumque Valens Imperator Ægyptios lege affligi præcepisset, tunc vastabantur, & subuertebātur omnia, alij ad tribunalia trahebātur, alij conijciebātur in carceres, alij aliter torquebātur, variaq; supplicio-

rum

rum genera contra pijſsimos viros excogitata fuerũt. Quorum aliqui in exilium eiecti, crudeliſsimas gentes ad Chriſtianã religionem perduxerunt, vt contra hoſtium ſuorum volũtatem, Eccleſiæ Chriſtianæ prodeſſent. Qualiter Lucius eo tempore militarem expeditionem contra monachos, qui ſolitudinem incolebant, inſtituerit, & quomodo illi in exilium eiecti, plurimos ad Chriſtianam religionem produxerint, apud Sozomenum videre eſt. Sed ſemper vicit inuicta veritas, & quò magis religio per tyrannos, ſuaſore Diabolo, premebatur, tanto ſẽper adiutore Deo facta eſt florẽtior.

Theodoſius ſupra modum monachos honorauit, & ex Ioannis monachi Thebaidis, qui Spiritu ſancto plenus vir, res futuras prædicere poterat, conſilia pleraque tranſegit. Atque in tantum ſplendorem hoc vitæ genus excreuit, vt nobiliſsimi quique ad id ſeſe libenter conferrent. Nam Theodoſij iunioris ſoror Pulcheria, cùm virginitatem ſuã Deo conſecrauiſſet, ſorores quoque ſuas ad idẽ vitę genus inſtituit. Potentiſsimos Reges, & maximos Principes, atque viros nobiles hoc philoſophię cęleſtis ſtudio fuiſſe delectatos, omniũ gẽtiũ hiſtoriæ & annales teſtãtur. Cũ & perfectiſsimũ & iucũdiſsi-

Sozom. lib. 7. cap. 22.

Sozom. lib. 9. ca. 1.

Vide Claud. Eſpenſeum lib. 6. c. 3. de continentia.

 mum,

mum, ipsique Deo gratissimum existere perspicerent.

Multi quoque Episcopi ad monachorum habitum descenderunt. Sed postquã aliqui eorum in Pontificali throno permanere nihilominus volebant, talis in synodo Constantinopolitana, quæ sub Photio Patriarcha in templo Sophiæ celebrata est, canon promulgatus fuit: Vniuersalis hæc synodus statuit, vt si quis Episcopus, vel aliquis alius ex Pontificali dignitate voluerit ad vitam monasticam descendere, & pœnitentię locum implere, ne amplius Antistitis dignitatem vsurpet. Monachorũ enim Professiones, subiectiones, & discẽdi cupiditatis rationem habẽt, non autem doctrinæ aut primatus: nec alios pascere, sed ipsos pasci profitentur.

Videantur acta synodi vniuersalis. 7. & vita Micetæ.

In Oreinte Leo Isauricus contra SS. imagines atque sacros monachos bellum suscepit: eiusdemque filius Constantinus Copronimus omnia cœnobia euertere studebat, sed morte abreptus perficere nequiuit. Irene autem ipsius vxor, quæ mortuo Constantino iuniore, filio suo, imperauit, omnia restituit, honorauit, & propagauit.

Religio quid sit.

Hoc vitæ genus religio appellari cœpit; à relegendo, cuius sectatores omnia

quæ

quæ ad Dei cultum pertinerent diligenter pertrectarent, & tanquam relegerẽt: vel potius, vt Augustino & Thomæ placet, à religando, quod Deo sese quibusdam peculiaribus charitatis officijs obligent, vt tanquam illigati ampliùs discedere non posint. Hoc enim aiunt religionem esse; statũ ad Christianã perfectionem tendentẽ, per tria vota, paupertatis, castitatis, obediẽtiæ alligatam, vt integrũ amplius non sit in ea cessare. Eamq; virtutum moralium maximam & præstantissimam esse constituunt: cuius flos sit sanctitas. Cùm proprium eius munus sit: Mentem hominis ab omni labe purgatã, integrã & sine macula Deo offerre, eamque, & omnes eius vires Deo consecrare.

Hiero. Platus lib. 1. cap. 2. de dono religiosi status.

Quod qui per Spiritus sancti gratiam facere conantur, & votis istis Deo se consecrant: Religiosi vocantur. Et quidem fratres: Diu enim ante Dauid pronuntiarat: Ecce quàm bonũ, & quàm iucundũ, habitare fratres in vnũ. Vbi Augustinus, ita, inquit, in vnũ viuunt, vt vnum hominem faciant, & sit in illis, vt scriptum est: anima vna & cor vnũ, & multa quidem corpora, sed non multa corda. Vtrumq; nomen, Religiosi, & fratrũ, sororumúe, hactenus retinẽt: Vtinam omnes nomini suo per omnia semper responderent.

Act. 2.

DE MONASTERIIS ET Cœnobijs.

CAPVT V.

Primi monachi in eremo & in montibus degebãt.

PRimi quidem ſolitariæ monaſticæq; vitæ poſt tempora Apoſtolorum ſectatores, cùm pauci adhuc in vrbibus Chriſtiani exiſterent, ab hominum turba ſeſe & colluuione ſegregabant: atque à cæterorum conſortio ſeiuncti, vt liberius philoſopharentur, quietam tacitamque vitã degerent, duriſsimè laborioſiſſimeque in montibus, & ſaltibus, atque ſpeluncis morabantur. Certas tamen viuendi leges, & peculiaria inſtituta monaſteriaque habebant, vt non modò ex Philone Iudæo colligitur, ſed Mariæ etiam Magdalenæ exemplo declaratur. Quæ cùm optimam humanæ vitæ partem eſſe ex ipſo Chriſto cognouiſſet, quæ in contemplando conſiſtit: in ſolitudinem ſe abdidiſſe reperitur. Quod infiniti religioſi viri & fœminæ imitabantur. Vnde Anachoretæ, Eremitæ, Heſycaſtæq; dicti fuerunt. Pulchrum eſt illud Hieronymi ad Paulinum: Si cupis eſſe quod diceris, monachus, id eſt ſolus, quid facis in vrbibus? quæ vtique non ſunt ſolorum habitacula, ſed multorum. Et ad Heliodorum: Interpretare vocabulum mona-

Repetit Gratianus c. Si cupis 16. q. 1.

monachi, hoc est nomen tuum, quid facis in turba qui solus es? Sed forsitan dicturus es: quicunq; in ciuitate sunt, Christiani non sunt? Non est tibi eadem caussa, quæ cæteris Dominum ausculta dicentem: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia tua, & da pauperibus, & sequere me. Rursus ad Rusticum monachum; Ioannes Baptista viuebat in eremo, & oculis desiderantibus Christum, nihil aliud dignabatur aspicere. Filiosque prophetarum ædificasse sibi casulas ad fluenta Iordanis ait, vbi vrbibus derelictis soli habitarēt. Tu verò, inquit, quādiu in patria tua es, habeto cellam pro paradiso, varia scripturarum poma decerpe, his vtere delitijs, harum fruere complexu. Voloq; te varijs de caussis non habitare cum matre, & præcipuè, ne aut offerentem delicatos cibos renuendo contristes, aut si acceperis, oleum igni adijcias, & inter frequentiam puellarum per diem videas, quod nocte cogites. Elegantique gradatione ad Heliodorū scribens declarat & probat, *monachū perfectū in patria sua esse non posse*. Vnde nō id solùm colligitur, quòd priores monachi in eremo habitarint, sed nec illud quidē S. Hieronymo placuisse, vt cum parētibus atq; amicis Christianis in vrbe permanerent.

Epistola 1. ad Heliodorum de vita eremitica.

Quod

Quod tunc aliquos tentasse apparet, quādo Christianismus incrementa capiebat, atque religio catholica in ipsis quoque vrbibus efflorescere incipiebat, vt parentes à filijs ægrè diuellerentur.

Iustinus quæstion. 110. Insignis ille Philosophus & Martyr Iustinus, multos pios viros vrbanos, optimasque fœminas, diu ante sua tempora extitisse scribit, qui in desertis locis Anachoretas monachosque quærerent, vitæ necessaria libenter ijs suppeditaturi. Re & nomine Magnus Basilius: Si insurgens praua cogitatio dicat: Quæ vtilitas est tibi huius in hoc loco conuersationis? quid lucri fers ex secessu ac consuetudine hominum? An non nosti à Deo constitutos Episcopos Ecclesiarum Dei, viros familiariter conuenientes, & spirituales conuentus indesinenter celebrantes, in quibus maxima his qui accedunt, vtilitas oritur? Illic enim contingunt prouerbialium ænigmatum reuelationes, Apostolicorum dogmatum solutiones, euangelicarum sententiarum enarrationes, Theologiæ auscultatio, fratrū spiritualium cógressus, qui magnam ex ipso faciei conspectu vtilitatem accedentibus præbent. Tu autem à tantis bonis alienum teipsum fecisti, & desides hic efferatus ad similitudinem ferarum.

Basil. epistola 181. ad Chilonem monachū Iuniorem.

Vides

Vides enim hic ſolitudinem magnam, abalienationem ab hominibus non modicam, penuriam doctrinæ: alienationem fratrum, & ſpiritum ad mandata Dei magna ſocordia præditum. Cùm igitur talibus ac tantis te ſpecioſis prætextibus aggreſſa praua cogitatio, ſubuertere voluerit, oppone ipſi per piam meditationem, experientiam rei, dicens: Quandoquidem tu dicis mihi, bona ea quæ in vita ſunt eſſe, propterea ego huc tranſmigraui, indignum me ipſum cenſens mundi bonis, quibus admixta ſunt mala, imò potiùs exuperāt mala. Quemadmodum modica aqua pura, à multa venti procella ac puluere diſsipatur: ſic quæ putamus nos bona in vita facere, à multitudine malorū obruuntur. Quapropter ego tranſmigro in montes, ſicut paſſer, & velut paſſer liberatus ſum à laqueo venantium. In hac ſolitudine dego, ô mala cogitatio, in qua Dominus verſatus eſt, hic eſt quercus illa Mambre, hic ad cœlum ferens ſcala, hic Angelorum caſtra à Iacob conſpecta, hic ſolitudo, in qua populus purificatus legem accepit, & ſic in terra promiſsionis Deum vidit. Hic mons Carmelus, in quo Helias commorans, Deo complacuit. Hic campus in quo Eſdras, ſeceſſu facto, omnes

Monachi reſponſio contra argumenta eorum, qui illum ſeducere conantur à monaſterio.

nes

Sulpitius lib. 1. de vita Constant.

Episcopo Turonensi Seuerus Sulpitius, insignis Rhetor, scriptum reliquit: quòd primò quidem Mediolani sibi monasterium statuerit, etsi ab Auxentio Arriano inde fuerit deturbatus: deindè, postquã Turonensis Episcopus creatus erat, adhærẽtem Ecclesiæ cellam habuerit, quapropter hominum inquietudinem, atq; molestias, relicta, longiùs ab vrbe monasterium erexerit, tam secreto loco, vt eremi fortitudinem non desideraret. Quodq; plurimi per Galliam idem fuerint imitati: vt apud cellam beati Martini magistri sui monasteria sibi, aut qualiacunque receptacula facerent, vbi omnia ipsis essent communia, cibum omnes post horam ieiunij simul acciperent, vinoque, præter infirmos, abstinerent, aliqui eorum camelorum setis induerentur, cùm mollior habitus pro crimine haberetur. Iuniores, ait, aliqua scripsisse, cùm seniores orationi vacarẽt: & tot sanctum Martinum miracula perpetrasse, vt infinita hominum multitudo in Christum crederet: Plurimisque Galliæ locis tam virorum quàm sacrarum virginum monasteria cernerentur. Et ex hoc genere sacrorum hominum sacerdotes illi fuerunt, qui bello in Asia capti, atque in Europam perducti, Germanos nostros, tem-

In Galliam & Germaniam quomodo monachismus peruenerit.

Sulpitius lib. 1. & 3.

tempore Constantini Imperatoris, doctrina, & miraculis, permouerunt, vt veram Christianam religionem amplecterent.

Quoniam ergo tales viri tunc admirabiliter Ecclesiam Dei fulciebant: idcirco diabolus acerrimos illis & potentissimos hostes immisit, qui tam necessarios in republica Christiana viros impedirét, vexarent, & opprimere conarentur. Iulianus Imperator, ex tonso monacho apostata, grauissimè est eos persecutus; & Publiam centum sacrarum virginũ præfectam cædi mandauit. Si initia repetamus, inquit Hieron. Platus procemio librorum de bono status religiosi, Statim ac simul cum Christiana fide, monastica etiam disciplina propagari in mundo cępit: quod fuit aureo Constantini seculo, atq; ex illis latebris ac solitudine erumpere, in qua per trecétos eosque ampliùs annos antea plenè delituerat: hoc obseruare licuit, quoscumque Dæmon sceleris sui administros nactus est ad Ecclesiã perturbandam, eosdem etiam primùm ac pręcipuè in hanc quasi Ecclesiæ arcem armasse atque incendisse. Atque eos quidem in duo genera distractos video. Alij enim potentia, imperio, armis religiosæ vitæ cultores opprimere conati sunt:

Persecutio monachorum.

Sozom. lib.5. cap. 2.

Theodoretus lib.3. cap.19

alij, qui hoc non poterant, fallacijs, maledictis, dolisque fingendis, atque hæresium erroribus disseminandis. Primum enim Iulianus, eò acerbior ac nocētior hostis, quò magis omnia nostra interiora norat, non ille quidē ferro ac cęde religiosos homines afflixit: hoc quoq; matyrij dec⁹, vt ait Nazīāzenus, Christianis inuidit, sed quicquid citra sanguinē ad eos vexandos, insectandos, atque omnino delendos excogitare potuit, in id omnes ingenij sui vires (quo non mediocriter valuisse dicitur) semper contulit.

Sozome. li.5. c.10. Niceph. lib.10.cap.9. Horrendum profectò est, quod de Syriæ habitatoribus ad Heliopolim & Arethusam narrat Sozomenus: qualiter per summam impudentiam sacras virgines, quæ in publicum prodire non solebant, nudas prostituerint, pudendasque corporis partes tonsas secuerint, & ad deuoranda illarum sacra viscera porcos prouocarint: qui famis impetu ad cibum, sanctarum virginum vulneribus superpositum ita ferebantur, vt humanam carnem simul miserabiliter lacerarent.

Socrates li.4. cap.24. Cumque Valens Imperator Ægyptios lege affligi præcepisset, tunc vastabantur, & subuertebātur omnia, alij ad tribunalia trahebātur, alij conijciebātur in carceres, alij aliter torquebātur, variaq; suppliciorum

rum

rum genera contra pijſsimos viros excogitata fuerũt. Quorum aliqui in exilium eiecti, crudeliſsimas gentes ad Chriſtianã religionem perduxerunt, vt contra hoſtium ſuorum volũtatem, Eccleſiæ Chriſtianæ prodeſſent. Qualiter Lucius eo tempore militarem expeditionem contra monachos, qui ſolitudinem incolebant, inſtituerit, & quomodo illi in exilium eiecti, plurimos ad Chriſtianam religionem produxerint, apud Sozomenum videre eſt. Sed ſemper vicit inuicta veritas, & quò magis religio per tyrannos, ſuaſore Diabolo, premebatur, tanto ſẽper adiutore Deo facta eſt florẽtior.

Theodoſius ſupra modum monachos honorauit, & ex Ioannis monachi Thebaidis, qui Spiritu ſancto plenus vir, res futuras prædicere poterat, conſilia pleraque tranſegit. Atque in tantum ſplendorem hoc vitæ genus excreuit, vt nobiliſsimi quique ad id ſeſe libenter conferrent. Nam Theodoſij iunioris ſoror Pulcheria, cùm virginitatem ſuã Deo conſecrauiſſet, ſorores quoque ſuas ad idẽ vitę genus inſtituit. Potentiſsimos Reges, & maximos Principes, atque viros nobiles hoc philoſophię cęleſtis ſtudio fuiſſe delectatos, omniũ gẽtiũ hiſtoriæ & annales teſtãtur. Cũ & perfectiſsimũ & iucũdiſsi-

Sozom. lib. 7. cap. 22.

Sozom. lib. 9. ca. 1.

Vide Claud. Eſpenſeum lib. 6. c. 3. de continentia.

mum, ipsique Deo gratissimum existere perspicerent.

Multi quoque Episcopi ad monachorum habitum descenderunt. Sed postquã aliqui eorum in Pontificali throno permanere nihilominus volebant, talis in synodo Constantinopolitana, quæ sub Photio Patriarcha in templo Sophiæ celebrata est, canon promulgatus fuit: Vniuersalis hæc synodus statuit, vt si quis Episcopus, vel aliquis alius ex Pontificali dignitate voluerit ad vitam monasticam descendere, & pœnitentię locum implere, ne amplius Antistitis dignitatem vsurpet. Monachorũ enim Professiones, subiectiones, & discẽdi cupiditatis rationem habẽt, non autem doctrinæ aut primatus: nec alios pascere, sed ipsos pasci profitentur.

Videantur acta synodi vniuersalis. 7. & vita Micetæ.

In Oreinte Leo Isauricus contra SS. imagines atque sacros monachos bellum suscepit: eiusdemque filius Constantinus Copronimus omnia cœnobia euertere studebat, sed morte abreptus perficere nequiuit. Irene autem ipsius vxor, quæ mortuo Constantino iuniore, filio suo, imperauit, omnia restituit, honorauit, & propagauit,

Religio quid sit.

Hoc vitæ genus religio appellari cœpit; à relegendo, cuius sectatores omnia

quæ

quæ ad Dei cultum pertinerent diligenter pertrectarent, & tanquam relegerẽt: vel potius, vt Augustino & Thomæ placet, à religando, quod Deo sese quibusdam peculiaribus charitatis officijs obligent, vt tanquam illigati ampliùs discedere non possint. Hoc enim aiunt religionem esse; statũ ad Christianã perfectionem tendentẽ, per tria vota, paupertatis, castitatis, obediẽtiæ alligatam, vt integrũ amplius non sit in ea cessare. Eamq; virtutum moralium maximam & præstantissimam esse constituunt: cuius flos sit sanctitas. Cùm proprium eius munus sit: Mentem hominis ab omni labe purgatã, integrã & sine macula Deo offerre, eamque, & omnes eius vires Deo consecrare.

Hiero. Platus lib. 1. cap. 2. de dono religiosi status.

Quod qui per Spiritus sancti gratiam facere conantur, & votis istis Deo se consecrant: Religiosi vocantur. Et quidem fratres: Diu enim ante Dauid pronuntiarat: Ecce quàm bonũ, & quàm iucundũ, habitare fratres in vnũ. Vbi Augustinus, ita, inquit, in vnũ viuunt, vt vnum hominem faciant, & sit in illis, vt scriptum est: anima vna & cor vnũ, & multa quidem corpora, sed non multa corda. Vtrumq; nomen, Religiosi, & fratrũ, sororumúe, hactenus retinẽt: Vtinam omnes nomini suo per omnia semper responderent.

Act. 2.

DE MONASTERIIS ET *Cœnobijs.*

CAPVT V.

Primi monachi in eremo & in montibus degebāt.

PRimi quidem solitariæ monasticæq; vitæ post tempora Apostolorum sectatores, cùm pauci adhuc in vrbibus Christiani existerent, ab hominum turba sese & colluuione segregabant: atque à cæterorum consortio seiuncti, vt liberius philosopharentur, quietam tacitamque vitā degerent, durißimè laboriosissimeque in montibus, & saltibus, atque speluncis morabantur. Certas tamen viuendi leges, & peculiaria instituta monasteriaque habebant, vt non modò ex Philone Iudæo colligitur, sed Mariæ etiam Magdalenæ exemplo declaratur. Quæ cùm optimam humanæ vitæ partem esse ex ipso Christo cognouisset, quæ in contemplando consistit: in solitudinem se abdidisse reperitur. Quod infiniti religiosi viri & fœminæ imitabantur. Vnde. Anachoretæ, Eremitæ, Hesycastæq; dicti fuerunt. Pulchrum est illud Hieronymi ad Paulinum: Si cupis esse quod diceris, monachus, id est solus, quid facis in vrbibus? quæ vtique non sunt solorum habitacula, sed multorum. Et ad Heliodorum: Interpretare vocabulum mona-

Repetit Gratianus c. Si cupis 16. q. 1.

monachi, hoc est nomen tuum, quid facis in turba qui solus es? Sed forsitan dicturus es: quicunq; in ciuitate sunt, Christiani non sunt? Non est tibi eadem caussa, quæ cæteris Dominum ausculta dicentem: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia tua, & da pauperibus, & sequere me. Rursus ad Rusticum monachum; Ioannes Baptista viuebat in eremo, & oculis desiderantibus Christum, nihil aliud dignabatur aspicere. Filiosque prophetarum ædificasse sibi casulas ad fluenta Iordanis ait, vbi vrbibus derelictis soli habitarent. Tu verò, inquit, quádiu in patria tua es, habeto cellam pro paradiso, varia scripturarum poma decerpe, his vtere delitijs, harum fruere complexu. Voloq; te varijs de caussis non habitare cum matre, & præcipuè, ne aut offerentem delicatos cibos renuendo contristes, aut si acceperis, oleum igni adijcias, & inter frequentiam puellarum per diem videas, quod nocte cogites. Eleganti que gradatione ad Heliodorũ scribens declarat & probat, *monachũ perfectũ in patria sua esse non posse*. Vnde nõ id solùm colligitur, quòd priores monachi in eremo habitarint, sed nec illud quidẽ S. Hieronymo placuisse, vt cum parẽtibus atq; amicis Christianis in vrbe permanerent.

Epistola 1. ad Heliodorum de vita eremitica.

Quod

Vides enim hic ſolitudinem magnam, abalienationem ab hominibus non modicam, penuriam doctrinæ: alienationem fratrum, & ſpiritum ad mandata Dei magna ſocordia præditum. Cùm igitur talibus ac tantis te ſpecioſis prætextibus aggreſſa praua cogitatio, ſubuertere voluerit, oppone ipſi per piam meditationem, experientiam rei, dicens: Quandoquidem tu dicis mihi, bona ea quæ in vita ſunt eſſe, propterea ego huc tranſmigraui, indignum me ipſum cenſens mundi bonis, quibus admixta ſunt mala, imò potiùs exuperāt mala. Quemadmodum modica aqua pura, à multa venti procella ac puluere diſsipatur: ſic quæ putamus nos bona in vita facere, à multitudine malorū obruuntur. Quapropter ego tranſmigro in montes, ſicut paſſer, & velut paſſer liberatus ſum à laqueo venantium. In hac ſolitudine dego, ô mala cogitatio, in qua Dominus verſatus eſt, hic eſt quercus illa Mambre, hic ad cœlum ferens ſcala, hic Angelorum caſtra à Iacob conſpecta, hic ſolitudo, in qua populus purificatus legem accepit, & ſic in terra promiſsionis Deum vidit. Hic mons Carmelus, in quo Helias commorans, Deo complacuit. Hic campus in quo Eſdras, ſeceſſu facto, omnes

Monachi reſponſio contra argumenta eorum, qui illum ſeducere conantur à monaſterio.

nes

Ezdra l. 4, citatur à Basilio. nes diuinos libros ex mandato Dei eructauit. Hic ſolitudo in qua Ioannes locuſtas edens hominibus pœnitentiam prædicauit. Hic mons oliuarum, in quem Chriſtus aſcendit, & orauit, noſque ſimiliter orare docuit. Hic Chriſtus ille ſolitudinis amator. Ait enim: *Vbi duo ſunt aut tres congregati in nomine meo, illic ſum in medio ipſorum.* Hic arcta illa & anguſta via, quæ ducit ad vitam. Hic doctores & prophetæ, qui in ſolitudinibus errant, ac montibus ſpeluncíſque & foraminibus terræ. Hic Apoſtoli & Euangeliſtæ, & monachorum remota ab vrbibus vita. Hęc itaque voluntariè ſuſcepi, vt accipiã, quæ martyribus ac teſtibus Chriſti, alijsque ſanctis promiſſa ſunt, vt citra mendacium dicam: *Propter ſermones labiorum tuorum, ego custodiui vias duras.* Noui enim Deo charum Abraham, voci Dei credidiſſe, & in ſolitudinem commigraſſe: Iacob Patriarcham extra patriam apud peregrinos vixiſſe: Ioſeph temperantem illum diuenditum fuiſſe, continentiæ repertores pueros tres in igne pugnaſſe.

Chryſoſtomus epiſtola 1. Rurſus ad Nazianzenum: Reliqui vrbis conuerſationes, velut infinitorum malorum occaſiones, Aureum orationis flumen Ioannes Chryſoſtomus: Cum maiore, inquit, libertate, dilectiſsimi, hodiè

diè vos alloqui volo, ſed ſuſtinete, vt diſcatis, quòd hæc monachorũ vita, & crucifixorũ, quæ grauis eſſe putatur & onerosa, hac, quæ facilis & mollior eſſe videtur, multò dulcior eſt atque concupiſcibilior. Et huius vos ipſi teſtes, qui frequenter in ærumnis & mœroribus poſiti, beatos vocatis, qui in montibus atque ſpeluncis habitantes coniugium non attigerunt, & vitam degunt tranquillam. Fora fugientes, & ciuitates, & medios tumultus, in montibus vitam elegerunt, cum præſenti nihil commune habentem, nihil ſuſtinentem humanum, non ſecularem triſtitiam, non dolorem, non curam tantam, non pericula, non inſidias, non inuidiam, non Zelotipiam, non abſurdos amores, non aliud quicquam huiuſmodi. Hic iam quæ ſunt regni meditantur, in ſaltibus conuerſantes, & montibus, & ſpeluncis, & quiete ac ſolitudine multa, & ſuper hæc omnia, cum Deo: & ab omni quidem ijs munda tumultu domuncula: omni verò vitio ac morbo libera anima, ſubtilis & leuis, & aere ſubtiliſsimo longè purior.

Sanctorũ præterea tabernacula vocat montes & ſaltus. Singulosq́ue proprium habitaculum habuiſſe indicat, quo poſt *Homilia 58. & 59. ad populũ Antioch.*

ora-

orationes philosopharētur. Raphaël quoque Volaterranus: Anachoretas, ait, Gręci, nos nouo nomine Eremitas vocamus. Hi sunt qui ab initio, quasi pullulantis fidei germina, primùm in Indiæ, Aegypti, Syriæque desertis, (vbi mitius ad laborũ tolerantiam cælum est) prodière. Si quãdo gregatim agerent, monachi etiam appellati, nullo adhuc certo ritu, tantùm duriter victitando, & manibus sese exercendo; tùm vni obtemperando ascetæ fuerant. Hermius Sozomenus de Syriæ & Persiæ monachis loquens: hos, inquit, nominabant etiam greges, quòd nec domicilia habentes, nec pane, nec obsonijs vescentes, neque vinum bibētes, sed mõtanis locis immorantes, Deum indesinenter precationibus & hymnis, secundùm Ecclesiæ consuetudinem, laudabant: & cùm edendi tempus esset, instar pascentium, falce quisque accepta, montem circumibant, & herbis pascebantur.

Volaterra. li. 21. anthrop. *Sozome. li. 6. c. 33. Niceph. lib. 11. ca. 40.* *Herbis mõtiũ vescebantur.*

Ioannem illum Eremitam celeberrimum, qui non minùs quàm olim Prophetæ futura prædicere, & grauissimos morbos curare poterat, à iuuentute semper in solitudinibus versatum, herbis, radicibusque, & aqua, pro cibo & potu vsum fuisse refert. Eliam verò annos septuaginta in solitudine solum permansisse.

Sozome. li. 6. cap. 28. *Nicephor. lib. 11. cap. 41.*

se. Acepsimas in tuguriolo inclusus sexaginta annos ita vixit, vt neque conspiceret, neque alloqueretur quenquam. Didymus etsi ad nonagesimũ annum superuixit, nulli tamẽ hominum cohabitauit.

Theodor. lib 4. cap. 28. Niceph. lib. 11. cap. 37.

Euagrius scriptum reliquit, quod Eudocia Imperatrix, cùm in Palęstinam venisset, duplex monachorum genus repererit, quorum alterum gregatim viueret, omniaque haberet communia, alterum verò huiusmodi vitæ regulam haberet, vt solos domicilijs sese includerẽt, tam angustis atque humilibus, vt neque corpora sua erigere, neq; iacere commodè in ijs possent; quidam cum bestijs degẽtes, obscuris quibusdã latebris abditi, Deum ardentissimè precarentur. Apertũ ergo nunc est, quod priores monachi in eremo ferè vixerint. Vbi tamen plerique ædiculas, & monasteria non admodùm longè distantia habebãt, quando illi qui maiores in hoc pietatis studio progressus fecerãt, & ad perfectiorẽ sanctimoniã excreuerant, soli in eremo latebris ignotis versabãtur. Quod enim à tẽporibus sancti Antonij monasteria habuerint, quibus viri clarissimi pręessent, scribit Sozomenus. Qui & Ioannem illum egregium anachoretam in Thebaide multis monasterijs præfuisse refert. Vbi & Apollos pluri-

Euagr. hist. ecclesiasticæ lib. 1. cap. 21.

Sozomenus lib. 1. ca. 11.

Sozome. li 6. hist. cap. 30. Idem cap. 28. & 29.

mum, ipsique Deo gratissimum existere perspicerent.

Multi quoque Episcopi ad monachorum habitum descenderunt. Sed postquá aliqui eorum in Pontificali throno permanere nihilominus volebant, talis in synodo Constantinopolitana, quæ sub Photio Patriarcha in templo Sophiæ celebrata est, canon promulgatus fuit: Vniuersalis hæc synodus statuit, vt si quis Episcopus, vel aliquis alius ex Pontificali dignitate voluerit ad vitam monasticam descendere, & pœnitentię locum implere, ne amplius Antistitis dignitatem vsurpet. Monachorū enim Professiones, subiectiones, & discēdi cupiditatis rationem habēt, non autem doctrinæ aut primatus: nec alios pascere, sed ipsos pasci profitentur.

Videantur acta synodi vniuersalis. 7. & vita Micetæ.

In Oreinte Leo Isauricus contra SS. imagines atque sacros monachos bellum suscepit: eiusdemque filius Constantinus Copronimus omnia cœnobia euertere studebat, sed morte abreptus perficere nequiuit. Irene autem ipsius vxor, quæ mortuo Constantino iuniore, filio suo, imperauit, omnia restituit, honorauit, & propagauit,

Religio quid sit.

Hoc vitæ genus religio appellari cœpit; à relegendo, cuius sectatores omnia

quæ

quæ ad Dei cultum pertinerent diligenter pertrectarent, & tanquam relegerẽt: vel potius, vt Auguſtino & Thomæ placet, à religando, quod Deo ſeſe quibuſdam peculiaribus charitatis officijs obligent, vt tanquam illigati ampliùs diſcedere non poſsint. Hoc enim aiunt religionem eſſe; ſtatũ ad Chriſtianã perfectionem tendentẽ, per tria vota, paupertatis, caſtitatis, obediẽtiæ alligatam, vt integrũ amplius non ſit in ea ceſſare. Eamq; virtutum moralium maximam & præſtantiſsimam eſſe conſtituunt: cuius flos ſit ſanctitas. Cùm proprium eius munus ſit: Mentem hominis ab omni labe purgatã, integrã & ſine macula Deo offerre, eamque, & omnes eius vires Deo conſecrare.

Hiero. Platus lib. 1. cap. 2. de dono religioſi ſtatus.

Quod qui per Spiritus ſancti gratiam facere conantur, & votis iſtis Deo ſe conſecrant: Religioſi vocantur. Et quidem fratres: Diu enim ante Dauid pronuntiarat: Ecce quàm bonũ, & quàm iucundũ, habitare fratres in vnũ. Vbi Auguſtinus, ita, inquit, in vnũ viuunt, vt vnum hominem faciant, & ſit in illis, vt ſcriptum eſt: anima vna & cor vnũ, & multa quidem corpora, ſed non multa corda. Vtrumq; nomen, Religioſi, & fratrũ, ſororumúe, hactenus retinẽt: Vtinam omnes nomini ſuo per omnia ſemper reſponderent.

Act. 2.

DE MONASTERIIS ET *Cœnobijs.*

CAPVT V.

Primi monachi in eremo & in montibus degebãt.

PRimi quidem solitariæ monasticæq; vitæ post tempora Apostolorum sectatores, cùm pauci adhuc in vrbibus Christiani existerent, ab hominum turba sese & colluuione segregabant: atque à cæterorum consortio seiuncti, vt liberius philosopharentur, quietam tacitamque vitã degerent, durissimè laboriosissimeque in montibus, & saltibus, atque speluncis morabantur. Certas tamen viuendi leges, & peculiaria instituta monasteriaque habebant, vt non modò ex Philone Iudæo colligitur, sed Mariæ etiam Magdalenæ exemplo declaratur. Quæ cùm optimam humanæ vitæ partem esse ex ipso Christo cognouisset, quæ in contemplando consistit: in solitudinem se abdidisse reperitur. Quod infiniti religiosi viri & fœminæ imitabantur. Vnde. Anachoretæ, Eremitæ, Hesycastæq; dicti fuerunt. Pulchrum est illud Hieronymi ad Paulinum: Si cupis esse quod diceris, monachus, id est solus, quid facis in vrbibus? quæ vtique non sunt solorum habitacula, sed multorum. Et ad Heliodorum: Interpretare vocabulum mona-

Repetit Gratianus c. Si cupis 16. q. 1.

monachi, hoc est nomen tuum, quid facis in turba qui solus es? Sed forsitan dicturus es: quicunq; in ciuitate sunt, Christiani non sunt? Non est tibi eadem caussa, quæ cæteris Dominum ausculta dicentem: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia tua, & da pauperibus, & sequere me. Rursus ad Rusticum monachum: Ioannes Baptista viuebat in eremo, & oculis desiderantibus Christum, nihil aliud dignabatur aspicere. Filiosque prophetarum ædificasse sibi casulas ad fluenta Iordanis ait, vbi vrbibus derelictis soli habitarẽt. Tu verò, inquit, quãdiu in patria tua es, habeto cellam pro paradiso, varia scripturarum poma decerpe, his vtere delitijs, harum fruere complexu. Voloq́; te varijs de caussis non habitare cum matre, & præcipuè, ne aut offerentem delicatos cibos renuendo contristes, aut si acceperis, oleum igni adijcias, & inter frequentiam puellarum per diem videas, quod nocte cogites. Eleganti que gradatione ad Heliodorũ scribens declarat & probat, *monachũ perfectũ in patria sua esse non posse*. Vnde nõ id solùm colligitur, quòd priores monachi in eremo habitarint, sed nec illud quidẽ S. Hieronymo placuisse, vt cum parẽtibus atq; amicis Christianis in vrbe permanerent.

Epistola 1. ad Heliodorum de vita eremitica.

Quod

Vides enim hic ſolitudinem magnam, abalienationem ab hominibus non modicam, penuriam doctrinæ: alienationem fratrum, & ſpiritum ad mandata Dei magna ſocordia præditum. Cùm igitur talibus ac tantis te ſpecioſis prætextibus aggreſſa praua cogitatio, ſubuertere voluerit, oppone ipſi per piam meditationem, experientiam rei, dicens: Quandoquidem tu dicis mihi, bona ea quæ in vita ſunt eſſe, propterea ego huc transmigraui, indignum me ipſum cenſens mundi bonis, quibus admixta ſunt mala, imò potiùs exuperāt mala. Quemadmodum modica aqua pura, à multa venti procella ac puluere diſsipatur: ſic quæ putamus nos bona in vita facere, à multitudine malorū obruuntur. Quapropter ego tranſmigro in montes, ſicut paſſer, & velut paſſer liberatus ſum à laqueo venantium. In hac ſolitudine dego, ô mala cogitatio, in qua Dominus verſatus eſt, hic eſt quercus illa Mambre, hic ad cœlum ferens ſcala, hic Angelorum caſtra à Iacob conſpecta, hic ſolitudo, in qua populus purificatus legem accepit, & ſic in terra promiſsionis Deum vidit. Hic mons Carmelus, in quo Helias commorans, Deo complacuit. Hic campus in quo Eſdras, ſeceſſu facto, omnes

Monachi reſponſio contra argumenta eorum, qui illum ſeducere conantur à monaſterio.

nes

Ezdra l. 4, citatur à Basilio.

nes diuinos libros ex mandato Dei eructauit. Hic ſolitudo in qua Ioannes locuſtas edens hominibus pœnitentiam prædicauit. Hic mons oliuarum, in quem Chriſtus aſcendit,& orauit, noſque ſimiliter orare docuit. Hic Chriſtus ille ſolitudinis amator. Ait enim: *Vbi duo ſunt aut tres congregati in nomine meo, illic ſum in medio ipſorum.* Hic arcta illa & anguſta via, quæ ducit ad vitam. Hic doctores & prophetæ, qui in ſolitudinibus errant, ac montibus ſpeluncíſque & foraminibus terræ. Hic Apoſtoli & Euangeliſtæ, & monachorum remota ab vrbibus vita. Hęc itaque voluntariè ſuſcepi, vt accipiã, quæ martyribus ac teſtibus Chriſti, alijſque ſanctis promiſſa ſunt, vt citra mendacium dicam: *Propter ſermones labiorum tuorum, ego cuſtodiui vias duras.* Noui enim Deo charum Abraham, voci Dei credidiſſe,& in ſolitudinem commigraſſe: Iacob Patriarcham extra patriam apud peregrinos vixiſſe: Ioſeph temperantem illum diuenditum fuiſſe, continentiæ repertores pueros tres in igne pugnaſſe.

Chryſoſtomus epiſtola 1.

Rurſus ad Nazianzenum: Reliqui vrbis conuerſationes, velut infinitorum malorum occaſiones, Aureum orationis flumen Ioannes Chryſoſtomus: Cum maiore, inquit, libertate, dilectiſsimi, hodiè

diè vos alloqui volo, ſed ſuſtinete, vt diſcatis, quòd hæc monachorũ vita, & crucifixorũ, quæ grauis eſſe putatur & onerosa, hac, quæ facilis & mollior eſſe videtur, multò dulcior eſt atque concupiſcibilior. Et huius vos ipſi teſtes, qui frequenter in ærumnis & mœroribus poſiti, beatos vocatis, qui in montibus atque ſpeluncis habitantes coniugium non attigerunt, & vitam degunt tranquillam. Fora fugientes, & ciuitates, & medios tumultus, in montibus vitam elegerunt, cum præſenti nihil commune habentem, nihil ſuſtinentem humanum, non ſecularem, triſtitiam, non dolorem, non curam tantam, non pericula, non inſidias, non inuidiam, non Zelotipiam, non abſurdos amores, non aliud quicquam huiuſmodi. Hic iam quæ ſunt regni meditantur, in ſaltibus conuerſantes, & montibus, & ſpeluncis, & quiete ac ſolitudine multa, & ſuper hæc omnia, cum Deo: & ab omni quidem ijs munda tumultu domuncula: omni verò vitio ac morbo libera anima, ſubtilis & leuis, & aere ſubtiliſsimo longè purior.

Sanctorũ præterea tabernacula vocat montes & ſaltus. Singulosque proprium habitaculum habuiſſe indicat, quo poſt ora-

Homilia 58. & 59. ad populũ Antioch.

ſe. Acepſimas in tuguriolo incluſus ſexaginta annos ita vixit, vt neque conſpiceret, neque alloqueretur quenquam. Didymus etſi ad nonageſimũ annum ſuperuixit, nulli tamẽ hominum cohabitauit. *Theodor. lib 4. cap. 28. Niceph. lib. 11. cap. 37.*

Euagrius ſcriptum reliquit, quod Eudocia Imperatrix, cùm in Palęſtinam veniſſet, duplex monachorum genus reperterit, quorum alterum gregatim viueret, omniaque haberet communia, alterum verò huiuſmodi vitæ regulam haberet, vt ſolos domicilijs ſeſe includerẽt, tam anguſtis atque humilibus, vt neque corpora ſua erigere, neq; iacere commodè in ijs poſſent; quidam cum beſtijs degẽtes, obſcuris quibuſdã latebris abditi, Deum ardentiſsimè precarentur. Apertũ ergo nunc eſt, quod priores monachi in eremo ferè vixerint. Vbi tamen plerique ædiculas, & monaſteria non admodùm longè diſtantia habebãt, quando illi qui maiores in hoc pietatis ſtudio progreſſus fecerãt, & ad perfectiorẽ ſanctimoniã excreuerant, ſoli in eremo latebris ignotis verſabãtur. Quod enim à tẽporibus ſancti Antonij monaſteria habuerint, quibus viri clariſsimi pręeſſent, ſcribit Sozomenus. Qui & Ioannem illum egregium anachoretam in Thebaide multis monaſterijs præfuiſſe refert. Vbi & Apollos *Euagr. hiſt. eccleſiaſticæ lib. 1. cap. 21. Sozomenus lib. 1. ca. 21. Sozome. li 6. hiſt. cap. 30. Idem cap. 28. & 29.*

 pluri-

liùs esset eorum institutum, qui soli, an qui simul viuebant: ipse quidem priorẽ illam vitam perfectionem esse fatetur, sed periculosam fore tyronibus, præsertim fœminis, inclamat. Ac supra modum his profuturum arbitratur, si sub obediẽtia viuentes, alias atque alias virtutes, à reliquis fratribus, sororibusque discant. Imò apertè prohibet, ne quis à fratrũ contubernio, statim in solitudinem egrediatur., antequam cum ijs tam euaserit perfectus, vt diaboli fraudes dolosque non reformidet. Tempore D. Ambrosij virginum monasteria fuisse; indicat epistola 64. & in Psalm. 36.

Hieronymus ad Demetriadẽ & ad Rusticum.

Ad Rusticũ.

Posteriores monachi seueritatẽ & solitudinem priorum nõ obseruarunt: quia traditioni illi nó erant assueti, tum etiam quod cæli inclementia ea non patiebatur, ideoque in vrbibus habitarunt. Sozomenus lib. 6. cap. 34.

Pachomio Angelus quidam imperauit, vt domicilia monachis extrueret, in quibus terni habitarent, atque ad numerum Græcarũ literarũ in viginti quatuor ordines distingueret, singulisq; ordinibus, pro vitę & morũ diuersitate nomina imponeret. Ad Nitriã olim quinquaginta inter se vicina monasteria fuêre, quibus alij coniunctim alij separatim habitarent: ad

Niceph. li. 9. cap. 14.

Sozomenus lib. 6. ca. 31. Niceph. li. 11. cap. 38.

nensi, secreto loco, sibi monasterium extruxisse, cellulamque ex lignis contextã, vbi octoginta discipulos habuerit, qui saxo montis cauato superiecto, receptacula sibi fecerant. De Ephigenia Aethyopũ regina narrat Abdias, quod cum suis virginibus, quas Matthæus Apostolus consecrarat, in prætorio habitarit. Ad hæc Nazianzenus in monodia Basilij Magni, in Põti solitudinibus cœnobia suo tempore fuisse probat. Paulatim tamẽ, propter aëris inclementiam, in Ponto, Cappadocia, Gallatia, cęterisque frigidioribus locis, in vrbes migrauerũt, & simul per contubernia habitarũt. Quidam per vrbes & vicos Christianam religionem docebant, vt de Zeugmatio scribit Nicephorus Calixtus. Paulatimq; vrbes talibus pijs viris abundauerunt. Haud pauci in domo parentum vitam cœlibem castamque retinebant: vt de Irenæi magni Spiridonis filia, Ruffinus & Socrates scriptum reliquerunt. Tandem Basilius Magnus disciplinam instituit, qua monachorum institutum minimè vagaretur atque fluctuaret, sed esset semper vnica religionis forma deuinctum. Quod his verbis in Monodia ipsius indicat Nazianzenus: Vt autem non solũ sibi, sed & alijs quoq; proficeret, primus cœnobia excogitauit ri-

Abdias Babylonius l. 7. historiæ apostolicæ.

Ex monachis fasticæ nobitæ in vrbibus.

Sozom. l. 6. c. 34. Niceph. l. 11. ca. 41.

Ruffinus l. 1. c. 5. Socrates li. 1. ca. 12.

Basilius certã formã religiosæ vitæ introduxt, & primus cœnobia in vrbibus excogitauit.

eorum, qui in communi agunt, pia fieret: & ipsi ex monachis quietem, constantiã, sapientiam, contemplationem ediscerent, quemadmodum tellus & pontus inuicem se iuuant ac suscipiũt. Hactenus Theologus, quæ Volaterranus, cæterique recentiores scriptores confirmant. Quod in oriente fecerat Basilius, hoc in occidente præstitit Benedictus Nursinus, teste Polidoro, Vergilio, lib. 7. de Inuentoribus rerum cap. secundo, & Trithemius de scriptoribus ecclesiast. in Benedicto.

Lib. 1. Theodosiani Codicis tit. de monachis.

Vtrumq; disertis verbis in Theodosiano Codice expressum habetur. Valentinianus, Theodo. Archad. Tatiano PP. Quicunq; sub professione monachi reperiuntur, deserta loca, & vastas solitudines sequi atque habitare iubeantur. Ijdem Aaa. ad eundem: Monachos quibus interdictæ fuerunt ciuitates, dum iudiciarijs agũtur iniurijs, in pristinum statũ, submota hac lege, esse præcipimus: antiquata siquidem nostræ clementię iussione, liberos in oppida ijs largimur ingressus.

Expediatne seorsim an cũ alijs degere?

Interrogatus aliquando Basilius, expediretne seorsim viuere, an cum fratribus, qui eandem pietatem, idemq; religionis studium sectarentur, respondit:

tem: facileq; accidit ei quod dictum est: Ve soli, quia si ceciderit, non habet subleuantem se. Prætereà cum vnus non sufficiat ad omnia spiritualia bona suscipienda, vniuscuiusque proprium donum commune fit multorum, qui simul conuersantur. Qui solus viuit, vnum fortassis donum habet, & hoc inutile facit per segnitiem in seipso defossum: in plurium autem conuictu, & proprio dono fruitur, multiplicans hoc per distributioné, & aliorum donis velut suijpsius vtitur. Qui separatim Deo seruiunt, quamuis diligenter & impigrè id faciant; non plus certè habent, quàm sit in vnoquoque roboris & virium: at in religiosa societate, ita vnius virtus cum alterius virtute cómiscetur, vniusque dona & benefacta ita cum altero communicantur, vt singuli non suis tantùm, sed aliorum etiam opibus & diuitijs augeantur: & omnino ex ea coniunctione ac vinculo innumerabilia penè commoda in singulos redundent. *Ecclesiast. 4.*

Habet porrò plura bona ea vita, quæ à pluribus simul viuitur, quæ non facilè fuerit omnia recensere. Nam & ad conseruationem datorum nobis à Deo bonorum vtilior est, quam solitudo, & ad custodiam ab externis hostis insidijs, securior

curior à vigilãtibus. Solitariæ vitæ, præter alia multa pericula, primum quidem & maximum eſt, complacentia ſui. Quia enim neminem habet, qui ipſius opus probare poſsit, ad perfectionem mandati ſe perueniſſe putabit. Neque defectus ſuos noſcit, neç profectum in operibus agnoſcit, quia omnem ſibi materiam operationis mandatorum amputauit. In quo enim humilitatem oſtendet, qui neminẽ habet, quo ſe humiliorem declaret? in quo miſericordiam, qui reſectus eſt à plurium ſocietate? Stadiũ igitur certaminis, & profectus proſperitas, & perpetuũ exercitium, & mandatio mandatorũ Domini, eſt habitatio fratrũ in eodem loco, ſcopum quidem habens, gloriam Dei, ſecundum mandatum Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui dixit: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant veſtra bona opera, & glorificent patrem veſtrum, qui eſt in cælis*: formam autem ſeruans ſanctorũ, de quibus in Actibus narratur, & de quibus ſcriptum eſt: *Omnes qui credebant, erant in eodem loco, & habebant omnia communia.* Et rurſus: *Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna: & nullus quicquã rerum ſuarum ſibi proprium dicebat, ſed erant ipſis omnia communia.* Iam verò, ab ijs qui non rectè erga Deum affecti,

Matth. 5.

Act. 2.

Baſil. quæſt. 6. fuſe explicatur.

fecti, sed malis moribus præditi viderentur, prorsus viris bonis necessariò recedendum esse, varijs pulcherrimis argumentis Basilius demonstrarat. Sed postquam à communi, inquit, vita separati sunt, & ad diuiniorem sese vitam exercent, non coram seipsis, neque solitariè exerceantur. Contestatam enim esse conuenit hanc vitam, vt sit extra prauam suspicionem. Et quemadmodum spiritualis lex non pauciores quam duodecim esse vult Pascha mysticum comedentes: sic oportet hic redundare potiùs, quam imminutum esse denarium numerum, horum qui spiritualem conuersationem simul exercent. Nec virorum modo, sed & virginum cœnobia exorta fuisse, apertè testatur Basilius, quæ omnium diligentissimè curanda scribit. Varios præterea sermones, qualiter in cœnobijs viuere deberent, & elegantissimas grauissimarum quæstionum, de vita monastica, solutiones, ipsis reliquit. Tantaque cœnobiorum multitudo est subsecuta, vt Euagrius Nazianzeni auditor & Archidiaconus, duos peculiares libros conscriberet, vnum ad viros, alterum ad sanctimoniales virgines, quæ in cœnobijs degebant. Primùm ergo monachi congruentem nomini

suo

Basilius sermone 4. exercitat.

Cœnobium contineat 12. fratres.

Volaterranus li. 21. anthro.

Nicepho. lib. 11. cap. 42.

ſuo vitam, id eſt, ſolitariam agebant, & quanquam ſtatis horis diebusq; in vnum ferè locum eos conuenire moris eſſet, tamen ſimul non commorabantur, ſed domunculas monaſteriaque ſparſim per montes & ſaltus extructas habebant, vnde non ſolùm Monachi, ſed etiam Eremitæ, & Anachoretę meritò dicebantur. Sed poſtea viſum eſt conducibiliùs ac decentiùs, in ijſdem ædibus eos habitare, & viuere, omnia habentes inter ſe communia, quam in ſpeluncis abditos deliteſcere. Cœnobia tunc ea loca, à cõmunione vitæ, veriùs, quam monaſteria à ſolitudine, appellata fuerunt. Sed Monachi appellationem nihilo ſeciùs hi retinuerunt, quod ea conuerſatio nõ multum adhuc abeſſet à ſolitudine. Vnde

Auguſtin. in Pſalm. 132. Auguſtinus: Μόνος dicitur vnus, & non vnus quomodocunque. Nam & in turba erat vnus. Qui ergo ſic viuunt in vnum, vt vnum hominem faciant, vt ſit illis verè, quomodo ſcriptum eſt, *Act. 4.* Anima vna, & vnum cor, multa corpora, ſed nõ multe animæ, multa corpora, ſed non multa corda: rectè dicitur Μόνος, id eſt vnus, ſolus. Verſantesque intra vrbem abdicabant ſe vrbis vſu & cõuerſatione. Ideoque *Ambroſ. epiſtola 10.* monaſteria pleraque in vrbibus ſunt à pijſsimis hominibus extructa. Vera

ra enim cœnobia quandam adhuc ſolitudinem habere videntur Ioanni Trithemio homilia 7. ad fratres.

Non pauca etiam in agris, atque nemoribus tam virorum quàm virginum cœnobia reperiuntur, quæ ſuperioribus annis plurimum detrimenti acceperunt.

Quare Tridentino Concilio præceptum extat, vt monaſteria, pręſertim monialium, propter multas grauiſsimas cauſſas in vrbes & oppida, ſi fieri poteſt, transferantur. Extructis verò cœnobijs aliqui adhuc Eremitæ fuerunt, qui ſolitudinem incolerent, vt ex œcumenica ſynodo ſexta colligitur. Vbi decretum eſt; vt tales vel cœnobium ingrediantur, ad reliquos fratres, vel extra vrbes, in ſolitudine permaneant.

Cœnobia in vrbes transferenda. *Concilium Trident. Seſſ. 25. cap. 5.*

Canone 42.

A QVIBVS, ET PROPTER QVAM cauſſam fuerint extructa Monaſteria, Cœnobiaq́ue.

CAPVT VI.

QVoniam ſatis nunc declaratum eſt, qualiter monachiſmus fuerit ortus, quas progreſsiones & incrementa habuerit, quibusq́ue auctoribus ſit in omnes Prouincias diſpartita religio: ſequitur, vt à quibus, & quamobrẽ monaſteria cœnobiaque extructa ſint ediſſeratur. Primùm

mùm ergo ipſi religioſi monaſteria ſibi extruxerunt. Ephigenia Regina Aethiopiæ cum ſuis virginibus, quamdiu Hyrtacus viuebat, in prætorio commorabatur, diebus & noctibus diuinis rebus dedita: ſed cùm frater ſuus ad regnum perueniſſet, qui ab Apoſtolo Matthæo, cum ſorore Ephigenia, ſacrum baptiſma ſuſceperat, ipſa Eccleſijs & Monaſterijs totam Aethiopiam repleuit. Martha, Chriſti hoſpes, ad Rhodanum, in honorem Chriſti, & Mariæ illius matris, extructa baſilica, ſacrarum virginum atque ſororum collegium inſtituit, vt ipſius vita, quæ publicè in Eccleſia Catholica legitur, declarat.

Abdias Babylonius l. 7. hiſtor Apoſtol.

Seuerus Sulpitius libr. de vita S. Martini.

Sanctus Martinus primò Mediolani monaſterium ſtatuerat, ſed inde per Auxentium Arrianum deturbatus, in Galliam venit, ibiq; aliud ſibi monaſtrium in agro Turonenſi extruxit: quo loco alij octoginta ipſius diſcipuli monaſteria ſibi, quiſq; erexêre: vbi omnia ſub tanto magiſtro habebant communia: rariſſimè extra monaſterium prodibant, niſi ad locum orationis conuenirent: iuniores aliquando ſcribendo occupabantur, ſeniores ſolis orationibus vacabant. QualemNilammon ſibi ædiculam ex lapidibus

Quiſque ſibi monaſteriolũ extruebat.

pidibus

pidibus construxerit, Sozomenus lib.8. ca. 19. refert. Deinde, qui fortiores ac ditiores inter illos habebantur & erant, reliquis auxilio, in construendis monasteriis fuêre. Nam Dorotheus Thebanus per integros ferè dies, à vicino mari lapides colligebat, vnde singulis annis vnum monasterium extrueret pro his, qui sibiipsis ædificare nequibant. Paula nobilissima ditissimaq; mulier Romana, quatuor monasteria erexit in Bethleem, vnum pro viris, tria pro virginibus, quas ex diuersis prouinciis congregarat, partim nobiles, partim medij, partim quoque infimi generis: vt operè tantum ciboq; separatæ, psalmodijs & orationibus iungerentur. Manè hora tertia, sexta, nona, vesperi, noctis medio, per ordinem psalterium cantabant. Die Dominico ad Ecclesiam procedebāt, ex cuius habitabant latere. Vnumquodq; agmen matrem propriam sequebatur, atq; inde pariter reuertentes, instabant operi distributo, & vel sibi vel cæteris vestimenta faciebant.

Fortiores & ditiores alijs quoque ædificabant.

Sozom.l.6. c. 29. Niceph.l. 11.ca.35.

Hierony. in Paulæ epitaphio.

Augustinus monasteriū instituit, vbi cum fratribus viueret, secundum formam à sanctis Apostolis constitutam, vt nemo quicquā proprium in ista societate haberet, sed essent ijs omnia communia.

Possidonius in vita Augustini.

Ho-

Horum aliqui in Episcopos electi, per suas ecclesias monasteria fratribus exædificarunt. Quod alij Episcopi tanto studio nitebantur, vt pauperes ipsi euaderent, sicut ex Concilio Constantinop. in templo SS. Apostolorum celebrato, colligitur. Similia & Principes Christiani faciebant. Nam Pulcheria Theodosij Iunioris soror, multa monastica contubernia, perpetuis sumptibus, ad inhabitantium alimoniam deputatis constituit.

Can. 1. & 7.

Sozom. lib. 9. cap. 1.

Similiter Eudocia eius vxor, plurima religiosissimis monachis phrontisteria extruxit: qui communibus precationibus ad Deum, noctes & dies, teste Euagrio, immorabantur, ita seipsos restringentes, sicque laboribus atterentes, vt sine sepulchris mortui viderentur in terra.

Euagrius lib. 1. c. 21. et 22.

Ad quid fuerint instituta cœnobia.

Sozomenus de veterum Monachorum instituto loquens: Communis, ait, omnibus Politia hæc, vt ita dicam, erat, animos potissimum curare, & instructos reddere ad contemnendum præsentia; deinde & ad preces, ieiunia, diuinos hymnos frequentandũ, & circa ista plurimum exercitij insumendum. Pecunias, ciuiliumque rerum negotia, & corporis vel otium vel curã prorsus negligebant. Nicephorus quoq; Calixtus: Omnium, inquit, istorum consilium & institutum

Sozom. lib. 6. cap. 34.

Niceph. lib. 8. cap. 41.

erat,

erat, vt quàm maximam animæ curam gererent, eamque à rebus & ſtudijs huius vitæ per diſſuetudinem alienarẽt, & longioris vitæ ſuæ tempus in precationibus, ieiunijs, hymnisque & Deum decentibus laudibus, conſumerent, corpus autem, delitiarumque eius, & voluptatis ſtudium negligerent, necnon pecuniam, & negotiorũ occupationes omnino à ſe repellerent, & ad vitam angelicam imitatione contenderent. Quare Baſilius Magnus in monaſterijs cœnobijsque fratres habitare voluerit, capite præcedenti eſt recitatum.

Ab Audio, ſcribit Epiphanius, monaſteria facta ſunt in Gotthia, & vitæ conuerſatio inſtituta, virginitasque ac exercitatio pietatis non vulgaris. Eſt enim re vera hic ordo in valde admiranda conuerſatione. Et alibi, de reliquis monaſterijs: Citra fatigationem, & impigrè frequentes agunt vigilias, partim in orationibus, partim in Pſalmodijs. Perpetuò autem conuentus ex more ſtatuto ordinatos faciunt, verſanturque interdiu aſſiduis iuxta interuallum horis, preces ad Deum irreprehẽſibiliter cum multa humilitate, & doloroſo eiulatu ſurſum emittentes. Natum eſt illud Melchiadis apud Gratianum: Tempore Conſtantini

Epiphanius hæreſi 70.

Epipha. hæreſi 80.

Magni, viri religiosi, statim vt data ab Imperatore potestas erat, nõ solùm possessiones & prædia, verùm etiam se ipsos Domino consecrabant, ædificantes basilicas, in suis fundis, in honorem sanctorum Martyrum, per ciuitates ac monasteria innumera, in quibus cœtus Domino seruientium conuenirent.

Monasteria cœnobiaq; ad cultum Dei, & exercitia pietatis instituta fuerunt.

Si enim velimus refricare memoriam temporum, & antiquissimas historias perquirere, ac veterum Patrum scripta diligenter intueri: meridiana luce clariùs apparebit, primò quidem monasteria, deinde cœnobia instituta, ac tam egregiè dotata fuisse: vt viri religiosi, & Deo sacræ virgines, in ijs, pro ipsorum, amicorumque salute, pro felici & diuturno imperio, pro pace & salute publica, Deum & Dominum suum, cui ardentiùs quàm cæteri homines adhærebant, assiduè precarentur. Et ne propter inopiam, & rerum necessarium defectum, atque curas externas, à tam necessario opere auocarentur: Pecuniam, agros, prædia ipsis consecrauerunt. Quod ex omnium Collegiorum, & cœnobiorum primis fundationibus, ex legibus atque statutis, ex ædificiorum qualitate, ex omnium gentium historijs, ex religiosorum ordinum Regulis, quas suis secta-

toribus

toribus prȩscripserunt, apertè colligitur.

Ex Regula S. Augustini.

Ante omnia, fratres charissimi, diligatur Deus: deinde proximus. quia ista præcepta sunt principaliter nobis data. Hæç igitur sunt, quæ vt obseruetis, præcipimus in monasterio constituti.

Primùm propter quod in vnum estis congregati, vt vnanimes habitetis in domo Domini, & sit vobis anima vna, & cor vnum, in Deo. Et non dicatis aliquid proprium: sed sint vobis omnia communia. Et distribuatur vnicuique vestrùm à Præposito vestro, victus & tegumentum: non æqualiter omnibus, quia non æqualiter valetis omnes: sed potiùs vnicuique, sicut cuique opus fuerit. Sic enim legitis in Actibus Apostolorũ: quia erant illis omnia communia, & distribuebatur vnicuique, sicut cuique opus erat.

Qui aliquid habebant in seculo; quando ingressi sunt monasterium, libenter velint illud esse commune. Qui autem non habebant, non ea quærant in monasterio, quæ nec foris habere potuerant. Sed tamẽ eorum infirmitati, quod opus est, tribuatur; etiamsi paupertas eorum, quando foris erat, nec ipsa necessaria poterat inuenire. Tantùm, non ideo se putent esse felices, quia inuenerunt victum

gumentũ, quale foris inuenire non poterãt: nec erigant ceruicẽ, quia sociantur eis, ad quos foris accedere non audebant: sed sursum cor habeant, & terrena, ac vana non quærant, ne incipiant esse monasteria diuitibus vtilia, non pauperibus, si diuites illic humiliantur, & pauperes illic inflantur.

Rursus etiam illi, qui aliquid esse videbantur in seculo, non habeant fastidio fratres suos, qui ad illam sanctam societatem ex paupertate venerunt. Magis autem studeant, non de parentum diuitum dignitate, sed de pauperum fratrum societate gloriari. Nec extollantur, si communi vitæ aliquid de suis facultatibus contulerunt: nec de suis diuitijs magis superbiant, quia eas in monasterio partiũtur, quàm si eis in seculo fruerentur. Alia quippe quæcunq; iniquitas in malis operibus exercetur, vt fiant: superbia verò etiã bonis operibus insidiatur, vt pereãt. Et quid prodest dispergere dando pauperibus, & pauperem fieri: si anima misera superbior efficitur diuitias contemnẽdo, quàm fuerat posſidendo? Omnes ergò vnanimiter & concorditer viuite & honorate in vobis Deum inuicem, cuius templa facti estis.

Orationibus instate horis & temporibus

bus cõſtitutis. In oratorio nemo aliquid agat, niſi ad quod factum eſt, vnde & nomen accepit: vt ſi fortè aliqui, etiam præter horas conſtitutas, ſi eis vacat orare voluerint, non eis ſint impedimento, qui ibi aliquid agendum putauerint. Pſalmis & hymnis cùm oratis Deum, hoc verſetur in corde, quod profertur in voce. Et nolite cantare, niſi quod legitis eſſe cantandum: quod autem non ita ſcriptum eſt, vt cantetur, non cantetur.

Carnem veſtram domate: Ieiunijs & abſtinentia eſcæ & potus, quantum valetudo permittit; quando autem aliquis non poteſt ieiunare, non tamen extra horam prandij aliquid alimẽtorum ſumat, niſi cùm ægrotat.

Cùm acceditis ad menſam, donec inde ſurgatis, quod vobis ſecundum conſuetudinem legitur, ſine tumultu, & cõtentionibus audite: ne ſolæ vobis fauces ſumãt cibum, ſed aures eſuriant Dei verbum.

Non ſit notabilis habitus veſter, nec affectetis veſtibus placere, ſed moribus.

Quando proceditis, ſimul ambulate, cum veneritis quò itis, ſimul ſtate.

In inceſſu, habitu, ſtatu, in omnibus motibus veſtris nihil fiat, quod cuiuſquam offendat aſpectum: ſed quod ve-

ſtram deceat ſanctitatem. Veſtes veſtras in vnum habeatis, ſub vno cuſtode, vel duobus, vel quot ſufficere potuerint, ne à tinea lædantur. Et ſicut paſcimini ex vno cellario, ſic induamini ex vno veſtiario. Indumenta veſtra ſecundùm arbitrium præpoſiti lauentur: ne interiores animæ ſordes cõtrahat mundæ veſtis nimius appetitus. Aliorum ordinum Regulæ, cum hac, in fine & effectu ferè concordant. Ex quibus hæc noſtra ſententia plurimum confirmatur.

Primi monachi magis pij quàm docti fuerunt. Sozomenus lib. 1. ca. 12. & ca. 13. Niceph. li. 8. cap. 39. cap. Hinc eſt, 16. q. 1.

Imò priſci in paganiſmo Romani, cæterarumque gentium magiſtratus, tam magnifica Deorum templa, opulentiſsimaque ſacra inſtituerunt, non vt ex ijs pueri (quorum peculiarem ſemper curam habuerunt) alerentur, aut vterentur pro Schola, & Gymnaſijs: ſed vt ſacerdotes, Deorum Dearumque miniſtri, Dijs immortalibus ſacrificia pro republica offerrrent, diuinumque ipſis numen propitium redderent.

Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ſcriptores memoriæ prodiderunt, quòd monaſticæ vitæ primi auctores, ſancti quidem & pij viri extiterint, ſed qui maiorem pietatis & ſanctimoniæ, quàm rei literariæ rationem habuerint. Dionyſius Areopagita Pauli Apoſtoli, vt creditur, diſcipulus,

pulus, ſcriptum reliquit, quòd in conſecratione monachi, nec genu coram Epiſcopo, aut ſacerdote flexerint, nec Euangeliorum codex eorum capitibus fuerit ſuperpoſitus: vt iſta cæremonia diſcerent, monachorum officium eſſe, non alios adducere, ſed in ſeipſo ſubſiſtere, & ſoli Deo ardenter inſeruire. D. quoque Hieronymi clara vox eſt: Monachus nõ docentis, ſed plangentis habet officium, vt ſe, & mundum lugeat, & Domini pauidus præſtoletur aduentum.

Dionyſius eccleſi. ſt. hierarch. cap. 6.

Can. monachus c. hoc nequaquam 16. q. 1.

D. Auguſtinus li. 8. ca 8. Confeſ. quando ſancti Antonij cæterorumque eius temporis monachorum hiſtoriam intelligebat, exclamauit: Surgunt indocti, & cælum rapiunt, & nos cum doctrinis noſtris ſine corde, ecce vbi volutamur in carne & ſanguine. Antonius enim ne literas quidem didicerat, neque literatos admirabatur, ſynceram mentem literis antiquiorem, omniumq; artium inuentricem exiſtere iudicãs. Cumq; Philoſophus fortè quiſquam admiraretur, quomodo in monaſtica diſciplina perdurare poſſet, qui conſolatione, quæ ex libris petitur, careret, reſpondit: Liber meus, natura ipſa rerum creaturarum eſt, in ijs, cùm mihi viſum eſt, oracula Dei legere licet. Aliquos ex monachis

Auguſtinus li. 8. c. 8. confeſſionum.

Nicephorus l. 8. cap. 40.

Nicephorus l. 11. c. 43. & li. 12. cap. 44.

Sozom. l. 8. cap. 11.

in crassos errores corruisse refert Sozomenus, quòd nimium simplices, & scripturarum imperiti essent. Ioannes Chrisostomus: Verè, inquit, lugendi domus est monasterium, vbi saccus, & cinis, & solitudo est, vbi risus non est, nec secularium turba negotiorum, vbi ieiunium, vbi stratum humi cubile. Multos quoque parentes extitisse scribit, qui liberos religionem ingredi consenserint, si priùs bonas literas atque eloquentiam in scholis perciperent. Si ergo scholæ literarum monasteria cœnobiaque tantùm extitissent, profectò, ista non in scholis ante religionem didicissent, sed indocti & rudes literis imbuendi monasterijs traditi fuissent; nullo cum dolore parentum, quos scirent sese publico cænobij sumptu gratis eruditos filios, maiore cum voluptate recepturos. D. Hieronymus etiam indicat, quod Rusticus monachus bonarum artium gratia Romam, & in doctissimam Galliam fuerit à matre priùs ablegatus. Hortaturque monachas, vt sibi persuadeant, quod ingressæ sint in monasterium, tanquam in sepulchrum, vbi mortuæ cum Christo, mundo, & concupiscentijs eius, solæ cum sponso suo CHRISTO IESV, sepultæ manerent, donec resusci-

Chrysosto. hom. 59. ad pop. Antioch.

suscitarentur ad gloriam.

Iulianus Apostata, vt mundo mortuus putaretur, & affectati Imperij suspicionem à se propulsaret, religiosam monasticamque vitam simulasse legitur. Cœnobia ingressos, pro mortuis habitos fuisse, qui nec posidere, nec testari possent; indicat Balsamon, ad ca. *6*. Concilij Constantinopolitani in templo SS. Apostolorum celebrati. *Sozom. lib. 5. cap. 2.*

Magnus ille Basilius, cùm monachorum officia descripsisset: Si sic, ait, incæperis, & sic finieris, arcta procedens via, in breui exercitationis tuæ tempore, per gratiam Dei, intrabis in Paradisum, in splendore facis animæ, cum Christo gaudens in secula seculorum.

Theodoretus narrat, quòd monacho cuidam dicenti, quòd esset pro Imperio oraturus, Imperator responderit: Id domi remanentem, secundum solitariæ vitæ leges, facere par fuerat. Augustinus epistola centesima nona, ad monachos apud Gratianum capite vltimo, distinctione quadragesima secunda. In oratorio, inquit, præter orandi & psallendi cultum penitus nihil agatur, vt nomini huic, & opera iugiter impensa concordent. *Lib. 4. hist. cap. 28.*

Illa Constantinopolitana synodo,

quæ in templo Sophiæ celebrata eſt, ſub Photio Patriarcha, monaſteria pœnitentiæ loca vocantur. Doctiſsimus ille Balſamon Patriarcha Antiochenus, ſacra diuinorum meditandorum loca appellat. Atque à viris doctis, admirabilis vitæ Gymnaſia, & pietatis Scholæ dicuntur.

Statuta Colonien. fol. 396.

In Concilio Prouinciali Colonienſi, virtutum ſcholæ & pauperum hoſpitalia vocantur. S. Benedictus Dominici ſeruitij ſcholas appellabat.

Claudius Eſpencæus libro tertio Digreſsionum in Epiſt. Pauli ad Timotheum, Vetera monachorum cœnobia, erudítiſsima collegia fuiſſe probat: in quibus doctiſsimi ferè Abbates diuinas & humanas literas Monachos docuerint. Vt orationi lectio, & prælectioni oratio ſuccederet. Redderenturque cœnobitæ & pij & eruditi. Vnde plurimi ad Epiſcopatus & eccleſiarum regimen euocabantur. Cœnobiaque Epiſcoporum ſeminaria exiſterent. Præcipui enim ex orthodoxis patribus monachi fuiſſe leguntur. Et magni illius Caroli tempore Monachos, Venerabiles Bedæ diſcipulos, ſacram Theologiam & humaniores literas in Anglia reſuſcitatas, eruditæ alioqui Galliæ reſtituiſſe, fideliſsimi hi-

historici memoriæ prodiderunt. Sed & nomen, & mores, & habitum monachorum nihilominus retinuerunt. Paulatimque omnia cœnobia eruditione, doctrina, & literis abundare cœperunt. Recentioribusque canonibus sancitum reperitur, vt in cœnobijs magister aliquis & doctor habeatur, qui fratres iuniores erudiat: ac vt excellentiore ingenio præditi ad publicas scholas sumptibus monasterij, bonarum artium gratia, mittantur. Vt non tantùm probitate atque vitæ sanctimonia cæteris præluceant, sed etiam doctrina & eruditione. Sin verò Archimandrita, siue Abbas & cœnobiarcha id facere noluerit, canonibus imperatur, vt Episcopus eum compellat. Sicut in quàm plurimis monasterijs hactenùs obseruatur, vt non modò aliqui ad Academias mittantur, & domi Doctor quispiam alatur in cœnobio, sed multorum quoque pauperum studia eleemosynis & prandijs adiuuent. Si alicubi fortè à prisco illo instituto longius recessum est, id equidem eos spero emendaturos. Superioribus annis duo Abbates egregia Collegia extruxerunt in Academia Duacensi.

Vide nostros libros Academiarum.

Clement. 1 de statu monachorum ca. 2. & ibi gloss. atq; DD. ext. magistris. Panor. cons. 88. conciliū prouinc. Colonien. part. 10. cap. 7.

Albertus Magnus, D. Thomas Aquinas, Ioannes Scotus, Coloniæ Agrippinæ

in

in cœnobijs olim humaniores literas, & ſacram Theologiam frequentiſsimo auditorio docuerunt: ſed externi auditores iſtis in cœnobijs aliti non fuêre, etſi gratis ibi prælectiones audirent. Quemadmodum hactenus ſacras prælectiones illic frequentare ſtudioſis adoleſcentibus permittitur, & doctiſsimos viros ibi tanquam in ſchola docentes audire: nec tamen propterea ſcholæ tantùm monaſteria ſunt. Vtrum monachi literis operam debeāt dare, diſſerit Thomas Aquinas *2. 2.* quæſt. 88. articulo 5. S. Benedicto Romani filios ſuos educandos tradiderunt in timore Dei, Gregor. lib. 2. Dialog. Thomas. *2. 2.* quæſt. 80. art. 5.

Vidi manu ſcriptos canones, quos Abbates Aquiſgrani anno Domini 816. ſub Ludouico Pio Imperatore condiderunt, quibus apertè docetur: ſcholas in cœnobijs non haberi, niſi eorum qui oblati eſſent, atque recepti in fraternitatem. De Collegiorum ſcholis atque ſcholarchis hoc loco diſſerere, ſuperuacuum videtur, præſertim cum alibi is à me perpurgatus locus ſit. Doctiſsimi ſemper ab eo tempore, quo ad literarum ſtudia monachi ſe contulerunt, in cœnobijs viri extiterunt, qui tam ſapientia, quàm religione, ac pietate reipublicæ admirabiliter pro-

Lib. 1. Offic. ſcholaſt. c. 17.

prodessent, quique multarum Ecclesiarum optimi Episopi atque Pastores euaderent.

De S. Martino scribit Seuerus Sulpitius, quòd in Episcopum ecclesiæ Turonensis electus, Episcopi munus ita administrarit, vt propositum tamen monachi virtutemque minimè negligeret, sed adhærenti ecclesiæ cella, tanquam monasterio fuerit vsus. Tales quoque ipsum in ista professione sodales habuisse, narrat, vt vix vlla ecclesia ciuitasque fuerit, quæ non ex Martini monasterio cuperet habere sacerdotem. Similiter Augustinum cum suis sodalibus vixisse, vt rogati ecclesiarum regimen susciperent, & tunc non modo priorem statum retinerent, sed in suis etiam quisque ecclesijs noua monasteria instituerent, author est Posidonius. Quia disponebam, ait ipse Augustinus, esse in monasterio cum fratribus, cognito instituto & volũtate mea beatæ memoriȩ senex Valerius dedit mihi hortũ illũ, in quo nunc est monasteriũ. Cœpi boni propositi fratres colligere, compares meos nihil habentes, sicut ego nihil habebam, & imitantes me. Vt quomodo ego tenuem meam pauperratem vendidi, & pauperibus erogaui: sic facerẽt & illi, qui mecum esse voluissent,

li. 1. de vita S. Martini

Augustinus tractatu de communi vita clericorum.

vt

vt de communi viueremus. Commune autem nobis erat, magnum & vberrimum prædium ipſe Deus. Perueni ad Epiſcopatum, & volui habere in iſta domo Epiſcopi, mecum monaſterium clericorum, quorum nemo quicquam haberet proprium.

In Comitijs Auguſtanis ſub Carolo V. & Ferdinando I. Rom. Imp. promulgata conſtitutio de cœnobiorum inſtitutione, atque natura, & reformatione, his verbis circumfertur: Eò maximè dolendum eſt, monaſteria multa in Germanijs exciſa & euerſa, quædam etiam ſponte deuiaſſe ab inſtituto, vt vix pauca reſtare, vt olim integra: quod monaſteria apud patres noſtros officinæ erant cultus diuini, & pauperum quædam cellaria, in quibus vnius voti ac profeſsionis homines, certis horis, die noctuque Deum pſalmodijs & laudibus colebant, horas intercalares orationi, lectioni ſcripturarum ſacrarum, meditationibus rerum cœleſtiũ, & alijs ſtudijs pijs & honeſtis dabant, ieiunijs ſe caſtigabant, quod ſupererat erogabant in pauperes. Quibus ſanè vijs ad Euangelicam perfectionem contenditur. Hinc non modò leges, canones, & ipſius naturæ Iura, verùm etiam tam neceſsitas publica, quàm monaſtici inſti-

instituti sanctitas efflagitant, vt reformentur, & quantum fieri potest reparentur, & conseruentur.

Igitur monasteria, cuiuscunque sint ordinis, quæ ab institutis suis degenerârunt, debent secundùm regulas, quas professi sunt, absque omni personarum respectu, à visitatoribus suis reformari, & monachi in obedientia & regula sui Ordinis contineri. Repugnantes verò, & reformationis impatientes, sine exceptione ab eam subeundam cogi. Quòd si visitatores ad hoc non sufficiant, debent aut Ordinarij, aut Magistratus, aut Principis opem implorare. Aut si hac in re negligentes Visitatores fuerint, horum defectum Ordinarij authoritate Apostolica siue Ordinaria adimplere teneantur. Ad hæc, debent monasteria opulenta restaurare apud se intermissa studia, præsertim sacrarum literarum, vt habeant monachi quotidiè lectionem aliquam, qua deuotionem suam alant, seq; ad pietatem continuam exerceant, & se ad prædicationem verbi diuini aptos efficiãt. Vbi verò pauci sunt monachi, ijdemq; inopia laborãt, debent nihilominus vnum vel duos mittere ad aliud Prouinciæ suæ monasterium, vbi scholæ restitutæ sunt, qui in literis sacris

simul

ſimul & in religionis obſeruantia illic inſtituantur & proficiant. Non exerceantur monachi rebus profanis, ſed in locis, vbi ſe Deo deuouerunt permaneant, niſi fortè ad cócionandum, vel ſacra peragenda, aut ad aliud monaſterium à ſuis prælatis mittantur, aut ad curam animarum ab Ordinarijs locorum euocentur, de conſenſu ſuorum Prælatorum, ſub quorum obedientia nihilominus manere debent, qui poſsint eos corrigere, & reuocare. Sic tamen vt Prælati Ordinum, Epiſcopis in hac neceſsitate non deſint. Tempore verò quod ijs à diuinis, & lectionibus reliquum eſt, ſemper pij & honeſti aliquid agant, vt eos ſemper inueniat Diabolus occupatos. Non debent item monachi quamuis opulenti, & Regalibus dotati munificentijs, otioſos & vanos facere ſumptus, nec familiam ſuperfluam, nec equos ad faſtum & pompam potiùs quàm ad neceſsitatem, Principum more, nutrire, magisque ſecularem quam religioſam ducere vitam: ſed in humilitate viuere frugaliter, & quæ vltra neceſsitatem ſuperſunt, in pauperes & educationem ſtudioſorum, quò poſsint Eccleſiæ *Chriſti* olim vſui eſſe, vtiliter expendere. Idque cum authoritate Ordinariorú loci, ſi illis ſint ſubdita mo-

monasteria, aut habeant ius visitandi eadem. In cæteris fiat hoc per eorum Prælatos. At vbi per hanc tempestatem vel excisa sunt monasteria, vel exhausta monachis, vel deserta, debent visitatores initio duos aut tres benè institutos, ac probæ vitæ monachos, illò mittere, qui monasticen rursus introducant, & quantum fieri poterit omnia restaurent. Quinetiam monachi profugi per Prælatos suos summa diligentia inquiri debent, & ad sua quisque monasteria reduci, & obedientiæ superiorum suorum subijci, eo tamen moderamine adhibito, vt si qui ex quacunque caussa in apostasiam prolapsi, humiliter suam culpam agnoscentes, redire velint, iuxta cuiusq; Ordinis disciplinam, benignè recipiantur, nec eis grauiores pœnæ, quàm quæ in sacris canonibus & regulis ordinum expressæ sunt, imponantur. Monialibus continentiam professis nequaquam monasteriorum suorum septa egredi licebit, sed in ijs latere debent, ac soli Deo pudicitiæ amatori, cui se consecrârunt, quemq; (repudiatis mundi amatoribus) præoptârunt, se conseruare illibatas. Nec patere debet ijs virorum conspectus, aut viris permitti, vt monasterium ingrediantur, nisi ineuitabilis necessitas requirat.

Cœnobia debent instaurari.

Reducti iubentur non exire.

rat. Cùm autem non detur ijs suasmet res foris procurare, œconomum sibi deligere poterint fidum, frugalem & honestum, qui debeat ijs & Visitatori quater in anno, & quoties poscitur, reddere negotiorum suorum rationem. Quòd si inutilem eum, aut grauem, aut infidum experiantur, poterint eo amoto alium surrogare.

Canonissæ Seculares.

Quæ verò continentiæ studiũ sectantur, absque voti professione, & vitam in collegijs ducunt religiosam, quales vocantur Canonissæ, etiamsi non habeant, quam tamen decentissimum esset habere, mensam communem, sed suam quæque peculiarem: debent tamen commune habere dormitorium, ne pudicitię insidiatori Sathanæ detur occasio, ad incontinentiam tentandam. Debent quoq; à nimis exquisito & procaci habitu abstinere, nec seculariter comptis incedere vestibus excultæ, sed in habitu modesto, mundo & casto, vt sint earum monasteria scholæ pudicitiæ & virtutum, in quibus filiæ nobilium discant non lasciuire, non superbire, sed Deum timere & orare. Pijs assuescant exercitijs ac moribus bonis. Vbi voluerint nupturæ in Domino. Talia autem Collegia, sicubi in his virgines ob liberiorem vitam, famam

mam ſuam in periculum adducant, per ſuperiores & Epiſcopos reformentur. Canoniſſarum verò frequens & crebra in Iure Canonico fit mentio, & per ſingulos annos viſitari iubentur: Pontifices tamen apertè proteſtantur, earum ſe regulam non approbare.

Chriſtianorum Cicero Lactantius Firmianus: Sapientia, inquit, cum religione inſeparabili nexu cohæret, quia & in colendo ſapere oportet, id eſt ſcire, quid, & quomodo ſit colendum, & in ſapiendo colere, id eſt, re & actu quod ſciuerimus implere. Idcirco & in ſapientia religio, & in religione ſapientia eſt: nec poteſt ſegregari: quia ſapere nihil aliud eſt, niſi Deum verum iuſtis ac pijs cultibus honorare. Quod cùm Maiores noſtri perſpicerent, varias ſcholas atque Academias fundârunt, quibus iuuentus bonas artes & ſapientię ſtudia doceretur. Infinitas quoque parochias, innumeraq; cœnobia, & collegia erexerunt, vt omnes hominum ordines, vtrumque, religionem ſiue pietatẽ, & ſapientiam diſcerent, retinerent, propagarẽt. Et neutrum vllo tempore in eccleſia neglectum fuit.

Lib. 4. diuinarum Inſtitut. cap. 3.

Religio & ſapientia inuicem inſeparabiliter cohærent.

Prælectiones ſcholaſticæ, & ſacræ conciones ad religionis & pietatis conſeruationem, cognitionemque in primis

necessariæ sunt: Fides quippe ex auditu, & auditus per verbum Dei, omnesq; artes à magistris discuntur. Per doctrinam instruuntur rudiores in fide, corriguntur mali, boni in proposito confirmantur, hæretici & falsarum opinionum magistri redarguuntur: sed à pietate, & cultu Dei, atque virtutibus, si quis eam separare voluerit, vehementer ille quidem delirat. Nam cognitio & sapientia sine pietate, ne sapientia quidem appellatur, & obest plerumque reipublicæ, prodest ferè nunquam. Multoque satius est, bonos habere ciues & indoctos, quàm eruditos & improbos.

Pietas inerudita præstat superbæ doctrinæ.

Quamobrem veteres pietatis & religionis, magis, quàm sapientiæ & lectionis atque doctrinæ rationem habuerunt. Vt mallent ineruditam pietatem, quàm eruditionem absque pietate & religione, siue eruditionem impiam atque inflatam. Rectè enim Ecclesiasticus: Melior est homo, qui minuitur sapientia, & deficiens sensu in timore Dei: quàm qui abundat sensu, & transgreditur legem altissimi. Et Salomon: Qui ambulat simpliciter saluus erit, qui peruersis graditur vijs, ccidet semel. Sobrietatem, modestiam, iustitiam, virtutesq; reliquas, & æternam felicitaté sine

Eccli. 9.

Prouerb. 28.

erudi-

eruditione & literis possumus acquirere: veram eruditionem, aut eloquentiam beatitudinemque sine probitate ac timore Dei nemo fuit, qui assequeretur. Virtus etsi nulla doctrina firmetur, per se tamen splendet, & optimarum rerum affluentia, beatum reddere suum possessorem potest: doctrina sine probitate parum prodest.

Timor Domini, ait Iob, ipsa est sapientia, & recedere à malo, intelligentia. Item Deuteron. 17. & Iosue 1. rex iubetur, non tantùm scire legem, sed etiam facere eam atque cæremonias omnes obseruare. Pulchrum est illud Augustini: Nunquid Domine Deus veritatis, quisquis nouit ista, ipse placet tibi? Infelix enim homo, qui scit illa omnia, te autem nescit: beatus autem, qui te scit, etiamsi illa nesciat. Qui verò & te, & illa nouit, non propter illa beatior, sed propter te solum beatus est, si cognoscens te, sicut Deum glorificet, & gratias agat, & non euanescat in cogitationibus suis. Cumque Antonij cæterorumque indoctorum monachorum pietatem & virtutes intelligeret, exclamabat: *Surgunt indocti, & cœlum rapiunt, nos cum doctrinis nostris sine corde, ecce vbi volutamur in carne & sanguine?* Rursus ad

Iob. ca. 28.

lib. 5. Confessionum ca. 4.

lib. 8. cap. 8. Confessionum.

Epistola 112. Paulinam de videndo Deo perscripturus: *Primùm*, inquit, mihi videtur, plus valere in hac inquisitione viuẽdi, quàm loquendi modum. Nam qui didicerunt à Domino Iesu Christo mites esse, & humiles corde; plus cogitando & orando proficiunt, quàm legendo & audiendo.

Gerson siue Thomas Kempis lib. 1. c. 1. & 2. de imitatione Christi. Huc etiam illud referendum est: Quid prodest alta de Trinitate disputare, si careas humilitate, vnde displiceas Trinitati? Verè alta verba non faciunt sanctum & iustum, sed bona vita efficit Deo charum. Si scires tota Biblia, & omnia philosophorum dicta, quid prodesset sine charitate Dei & gratia? Melior est humilis rusticus, qui Deo seruit, quàm superbus Philosophus, qui se neglecto, cursum cœli considerat. Hinc veteres semper cum prælectionibus, & concionibus sacris, preces & sacrificia coniunxerunt. Basilius Magnus ad Nazianzenum scribit: *Epistola. 1.* Preces lectionibus succedentes, fortiorem & vigentiorem animam desiderio ad Deum commotam suscipiunt. Bona est precatio, quæ euidentem Dei notionem animo inducit.

In docendo diligentissimi fuerunt veteres,

teres, ſed mores quoque formårunt, vt quę didicerant auditores vita & moribus exprimerent. Vnde Hilarius: Meditatio legis non ſolùm in verbis legendi eſt, ſed in opere, & religione: neque vt libros tantùm & ſcripturas recenſeamus, ſed vt ea quæ ſcripturis ac libris continentur, geſtis rebusque meditemur, & diurna nocturnaque opera legem ſemper exerceant. Iuſtinus Philoſophus & Martyr, atque Athenagoras, Philoſophus Chriſtianus; apertè profitentur, non in verbis, ſed in operibus Chriſtianam religionem conſiſtere, vt ſint eius ſectatores, & doctiores, & meliores. Parumq;, authore Lactantio, prodeſt cognitio, niſi honeſta actio ſubſequatur. Verba quidem ſunt propter res inuenta, & ſcientia atq; doctrina propter actionem: vt inutilis exiſtat ſcientia & doctrina, ſi nihil aliud ſequatur.

Hilarius Pićta. in Pſal. 1.

Chryſippus pleraque ſcripſit, ait Epictetus, non tam vt quis eum interpretaretur, quàm vt iuxta ea operaretur, & viueret. *Si habuero prophetiam*, inquit D. *Paulus, & nouerim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, & ſi habuero omnem fidem, ita vt montes transferam: charitatem autem non habuero, nihil ſum. Scientia inflat, charitas ædificat.* Concione, lectione, doctrina in-

Epict. tus enchridij c. 64.

1. Corinth. 13. & 8.

ſtruimur: verùm oratione, eleemoſyna, ieiunio, cæteriſq; bonis operibus mundamur, ſoluimur à peccatis, & diuinum
Lucæ 11. nobis numen conciliamus. Beatos demum fore Chriſtus pronuntiat, qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud.
Roman. 2. Et Paulus: Regnum Dei non in ſermone,
Iacobi 1. ſed in virtute conſiſtit. Non auditores legis iuſti ſunt apud Deum, ſed factores iuſtificabuntur. Idem hortatur & docet
2. Petri 1. Petrus: Miniſtrate in fide veſtra virtutẽ, in virtute autẽ ſcientiam: ſatagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis. Similiter Ioannes:
1. Ioan. 2. In hoc ſcimus, quoniam cognouimus eum, ſi mandata eius obſeruamus. Qui dicit ſe noſſe Deum, & mandata eius non cuſtodit, mendax eſt, & in eo veritas non eſt.

Nehe. 8. & 9. Prædicantur Iudęi, quòd ex Babylonica captiuitate reuerſi, cùm legem & præcepta Dei pro concione Ezdræ attentè audiuiſſent, in perpetuum iuxta hæc ſeſe
Homilia 29. in Act. victuros receperint. Præclara Chryſoſtomi ad ſuos auditores oratio eſt: Obſecro & oro, ne hoc ſolum ſpectetis, quomodo in eccleſiam veniatis, ſed quomodo aliquid inde portantes domum reuertamini, cum pharmaco veſtrarum affectionum: ſi non totum ſimul, partem ſal-

ſaltem hodiè, partem cras, deinde totum curetis. Sed quorſum hæc? Vt oſtendatur eam ſemper fuiſſe Eccleſiæ Dei conſuetudinem, vt pietatem cum doctrina cóiungeret, vt auditores atque filios ſuos id vita & moribus exprimere doceret, quod in templo aut in ſchola percepiſſent: nec ſcholas cum eccleſijs permiſceret. Multi religionem à ſapiētia, pietatem à cognitione ſeparant, ſemper docere & diſcere volunt: Conciones ſacras, & prælectiones tantoperè vrgent, vt omnem diuinum cultum, ardentiſsimas virorum & fœminarum religioſarum preces, antiquiſsimas cæremonias, & ſacros ritus, quibus populus mirificè ad pietatem inflammatur, euertere conentur. Perpetuò verbum Dei audire iubent: preces & pietatem parum curant. Semper verba & voces, nunquam pietas. In ſcientia, cognitione hærent, nec progrediuntur vlterius, ſanctimoniam, & preces parum curant.

QVARE VETERES TAM LIBENter fuerint religioſam vitã conſectati, & quàm illa ſit ad benè beateq; viuendum vtilis, & quo animo ſit appetēda ſolitaria & religioſa Vita.

CAPVT VII.

QVemadmodum, inquit Saluianus, nemo

Saluiani Timotheus li. 2. nemo hominum aliquid, nisi salutis caussa, vel vtilitatis facit: sic & nos religionem suscipimus, quia nobis conueniens hoc esse arbitramur: cogitantes & rerum præsentium breuitatem, & futurarum æternitatem: quàm parum istud, quàm grande illud: cogitantes fore tremendum iudicium, æternosque cruciatus, & communem cum Deo & sanctis iucundissimam vitam. Harum etiam rerum memoria sese promotum scribit D. Hieronymus ad Eustochium, de custodia virginitatis, vt in eremum secederet.

Ecclesiastes vlt. Sapiē. 15. Lactant. li. 6. ca. 9. & li. 7. cap. 6. & 17. Perspiciebant quoque, ad hoc à Deo hominem creatum esse, vt Deum creatorem suum nosset, timeret, coleret, mandataque illius obseruaret, & ex toto corde, tota anima, totisque viribus amaret. Nam post peccatum Adami & Euæ, atque parricidium Caini, humanæ salutis viam Deus per Mosen demrstaturus: *Genes. 4.* *Sub te, inquit, appetitus tuus erit, & tu dominaberis illius.* Quare Sethini veterem illam iustitiam, omnibusq; bonis affluentē, falicitate quam per superbiam & gulam, luxuriamque Adamus & Eua perdiderant, per humilitatem, & ieiunium, continentiamque recuperare studebant: nouumque vitæ genus, monasticum & religiosum, philosophicumq; introduxerant.

erunt. A quo Seth filios Dei, & viros cœlestes, atque monachos Moses, Iosephus, Philo, & Comestor, cæterique sacræ historiæ scriptores appellant. Et à quibus solitudo, ieiunium, castitas, pietatis & sapientiæ studia profluxêre. Quæ post diluuium Noachus in nouum orbem introduxit: & quibus in omni ætate, Patriarchæ & Prophetæ, cæterique religiosi viri & fœminæ, reliquis omnibus rebus contemptis, diligenter sese exercuerunt, vt Ecclesiæ vtilissimi ciues, & Deo charissimi filij euaderent.

Didicerant etiam, quod Spiritus sanctus per Iacobum Apostolum cap. 1. asseuerat: illam demum religionem veram, & mundam, Deoque gratam existere, religiosum sese & immaculatum custodire ab hoc seculo.

Imò, quod ipse Christus Matthæi 5. præcepit: Estote vos perfecti, sicut & pater vester cælestis perfectus est. Angustamque portam esse asseruit, & arctam viam, quæ ducit ad vitam: vt pauci eam propter corporis voluptates, curasque vitæ præsentis, & nimium rerum terrenarum amorem, inueniant, sed regnum cœlorum vim patiatur. Oportere igitur animam suam perdere in hoc mundo, qui in æternum illam

Matth. 7.

Matth. 11.

Lucæ. 16.

con-

Math.12. conseruare velit. Futurum aliquando
prædixit, vt non modò facta hominum
in iudicium reuocentur, sed de omni
quoque verbo otioso homines rationem
reddere cogantur, iusto iudici Deo.
Matth. 25. 8. Quando illi, qui in hac vita pietatem at-
13. que iustitiam coluerunt, & benè beate-
que vixerunt, ibunt in vitam æternam:
contra verò, quotquot se voluptatibus
corporis dediderunt, earumque se mini-
stros præbuerunt, corporibus elapsi pro-
ficiscentur in ignem æternum. Vbi erit
fletus & stridor dentium, hoc est, vbi
miris modis in sempiternum cum Dia-
bolo patre suo excruciabuntur. Vt meri-
Sophoniæ.1. tò prædixerit Sophonias: Diem Domi-
ni fore, diem tribulationis, & angustiæ,
Diem calamitatis, & miseriæ, quando
nec amici, nec opes, nec potestas, quem-
quam poterint liberare ab ira & iusta
sententia Dei. Et tunc vix iustus salua-
bitur, impius & peccator vbi parebit?

1.Petri 4. Præcepit ergò, vt omnes homines ad
futurum istum tremēdi iudicij diem vi-
Matth. 24. gilarent, eò quòd ne hora quidem eius à
quoquam præsciretur. Et qui tunc para-
ti essent, atque oleum in suis lampadibus
in tempore procurassent, intraturos di-
xit ad nuptias vitæ immortalis: impara-
tos verò sese exclusurum, decem virginū

para-

parabola, eleganter aperuit. Quique nuptialem vestem tunc nondum habuerit, eiectum iri, ligatis manibus & pedibus, in tenebras exteriores præmonuit. Ad hæc, de vita interrogatus: clementer respondit: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Et quomodo aliquis perfectus esse possit, indicauit: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni, & sequere me. Et omnis qui reliquerit Domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* *Matth. 11.*

Hinc multi viri & fœminæ commotæ fuerunt, vt omnibus bonis externis, propriaque voluntate relicta, sese totos rebus diuinis consecrarent, vt per euangelica Dei ipsius consilia, ad perfectiorem iustitiam excrescerent. Videbant quoq; Diuum Paulum Apostolum non modò erudita & longa oratione virginitatem prædicasse: verùm etiam asseruisse, quòd baptisati & credentes in Christum, essent ipsi desponsatij, tanquam viro, quòdque oporteret tanto sponso mentem castam custodire. Item quòd hominum in terra viuentium conuersatio deberet *1. Corinth. 7.* *Philipp. 3.*

1. Thessal. 4. beret esse in cælis, quodque voluntas Dei existat sanctificatio nostra. Hoc est, interprete Tertulliano, vt qui imago Dei sumus, similitudo etiam fieri studeamus, id est, sancti conemur fieri, sicut ipse sanctus

1. Thessal. 5. est. Postremò, quòd dies Domini sicut fur venturus esset in nocte: & quando impij arbitrabũtur magnam esse securitatem, tũc repentinus ijs superueniet interitus, sicut dolor in vtero habentis, & quod effugere nemo poterit.

Apocali. 10. Eodem referebant, quod Ioannes profitetur, vidisse se Angelum habentem vnum pedem super terram, & vnum super mare; vocè magna exclamantem, & iurãtem per viuentem in secula seculorum: post illum diem non futurum tempus

lib. 4. Ezdræ cap. 7. aliud pœnitentiæ. Similiter sanctus Angelus apud Ezdram comparat cælum vrbi plenæ omnium bonorum, sed cuius introitus admodum angustus & periculosus à sit; dextris eius ignis habeatur, à sinistris verò aqua, nec semita plures capiat, quàm vestigium vnius hominis. Prædixit quoque: Nemo poterit tunc saluáre qui perijt, neque demergere qui vicit. Et iusti, quibus sunt opera mul-

Eodem libro cap. 8. & 9. ta reposita, ex proprijs operibus recipient mercedem. Qui verò non cogno-

uerunt

uerunt viuentes, beneficia consecuti, & fastidierunt legem Dei, cùm adhuc esset pœnitentiæ locus, post mortem in cruciatu cognoscent.

Iam verò, multum certè refert, quibus cum homo quotidiè conuersetur: & quo loco pietati atque sapientiæ operam dare velit. Nam regius Propheta Dauit. Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, cum electo electus eris, cum peruerso peruerteris. Dauidis prudentissimus filius Salomon: Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit: amicus stultorum similis efficietur. Et Ecclesiasticus: Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, & communicauerit superbo, induet superbiam: qui se iungit fornicarijs, erit nequam. In multitudine presbyterorum prudentium sta, & sapientiæ illorum ex corde coniūgere, vt omnem narrationem Dei possis audire, & prouerbia laudis non effugiant à te. Neque frustra est, quod Scriptura sacra describit. Iobum virum Iustum habitasse in terra Hus, hoc est, inter homines sceleratos & improbos bonum permansisse, quod profectò difficilimum est. Tobiam quoque & Danielē prædicat, quòd cum improbis

Psal.17. *Prouerb.13.* *Eccles.13. & 19.* *Eccles.6.* *Iob.1.*

probis Babylonijs fuerunt probi. D. Paulus Apostolus in hanc sententiam Mænandri versum vsurpat: *Corrumpunt mores bonos colloquia mala.* Idcirco eiusdem studij atque voluntatis viri & fœminæ, vnius authoritati & imperio se, suaque omnia in monasterio subijciebant, vt omnibus curis externis, atq; impedimentis vacui, Deo & Domino suo liberiùs rectiusque inseruirent. Obseruabantque illud, quod *Christus Iesus*, & Ioannes Baptista crebrò se à turba hominum in solitudinem abdidissent: sed veteres quoque philosophi, sapientiæ mundanæ studio, vrbes & congressus populares atque amicos & diuitias, libenter reliquissent. Quàm enim solitudo aptus sit pietatis & sapientiæ exercendæ locus, supra ex Basilio Magno enarraui. *Augusti*nus religionem portus alicuius similitudinem habere probant, in qua si non perfecta securitas est, tutiores tamen homines sint, quàm in seculo. D. Chrysostomus omnium præstantissimum monachorum vitam existere contra eius vituperatores varijs argumentis elegantissimè demonstrauit. Recentius est illud Thomæ Kempis: Congregatio bonorum, est quasi turris fortitudinis à facie inimici. Ibi namq; homo securiùs viuit,

Vide cap. 5.

In Psal. 99.

Sermone 2. ad nouitios nu. 1.

vbi

vbi à pluribus iuuatur: & si interdum ab aliquo tribulatur, ab alio rursus consolatur. Qui bonæ voluntatis est, & Deum quærit, inter Deum quærentes amplius proficiet, & firmius stabit. Ibi ad perfectiora verbo & exemplo trahitur, ibi suam imperfectionem considerare & lugere compellitur: ibi verecundatur esse vilior, ibi confunditur inueniri tardior. Ibi alterius correptio, eius fit admonitio: ibi alienum periculum proprium efficitur speculum. Ibi infirmus à fortiore sustentatur, & vno deficiẽte, alius locum eius supplet, ac sana membra pro debilibus sollicitantur. Ibi actiuus pro vacante laborat: ibi Deo vacans pro laborante orat. Ibi habet homo multos pro se orãtes, & in extremis se contra diabolum protegentes: ibi tot auxiliatores inuenit, quot socios habet, qui ipsi in necessitatibus assistunt. Pluribusque verbis monasticæ vitæ præstantiam, & vtilitates persequitur. Quod & viui pro mortuis fratribus, & mortui pro viuis diligentissimè orent, vt omnes saluentur: & imperfectiores, propter aliorum ardentissimas preces, vitam & lætitiam sempiternam percipiant. Alij religionem agrum Dominicum vocant, quod in ea vita contemplatiua ducatur; in qua spiritualia se-

Cœnobiticæ vitæ fructus & commoda.

minantur, vt fructum centuplum reddant. Anchoranus ad Clementinam, Eos, de regularibus. Quapropter Thomas Kempis ad amicum quendam ſcribens: Magnas, inquit, meritò gratias agere debes, quòd te præ cæteris ex tam turbulento ſtatu, in piam ſalutaremque ſocietatem vocare dignatus eſt. Nam dignitates, honores, officia, quibus ſocij olim tui nunc onerantur, plena miſeriarum ſunt, & citò finem habebunt: tu verò nihil vides, legis, audis præterquam vtile & ſalutare.

Satis inter omnes hoc conuenit, quòd quicunque faciunt iniquitatem & peccatum, hoſtes ſint animæ ſuæ: quodque Deus oderit, qui operantur iniquitatem. Iam verò, *tolle occaſionem, & abſtuliſti peccatum*: longè autem plures occaſiones ad peccandum habent, qui extra cœnobium, quàm qui in cœnobio concluſi, ſub obedientia, & oculis aliorum viuunt. Ideoque SS. Patres quia putabant inter tot occaſiones peccandi, vix peccatum caueri poſſe, in eremum ſeſe, aut monaſteria abdiderunt. Et ſacri canones magnis ſceleribus inſignes, ad pœnitentiam dignam inuitaturi, aptiſsimum locum eſſe indicant, monaſteria, quòd omnis

nis tunc peccandi occaſio in poſterum auferatur. Baſilius Magnus religioſam vitam obſeruationis euãgelicorum dogmatum adiutricem vocat.

Præclarè etiam dixit Seneca : Nulla res magis animos induit honeſtos, & à malo reuocat in rectum, quàm bonorum virorum conuerſatio. Et: Salutare eſt, non verſari cum diſsimilibus: turba etſi non mutat, tamen impedit, vt candela quamdiu lucerna continetur ardet, ſi eximas, extinguitur.

Veteres illos Apoſtolicos viros religionem fuiſſe ingreſſos Philo refert, amore rerum cæleſtium, & beatæ atque immortalis vitæ deſiderio. Plurimique nobiles adoleſcentes in magnis opibus enutriti, in magna ſpe dignitatis & honoris educati, ſtudio tam admirabilis virtutis, quam in cœnobijs tunc cernebant, incenſi, opes deſeruerunt, honores contempſerunt, voluptates aſpernabantur, & in eorum ſocietatem, quaſi in tranquillum vitæ portum, ab aduerſa vitiorum tempeſtate, confugerunt.

Vide ſuprà cap. 4.

Haud paucæ etiam virgines, eximia ſpecie, & inſigni pulchritudine, quarum

nuptias multi iuuenes nobiles ambiebāt, omnes huius vitę blanditias cōtempsêre, vt in sanctarum virginū collegijs, multò suauius Christi spiritu & consuetudine fruerentur. Vt non coactæ fuerint ad monasteria, sed non potuerint ex monasterijs retineri.

Quando hunc tractatum ante complures annos conscriptum, recognosco, incidi in tres libros, patris Hieronymi Plati, de bono status religiosi, accuratè conscriptos: quibus religiosum hoc vitæ genus & illius sectatores commendaturus, & à calumnijs defensurus, ab vtilitate, à dignitate siue præstantia, & à iucunditate prædicat: & quod his tribus veteres permoti, huc sese totos contulerint, & plurimi meritò se conferre debeant persuadere conatur. Quod hoc vitæ genus infinitas vtilitates secum adferat, & à laqueis, peccandique occasionibus, quæ sunt in hoc seculo retrahat. Cum animæ suæ salus vnicuique, præ omnibus rebus, curæ esse debeat. Mundus verò sit totus lubricus, & Dei ferè legibus contrarius: homo æger & infirmus: Dæmonē habeat infestissimū, & artificiosissimū hostē. Quare Regibus propheta Dauid omnibus exēplū præbuerit, clamādi in cœlū: Quis dabit mihi pennas

Vtilitatis ex lib. 1.

sicut

ſicut columbæ, volabo, & requieſcã: ecce elongaui fugiens & manſi in ſolitudine. Varias paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ religioſæ vtilitates commemorat. Additque: Magnam in hoc ſolitario vitæ genere commodatem haberi, ad vacandum ſoli Deo, & illius voluntatem exequendum: & ad acquirendas virtutes aptiſsimum eſſe. Vbi maior gratia Dei infundatur: & maius meritum. Idem declarat, ex ductu vt gubernatione vnius Præpoſiti; ex præſcriptis legum regulis: ex bona conuerſatione & exemplis bonis, quæ ſunt rudiorum libri, & maximè docent allicuintque: ex mutua ope bonorum operum: ex vinculo votorum: ex ſecuritate mortis: ex peculiari cura Dei & patrocinio: ex interceſsione virginis Matris, & Sanctorum: quod eorũ preces Deus facilium exaudiat: quodque liberi à curis, ſollicitudinibus, & periculis, atq; laqueis ſint, quibuſcum ſeculares colluctantur: à quibus etiam immunes non ſint Clerici ſeculares, Prælati, & Epiſcopi. *Pſ. 54.*

Dignitatem & præſtantiam inde colligit: Quòd religioſa ſocialis vita Deum, & Patriarchas, Prophetas, & Apoſtolos authores habeat: quod in hunc ſtatum influant omnes virtutes: quod de glo- *Dignitas religioſæ vitæ. lib. 2.*

ria & præmijs Martyrum participet. Etsi enim tam graues cruciatus non perfert: tamen quæ tolerat sunt longiora & diuturniora. Pergit ibi: Quòd religiosi sint amici, filij, & sponsæ Dei: & cum ei consecrentur, templum Dei: ac propter sui oblationem, perpetuum sacrificium & holocaustum: quòd habeant similitudinem cum rege: Ex Christi promissione, qui reliquerunt omnia, & secuti sunt me, sedebunt super sedes 12. & iudicabunt 12. tribus Israel. Ex gloria quam in cælis consecuturi sunt religiosi: Quod viri sanctitate & doctrina insignes, aut miraculis clari ferè religiosi extiterint: summi Pontifices, Episcopi, Prælati, & Reges, Principesque plurimi, hinc exorti, vel huc sese contulerint: maxima commoda, & lætissimos fructus reipublicæ contulerint: Multos populos ad Christum adduxerint, & quòd status religiosus aptissimus sit, ad hoc opus perficiendum: quòd infiniti religiosi doctrina & eloquentia excelluerint, monasteriaque fuerint seminarium doctorum virorum, & religiosi faciliùs doctrinam assequantur: plurimumque ornamenti reipublicæ attulerint religiosi ordines; ideo-

ideoq́ue magnus honor illis in hac, & in futura vita exhibeatur.

Iucunditatem, & delectationes corporis religiosi tan quam vanas & fluxas non curent religiosi, animæ delectationes quæ in Deo sunt consectentur. Iucunditas eorum sit, quod diuinis saciati bonis, careant secularibus molestijs, curis, periculis, & vitę secularis laboriosæ & turbulentę incommodis: ex spiritualium fratrum similium conuictu; ex oratione, & plurimis gaudijs spiritualibus, occultis oblectationibus & delitijs: ex studijs literarum quas colunt. *Iucunditas religiosæ vitæ lib. 3.*

Ex centuplo præmio promisso: quòd religiosus status sit similis paradiso cælesti, horto voluptatis, & delitiarum, ipsius Dei sapientissimi artificis manu cósita, vt in eo homines felicissimam vitam agerent.

Concludit ex istis, (quæ singula copiosè ibi edisserit) Religiosa vita nihil vtilius, nihil dignius, pręstantiusq́;, nihil iucundius, nihil felicius, quæ cælesti vitæ tam similis sit, vt nunc futuram illam beatitudinem quasi largissimè prægustet: & propterea hoc vitæ genus amplectendum esse.

Aliqui fortassis non recta voluntate, ad

religiosum vitæ genus accedunt, ergóne omnes religiosi, & ipse ordo, ex hoc abusu, vituperabitur? Angelus Dei Tobiæ c. 6. profitetur, eos, qui propter insanam potius libidinem, quàm filiorum procreationem matrimonium contrahunt, grauissimè in officio peccare: ac cùm Deum à se menteque sua excludant, in Diaboli potestatem venire. Hoc verò etsi multi coniuges faciunt, ideone matrimonium reprehendetur? Præsertim cùm illos qui alia voluntate ingrederentur, grauissimè semper Ecclesia castigarit. Nam in concilio Prouinciali Coloniensi, sub Hermanno 5. parte 10. cap. 4. decretum ex[illegible]: Qui monasterium ingreditur alio affectu, quàm simplici amore Dei ductus, veluti spem vel promissionem Abbatiam consequendi habens, vel in otio viuere affectans, vel lucris temporalibus inhians, vel honores ab hominibus appetẽs: quisquis talis est, non Dei filius, aut monachus, sed planè mercenarius est. Ideoque *Christus* cuidam illum sequi volenti respondit: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, filius hominis non habet, vbi caput reclinet.* Ambrosius priscas Ro. Vestales redarguit, quod non castitatis & religionis amore, sed propter priuilegia & immunitates

istud

iſtud continentiæ genus ſubirent. Indignum ergò eſſet Chriſtianis religioſis, ſi eſum potiùs quàm *Ieſum*, otium magis quàm pietatis ſtudium hic ſectarentur.

DE OFFICIO PARENTVM ERGA illas proles, quas religioſæ vitæ deſtinarunt, & quòd nemo ad ingreſſum cogendus ſit, nemo etiam prohibendus contra ſuā voluntatem.

CAPVT VII.

QVantum vniuerſæ reipublicæ Chriſtianæ interſit, vt nati atque in lucem ęditi infantes, rectè à teneris per parentes, & cognatos, nutrices atque magiſtros educentur inſtituanturque: & quantoperè omnes parentes diuino Iure promiſcuè id facere teneantur: ac quantum omnes gentes, quæ bonos ciues habere cupiebant, olim in eo ſtudij atque laboris poſuerint: alibi à me eſt ex profeſſo diſſertum. Nunc futurum monachum deſcripturus, parentes in primis admonendos duxi, plurimùm referre, quomodo iam inde à principio habeatur, qualemque magiſtrum, quos conſodales accipiat, qui ſolitariæ & religioſæ, vereque philoſophicæ vitę generi deſtinatur. Rectè enim dixit Salomon: Adoleſcens

Vide l. 2. officiorum, & in hiſtoria Ariſtææ quæſt. 41. & l. 1. Academiarum.

Prouerb. 22. dixit Salomon: Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit non recedet *Threnor. 3.* ab ea. Et Hieremias: Bonum eſt viro, cùm portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua. Ac quàm difficilè eſt, Aethiopes mutare pellem, tanta cum difficultate coniunctum affirmat ſcriptura, agere benè, & virtutes amplecti, qui à teneris didicerit malè, & varijs cupiditatibus eſt deprauatus. Debent ergo parentes vel amici, quos Deo conſecrauerunt, in primis curare, vt hoc paulatim à teneris doceãtur, quod ad iſtud vitæ genus pertinet: præſeruentur autem ab ijs rebus, quæ nociture videbuntur, abſtineantque ab eorum conſuetudine, qui malis moribus prẹditi, diuerſa ſibi ſtudia propoſuerunt. Id quod D. Hierony. Sãpſonis, Samuelis, Ioannis Baptiſtẹ exemplo, ad Lætã de inſtitutione Paulẹ, quã prius ait Chriſto conſecratam fuiſſe, quàm naſceretur, eleganter demonſtrat. Vbi grauiſsimus vir conſulit, vt in virginum monaſterio futura virgo nutriatur, cæteraque omnia, quæ ad virginis rectam educationem pertinent, deſcribit.

Iudicum 13. peculiarem Sampſonis educationem Angelus parentibus deſcrip-

ſcripſit. Et Michas, Iudicum 17. cùm puerum quendam Leuitici generis futurum ſacerdotem, honeſtiſsimè diligentiſsimeque aleret, Nunc, inquit, ſcio, quòd beneſaciet mihi Deus, habenti Leuitici generis ſacerdotem. B. Ambroſius Euſebium prædicat, quòd Ambroſiam filiam Deo ſacram diligentiùs curaret: Commendas, inquit, mihi pignus tuum Ambroſiam Deo ſacram, & pio eius affectu tibi aſſeris præſtantiorem. reliqua ſobole ſollicitudinem. Et verè ita eſt apud mentem fidelem. Cæteros enim inſtituis, vt emittas domo, & alijs copules: iſtam tecum ſemper habebis. In cæteris quoque paternæ vteris pietatis neceſsitudine, in hac vltra patrem procedis, votoque & ſtudio progrederis, vt placeat Deo. Quæ cum ſit præſtantior cauſſa votorum, ſola tamen ſoluat, quicquid pro ſe, & pro omnibus filijs debes. Hoc eſt ſacrificium quod Abel obtulit ex primitiuis ouium ſuarum fœtibus. *Ambroſ. l. 1. de Inſtitutio.*

Iam verò, futuris militibus aut mercatoribus optimus magiſter, lectiſsima ſchola, magnis ſumptibus procuratur: futurus monachus, & Dei miniſter, vel ſponſa, parum à multis curatur. Ne dicam, quòd non amore Dei, nec pro natura

tura, aut ingenio, saluteque liberorum, ad cœnobia eos perducant, sed vt claudis, cæcis, turpibus, sæpeque improbis paruo precio liberentur, id agant. Quos grauissima oratione meritò perstringit Hieronymus: Solent miseri parentes, & non plenæ fidei Christiani, deformes, & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inueniunt, virginitati tradere, Tanti (vt dicitur) vitrum, quanti margaritum. Certè, qui religiosiores sibi videntur, paruo sumptu, & qui vix ad aliementa sufficiat, virginibus dato, omnem censum in vtroque sexu secularibus liberis largiuntur. Idque suo tempore crebrò euenisse profitetur, vt secularium luxui & delitijs abundè prouiderent, religiosas verò inopes relinquerent.

Ad Demetriadem de virginitate seruanda.

Vtrumque, proh dolor, nimis crebrò iam, euenit, vt reliquis ditissimis, ea prorsus negligatur, quæ pro parentibus, totaque familia, diebus & noctibus precatura est: aut talis ad cœnobium veniat, vt oneri sit & dedecori. Ex quo fonte magna ex parte mihi prouenire videtur, quòd longè florentior olim religio, puriorque Clerus, atque nunc est, apparebat. Tunc enim rectè priùs æducati & instructi ad cœnobia col-
legia-

legiaque perducebantur: nunc verò malis moribus & falsa religione deprauati ex aulis Principum, ex militia, & rebus mundanis huc extruduntur, à quo natura abhorrent, vel saltem nunquam delectati fuerunt.

Omnes autem Canones seuerissimè prohibuerunt, ne inuiti ad hoc sacrum vitæ genus cogerentur, vel reciperentur.

Concilium Tridentinum omnes cuiuscunque qualitatis, & conditionis fuerint, etiam qualibet dignitate fungentes, anathemati subijcit, si quomodocunque coegerint aliquam inuitam, præterquam in casibus in Iure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque religionis, vel ad emittendam professionem: quiq; consilium, auxilium, vel fauorem dederint, aut scientes eam non sponte ingredi, aut habitum suscipere, professionemque emittere, hinc actui quoque modo præsentiam, consensum, vel authoritatem interposuerint. Libertatique virginum consulere volens Concilium, statuit, ne vlla habitum suscipiat, nec professionem ædat, priusquam illius voluntas rectè exploretur: an coacta an seducta, an sciat, quid agat. *Sess. 25. c. 18.*

Coge-

Cogere igitur, vel impellere, aut ſeducere prohibitũ eſt: hortari, aut bonis rationibus perſuadere licet. Sicut amplioris dotis ſpe inuitare ad nuptias non eſt contra libertatem matrimonij: ſic legatum filiæ ſi monaſterium intret, vel monaſterio ſi eam recipiat, non eſt ſymonia, ſed inuitatio ad piam cauſam. Petrus Anchoramus ad cap. Nemo poteſt. de reg. Iur. in 6.

Ioannes Azorius Lorcitanus parte 1. lib. 12. Moralium inſtitutionum cap. 1. Quæritur inquit: Vtrum liceat nobis ad religioſum inſtitutum capeſſendum quempiam inducere: Reſpondeo cum S. Thom. 2.2. q. 189. art. 9. & 10. & Mai. in 4. diſt. 38. q. 16. §. dubitatur, licere: is enim cui religioſæ vitæ inſtitutum perſuademus, hac ratione à mundanæ vitæ periculis propè innumeris auocatur, & ad Chriſti conſilium amplexendum adducitur. At tria, inquit S. Thomas, in hoc aliquando peccantur: Primò, cùm quis minis, metu, atque terroribus id genus vitæ ſuſcipere atque amplecti compellitur: qua ratione interdum parentes, fratres aut cognati ſuas in monaſteria detrudunt. Deinde, cùm quis muneribus per ſimoniã datis, & acceptis pertrahitur,

Vide cap. 11.

Cap.

Cap. Quam pio 1. Queſt. 2. Poſtremò, cùm quis mendacijs, aut fraudibus, & alijs malis artibus permouetur, aut impeditur, quò minùs ſe ad religioſam vitam conferat. in cap. præſens 20. q. 3. Cautum eſt, ne vllo modo quis per vim ad habitum religionis ſuſcipiendum, aut vitam monaſticam profitendam trahatur.

Quæres, quid ſi abſque vllo pacto cuipiam munuſcula tribuas, vt eius beneuolentia & voluntate conciliata ad religioſæ vitæ genus eligendum & ſectandum moueas, & flectas, allicias & attrahas?

Reſpondeo: id fieri ſine vllo peccato, vt expreſsè docet S. Thom. 2. 2. q. 100. a. 3. quemadmodum etiam fas nobis eſt, Ethnicos ad fidem & religionem Chriſti traducere muneribus, ac donis gratuito ac liberaliter propoſitis, oblatis, & datis vt ait Silu. verbo Iudæus q. 6.

Pari ratione Ius nobis eſt adoleſcentes ægenos alere, vt deinde religionem ſuſcipiant; ſic etiam admittere, vt ad tempus in ipſo religioſorum domicilio gratis inſeruiant, quò ſic poſtea in eorum familiam & ſodalitatem cooptentur.

Verùm

Verùm in his omnibus oportet pactum abesse, ne ſcilicet aliquid promittatur, vel detur pro ingreſſu in religionem ca. Quam pro 1. q. 2. 5. Tho. 2.2. q. 100. A. 3. Alioqui enim totus in religionem ingreſſus ſimonia labe fœdabitur. Sed illud minimè diſsimulandum eſt, aliquos interdum labi & decipi, cum plus quàm par ſit, paſsim adoleſcentulos ad religionem capeſſendam inducunt, ſolicitant, & vrgent aſsiduè, ac id faciunt magno ſtudio, ac tandem ſuadent, vt ſimplex religionis votum faciant Alij contra à Religione deterrent, auocant, abducunt, & prohibent multis, & malis artibus impediunt & remorantur, plus æquo, quos poſſunt, quorum vtrumque eſt in vitio & quod reprehendi Iure poſsit, ac debeat. Nam eos qui ab ipſo Deo vocati magno deſiderio religionem appetunt, prohibere, piaculum Sancti patres cenſuerunt. De vtroque hoc loco; de tentatione ex parentibus, & propinquis, ne ingrediantur religionem: & contra illos, qui liberos vel propinquos à religione reuocant, pulchrè tractauit. P. Hiero, Platus Libro 3. de bono ſtatus religioſi, capite 34.

Ecce autem aliud dæmonis telum aduerſus religioſam vocationem ex tenerio-

riori affectu in suos: quod meritò Hieronymus arietem pietatis appellat, quia duobus quasi cornibus ad hãc salutis munitionem quatiendam instrũctum est. Alterum est enim amor & charitas illa naturalis, quæ etiam iure ijs deberi existimatur, à quibus quisque genitus sit, vel qui ex ijsdem geniti sint. Alterum insuper omnia complectitur, quæ à propinquis ad hanc voluntatem labefactandam adhiberi solent, preces, obsecrationes, lachrymas, argumenta etiam ex domesticis rationibus deprompta & reliqua id genus. *Epist. 16.*

Contra hanc inimici nostri subdolam simul, & tamen acrem ac vehementem (vtrumque enim hic coniunctum est, quod in alijs rarò cõtingit) tentationem ita nos armari oportet, vt hoc teneamus certum & fixum, cùm semel de Dei voluntate nos ad religionem vocantis constiterit, quocunq; modo constiterit, quicquid deinde proponatur, quod ab hoc distrahat, aut auocet, non posse nisi à dæmone proficisci. Quare illa omnia, quæ parentes, amici, propinqui, aut alij quiuis (omnium enim eadem est causa) in hoc genere vel loquantur, vel faciant, ita audienda, itaque accipienda sunt, vt ab illo auctore conflata, qui omnibus quidem *Abac. 1.*

Habac.1. insidiatur, sed vt latro, multo magis vbi maior est præda, & de quo scriptum est, Cibus eius electus. Is enim quos per se ipsum expugnare non potuit, eos sæpè huiusmodi instrumétis, quibus, vtpote gratioribus, molliores sunt ad pectora nostra aditus, expugnauit.

Vetus autem est ars ista diaboli, quæ illi in parente nostro Adamo nimium benè processit. Nam quid interest (ait Augustinus in hac ipsa re) vtrum in vxore,

Epist.38. an in matre, dum tamen Eua in qualibet muliere caueatur? Nam ista vmbra pietatis de folijs illius arboris venit, quibus se primum parentes nostri damnabili pietate texerunt.

Grad.3. Rectè ergo Climachus: Melius est, inquit, contristare parentes, quam contristare Dominũ Iesum. Hic enim nos creauit, & saluauit: illi sępè suos amando perdiderunt. Amor Dei, ipsiusq́ue sanctum desiderium extinguit in anima carnalem parentũ amoré: qui autem vtrosq; amores in vno corde claudi posse putet, is seipsum decipit. Ne te moueãt tuorũ lachrymæ, ne tu tibi ipsi æternas lachrymas parias. Cũ te parẽtes & propinqui circũdant sicut apes, imò sicut vespæ, plangentes, & lamẽtãtes, tu tibi propone peccata tua, vt dolorem dolore vincas. Hęc Climachus.

Sed

Sed tamen quia ab ignaris, atq; indoctis naturæ ius, ipsumque Dei præceptum de parentibus honorãdis sæpè prætenditur, videndum est quam hoc vim habeat. Est autem hoc pro certo ponẽdum ex communi Theologorum sententia, nullam ijs in hoc genere obedientiam deberi, idque ob triplicem causam: Primam licet sumere ex B. Thoma, qui in ijs, quæ ad corporis naturam pertinent, omnes homines pares esse affirmat, atque in eiusmodi rebus nec seruum esse inferiorem domino, nec filium patre, vt sunt quę vel ad corporis necessitatem, vel ad prolem gignendam pertinent. Ex quo ille effici vult, nullam esse rationem, cur vllus cogi possit, vt ex alterius, etiam parentis arbitrio vel matrimonium ineat, vel se seruet continentem. *2.2.q.104. art. vlt.*

Simile est quod ex naturæ principijs docet Aristoteles, qui cum multa de filiorum obligatione aduersus parentes dixisset, ad extremum tamen quærit, num in omnibus omninò officijs, ita ex eorum obedientia viuendum sit, vt nunquam ab ea liceat discedere? Respondet autem non in omnibus: nam si filius ægrotet, magis eum medico obtemperare debere in ijs, quæ ad sanitatem conferunt: si militet, po- *9 Eth.cap.2.*

tius duci in ijs, quæ ad bellicam disciplinam spectant.

Quòd si quis veteris legis præceptum obijciat, quo parẽtes honorare iubemur, respondebimus idem quod olim Augustinus Adimanto hæretico, cuius impietas eò vsque eruperat, vt ob hanc causam Euangelium calumniari non vereretur, quasi Decalogo à Deo dato contrarium. Respondet enim, & honorandos esse parentes, & tamen propter annunciandum regnum Dei nulla impietate posse contemni: quoniam honor ille in suo gradu seruandus est, sed in diuina amoris comparatione, præsertim si parentes hunc amorem impediant, exui, abijcique oportere.

Lib. contra Adim. cap. 8.

Altera ratio est, quòd cum paternum ius in liberos nihil sit aliud, quam participatio quædam eius auctoritatis, quæ est in Deo, à quo, vt ait Paulus Apostolus, est omnis paternitas, ex eo fit, vt vicaria tantùm, & delegata potestate nitatur. Quare si ita accidat, vt aliud Deus, aliud parentes præcipiant, cui dubium sit, quin tum cesset patria iurisdictio, quoniam eius voluntati repugnat, à quo ea accepta est? Idem enim est, ac si Rex familiæ suę, vel vrbi quempiam suo nomine prę fecerit, ac deinde aliquid præfectus iste

Ephe. 3.

impe-

imperet, Rex autē contrarium: qui enim illi pareat, hic in Regem contumax, & periurus habeatur.

Quam ob rē Bernardus in ea Epiſtola, quam Helyę monachi ſui nomine ad eius parentes ſcripſit: Sola, inquit, cauſa, qua non liceat obedire parentibus, Deus eſt. Ipſe enim dicit: Qui amat patrē, & matrē pluſquā me, nō eſt me dignus: Si me verè vt boni & pij parentes diligitis, ſi fidelem erga filiū pietatem habetis, quid me patri omnium Deo placere ſatagentem inquietatis, & ab eius ſeruitio, cui ſeruire regnare eſt, abſtrahere tentatis? Verè nūc cognoſco, quia inimici hominis domeſtici eius. In hoc vobis obedire nō debeo, in hoc vos non agnoſco parētes, ſed hoſtes. Epiſt. 111. Matth. 10.

Tertia etiā cauſa huius eſt, quia ſi vere, quaſi rationibus ſubductis, ſupputare velimus, quid parētibus noſtris debeamus, tam parum nos ab eis accepiſſe cognoſcemus, vt Dei reſpectu verius nihil ſit. Nam cum homo animam habeat & corpus, in anima quidem, quæ pręcipua in homine pars eſt, ac pęnè totus homo, conſtat nullam eos partem, ne minimā quidem habere: hæc enim tota à Deo creatur, nec vlla vis ineſt vel homini, vel etiam Angelo, qua eius effectionem attingere queat. Reſtat ergò corpus, quod etiamſi totum

gratia: in qua conferenda quis locus fuit vel patri, vel matri, quæ nos poti⁹ in peccatis, vt Dauid queritur, concepit, vt ante damnati, quam nati essemus? Quod cum adeò verum sit: hic solus erit pater noster, à quo duplicẽ hãc vitã accepimus, illi soli vt patri obediendum, & obsequendũ, & gratificandum. Huc enim respicit illud Hieronymi præceptum ad Furiam matronam. Contristabitur pater, sed lætabitur Christus. Lugebit familia, sed Angeli gratulabuntur. Faciat pater quod vult de substantia sua. Non es eius, cuius nata, sed cui renata, & qui te grandi pretio redemit sanguine suo.

Psalm.30.

Epist.10.

Quam ob causam non solùm licebit, sed etiam decebit vnumquemq; religiosum ea dicere, quæ Helias ille apud Bernardum ad parentes suos sibi infestos dicit: Quid à vobis habeo, nisi peccatum & miseriam? Hoc solum, quod gesto corruptibile corpus, de vestro habere me fateor, & agnosco. Non sufficit vobis, quòd me in hanc seculi miseriam miseri miserum induxistis, quod in peccato, & peccatorẽ peccatores genuistis, quod in peccato natũ de peccato nutristis, nisi etiã inuidendo mihi misericordiam, quam consequutus sum ab eo, qui nõ vult mortem peccatoris, filiũ insuper gehennę faciatis?

Epist.111.

Diuer-

Diuersis quoq; authoritabus & exemplis declarat: parentibus, propinquis, & amicis periculosum fuisse,, à religionis ingressu arcere vel impedire eos qui à Deo vocabantur.

Omniaque pacta & statuta quæ prohibent, vel retrahunt ab ingressu religionis, tanquam impia, non valere, asserit Didacus Couarruuias ad cap. Quamuis, de pact. in 6. part. 3. § 2.

Plerasque virgines, ait Ambrosius, cognoui, velle sequi, & prohiberi à matribus. Nempe si hominem amarent filiæ vestræ, per legem possent eligere, quem vellent: Deum non licet? Et alibi: At certè ipsis gentilibus inter aras & focos venerabilis solet esse virginitas, & in quibus nulla meritorum est pietas, nulla mentis integritas, in ijs tamen carnalis virginitas prædicatur. A profanis igitur cæremonijs virgines nemo prohibebit, ab Ecclesia Dei virginitas arcebitur? Illic coguntur quod non docentur, hic interdicitur, quod non licet non doceri? Illic præmijs reuocantur à nuptijs, hic ad nuptias coarctabuntur iniurijs? Illic violentia fit vt capiantur, hic fiet violentia, ne profiteantur?

Ambros. l. 1. de virg. to. 1.

li. 3. de virg.

D. itaque Hieronymus, Lætæ præcipit, vt Paulam Deo consecratam filiam

Cogere igitur, vel impellere, aut seducere prohibitũ est: hortari, aut bonis rationibus persuadere licet. Sicut amplioris dotis spe inuitare ad nuptias non est contra libertatem matrimonij: sic legatum filiæ si monasterium intret, vel monasterio si eam recipiat, non est symonia, sed inuitatio ad piam causam. Petrus Anchoramus ad cap. Nemo potest. de reg. Iur. in 6.

Ioannes Azorius Lorcitanus parte 1. lib. 12. Moralium institutionum cap. 1. Quæritur inquit: Vtrum liceat nobis ad religiosum institutum capessendum quempiam inducere: Respondeo cum S. Thom. 2.2. q. 189. art. 9. & 10. & Mai. in 4. dist. 38. q. 16. §. dubitatur, licere: is enim cui religiosæ vitæ institutum persuademus, hac ratione à mundanæ vitæ periculis propè innumeris auocatur, & ad Christi consilium amplexendum adducitur. At tria, inquit S. Thomas, in hoc aliquando peccantur: Primò, cùm quis minis, metu, atque terroribus id genus vitæ suscipere atque amplecti compellitur: qua ratione interdum parentes, fratres aut cognati suas in monasteria detrudunt. Deinde, cùm quis muneribus per simoniã datis, & acceptis pertrahitur,

Vide cap. 11.

Cap.

Cap. Quam pio 1. Quest. 2. Postremò, cùm quis mendacijs, aut fraudibus, & alijs malis artibus permouetur, aut impeditur, quò minùs se ad religiosam vitam conferat. in cap. præsens 20. q. 3. Cautum est, ne vllo modo quis per vim ad habitum religionis suscipiendum, aut vitam monasticam profitendam trahatur.

Quæres, quid si absque vllo pacto cuipiam munuscula tribuas, vt eius beneuolentia & voluntate conciliata ad religiosæ vitæ genus eligendum & sectandum moueas, & flectas, allicias & attrahas?

Respondeo: id fieri sine vllo peccato, vt expressè docet S. Thom. 2. 2. q. 100. a. 3. quemadmodum etiam fas nobis est, Ethnicos ad fidem & religionem Christi traducere muneribus, ac donis gratuito ac liberaliter propositis, oblatis, & datis vt ait Silu. verbo Iudæus q. 6.

Pari ratione Ius nobis est adolescentes ægenos alere, vt deinde religionem suscipiant; sic etiam admittere, vt ad tempus in ipso religiosorum domicilio gratis inseruiant, quò sic postea in eorum familiam & sodalitatem cooptentur.

Verùm

ria & præmijs Martyrum participet. Etsi enim tam graues cruciatus non perfert: tamen quæ tolerat sunt longiora & diuturniora. Pergit ibi: Quòd religiosi sint amici, filij, & sponsæ Dei: & cum ei consecrentur, templum Dei: ac propter sui oblationem, perpetuum sacrificium & holocaustum: quòd habeant similitudinem cum rege: Ex Christi promissione, qui reliquerunt omnia, & secuti sunt me, sedebunt super sedes 12. & iudicabunt 12. tribus Israel. Ex gloria quam in cælis consecuturi sunt religiosi: Quod viri sanctitate & doctrina insignes, aut miraculis clari ferè religiosi extiterint: summi Pontifices, Episcopi, Prælati, & Reges, Principesque plurimi, hinc exorti, vel huc sese contulerint: maxima commoda, & lætissimos fructus reipublicæ contulerint: Multos populos ad Christum adduxerint, & quòd status religiosus aptissimus sit, ad hoc opus perficiendum: quòd infiniti religiosi doctrina & eloquentia excelluerint, monasteriaque fuerint seminarium doctorum virorum, & religiosi faciliùs doctrinam assequantur: plurimumque ornamenti reipublicæ attulerint religiosi ordines; ideo-

Ideoq́ue magnus honor illis in hac, & in futura vita exhibeatur.

Iucunditatem, & delectationes corporis religiosi tanquam vanas & fluxas non curent religiosi, animæ delectationes quæ in Deo sunt consectentur. Iucunditas eorum sit, quod diuinis saciati bonis, careant secularibus molestijs, curis, periculis, & vitę secularis laboriosæ & turbulentę incommodis: ex spiritualium fratrum similium conuictu; ex oratione, & plurimis gaudijs spiritualibus, occultis oblectationibus & delitijs: ex studijs literarum quas colunt. *Iucunditas religiosæ vitæ lib. 3.*

Ex centuplo præmio promisso: quòd religiosus status sit similis paradiso cælesti, horto voluptatis, & delitiarum, ipsius Dei sapientissimi artificis manu cõsita, vt in eo homines felicissimam vitam agerent.

Concludit ex istis, (quæ singula copiosè ibi edisserit) Religiosa vita nihil vtilius, nihil dignius, pręstantiusq́;, nihil iucundius, nihil felicius, quæ cælesti vitæ tam similis sit, vt nunc futuram illam beatitudinem quasi largissimè prægustet: & propterea hoc vitæ genus amplectendum esse.

Aliqui fortassis non recta voluntate, ad

religioſum vitæ genus accedunt, ergóne omnes religioſi, & ipſe ordo, ex hoc abuſu, vituperabitur? Angelus Dei Tobiæ c. 6. profitetur, eos, qui propter inſanam potius libidinem, quàm filiorum procreationem matrimonium contrahunt, grauiſsimè in officio peccare: ac cùm Deum à ſe menteque ſua excludant, in Diaboli poteſtatem venire. Hoc verò etſi multi coniuges faciunt, ideone matrimonium reprehendetur? Præſertim cùm illos qui alia voluntate ingrederentur, grauiſsimè ſemper Eccleſia caſtigarit. Nam in concilio Prouinciali Colonienſi, ſub Hermanno 5. parte 10. cap. 4. decretum extat: Qui monaſterium ingreditur alio affectu, quàm ſimplici amore Dei ductus, veluti ſpem vel promiſsionem Abbatiam conſequendi habens, vel in otio viuere affectans, vel lucris temporalibus inhians, vel honores ab hominibus appetẽs: quiſquis talis eſt, non Dei filius, aut monachus, ſed planè mercenarius eſt. Ideoque *Chriſtus* cuidam illum ſequi volenti reſpondit: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, filius hominis non habet, vbi caput reclinet.* Ambroſius priſcas Ro. Veſtales redarguit, quod non caſtitatis & religionis amore, ſed propter priuilegia & immunitates

iſtud

iſtud continentiæ genus ſubirent. Indignum ergò eſſet Chriſtianis religioſis, ſi eſum potiùs quàm *Ieſum*, otium magis quàm pietatis ſtudium hic ſectarentur.

DE OFFICIO PARENTVM ERGA illas proles, quas religioſæ vitæ deſtinarunt, & quòd nemo ad ingreſſum cogendus ſit, nemo etiam prohibendus contra ſuã voluntatem.

CAPVT VII.

QVantum vniuerſæ reipublicæ Chriſtianæ interſit, vt nati atque in lucem ęditi infantes, rectè à teneris per parentes, & cognatos, nutrices atque magiſtros educentur inſtituanturque: & quantoperè omnes parentes diuino Iure promiſcuè id facere teneantur: ac quantum omnes gentes, quæ bonos ciues habere cupiebant, olim in eo ſtudij atque laboris poſuerint: alibi à me eſt ex profeſſo ediſſertum. Nunc futurum monachum deſcripturus, parentes in primis admonendos duxi, plurimùm referre, quomodo iam inde à principio habeatur, qualemque magiſtrum, quos conſodales accipiat, qui ſolitariæ & religioſæ, vereque philoſophicæ vitę generi deſtinatur. Rectè enim dixit Salomon: Adoleſcens

Vide l.2. officiorum, & in hiſtoria Ariſtææ quæſt. 41. & l.1. Academiarum.

Prouerb. 22. dixit Salomon: Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit non recedet
Threnor. 3. ab ea. Et Hieremias: Bonum eſt viro, cùm portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua. Ac quàm difficilè eſt, Aethiopes mutare pellem, tanta cum difficultate coniunctum affirmat ſcriptura, agere benè, & virtutes amplecti, qui à teneris didicerit malè, & varijs cupiditatibus eſt deprauatus. Debent ergo parentes vel amici, quos Deo conſecrauerunt, in primis curare, vt hoc paulatim à teneris doceātur, quod ad iſtud vitæ genus pertinet: præſeruentur autem ab ijs rebus, quæ nocituræ videbuntur, abſtineantque ab eorum conſuetudine, qui malis moribus prędíti, diuerſa ſibi ſtudia propoſuerunt. Id quod D. Hierony. Sāpſonis, Samuelis, Ioannis Baptiſtę exemplo, ad Lætā de inſtitutione Paulę, quā priùs ait Chriſto conſecratam fuiſſe, quàm naſceretur, eleganter demonſtrat. Vbi grauiſsimus vir conſulit, vt in virginum monaſterio futura virgo nutriatur, cæteraque omnia, quæ ad virginis rectam educationem pertinent, deſcribit.

Iudicum 13. peculiarem Sampſonis educationem Angelus parentibus deſcrip-

ſcripſit. Et Michas, Iudicum 17. cùm puerum quendam Leuitici generis futurum ſacerdotem, honeſtiſsimè diligentiſsimeque aleret, Nunc, inquit, ſcio, quòd benefaciet mihi Deus, habenti Leuitici generis ſacerdotem. B. Ambroſius Euſebium prædicat, quòd Ambroſiam filiam Deo ſacram diligentiùs curaret: Commendas, inquit, mihi pignus tuum Ambroſiam Deo ſacram, & pio eius affectu tibi aſſeris præſtantiorem. reliqua ſobole ſollicitudinem. Et verè ita eſt apud mentem fidelem. Cæteros enim inſtituis, vt emittas domo, & alijs copules: iſtam tecum ſemper habebis. In cæteris quoque paternæ vteris pietatis neceſsitudine, in hac vltra patrem procedis, votoque & ſtudio progrederis, vt placeat Deo. Quæ cum ſit præſtantior cauſſa votorum, ſola tamen ſoluat, quicquid pro ſe, & pro omnibus filijs debes. Hoc eſt ſacrificium quod Abel obtulit ex primitiuis ouium ſuarum fœtibus. *Ambroſ. l. 1. de Inſtitutio-*

Iam verò, futuris militibus aut mercatoribus optimus magiſter, lectiſsima ſchola, magnis ſumptibus procuratur: futurus monachus, & Dei miniſter, vel ſponſa, parum à multis curatur. Ne dicam, quòd non amore Dei, nec pro na-

tura

legiaq́ue perducebantur: nunc verò malis moribus & falsa religione deprauati ex aulis Principum, ex militia, & rebus mundanis huc extruduntur, à quo natura abhorrent, vel saltem nunquam delectati fuerunt.

Omnes autem Canones seuerissimè prohibuerunt, ne inuiti ad hoc sacrum vitæ genus cogerentur, vel reciperentur.

Concilium Tridentinum omnes cuiuscunq́ue qualitatis, & conditionis fuerint, etiam qualibet dignitate fungentes, anathemati subijcit, si quomodocunque coegerint aliquam inuitam, præterquam in casibus in Iure expressis, ad ingrediendum monasterium; vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque religionis, vel ad emittendam professionem: quiq; consilium, auxilium, vel fauorem dederint, aut scientes eam non sponte ingredi, aut habitum suscipere, professionemq́ue emittere, hinc actui quoque modo præsentiam, consensum, vel authoritatem interposuerint. Libertatiq́ue virginum consulere volens Concilium, statuit, ne vlla habitum suscipiat, nec professionem ædat, priusquam illius voluntas rectè exploretur: an coacta an seducta, an sciat, quid agat. *sess. 25. c. 18.*

Coge-

Cap. Quam pio 1. Quest. 2. Postremò, cùm quis mendacijs, aut fraudibus, & alijs malis artibus permouetur, aut impeditur, quò minùs se ad religiosam vitam conferat. in cap. præsens 20. q. 3. Cautum est, ne vllo modo quis per vim ad habitum religionis suscipiendum, aut vitam monasticam profitendam trahatur.

Quæres, quid si absque vllo pacto cuipiam munuscula tribuas, vt eius beneuolentia & voluntate conciliata ad religiosæ vitæ genus eligendum & sectandum moueas, & flectas, allicias & attrahas?

Respondeo: id fieri sine vllo peccato, vt expresse docet S. Thom. 2. 2. q. 100. a. 3. quemadmodum etiam fas nobis est, Ethnicos ad fidem & religionem Christi traducere muneribus, ac donis gratuito ac liberaliter propositis, oblatis, & datis vt ait Silu. verbo Iudæus q. 6.

Pari ratione Ius nobis est adolescentes ægenos alere, vt deinde religionem suscipiant; sic etiam admittere, vt ad tem pus in ipso religiosorum domicilio gratis inseruiant, quò sic postea in eorum familiam & sodalitatem cooptentur.

Verùm

Verùm in his omnibus oportet pactum abesse, ne scilicet aliquid promittatur, vel detur pro ingressu in religionem ca. Quam pro 1. q. 2. 5. Tho. 2.2. q. 100. A. 3. Alioqui enim totus in religionem ingressus simonia labe fœdabitur. Sed illud minimè dissimulandum est, aliquos interdum labi & decipi, cum plus quàm par sit, passim adolescentulos ad religionem capessendam inducunt, solicitant, & vrgent assiduè, ac id faciunt magno studio, ac tandem suadent, vt simplex religionis votum faciant Alij contra à Religione deterrent, auocant, abducunt, & prohibent multis, & malis artibus impediunt & remorantur, plus æquo, quos possunt, quorum vtrumque est in vitio & quod reprehendi Iure possit, ac debeat. Nam eos qui ab ipso Deo vocati magno desiderio religionem appetunt, prohibere, piaculum Sancti patres censuerunt. De vtroque hoc loco; de tentatione ex parentibus, & propinquis, ne ingrediantur religionem: & contra illos, qui liberos vel propinquos à religione reuocant, pulchrè tractauit. P. Hiero, Platus Libro 3. de bono status religiosi, capite 34.

Ecce autem aliud dæmonis telum aduersus religiosam vocationem ex tenerio-

riori affectu in suos: quod meritò Hieronymus arietem pietatis appellat, quia duobus quasi cornibus ad hāc salutis munitionem quatiendam instructum est. Alterum est enim amor & charitas illa naturalis, quæ etiam iure ijs deberi existimatur, à quibus quisque genitus sit, vel qui ex ijsdem geniti sint. Alterum insuper omnia complectitur, quæ à propinquis ad hanc voluntatem labefactandam adhiberi solent, preces, obsecrationes, lachrymas, argumenta etiam ex domesticis rationibus deprompta & reliqua id genus. *Epist. 16.*

Contra hanc inimici nostri subdolam simul, & tamen acrem ac vehementem (vtrumque enim hic coniunctum est, quod in alijs rarò cōtingit) tentationem ita nos armari oportet, vt hoc teneamus certum & fixum, cùm semel de Dei voluntate nos ad religionem vocantis constiterit, quocunq; modo constiterit, quicquid deinde proponatur, quod ab hoc distrahat, aut auocet, non posse nisi à dæmone proficisci. Quare illa omnia, quæ parentes, amici, propinqui, aut alij quiuis (omnium enim eadem est causa) in hoc genere vel loquantur, vel faciant, ita audienda, itaque accipienda sunt, vt ab illo auctore conflata, qui omnibus quidem *Abac. 1.*

Habac.1. insidiatur, sed vt latro, multo magis vbi maior est præda, & de quo scriptum est, Cibus eius electus. Is enim quos per se ipsum expugnare non potuit, eos sæpè huiusmodi instrumẽtis, quibus, vtpote gratioribus, molliores sunt ad pectora nostra aditus, expugnauit.

Vetus autem est ars ista diaboli, quæ illi in parente nostro Adamo nimium benè processit. Nam quid interest (ait Augustinus in hac ipsa re) vtrum in vxore,
Epist.38. an in matre, dum tamen Eua in qualibet muliere caueatur? Nam ista vmbra pietatis de folijs illius arboris venit, quibus se primum parentes nostri damnabili pietate texerunt.

Grad.3. Rectè ergo Climachus: Melius est, inquit, contristare parentes, quam contristare Dominũ Iesum. Hic enim nos creauit, & saluauit: illi sępè suos amando perdiderunt. Amor Dei, ipsiusque sanctum desiderium extinguit in anima carnalem parentũ amorẽ: qui autem vtrosq; amores in vno corde claudi posse putet, is seipsum decipit. Ne te moueãt tuorũ lachrymæ, ne tu tibi ipsi æternas lachrymas paries. Cũ te parẽtes & propinqui circũdant sicut apes, imò sicut vespæ, plangentes, & lamẽtãtes, tu tibi propone peccata tua, vt dolorem dolore vincas. Hęc Climachus.

Sed

Sed tamen quia ab ignaris, atq; indoctis naturæ ius, ipsumque Dei præceptum de parentibus honorãdis sæpè prætenditur, videndum est quam hoc vim habeat. Est autem hoc pro certo ponẽdum ex communi Theologorum sententia, nullam ijs in hoc genere obedientiam deberi, idque ob triplicem causam: *Primam* licet sumere ex B. Thoma, qui in ijs, quæ ad corporis naturam pertinent, omnes homines pares esse affirmat, atque in eiusmodi rebus nec seruum esse inferiorem domino, nec filium patre, vt sunt quę vel ad corporis necessitatem, vel ad prolem gignendam pertinent. Ex quo ille effici vult, nullam esse rationem, cur vllus cogi possit, vt ex alterius, etiam parentis arbitrio vel matrimonium ineat, vel se seruet continentem. *2.2.q.104. art. vlt.*

Simile est quod ex naturæ principijs docet Aristoteles, qui cum multa de filiorum obligatione aduersus parentes dixisset, ad extremum tamen quærit, num in omnibus omninò officijs, ita ex eorum obedientia viuendum sit, vt nunquam ab ea liceat discedere? Respondet autem non in omnibus: nam si filius ægrotet, magis eum medico obtemperare debere in ijs, quæ ad sanitatem conferunt: si militet, po- *9 Eth. cap. 2.*

tius duci in ijs, quæ ad bellicam disciplinam spectant.

Quòd si quis veteris legis præceptum obijciat, quo parētes honorare iubemur, respondebimus idem quod olim Augustinus Adimanto hæretico, cuius impietas eò vsque eruperat, vt ob hanc causam Euangelium calumniari non vereretur, quasi Decalogo à Deo dato contrarium. Respondet enim, & honorandos esse parentes, & tamen propter annunciandum regnum Dei nulla impietate posse contemni: quoniam honor ille in suo gradu seruandus est, sed in diuina amoris comparatione, præsertim si parentes hunc amorem impediant, exui, abijcique oportere.

Lib. contra Adim. cap. 8.

Altera ratio est, quòd cum paternum ius in liberos nihil sit aliud, quam participatio quædam eius auctoritatis, quæ est in Deo, à quo, vt ait Paulus Apostolus, est omnis paternitas, ex eo fit, vt vicaria tantùm, & delegata potestate nitatur. Quare si ita accidat, vt aliud Deus, aliud parentes præcipiant, cui dubium sit, quin tum cesset patria iurisdictio, quoniam eius voluntati repugnat, à quo ea accepta est? Idem enim est, ac si Rex familiæ suę, vel vrbi quempiam suo nomine prępfecerit, ac deinde aliquid præfectus iste

Ephe. 3.

impe-

imperet, Rex autẽ contrarium: qui enim illi pareat, hic in Regem contumax, & periurus habeatur.

Quam ob rẽ Bernardus in ea Epistola, quam Helyę monachi sui nomine ad eius parentes scripsit: Sola, inquit, causa, qua non liceat obedire parentibus, Deus est. Ipse enim dicit: Qui amat patrẽ, & matrẽ plusquã me, nõ est me dignus: Si me verè vt boni & pij parentes diligitis, si fidelem erga filiũ pietatem habetis, quid me patri omnium Deo placere satagentem inquietatis, & ab eius seruitio, cui seruire regnare est, abstrahere tentatis? Verè nũc cognosco, quia inimici hominis domestici eius. In hoc vobis obedire nõ debeo, in hoc vos non agnosco parẽtes, sed hostes. *Epist.111.* *Matth.10.*

Tertia etiã causa huius est, quia si vere, quasi rationibus subductis, supputare velimus, quid parẽtibus nostris debeamus, tam parum nos ab eis accepisse cognoscemus, vt Dei respectu verius nihil sit. Nam cum homo animam habeat & corpus, in anima quidem, quæ pręcipua in homine pars est, ac pęnè totus homo, constat nullam eos partem, ne minimã quidem habere: hæc enim tota à Deo creatur, nec vlla vis inest vel homini, vel etiam Angelo, qua eius effectionem attingere queat. Restat ergò corpus, quod etiamsi totum

ab homine compingeretur, tamen paulò amplius ei deberemus, quam si vestē nobis, aut instrumētū aliquod ad aliquid faciendum, aut vas ad aliquid capiendum confecisset. Hęc enim pręstat corpus animæ, & certè paulò plus: quin etiā in multis eam impedit, & perturbat, & obtūdit, vt ne perfecti quidē instrumenti ad omnia animæ opera peragenda vim habeat. Itaque, vt dixi, etiamsi totum corpus soli nobis homines dedissent, tamen quota pars nostri illa esset? Nunc verò in ipso quoq; corpore quā prope nihil est, quod parentes de suo conferunt? Vt enim si cū quis in terram spuisset, de illo sputo Deus statim vel statuam, vel aliam rem efformaret, vter illius rei auctor diceretur, Deus an is qui casu in terram expuerat? Sic enim Dominus Deus informem materiā ab homine excisam ad corpus cōformādum adhibet: ipse fingit, ipse distinguit, ipse ex vna illius parte neruos; ex alia verò ossa & sanguinem, & cætera membra compaginat, quæ tantum abest vt homines efficiant, vt & quo modo ea fiant, & an fiant, non intelligant: quod apparet, quia sæpè cùm maximè prolem cupiunt, eam tamen habere non possunt.

Scitè ergo Augustinus: Istis, inquit, ge-

neran-

nerātibus Deus creat. Nam si tu creas, dic Psalm. 70.
quid tua mulier paritura sit? Quid dicā? tu Conc. 2.
dic. Dicat ipsa, quæ quod portat ignorat.

Accedit etiam illud, quod quidquid illud est tam exiguum, quod illi de suo cōferunt, ne suum quidem iure appellare possunt, quoniam illud ipsum à Deo accipiunt, veriusque Dei est, quam illorum. Benè hoc agnoscebat Beat⁹ ille Iob, Iob 10.
qui sui corporis, ac singularum eius partium confectionem ita Deo tribuebat, quasi nullius hominis opera, illius tantū manibus digitisque, vt ille loquitur, totū in circuitu plasmatum esset. Nonne, inquit, sicut lac mulsisti me, & quasi caseū coagulasti, ossibus & neruis compegisti me, & visitatio tua custodiuit spiritum meū? & alter Propheta, Tu pater noster, Esai. 63.
& Abrahā nesciuit nos: quasi diceret. Quid nobis dedit Abraham, vt ei progenitoris nomen debeatur? Omnium verò apertissimè & grauissimè ipse Dominus, & Saluator noster: Nolite vobis patrem vocare Matth. 23.
super terram: vnus est enim Pater vester, qui in cælis est.

Quanquam hæc quidem omnia ad naturalem vitam pertinent, quæ vix vita, & certè si sola sit, ne vita quidem appellanda est, quoniam mortua est. Vera enim vita est illa, quā in nobis efficit Dei

gratia: in qua conferenda quis locus fuit vel patri, vel matri, quæ nos poti' in peccatis, vt Dauid queritur, concepit, vt ante damnati, quam nati essemus? Quod cum adeò verum sit: hic solus erit pater noster, à quo duplicẽ hãc vitã accepimus, illi soli vt patri obediendum, & obsequendũ, & gratificandum. Huc enim respicit illud Hieronymi præceptum ad Furiam matronam. Contristabitur pater, sed lætabitur Christus. Lugebit familia, sed Angeli gratulabuntur. Faciat pater quod vult de substantia sua. Non es eius, cuius nata, sed cui renata, & qui te grandi pretio redemit sanguine suo.

Psalm. 30. *Epist. 10.*

Quam ob causam non solùm licebit, sed etiam decebit vnumquemq; religiosum ea dicere, quæ Helias ille apud Bernardum ad parentes suos sibi infestos dicit: Quid à vobis habeo, nisi peccatum & miseriam? Hoc solum, quod gesto corruptibile corpus, de vestro habere me fateor, & agnosco. Non sufficit vobis, quòd me in hanc seculi miseriam miseri miserum induxistis, quod in peccato, & peccatorẽ peccatores genuistis, quod in peccato natũ de peccato nutristis, nisi etiã inuidendo mihi misericordiam, quam consequutus sum ab eo, qui nõ vult mortem peccatoris, filiũ insuper gehennę faciatis?

Epist. 111.

Diuer-

Diuersis quoq; authoritabus & exemplis declarat: parentibus, propinquis, & amicis periculosum fuisse, à religionis ingressu arcere vel impedire eos qui à Deo vocabantur.

Omniaque pacta & statuta quæ prohibent, vel retrahunt ab ingressu religionis, tanquam impia, non valere, asserit Didacus Couarruuias ad cap. Quamuis, de pact. in 6. part. 3. § 2.

Plerasque virgines, ait Ambrosius, cognoui, velle sequi, & prohiberi à matribus. Nempe si hominem amarent filiæ vestræ, per legem possent eligere, quem vellent: Deum non licet? Et alibi: At certè ipsis gentilibus inter aras & focos venerabilis solet esse virginitas, & in quibus nulla meritorum est pietas, nulla mentis integritas, in ijs tamen carnalis virginitas prædicatur. A profanis igitur cæremonijs virgines nemo prohibebit, ab Ecclesia Dei virginitas arcebitur? Illic coguntur quod non docentur, hic interdicitur, quod non licet non doceri? Illic præmijs reuocantur à nuptijs, hic ad nuptias coarctabuntur iniurijs? Illic violentia fit vt capiantur, hic fiet violentia, ne profiteantur?

Ambros. l. 1. de virg. to. 1.

li. 3. de virg.

D. itaque Hieronymus, Lætæ præcipit, vt Paulam Deo consecratam filiam

non exornet, ora depingat, nec collum auro vel margaritis premat, sed habitus & vestitus doceat eam, cui promissa sit. Et memorabili exemplo parentes deterrere conatur, ne proles suas soli Deo adhærere, religionẽ ingredi, Christiq́; spõsas euadere impedire ausint. Prætextata nobilissima fœmina, iubẽte viro Hymetio, qui patruus Eustochij virginis fuit, habitum eius cultumq́ue mutauit, & neglectum crinem mundano more pexuit, vincere cupiens, & virginis propositum, & matris desiderium. Et ecce tibi, eadem nocte, in somnis cernit venisse ad se Angelum, terribili voce minitantem pęnas, & hæc verba frangentem: Túne ausa es viri imperium præferre Christo? tu caput virginis Dei tuis sacrilegis attrectare manibus? quæ iam nunc arescent, vt sentias excruciata quid feceris, & finito mense quinto, ad inferna duceris. Sin autem perseueraueris in scelere, & marito simul orbaberis & filijs. Omnia per ordinem expleta sunt, & seram miseræ pœnitentiam velox signauit interitus. Sic vlciscitur Christus violatores templi sui, sic gemmas & pretiosissima ornamenta defendit. Quæ Hieronymi oratio etiam illis expendenda erat, qui à religionis ingressu publico edicto prohibent,

Ad Lætam de instituт. filiæ. to. 1.

bent, pudicitiæ septa reuellunt, cænobiaque euerti, vt nullæ amplius in eis sacræ virgines continentiam profiteantur, imperant.

Ioannes Chysostomus author est, multos grauiter tulisse, quod filij atque amici monachis coniungerentur: ipse verò indignum ait existere, filios ad ciuilium rerum, & humanæ sapientiæ studium inicitare, à diuinarum & cœlestiũ rerum peruestigatione, sempiternæque beatitudinis cura, arcere. Illos denique parentes parricidis immaniores, atque sceleratiores pronunciat, qui liberos non modo à virtutum studio ac religione auertunt, verumetiam per fidelem educationem bonos facere negligunt: quod vnà cum corpore animam trucident. Omnibus præterea parentibus suadet, vt filios suos Deo seruire, religionem colere, monachos fieri hortentur: quippe cum huiusmodi reliquis omnibus & ditiores, & honoratiores, beatioresque euadant, parentes autem à Deo maximam sint hinc mercedem consecuturi. Nam si is, inquit, qui athletas ciuitatibus nutrit, vel exercet ad regis obsequium milites, maximis honoribus fruitur: quanta nos munera, quot coronas accepturi sumus, qui tam magnos & eximios

l.2.contra vituperatores vitæ monast.

lib.3.

lib.3.in fi.

eximios

eximios viros, dicam veriùs Angelos, Deo educamus? Paremus igitur Deo ministros idoneos, & probatissimos famulos. Sicque & filios nostros probatissimos videbimus, & ipsi vna ex illorum præclaris actibus illustriores erimus.

Sess. 25. c. 18. Contra prohibentes verò, extant varij Canones sacrorum Cõciliorum, præsertim Concilij Tridentini: Anathemati subijcit sancta synodus eos, qui sanctam virginum & aliarum mulierum voluntatem veli accipiẽdi, vel voti emittendi, quoquo modo, sine iusta caussa, impedierint. Extat egregia Imperialis constitutio in Codice Iustiniani: Hoc etiam cognitum nobis correctione nostra dignum esse iudicamus: vt si quis in parentum potestate constitutus, vel constituta, vel forsitan huiusmodi Iure absolutus, vel absoluta, elegerit se vel monasterio, vel clero sociare, & per residuum vitæ suæ tempus sanctimonialiter degere voluerit: non liceat parentibus, vel easdem personas quocunque modo abstrahere, vel propter hãc tantummodò caussam, quasi ingratum ingrataumúe, à sua hæreditate vel succesione repellere. Quòd veterum contra cœlibes legem, ne hæreditatem adirent, Constantinus Magnus abolerit, testatur Eusebius.

lib. vlt. C. de Episc. & cleri. §. 2. Reperitur Gratianus c. vlt. 19. q. 3.

Euseb. lib. in vita Constãt.

Quod

Quòd si parentes vel amici acquiescere tam pio studio noluerint: oportere Deo magis obedire, quàm hominibus, affirmat Hieronymus: Licet paruulus ex collo pendeat nepos, licet sparso crine, & scissis vestibus, vbera, quibus te nutrierat, mater ostendat, licet in limine pater iaceat: per calcatum perge patrem, siccis oculis ad vexillum crucis euola. Solum pietatis genus est, in hac re esse crudelem. Veniet, veniet postea dies, quo victor reuertaris in patriā, quo Hierosolymam vir fortis coronatus incedas. Rursus: Crudelitas ista, pietas est. Imò quid tam pium, quam sanctæ matri sanctum filium custodire? Optat & illa te viuere, & non videre ad tempus, vt semper cum *Christo* videat. Dicatur cum *Christo*: Mater mea, & fratres mei hi sunt; qui faciunt voluntatem patris mei. Iterum: Honora patrem tuum, sed si te à vero parte non separat: tam scito sanguinis copulam, quàm diu ille suum nouerit creatorem. Et Ambrosius: dotem negabunt parentes? habes diuitem sponsum, cuius contenta thesauro, patriæ successionis emolumenta non quæras. Quāto dotalibus præstat compendijs casta paupertas? Et tamen quam audistis aliquando propter studium integritatis legitimæ

Hiero. epist. 1. ad Heliodorum.

Ad Rusticū monachū to. 1 vide Thomā de ingressu religionis c. 9 & 2. 2. q. 189.

Lib. 1. de virginibus in fi.

gitimæ factam succeſsionis extorrem? Contradicunt parentes? ſed volunt vinci: reſiſtunt primò, quia credere timent: indignantur frequenter, vt diſcas vincecere: abdicationem minantur, vt tentent, ſi potes damna ſeculi non timere: quæſitis adblandiuntur illecebris, vt videant, ſi variarum mollire te non queat blanditia voluptatum. Exerceris virgo dum cogeris. Vince prius puella pietatem, ſi vincis donum, vincis & ſeculum. Narratque ſuo tempore virginem nobilem, cùm à parentibus & cognatis vrgeretur ad nuptias, ad ſacroſanctum altare confugiſſe, prohibentique matri reſpondiſſe: Num melius tu me, quam altare velabis, quod ſanctificat ipſa velamina? Plus talis decet flammeus, in quo caput omnium Chriſtus quotidie conſecratur. Quid agitis vos propinqui? quid exquirendis nuptijs ſollicitatis animum? Iam dudum prouiſas habeo. Sponſum habeo cui nemo ſe comparet: diuitem mundo, potentem imperio, nobilem cœlo: ſi talem habetis, non refuto optionem, ſi non reperitis, non prouidetis mihi, ſed inuidetis. Cumque cæteris ſilentibus vnus inclamaret: Si pater tuus viueret, innuptam te manere pateretur? illa maiore religione: Et ideò fortaſſe defecit, ne quod
impe-

impedimentum posset afferre.

Etsi verò nullo Iure, vt iam est comprobatum, à succesione hæreditatis religiosi viri & fœminæ sunt excludendæ: si tamen fortè excludantur, (quod aliquibus in locis hoc tempore fit) nonne caducarum & fragilium dispendia facultatum, scribit eodē loco Ambrosius, futura cœli regna compensant? Quanquam si verbis cœlestibus credimus, nemo est, qui reliquerit domum, aut parentes, aut fratres, vxorem, aut filios, propter regnum cœlorum, & non recipiat centies, tantum in hoc tempore, in sęculo tamen venturo vitam ęternam posidebit. Contra verò, Christus ipse profitetur: Veni separare hominem aduersus patrem suū, & filiam aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum suam. Inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. Idem similitudo de exscindendo oculo scandalisante, amputandaque manu significat. Si tamen parentes egeni sint, nec aliter quam per filios videantur ali atq; consolari posse: tunc non licet ijs, omisso Dei pręcepto, de honorādis parētibus religionem intrare, vt author est *D.* Thomas. Idē iuris esse in parētib⁹, si filios habeant graui ægestate laborātes, asserit.

Matth. 19. *Luce* 18.

Matth 10. *Luce* 18.

P. Io-

P. Io. Azorius Lorcitanus lib. 12. c. 1. moralium institutionum: vt filiorum indigētiæ priùs prouideant. Nisi fortè ambo Monasterium ingredi posint, pater & filius. In fratribus verò & sororibus hoc non obtinere, ait, quos frater alimentare non tenetur.

Si soror Iuuenis & pauper sit, de cuius pudicitia periculum metuatur: tunc charitatem suadere dicit, vt fratris ingressus tam diu differatur, vel soror cōmittatur alicui fidæ & honestæ personę. De vtroque Mandosius super signatura gratiæ, verbo Licentiæ.

QVID FVTVRO VERO MONAcho ante cogitandum sit: ac de expurgando prius animo à vitijs: & ne nimium diu differatur.

CAPVT IX.

QVi religionem ingredi decreuerunt, tria ipsis obseruanda esse, Archiepiscopale Bononiense Palęoti affirmat. Primum antequam professionem emittant. Secundum in ipso actu professionis. Tertium post professionem emissam.

Primus ad pietatem atque sapientiam gradus est, se ipsum nosse. Qui enim seipsum

ipſum nouit, non hoc tantùm perſpicit, quemadmodum ad Dei imaginem creatus, & in hanc lucem venerit, quodque diuinum quiddam in ſe habeat, quo homo dicatur, & cæteris animantibus præſtet: ſed intelligit etiam, quòd Dei & Domini ſui colendi cauſſa potiſsimum natus ſit, ideoque humana natura indignum exiſtat, peccatis & turpium rerum ſtudio ſeſe contaminare. Præterea etiam animaduertit, quos igniculos, quanta inſtrumenta & adminicula habeat à natura, ad adipiſcendas virtutes, primamque iuſtitiam & beatitudinem, quam in Adamo & Eua, primis omnium hominum parentibus, per peccatum amiſit, recuperandam: ſi quantum conniti animo poteſt, tantum, adiutore Deo, ſtudio & labore contendat. Homo quidem ex animo conſtat & corpore. Corpus ex terra, cæteriſque elementis quæ cernimus, & tangimus, conſtat, & in ea, vt & reliquorum animantium corpora, quando creatori & opifici ſuo Deo viſum erit, reſoluetur, vt nimiam eius curam gerere non ſit neceſſarium. Mens verò cuiuſque, authore Cicerone, eſt quiſque. Quę cum ſpirituale quid & diuinum exiſtat, ſemperque cum Deo & Angelis, ac ſanctis ſpiritibus victura, hanc virtutibus & *Cicero in ſomno Scipio.*

Cognitio ſui ipſius primus ad pietatem & ſapientiã gradus eſt.

ſapientia exornare ac confirmare oportet. Suprema enim hominis felicitas & beatitudo in agnitione Dei, & fructu bonæ operationis, teſte Ambroſio conſiſtit. Nam noſſe Deũ cõſummata iuſtitia eſt. Sacræ inquit Lactantius Firmianus, legis caput eſt, Deum noſſe, ſoli obtemperare, ſolum colere. Idcirco mundus factus eſt, vt naſcamur, ideo naſcimur, vt agnoſcamus factorem mũdi, ac noſtri, Deũ ideo cognoſcimus, vt colamus, ideo colimus, vt immortalitatem pro mercede laborum capiamus. Quoniam maximis laboribus cultus Dei conſtat: ideo præmio immortalitatis afficimur, vt ſimiles angelis effecti, ſummo patri ac Deo in perpetuum ſeruiamus, & ſimus ęternum Deo regnũ. Corpus verò etſi animi quoddam mancipium eſt, cuius ſeruitio talibus in rebus vtatur, cuique & natura ipſa, & ratio, & Deus id eſſe ſubiectum voluerunt, vt mortale & brutum immortali ac diuino: minimè tamen negligendum eſt. Nam ſine hoc ne vita quidem ipſa cõſiſtere poteſt. Iuſtinus animi corpus domicilium vocat, quod propter Dominũ creatũ eſt, & proter Dominũ honorãdũ, propterq; Dominũ vitã æternã, ſi obedirit, cõſequitur. Lactãtius vas fictile, appellat, quo animus verus homo, cõſeruetur.

lib. 2. off. c. 2. *Sap. 15.* *Ioan. 17.* *Lactant l. 6. c. 9. l. 7. ca. 6.* *Iuſtinus quæſt. 28.* *Lact. præfat. li de opific. Dei.*

Paulus Apoſtolus corpora noſtra ter-

ſeſtrem domum nominauit, continuamque inter carnem & ſpiritum pugnam eſſe ait: vt quiſquis ſecundum carnem, & corporeas voluptates vixerit, neceſſario moriatur. Honorandum ergo corpus propter Dominum, tanquã domus propter Dominum, non propter domum Dominus. Et ſi animo & ſpiritui in colendo Deo obtemperauerit corpus in æternum viuet: contra verò, ſi ſpiritũ à Deo & virtutibus ad contraria vitia pertraxerit, idcirco morietur. Tractandum autem corpus erit, vt ſe nõ dominum, ſed ſeruum animi eſſe ſentiat: nec ſibi paſcere & viuere, ſed alteri. *2. Corinth. 5. Galat. 5. Rom. 8.*

Hoc ſi fortè ſpiritum ab officio, ad otium illiberale, atque voluptates, & vitia abducere conetur, reſpondeat ei ſpiritus iiſdem verbis, quibus olim Tobias Saram vxorem affatus eſt. Exurge, deprecare nunc Deum; filij ſanctorum ſumus. Vbi ſeipſum per ætatem vtcunque norit, (quod omnibus hominibus in primis neceſſarium eſt, altero loco tunc ſequitur, vt aſsiduis ardentiſsimis precibus Deum oret, vt ipſi pro ſua bonitate inſpirare dignetur, in quo vitæ genere illi ſit optimè ſeruiturus: addatque gratiam tantam, quantam hoc requirit. Si ad religioſam vitę genus certo ſe vocari *Tobiæ 8.*

intelligit, minimè negligat, sed præparet
Sapient. 1. animum suum. Nam in maleuolam animam nec virtus vlla, nec sapientia est introitura. Quam hoc futuro philosopho necessarium esset, vt ab omnibus vitijs, atque erroribus vacuam mentem, ad sapientiæ studia accessuri adolescentes adferāt, alibi est apertè pluribus verbis declaratum. Idem futuro monacho vel in primis necessarium forè puto.

Exodi 3. Nam Moses à Deo in montem Oreb vocatus, calciamenta pedum priùs exuere, propter loci sanctitatem iubebatur.
Iosuè cap. 5. Iosue cùm in terram promissam aliquando tandem ingressurus erat, simile ab
Iob 38. Angelo præceptum accepit. Et Iob Deum loquentem auditurus, præcinge-
Exodi 14. re lumbos, sicut vir iubetur. Iudæis an-
Iosuè 3. tequam in terram promissam venire liceret, primò mare, deindè Iordanem transire oportuit.

lib. 4. Ezd. c. 9. & 14. Ezdras scripturam sacram restituturus, & secretissimas res contemplaturus, ieiunare, orare, in campum, ab hominum consortio egredi, & super fœnum, id est, carnem suam, sedere cogebatur. Ac Hierosolymam post reditum ex Ba-
Nehe. 4. bylone instauraturus prædixit Iudas, oportere prius omnem humum, inutilemque materiam exportare, vt nouo & firmo

firmo loco, muri fundamentum collocaretur. Vt Gedeon, antequam Deo viuo altare nouum extrueret, aram Baal prius euertere cogebatur. *Iudic. 6.*

Hoc Ambrosius indicat: Comminuit atque excutit prius anima proficiens, passionum superflua, vt fructus suos demonstrare possit in ipsa segete. Quæcunque aduersa sunt, quæ partus impediunt bonos, hæc prius extirpanda sunt, ne his fructifera internecentur animæ sata. *Epistola 12. lib. 5. to. 3.*

Et Basilius Magnus: Oportet quemadmodum qui ad blaneum ingrediuntur omni amictu nudantur, sic etiam eos qui ad exercitatoriam vitam accedunt, omni materia seculari nudatos, intra philosophicam vitam constitui. Primariumq; est, vt à vitijs malitiæ denudetur, per quæ anima inquinatur. Et alibi: Præparatio cordis est, dediscere doctrinas, quæ ex praua consuetudine ipsum præoccupauerunt. Neque enim in cera scribere possibile est, nisi prius insitis characteribus deletis: neque animæ diuina dogmata apponi, anticipationibus ipsius ex consuetudine nõ prius exemptis. Nec tamen in præceptis Dei omninò priùs exercitatum esse futurum monachum oportere, Matthæi Apostoli ex- *Serm. 5. exercitatorio.* *Epistola. 1.*

 emplo

Tho. 2.2. q. 89. art. 1. emplo probat D. Thomas: qui ex telonio secutus est Christum. Animo, quantum licuerit, expurgato, rebusque externis rectè compositis, audacter, & citò, quod diu deliberauit, in Christi nomine aggrediatur, nec differat de die in diem: quod copiosè, & eleganter Chrysostomus perscripsit l. 3. contra vituperatores vitæ monast. D. Thomæ Aquinati hoc adeò verum esse apparet, vt nec diu quidem, nec cum multis, deliberãdum existimet. Quoniã Petrus & Andreas vocati à Christo, statim relictis retibus secuti sunt eũ: Iacobus quoque & Ioannes relictis retibus, & patre Zebedæo, Christo adhærebant. Idem seipsum fecisse Matthæus cõmemorat, vt absque vlla deliberatione telonium relinqueret. Vbi Chrisostomus: Disce vocati obedientiam: neque resistit, neque domum abire rogauit, vt suis hoc communicaret. Cùm Martha nunciasset sorori suæ Mariæ Magdalenæ: Dominus adest, & vocat te, statim illa surrexit citò & venit ad eum. Io. 11.

De ingressu religionis c. 9 & 2.2. q. 89. art. 10.

Math. 4. & 9

Math. 8. Lucæ 9. Qui tantisper Dominum acquiescere rogabat, vt prius domum iret, & demortuum patrem sepeliret: hoc tantum à Christo responsi accepit: *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Cumque alter diceret: Sequar te

Do-

Domine, sed permitte mihi primum renunciare his, quæ domi sunt: ait ad illum Iesus: Nemo mittens manũ suã ad aratrũ, & respiciẽs retro, aptus est regno Dei. Eaque non ad istos tantum pertinere, sed ad omnes homines promiscuè referri, profitetur Hieronymus, & si non ab ipso Christo, sed per Christum interius vocentur: & periculosissimum ait existere, quisquis vocationi Spiritus sancti resistit. Augustinus refert, duos milites, lecta S. Antonij vita, hoc cælestis vitæ desiderio exarsisse: quorum alter ad socium dixerit: Ego Deo seruire statui, & hoc ex hac hora, in hoc loco aggredior. Deplorat quoque Augustinus, quod ipse conuersionem suam procrastinarit. Cumque dubitare videretur, an quod tentabat obseruare posset: ipsa continentia blanda manus auxiliatrices porrigens, irrisione exhortatoria his verbis prouocarit: Ibi tot pueri, & puellæ, ibi iuuentus multa, & omnis ætas, & graues viduæ, virgines, anus, tu non poteris quod isti & istæ? An vero isti & istæ in semetipsis possunt, ac non in Domino Deo suo? Dominus Deus eorum me dedit ijs. Quid in te stas, & non stas? Proijce te in eum, noli metuere, non se subtraher, vt cadas;

lib. 8. confess. cap. 6.

Augustinus lib. 8. cap. 11. confess.

 pro-

proijce te securus, excipiet & sanabit te. Sin verò tanta sit causę alicuius magnitudo, vt alios consulere oporteat, quomodo ista rectissimè transigantur, qualiterque sit in religionem intrandum: in consilium adhibere vult, qui nec à religione auersuri credantur, & prudentia consilioque sint instructi. Inimici autem hominis domestici eius. Quare S. Benedictus in desertum abiturus, non nutrici suæ, verùm Romano monacho propositum suum aperuit. Tantæ namque diaboli fraudes sunt, vt cùm se à pijs viris repelli intelligit, per eos impedire conetur, quorum amor, oratio, atque voluntas plurimum apud eos ponderis habet. Illorum quoque argumenta, qui diu & multum ante religionis ingressum cum amicis deliberandum putant, subtiliter refellit D. Thomas. Pulchrè admonet Ecclesiasticus: Ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. D. Hieronymus ad Heliodorũ scribens, ait: Licet paruulus ex collo pendeat nepos, licet sparso crine, & scissis vestibus vbera, quibus te nutriuerat mater ostendat, licet in limine pater iaceat, per calcatum perge patrem, siccis oculis ad vexillum crucis euola. Solum pietatis genus

Matth. 10.

Gregor. lib. 2. dialog. & li. 3. moralium.

Eccli. 5.

nus eſt, in hac re eſſe crudelem. Facilè rumpit hæc vincula amor Dei, & gehennæ timor. Helias tamen Propheta Dei, permiſit Eliſæo, vt patrem & matrem ſuam, antequam ſequeretur illum, oſcularetur. *Lib. 3. Reg. cap. 19.*

Ante profeſsionem religionis, Archiepiſcopale Bononienſe Palæoti, religioſos hortatur; vt exemplum Magorum ſapientiſsimorum Regum intueantur; quem itineris curſum ſeu quam vitæ rationem illi fuerint ſecuti, vt ad Chriſtum peruenirent. Magi autem ſtella quæ ipſis in cælo apparuit, excitati fuerũt. Ita religioſus vir vel fœmina, ſibi perſuadeat principium ſuæ conuerſionis, ſi verè ad Deum conuerſa eſt, à lumine quodam interiore, atque cæleſti quadam inſpiratione deſcendiſſe: ideoque Deo gratias agat, quod nullis meritis ſuis, ſed diuina tantum benignitate, tam excelſum ſit donum conſecutus. Sicut Petrus Apoſtolus non abſimili propoſito aiebat: Virtutes annuncietis eius, qui de tenebris vocauit vos in admirabile lumen ſuum. Deinde Magi viſa ſtella ſtatim domo egreſsi ſunt ad quęrendum & inueniendũ Saluatorem Mundi. Sic religioſus & monialis, concepta inſpiratione diuina, de mundo vt fallaci deſerendo, non diu cunctetur, *Parte 7. ſerm. 14. ad moniales.* *1. Petri cap. 2.*

& vocantem Dominum sequi deliberet. Quemadmodum Apostoli leguntur relictis retibus & patre statim secuti fuisse Saluatorem. Magi obliti honorum graduumque suorum ingrediuntur paruam domum, & ibi Deum infantem inueniunt. Sic religiosus & moniales proponere sibi debet, quod relictis abdicatisque omnibus angustum monasterium ingressura vbi se totam dedicet Deo, & humilem Christum semper præ oculis habeat. Magi vt debitum Deo cultum præstent, descendunt ex equis, missam faciunt turbam comitum & seruorum: ingrediuntur, genua flectunt, seque alios ab eo qui ante erant, ostendunt. Sic religiosus & monialis consideret: habitum se exuere secularem, præscindere capillos, præcingere lumbos, vestem induere rudem, omniaque sua immutare, vt arctius se cum Deo coniungat.

Thom. 2. 2. q. 189. art. 1. & 6.

Matth. 4.

Thom. 2. 2. q. 186. art. 3.

Thom. 2. 2. q. 187. art. 6.

De non differendo nimium religionis ingressu, erudite scripsit Pater Hieronymus Platus lib. 3. ca. 33. de bono status religiosi.

Et P. Azorius Lorcitanus l. 12. ca. 1. Institutionum Moralium: animaduertendum, inquit, est. Ingressum in religionem aliquando appellari, cùm quis per profes-

professionem in religiosorũ sodalitium admittitur:ita vt ingressus huiusmodi nihil aliud sit,nisi Religionis professio, quâ quis verè,& propriè & simpliciter Religiosus efficitur : & hoc modo sumitur in cap. Quia ingredientibus, 19. q. 3. & in authent. Ingressi C. de Sacrosan. Eccles. Sed interdum ingressus,& cum quis Religionis habitum suscipit, & inter Tyrones ac Nouitios censetur, ad probationem receptus,& de hoc in Religionem ingressu in præsentia disputamus.

Primo quæritur. An in Religionem ingressum debeat cõsultatio diuturna præcedere. Hanc quęstionem tractat S. Thomas 2.2.q. 189. ar. 10. vbi quærit, vtrum sit laudabile, si aliquis Religionem ingrediatur, absque multorum cõsilio,& diuturna deliberatione. Et respõdet: de ipso Religionis ingressu per se nihil consultari oportere : nam Religionis institutum Christi Domini cõsilium est,& ingressus in religionem est melioris vitæ susceptio : qui de hoc dubitat Christi Domini auctoritati derogat, qui de religiosa vita amplectẽda consilium dedit. Nec, inquit, S. Thomas consultare quis debet, an vires habeat ad Religionis iugũ deferẽdũ, quia qui religionis institutũ capessunt, non suis viribus innituntur, sed auxilio Dei,

Iuxta

Iuxta illud Isaiæ 40. Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas, sicut aquilę, current & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient. Si tamen, ait S. Thomas, sit aliquod speciale impedimentum, puta infirmitas corporis, vel onera alia, qualia sunt debita, vel aliqua alia similia, in his requiritur deliberatio, & consilium cum ijs, de quibus speratur, quod prosint, & non impediant: in quibus tamen non est diuturna deliberatio habenda. Vnde Hieron. in epistola ad Paulinum ait: Festina, quæso te, & hærenti in salo nauiculæ funem magis præcide, quàm solue. Tertio modo considerari potest modus Religionem intrandi, & quam Religionem aliquis ingredi debeat, & de talibus potest haberi consilium cum ijs qui non impediant.

Profectò ego nō dubito quin aliquando multi fallantur dum varias morę causas interponant, vt à salutari religiosæ vitæ consilio (quo diuinitus inuitātur) auocentur. Clamant S. Patres: Rumpendas esse moras, nihilque omnino cunctandum. Dum tibi feruens est hic amor, inquit Chrisost. hom. 57. ad pop. abi statim, ad illos ipsos Angelos, eumq; magis accende. Ne dicas, alloquar prius propinquos, resque meas expediam. Torporis initium

initium est hæc dilatio. Patrem sepelire discipulus voluit, nec id Christus permisit. Quid ita? quoniam acer instat diabolus, vt se in animum insinuet, etsi vel breuem arripuerit vacationem, vel prorogationem, ad magnum inducit teporem. Ideo quidam admonet, ne differas de die in diem. August. lib. 8. Confes. cap, 5. suam illam tarditatem & cunctationem prçteritam luget. Et cap. 6. duos illos fratres maximè collaudat, qui lecta Antonij vita adeò exarserunt ad imitandũ, vt ex illa hora, illo ipso quo legerãt loco, Deo sese consecrarint. Anselmus epist. 1. Festina ad tantum bonum, quia nullo bono perficatius peruenies ad summũ bonum. Plures vidi promittentes, & differentes, quos ita mors tulit, vt nec id perficerent, quo se impediebant, nec id inciperẽt, quod promittebant. S. Bernardus serm. super illud. Ecce nos reliquimus omnia. Quantos mundi sapientia supplantat & cõceptum in eis extinguit spiritum, quem voluerat Dominus vehementer accendi. Hæc ibi Azorius. Fusiusque eo loco pertractat: Quatenus liceat aliquem beneuolis sermonibus, munusculis, ad religiosum institutũ capessendum allicere, ex Thoma 2. 2. q. 89. & q. 100. & Concil. Tridentino sess. 25. can. 18 de regularibus.

Quod

putemus. Vſus enim, inquit, rectæ conuerſionis eſt, vt præeſſe non audeat, qui ſubeſſe non didicerit; alioqui fiet, vt dum ſe quiſquã ſpiritu ſancto impletum præſumit, diſcipulus hominis eſſe renuat, & magiſter erroris fiat. Ad quam præſumptionem euitandam Deus ipſe, *Act. 9.* qui Apoſtolum Paulum vocauerat, non ſtatim eum docuit viam perfectionis, quod facilimè poterat, ſed mittit ad Ananiam, vt ab eo illam cognoſcat. Illum, ait Caſsianus, Ananiæ prius doctrina quam ſua inſtitui volens, ne quod rectè geſtum fuiſſet in Paulo, poſteris malum præſumptionis præberet exemplum. Ob quam etiam cauſam, affirmat *Gallat. 2.* idem, Apoſtolum longo interuallo ad conferendum Euangelium quod prædicabat, quodque à Deo acceperat, eiuſdem Dei iuſſu, aſcendiſſe Hieroſolymam ad ſuos anteceſſores & Coapoſtolos. Vnde Caſsianus concludit, & P. Bernardinus Roſignolius lib. 1. cap. 1. de diſciplina Chriſtianæ perfectionis approbat: Nulli à Deo viam perfectionis oſtendi, qui habens vnde valeat erudiri, doctrinam ſeniorum vel inſtituta contempſerit: parui pendens illud: Interroga patrem tuum, *Deut. 32.* & annunciabit tibi, ſeniores tuos & dicent tibi.

Equi-

Equidem alia duo exempla euidentiſſima Religioſis à ſpiritu ſancto in ſcriptura ſacra demonſtrata opinor.

Quorum prius in veteri lege, in libro Tobiæ reperitur. Vbi Tobias ſenior filio ſuo Tobiæ iuniori pręcepit: Inquire tibi aliquem fidelem virum, qui eat tecum, & viam demonſtret tibi, & perducat te ad Gabelum in Rages, ciuitatem Medorum: vt pecuniam illi à me commodatam recipias. Hoc ad tyronem religioſę & ſolitariæ vitę vel in primis pertinere videtur. Nimirum, vt idoneum, & peritum Magiſtrum, ſacrique itineris ducem quærat ille, qui non pecuniolam aliquam, ſed animæ ſuæ ſalutem inquirit.

Archiepiſcopale Bonon. Palæoti part. 7. ſerm. 14.

Alterum exemplum ſuppeditant, gentium primitiæ, & Doctores, tres Reges, qui Magi in nouo teſtamēto nuncupantur. Illi enim ſtella duce ad natum Chriſtum peruenerunt: & ſtella ad iter illud arripieēdum excitati fuerunt, vt cito & intrepidè mundi ſaluatorem adorarent. Quod ad perfectionis doctrinam percipiendam neceſſaria ſit idonei Magiſtri opera, ſex argumentis aſtruit P. Bernardinus Roſinolius. Primo, ex Dei voce & exemplis. Secundo ex conſuetudine & recepta praxi eccleſiæ: vt nemo

viam

viam perfectionis ingrediatur, aut pergat, ſine duce & magiſtro. Tertiò, ex cõſtante SS. Patrum conſenſu. Quartò, cum aliæ artes, quæ ſolummodo vitæ huius commodis proſunt, abſq; docentis opera non comprehendantur: minus hæc inuiſibilis, occulta, cæleſtis, abſque Doctore percipiatur. Quod argumentum in libris officiorum ſcholaſticorum ante annos 28. pertractaui. Quintò, ex varijs vtilitatibus, ab huiuſmodi viri conſilijs, & auxilijs, atque conſolationibus. Sexto, ad præcauendas Satanę inſidias, in quas ferè incidant, qui in via perfectionis, aliorum conſilia repudiant, & ad propria ſe conſilia quaſi ad normam dirigunt. Quo alluſit Salomon: Qui cauet laqueos, ſecurus erit. Hoc autem in iunioribus difficilè eſt, niſi ſub tutoris & magiſtri cuſtodia perſeuerent. Qualis etiam Magiſter & Dux doctrinæ perfectionis adhibendus ſit, ſancti Patres demonſtrauerunt. Qui ſit vir pius, & integer, Deum amans, & timens, virtutibus & doctrina ornatus, minimè auarus, vel iracundus, ægentium verò ſtudioſus, iniuriarum immemor, natura propenſus ad docendum eos qui ad ipſum accedunt, quem gloria inanis non inflet, ſuperbia non extollat, adulatio non frangat, cum ſeueri-

Mag. Baſil. oratione de abdicat.

P. Bernard. Roſignol. l. 1. c. 2. de diſcip. Chriſtian. perfect.

Magiſtri qualitates.

tate mitis & constans, discretus, & aliorum infirmitatum compatiens, qui perspiciat vultum internum, & statum animarum quas regẽdas suscipit, vt propensionibus singulorũ spirituale remedium adhibere queat. Varia etenim sunt hominum ingenia, & propensiones diuersæ: vt ad omnes animi morbos depellendos vnum medicamentum non sufficiat. Si tali, ait Basilius Magnus, viro te credideris, virtutibus multis instructo, sine dubio, omnium quæ in ipso bona fuerint, hæres remanebis, ęquè apud Deum & apud homines beatissimus iudicaberis. Si verò (quod cum corpore tuo mitius agere volueris) magistrum aliquem quæsieris tecum se ad tua vitia demittentem, frustra mundanis rebus nuncium remittendi laborem suscepisti, & cæcum tibi ducem asciuisti, cuius ductum secuto in foueam tibi sit procidendum. Quam materiam quoq; in libris officiorum scholasticorum fusiùs declaraui.

Orat. de abdicat.

Porro, sicut sapientissimi illi Magi stellam itineris sui fidelissimum ducem nacti, instruere se subinde cœperũt: Vbi est, qui natus est Rex Iudęorum? sic religiosi talem sodalitatem, & ordinem eligant, qui naturæ & ingenio suo maxime congruat: taleq; monasterium ingrediatur,

tur, vbi obseruantia maximè vigeat, vbi sint constitutiones tutiores, & alia, quibus melius possit Deo seruire.

Etsi enim omnium religiosorum vnus scopus, & vnum institutum est: perfectior Dei amor, & mandatorum ipsius obseruatio, & bene merendi de tota republica Christiana voluntas; varij tamen ordines, pro ingeniorum humanorum, donorumque spiritus sancti diuersitate, paulatim introducti fuerunt. Partim, quod charitatis erga proximum exercendæ diuersa opera existant: partim etiam quod varijs modis se quis ad pietatem exercere, & prauas cupiditates, atque voluptates corporis cohibere possit. Constituuntque triplex religionum genus, quorum primum externa tantum opera cõplectatur, quæ hominibus quidem exhibentur, sed in Deum redundant: alterum in contemplatione, & in sola mentis agitatione consistat: tertium mixtum. Primus debet esse Deus, qui est summum bonum; proximi homines, eadem nobis natura coniuncti. Mixtum vtrique deseruit, vt omnia eorum opera in terris dirigantur ad gloriam Dei, & hominum salutem propagandam. Religionis, inquit Platus libro primo, proprium est, vt Deo reddat cultum Maie-

Ordinum diuersitas vnde.

Hieron. Plat, de bono status ecclesiast, lib. 2. cap. 34. & 24.

ſtati debitum : tum ob illius præſtãtiam, tum ob beneficia, quæ perpetuo ab illo accipimus. Qui cultus partim eſt in animo interior, partim in exterioribus quibuſdam officijs cæremoniarum, rituum, ſacrificiorum continetur. Qui in his muneribus verſantur, ſeque huic rei totos impendunt, ij religioſi appellantur. Certisque operibus diuini obſequij ita applicant, vt ſe à reliquis omnibus quæ impedire poſſent, iuxta doctrinam D. Pauli penitus remoneant & ſegregent. Status quidam ad Christianam perfectionem tendens, in Dei amore, repudiatis omnibus, conſiſtens: vt mentem purgatam Deo offerant ſine macula.

Vnaquæque religio aliquid proprij & præcipui habet quod ſpectet, & quod ſequatur, pro ætatis & ingenij cuiuſque natura. Ordines verò præcipui ſunt Baſilij, Auguſtini, Canonicorum regularium, Benedicti, Franciſci, Dominici, Bernardi, Cruciferorum, Carthuſianorum. Quibus cum tempore alij acceſſerunt, virorum & fœminarum. De ſingulorum origine, natura, & circumſtantijs ex profeſſo tractarunt. Polydorus Virgilius libro ſeptimo de Inuentoribus rerum. P.Hieronymus Platus de bono ſtatus religioſi, Carolus Tapias tractatu de reli-

religiosis rebus. Renatus Choppinus in libris de Iure cœnobitarum. Io.Baptista Signius Bononien. de ordine & statu Canonico. P. Azorius Lorcitanus Moralium institutionum lib. 12. & 13, de Eremitis, Anachoretis, & Cœnobitis, deque singulis ordinibus Monachorum, de Canonicis regularibus & secularibus, & differentijs eorum, de mendicantibus, deq; militaribus Ordinibus, & quatenus sint absolutè religiones, atque de institutione & priuilegijs Societatis Iesu, ex professo perscripsit.

Veste quidem hic ordo ab isto differt, longius alter ieiunat, orat prolixiùs alter, pro maiore gratia sibi à Deo concessa: fide tamen omnes studioque conueniunt, vel conuenire debebant. Vnum idemque salutis fundamentum habere oportet omnes religiosos, non vestem, sed mortem Christi: omniaque eorum studia huc proficisci debent. Vnde si quis diuersitatem religionis colligere voluerit, non minus absurda ipsius oratio apparebit, quam si quis ita argumentetur.

Alter Christianorum ardentius longiusque altero orare, ieiunare potest, hic pileo ille tegmine, hic talari veste, ille pallio vtitur, ergo Christiani in religio-

ne ſua diſcrepant. Quod cùm abſurdum eſſe procul dubio inclamarent, deſinant quoque diuerſas religioſorum ſodalitates idcirco calumniari.

Alius ordo alijs vel durior atque rigidior, vel laxior, remiſsiorque eſt: & ſinguli peculiare quiddam habent, quo ſe præ cæteris exerceant. Diuerſitas enim religionum, pro diuerſitate operum charitatis, quæ ſinguli ordines ſibi propoſuerunt, exorta fuit. Alij gratiſsimum opus Deo, ſibi, & reipublicæ Chriſtianæ ſalutare facturi credebantur, ſi erga peregrinos hoſpitalitatem exercerent, alij ſi captiuos viſitare & redimere conarentur, alij ſi contemplationi, alij ſi actioni, alij ſi vtrique operam darent, vt auctor eſt Nicolaus Boerius in tractatu de Eremitis, & Volaterranus libro vigeſimo primo.

Tempore ſancti Martini diuerſos monachorum ordines fuiſſe indicat S. Sulpitius in vita eius libro tertio. Cumque plures exorirentur, ſancitum eſt: ne quis nouam, & à Pontifice non approbatam religionem inſtitueret vel profiteretur, capite vltimo ext. de religioſ. domi & cap. 1. eod. tit. in 6.

Ordinem nouum introducere nõ licet.

Ordo qualis eligendus.

Prout igitur naturæ & viribus ſuis ordinem quis conuenire intelligit, Spirituque

tuque sancto ducitur, intret: paulatim, si videbitur, alium suscepturus rigidiorem.

Varia quoque eiusdem ordinis cœnobia extant, inter quæ non est mediocris differentia, vt & hic deliberationem suscipere oporteat. Maior tamen pietatis & sanctimoniæ, atque monachorum vel virginum, quæ in eo commorantur, ratio habenda erit, quam structuræ splendidioris, diuitiarum, otij, aut libertatis.

Monasteriorũ delectus.

Kempis epist. vlt.

Olim Paula, teste Hieronymo, virgines suas, quas ex diuersis Prouincijs congregarat, tam nobiles, quàm medij & infimi generis, in tres turmas, diuersaque monasteria diuisit. Similiter quædam adhuc cœnobia nobilibus, quædam plebeis attributa cernuntur, non pauca etiam promiscuè inhabitantur, pro voluntate superiorum: rectiùs tamen paribus quisque, propter varias causas, sese coniunxerit.

In epitaphio Paulæ.

Nobiles sanguine cũ nobilibus, & plebeæ rectius cum plebeis degunt.

Nobilitas enim generis, auctore Gregorio, sæpe parit ignobilitatem mentis, vt minùs se exerceant in cœnobio, quæ plus cæteris se fuisse meminerunt in seculo.

Gregorius li. 2. dial. ca. 23.

Rectè concilium Hispalense iudicauit: Cohærere atque coniungi non possunt,

quibus ſtudia & vota ſunt diuerſa: quod repetit Gratianus, can. In noua actione. 16.q.7.

In illo autem ordine atque monaſterio, in quod ſemel ingreſſus eſt, diligenter ſe quiſque ad pietatem exerceat: niſi propter ingens bonum, vel magnam neceſsitatem in rigidiorem ordinem, arctiusque monaſterium emigrare malit. Hoc enim tribus de cauſsis iure, cum ſuperioris licentia, permittitur. Primò quidem, ſi tantum in pietate atque virtutibus profecerit, vt grauioribus & perfectioribus charitatis operibus, per Dei gratiam, ſtudere auſit. Deindè, ſi ordo vel monaſterium ab inſtituto ſuo degeneret, tunc vel inferius rectè conſtitutum, petere licet. Poſtremò, ſi corporis infirmitas tantum rigorem tolerare nequeat.

can. Virgines 20. q. 4. cap. licet, de regularibus. Aquinas 2. 2. quæſt. 189. art. 8.

Si iſtos gradus quibus ad perfectiorem vitam incedendum eſſe, S. Patres docuerunt, non ſatis ante quis mente complexus fuerit: non ideo tamen mentem deſpondeat, ſed diuinæ miſericordiæ firma ſpe concepta, nouũ ſpiritum aſſumat, cęteraque rite adimpleat, & eo alacriore mente plenioreque opere omiſſa compenſare ſtudeat.

DE RECEPTIONE TYRO-
num, & vestitu.

Capvt XI.

Veteres Philosophi ad humanæ sapientiæ studium non recipiebant, sine magno delectu: verum ex signis corporis ingenium, & mores, naturamque prius coniectabant: patriam, locum natiuitatis, educationis & studij intuebantur, & receptos aliquot annis explorabant. Diogenes mirabatur, quod homines ollam aut operculum sine experimento non emerent, hominem iudicare solo aspectu. Veteres in deligendis ad bellũ militibus, magnam curã posuerunt, vt quæstione 5. Ptolomæi Philadelphi, apud Aristæum, declaraui. Gedeon contra Madianitas prælio decertaturus, formidolosos atque timidos, & quotquot aquam bibituri in genua procumberent, vt ignauæ & molles bestiæ, repudiare iubebatur. Vt ex ingenti virorum multitudine, trecẽti solummodò retinerentur. Iudicum 7. Hoc ad sacram militiam non inelegãter referri poterit. Pium quidem est volentem Deo inseruire non repellere, quin etiam ad id hortari & incitare, meritorium iudicat Aquinas, 2.2. quæst. 189. Sed quia vnus sæpè homo totam soda-

Non recipiendi sine delectu & experimento.

Vide li. 1. Academiarum. & li. 1. offit. scholast.

Laertius lib. 6. de vitis philoso.

litatem perturbat, atque corrumpit, saluberrimum Basilij Magni præceptum nequaquam est hoc tempore negligendum: Cùm benignus erga homines Deus, & saluator noster *Iesus Christus* prædicet, ac dicat: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, ego reficiã vos: non vacat periculo, repellere eos, qui per nos ad Dominum accedunt, & suaue ipsius iugum subire volunt. Non tamen illotis pedibus sancta dogmata adire permittere oportet. Sed quemadmodum Christus accedentem adolescentem de priori vita interrogauit, cumque perciperet, quod eam rectè transegisset, id quod ad perfectionem deerat, adhuc explere præcepit, & tunc sequi permisit: ita nimirum etiam nos præteritam vitam accedentium considerare conuenit, & his qui aliquid rectè fecerunt, perfectiores doctrinas tradere, eos verò qui ex vita praua transeunt, aut ex indifferente ad exactam cognitionis Dei vitam procedunt, discernere oportet, quibus moribus præditi sint, num instabiles, & ad iudicia facilè mobiles. De quibus tamen non statim desperandum est, sed ducere ipsos ad conuenientia exercitia oportet, vt per tempus, & per laboriosa exercitia experimentum iudicij ipsorum suma-

Basilius quæst. 10. Fusa.

sumamus:& si quid firmi circa ipsos inuenerimus, citra periculum ipsos admittamus: sin minus, vt dum extra adhuc sunt, ablegentur, quo experimentum citra fraternitatis detrimentum contingat. Pueros quoque à parentibus oblatos, non tamen sine testibus, recipiendos ait, verum diligenter ante probandos, quam inter fratres numerentur, ne opprobria ex frustrato ipsorum successu ad religiosam vitam referantur. De qua re, D. Thom. 2.2. quæst. 189. articulo 5. ex professo disseruit: qualiter pueri ad religionem recipiendi sint. Minimè tamen in signis & corporis forma, & anteacta vita nimis rigidum esse oportet: multi enim pessimam naturam studio correxerunt, vt de Socrate narrat Cicero: Plato gibbosus, & Aristoteles blesus, summi Philosophi euaserunt: ac Maria Magdalena, Maria Aegyptiaca optimæ & pijssimæ monachæ, cùm deploratissimæ aliquando fuissent, extiterunt. Solon quidam ex mercatore pius monachus fuit. Imò aliqui ex latronibus atque homicidis insignes monachi euasisse leguntur.

Quæst. 15. fusa.

Cicero de fato.

Sozome. li. 6. ca. 31. & 29. Nice. l. 11. ca. 35.

Rectè igitur Gregorius Magnus apud Gratianum, in ca. Monasterijs 19. q. 3. Monasterijs omnibus fraternitas vestra distri-

litatem perturbat, atque corrumpit, saluberrimum Basilij Magni præceptum nequaquam est hoc tempore negligendum: Cùm benignus erga homines Deus, & saluator noster *Iesus Christus* prædicet, ac dicat: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, ego reficiã vos; non vacat periculo, repellere eos, qui per nos ad Dominum accedunt, & suaue ipsius iugum subire volunt. Non tamen illotis pedibus sancta dogmata adire permittere oportet. Sed quemadmodum Christus accedentem adolescentem de priori vita interrogauit, cumque perciperet, quod eam rectè transegisset, id quod ad perfectionem deerat, adhuc explere præcepit, & tunc sequi permisit: ita nimirum etiam nos præteritam vitam accedentium considerare conuenit, & his qui aliquid rectè fecerunt, perfectiores doctrinas tradere, eos verò qui ex vita praua transeunt, aut ex indifferente ad exactam cognitionis Dei vitam procedunt, discernere oportet, quibus moribus præditi sint, num instabiles, & ad iudicia facilè mobiles. De quibus tamen non statim desperandum est, sed ducere ipsos ad conuenientia exercitia oportet, vt per tempus, & per laboriosa exercitia experimentum iudicij ipsorum

Basilius quæst. 10. Fusa.

suma-

ſumamus:& ſi quid firmi circa ipſos inuenerimus, citra ſpericulum ipſos admittamus: ſin minus, vt dum extra adhuc ſunt, ablegentur, quo experimentum citra fraternitatis detrimentum contingat. Pueros quoque à parentibus oblatos, non tamen ſine teſtibus, recipiendos ait, verum diligenter ante probandos, quam inter fratres numerentur, ne opprobria ex fruſtrato ipſorum ſucceſſu ad religioſam vitam referantur. De qua re, D. Thom. 2.2. quæſt. 189. articulo 5. ex profeſſo diſſeruit: qualiter pueri ad religionem recipiendi ſint. Minimè tamen in ſignis & corporis forma, & anteacta vita nimis rigidum eſſe oportet: multi enim peſsimam naturam ſtudio correxerunt, vt de Socrate narrat Cicero: Plato gibboſus, & Ariſtoteles bleſus, ſummi Philoſophi euaſerunt: ac Maria Magdalena, Maria Aegyptiaca optimæ & pijſsimæ monachæ, cùm deploratiſsimæ aliquando fuiſſent, extiterunt. Solon quidam ex mercatore pius monachus fuit. Imò aliqui ex latronibus atque homicidis inſignes monachi euaſiſſe leguntur.

Quæſt. 15. fuſa.

Cicero de fato.

Sozome. li. 6. ca. 31. & 29. Nice. l. 11. ca. 35.

Rectè igitur Gregorius Magnus apud Gratianum, in ca. Monaſterijs 19. q. 3. Monaſterijs omnibus fraternitas veſtra diſtri-

districtius interdicat, vt eos quos ad conuersionem susceperint, prius quam biennium in conuersione compleuerint, nullo modo audeant tonsurare, sed hoc spacio, vita moresque eorum sollicitè comprobentur. Ne quis eorum aut non sit contentus eo quod voluit, aut ratum nõ habeat, quod elegit. Nam dum graue sit inexpertos hominum obsequijs sociari, quis posset dicere quanto sit grauius ad Dei seruitium improbos applicare? Quibus addatur elegans locus c. 5. Concilij Constantinop. in templo SS. Apostolorum. Hinc prudenter admodum à Maioribus anni probationis introducti sũt.

Anni probationis.

Probationis anni olim tres fuerunt in ignotis, can. *Si quis incognitus* in alijs biennium, can. Monasterijs 19. q. 3. vt monasterium ingredientis mores, & ingrediens naturam & rigorem regulæ cognosceret. Concilium Tridentinum sess. 25. can. 15. vno anno contentum est, à die quo habitum suscepit. Statutumque, ne solus præfectus præfectaque aliquos reciperet, absque consilio & voluntate fratrum sororumue. Neque plures recipiantur, quam honestè alere queant: vt ex Concilio Arelatensi cap. 1. ext. de Institut. cap. Quoniam, ext. de vita & honestate cleric. cap. 1. §. 2. de statu regularium

Basilius quæst. 112. compend.

rium in. 6. concilij Trident. sess. 25. ca. 3. docetur.

Vt autem, ad imitationem Apostolici Collegij singula cœnobia minores duodecim fratres sororesue haberent, non placebat Basilio Magno, sermone 4. excitat.

Vt in omni monasterio ad minus quinque sunt, vult Paulus Citadmus in tractatu de Iure patro. parte 3. nu 7.

Neque solus Abbas neque solum Monasterium, sed vtrumque simul recipiũt nouitios, nisi aliter ex priuilegio vel cõsuetudine introductum sit. Boerius decis. 260. nu. 29. Abbas corripiendus censetur, qui ante annos probationis, habitum professionis confert. Menoch. de arb. Iud. casu 332.

Hodiè ante receptionem quęritur, an morbosi, an corpore integro, an ære alieno grauati, legitimè nati, fama illæsa, & liberi existant. Nam huiusmodi vitijs obnoxij, ne apud veteres quidẽ in Paganismo Romanos Deorum ministri assumebantur, sicut in Academia Romana declaraui. Ne serui præter Dominorum voluntatem recipiantur, synodus Chalcedonensis cap. 4. decreuit: repetitque Gratianus c. Qui verè. 16. q. 1. & dist. 53. Nec illos recipiendos esse, qui publicis magi-

magiſtratibus atque officijs præfuerunt, niſi redditis rationibus, omni obligatione ſoluantur, conſtitutum eſt, ca. 3. diſt. 53.

De his autem, an ſerui, vel alijs obligati, vel qui matrimonium ante contraxerũt, vel Epiſcopus, vel cleric⁹ in minori dignitate conſtitutus, aut curæ animarum præfectus, vel impuberes vel natalium vitio notati recipiendi ſint data opera pertractauit, P. Io. Azorius Lorcitanus Inſtitutionum Moralium lib. 12. cap. 1. & ſeq. Quod Nouitij ante profeſſionem ad prælaturam ſuæ, vel alterius religionis non eligantur. Idem ca. 2. per cap. Nullus, de elect. in 6. Nec ad ordines admittantur, per cap. Monaſterijs, 19. q. 3. Quatenus teſtamenta condere queãt. Quod beneficia eorum non vacent ante profeſsionem: Ibidem cap. 3. per c. Beneficium, de regular. in 6. Quomodo bona eorum ante profeſsionem decedentium deuoluantur ad monaſterium: quatenus gaudeant nomine & priuilegijs religioſorum.

Vide cap. 9.

Quomodo Epiſcopus vel prelatus, vel curæ animarũ alligatus ſacerdos poſsit religionem ingredi, etiã diſſerit Iacobus Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. caſu 4.

Similiter canones prohibuerunt, ne inter

ter sacras virgines recipiantur, consecréturue, quæ vel ante vel post baptismum corruptæ fuerunt. cap. 2. distinct. 26. & ibi DD.

Sed pro lapsis peculiaria monasteria habẽtur. Singulorum cœnobiorum fundationes, & constitutiones obseruentur: & pro solis nobilibus atque ciuibus erecta conseruentur. Alioqui in monachis atque monialibus non tam generis nobilitatem, aut locum natiuitatis, cognatus an alienus, ciuis an externus sit, considerãt sacri canones, quam pietatẽ, eruditionem atque virtutes: cap. Illud, distinct. 40. cap. penult. ext. de *Præbend*. cap. 5. de institut. Ingressus enim religionis abolet omnem maculam peccati. Felyn. cons. 37. Nobilitas quidem per ingressum religionis non perditur, teste Baptista Villalobos, in commu. opinionibus, verbo nobilitas: tamen in ea religiosum gloriari non decet. textus, & glossa, cap. Scribit nobis, 27. q. 2. Summa apud Deum nobilitas est, clarũ esse virtutibus, teste *Hiero*. ad Celantiam: nulli te vnquam de generis nobilitate præponas, nec obscuriores quaslibet te inferiores putes; nescit religio nostra personas, nec conditiones hominum sed animas inspicit. Ibidem, Ille clarus, ille nobilis est, qui à vitijs nõ supera-

Corruptæ non recipiãtur inter virgines.

ſuperatur, neque eis ſeruit: quid prodeſt ei quem ſordidant mores generatio clara? Chryſoſto. in Matth. Bonus vir mihi nobilis videtur: qui vero non iuſtus eſt, licet à Ioue genus ducat, ignobilem cenſeo. Demoſt. *1.* Olynth. Generoſus animus ad honeſta & ad virtutes cócitetur. Seneca in epiſtolis. Quiſquis autem hic maiorem ſanguinis, quam pietatis & religionis rationem habet, illi conſiderandum eſt, quod prudenter olim Perſæ ad Regem Aſſuerum retulerunt: Oportere ipſum Vaſthi vxoris amorem ſaluti publicæ poſtponere. Heſter c. 1. & 2. Et quod Innocentius III. in c. *5.* de Inſtitutionib. reſcripſit.

Vide ſupra cap. 8.

Pro loco, vel pro ingreſſu, abſque Simoniæ labe, pecuniam dare, vel accipere non licet, pro alimentis, vbi cœnobia pauperiora ſunt, accipere permiſſum eſt. Felyn. conſ. *3.* ex Thoma *22.* q. 20. art. *3.* Capella Toloſana quæſt. *312.* Conſtantinus Rogreius ad L. *19.* de donat. text. & gloſſ. cap. Non ſatis, ext. de Simonia.

Semper ob oculos verſetur aureum Innocentij III. verbum, in cap. penult. De ętate & qualitate ord. Melius eſt paucos habere bonos, quam multos malos Dei miniſtros.

Pro-

Prouinciale Concilium Mediolanense, post concilium Tridentinum, de puellis ad religionem recipiendis, sanciuit: Cùm primùm puellæ ad suscipiendum sacrum habitum offeruntur, Præfecta parentes, vel hos, quorum curæ commissæ sunt, admoneat excommunicationis, quæ proposita est à sacro concilio Tridentino ijs, qui suas, vel etiam alienas puellas cogunt inuitas eum suscipere, aut profiteri religionem: Idem à superiore fiat, cùm illius consensus requiritur. Præfecta verò & Moniales de puella earum suffragijs ad suscipiendam religionem admittenda quicquam polliceri, aut Capitulum cogere non audeant: priusquam libro loco, ab Episcopo, vel ab eo, cui ipse hoc munus delegabit, puella secretò examinata, ac probata, facultatem suscipiendi in eo monasterio religionem, scripto consecuta fuerit, consentiente etiam illius Monasterij Superiore. Ab ijs autem omnibus priùs diligenter inquiratur, de moribus, vita, ætate: quæ maior sit duodecim annis, ac de libera, & pia voluntate puellæ: quæ anno saltem, antequam examinetur, & Monialium Capitulo admittenda proponatur, propositum religionis suscipiendæ in eo Mo- Sess.25.c.1

nis virginum Deo dicandarum prospiciens sancta synodus, statuit atque decernit, vt si puella, quæ habitum religionis suscipere voluerit, maior duodecim annis sit, non ante eum suscipiat, nec postea ipsa, vel alia professionem emittat, quam explorauerit Episcopus, vel eius Vicarius, vel aliquis eorum sumptibus ad hoc deputatus, virginis voluntatem diligenter: an coacta sit, an sciat quid agat: & si voluntas eius pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas, iuxta monasterij illius & ordinis regulam, nec non monasterium idoneum liberè ei profiteri liceat. Cuius professionis tẽpus ne Episcopus ignoret, teneatur Præfecta monasterio eum ante mensem certiorem facere: quod si non fecerit, quam diu Episcopo videbitur, ab officio suspensa sit. Nihil etiam à Nouitijs ante professionem Monasterium accipiat, præter victum & vestitum. *Seß. 25. c. 16.*

Quem Canonem quidam, præsertim in Hispanijs, intelligere voluerunt: quasi ante duodecimum ætatis annum, ad vitam monasticam, & in cœnobia puellas recipere non licet. Verum hoc patribus in mentẽ venisse pernegat Michael Medina qui Concilior Tridentino inter-

rum rerum, quarum dudum oblitæ erãt, memoria refricetur, & si fortè ex pio affectu eas lachrymari contigerit, astans populus idcirco id fieri arbitrabitur, quòd non libenter, nec ex animo renunciet. Nec pompa opus est his, qui *Angelos* Dei tripudiatores, habent.

Post susceptum habitum in anno probationis omnia diligẽter considerent, ne quid eorũ, quę aliquando necessariò seruanda erũt, lateat: oreturq; Deus, vt auxilium prętet. Ad mores aliorum fratrum sororumue atque monasterij sese componant potiùs, quàm suos retinere velint. *P*aulatim periclitandæ vires erunt, quid valeant humeri, quid ferre recusent.

Habitus autem religionis olim triplex erat. Probationis qui dabatur Nouitijs; Conuersionis, qui Conuersis; Professionis, Professorum proprius. De quibus gloss. cap. 1. 27. q. 1. verbo apparuerunt. Archidiac. Ioan. Andr. cap. Constitutionem, de reg. in 6. Nouitij olim toto probationis tempore pristino vulgari habitu vtebantur: paulatim introductum est, vt nouitij probationis tempore pristinam vulgarem vestem deponerent, & religionis habitu induerentur. Vnde natum, ait P. Azorius *Basilius c. 26. Const. exerc.*

nerit, vt ad ea quæ extra sunt te conuertas, velisque cuipiam placere, scito te de statu decidisse. Satis tibi in omnibus sit, philosophum te esse: si tamen videri etiam vis, tibi ipsi videare, & satis erit. Ad eundem ferè modum Basilius Magnus: Si cœlestium conuersationum es amator, & angelicæ vitæ negotiator, sanctorumque Christi discipulorum commilito fieri cupis; confirma teipsum ad tribulationes tolerandas, & viriliter monachorum cœtum adi, & in principio renunciationis tuæ viriliter te gere, vt ab affectione cognatorum secundum carnem non distraharis, sed in permutatione mortalium ad immortalia fortis sis. *Cap. 28.* *Sermone 2. exercitatiuo.*

Fuisse olim in Clero, scribit Ambrosius, quibus inimicus obrepere studebat, huiusmodi cogitationes inserendo: Quid mihi prodest in Clero manere, subire iniurias, labores perpeti? quasi non possit ager meus me pascere, aut si ager desit, quasi aliter exercere sumptũ nequeã. Videndum ergo Monachis & Monialibus est, ne huiusmodi cogitationibus ab officio retrahantur. Thomas Kẽpis scribit ad quendam amicum: Caue, ne aliquando permittas maligni spiritus consilium intrare in cor tuum, vt con- *li. 4. epist. 17.*

giosarum virginum consecratio, longo tempore olim solis Episcopis propria fuisse videtur. Nam in Aethiopia Regis filiā Iphigeniam esse ab ipso Mattheo consecratam accepimus: Theclam à Paulo in Grecia: Romæ Domitillam à Clemente. Paulatim conniuentibus Episcopis, quando innumeræ virgines per omnia ferè loca offerebantur, ad Archimandritas, Abbates, ad Monachos, atq; sacerdotes, id munus peruenit. Hoc enim ex Concilio Carthaginensi II. & III. probat Gratianus, *26*.q.*6*.c. Si iubet, & c. Presbyter, &c.

De Ministr.

Post alios F. Hiero. Platus l. 1. c. 21.

In concilio Carthaginensi quarto decretum extat: Sanctimonialis virgo cùm ad consecrationem sui Episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, qualibus semper vsura est, professioni & sanctimoniæ aptis. In synodo etiam sexta Constantinopolitana, Episcoporum munus esse docetur, ingredientes in monasteria examinare, probare, recipere, vel repudiare. Idem ex Leonis I. epistola ad Germaniæ Galliæque episcopos liquet. Vbi multa quidem cum Episcopis communia habere fatetur Choriepiscopos & presbyteros, plurima verò solis Episcopis conuenire: inter quæ virginum consecrationem enumerat. Hanc

c. 2. Gratian. c. sanctimonialis dist. 23.

Can. 40.

c. viduitatis 27. q. 1.

Tandem Abbatissæ, adeoque simplices sacræ virgines, hoc sibi munus vsurparũt: sed per canones prohibitæ fuerunt. Eutichianus enim rescripsit: Statuimus, vt si Abbatissa, aut quælibet sanctimonialis post hanc diffinitionem in tantam audaciam proruperit, vt viduam, vel puellam virginem velare præsumat, iudicio canonico vsque ad satisfactionem subdatur. Similis ferè constitutio Innocentij 3. extat, cap. Noua, ext. de pœnitentijs & remiss.

Certis quoque temporibus, nisi necessitas aliter postularet, olim consecratio fiebat, vt non modo ex Ambrosij supra recitatis verbis colligitur, sed Pij etiam 1. epistola declarat: Virgines non velentur ante viginti quinque annos, nisi fortè necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis: & non sunt consecrandæ, nisi in Epiphania, & in Sabbato Paschæ, & in Apostolorũ natalitijs, nisi mortis causa vrgẽte. Similiter Gelasius I. Deuotis virginibus, nisi aut in Epiphaniarum die, aut in albis Paschalibus, aut in Apostolorum Natalibus, sacrum velamen minimè imponatur, nisi forsan, sicut de baptismo dictũ, graui languore correptis. Ne autem sine hoc munere de seculo exeant, implorantibus non negetur. Qui tamen mos paulatim

De tempore prof. ssionis.

Can. Virgines 20. q. 1.

Ca. Deuotis 20. q. 1.

diuiſibilibus omnibus non ſolùm vitis, verùm imaginibus quoque & phantaſijs. Deindè exponit illi perfectiſsimam vitam, illud apertè conteſtans, oportere illum medio longè antecellere. Vbi verò iſta omnia intentè promiſerit, conſignans eum crucis ſigno ſacerdos, tondet, trinas diuinæ beatitudinis perſonas inclamans: exutumque veſte omni aliã induit, & cum ſanctis alijs, qui aſtant, viris ipſum ſalutans, diuinorum myſteriorum participem efficit.

Quæ ſic idem ille Dionyſius exponit, vt dicat, illam cæremoniã, quòd neutrũ genu ponat, nec Euangelia eius capiti imponantur, ſignificare Monachorum Ordinis officium non eſſe alios adducere, ſed in ſe ipſo ſubſiſtere crucis ſignaculum, mortificationem omnium carnalium cupiditatum deſignet. Crinium decuſsio, veſtiumque tam in cõſecratione, quàm in Baptiſmo (facit enim comparationem) mutatio, indicium ſit, quòd ad perfectiorem vitam, puram & mundam, ſine externo ornatu aſpirent. Salutatio iſta, gratulatio erat, & fraterni amoris declaratio. Euchariſtia Monachis & Clericis ordinatis tradebatur, vt hinc colligerent, quantam eſſent à Deo præ cæteris mercedem accepturi.

Profeſſio dicebatur alter baptiſmus.

Am-

ram : vel quia lauacrum non adeunt, vel quia oleum nec capite, nec ore norunt, ne à paruis animalibus, quæ inter cutem & crinem gigni solent, & concretis sordibus opprimantur. Quæ Hieronymi ratio externa est, profundiorem retuli ex Dionysio. Et Cælius Rhodoginus crinium decussionem ait significare, temporalium & externarum rerum cõtemptum, quod regna mundi, & omnem ornatum seculi, propter amorem *Iesu Christi* libenter reliquerint.

lib. 18. lectionum antiquarum ca. 38. Vnde c. duo, 12. q. 1.

Concilium Nicænum canone *66.* iuxta editionem Alphonsi Pisani, monachis atque monialibus imperat, vt tondeant caput, in modum coronæ. Iulianum Apostatam ad cutē vsque tonsum fuisse Sozomenus lib. *5.* ca. *2.* Vrspergensis in chronicis, cæterique historici commemorant. Sinarumque sacerdotes ex antiqua cousuetudine tonsi erant, antequam Lusitani eo venirent. Adeo honestum olim erat tonderi, & habitu monastico vti, vt multi sanctitatis opinionem inde quęrerent. Quare synodus Constantinopolitana, quæ in templo SS. Apostolorum fuit, certum tondendi modum canone 2. præscripsit. Et Balsomon ad canonem 2. synodi Constantinopolitanę in templo Sophiæ celebratæ, tonsuram

magni

Quòd ex ſcripto Profeſsionem facere debeant, Concilium Toletanum decreuit: Omnes fœminæ venientes ad ſacram religionem, pallio capita ſua contegant, conſcriptam roboratamque profeſsionem faciant: poſtquam ſcripturam non ſinantur relabi ad præuaricationis audaciam. Rurſus: Vidua, quæ ſanctæ religionis propoſitum obtinere voluerit, ſacerdoti vel miniſtro ad quem aut ipſa venerit, aut quem ad ſe venire cõtigerit, ſcriptis profeſsionẽ faciat, à ſe aut ſigno aut ſubſcriptione notatam; continentem, ſe religionis propoſitũ velle, & hoc perenniter inuiolatè ſeruare. In Concilio Abbatũ Aquiſgranenſi, tempore Ludouici Pij Imperat. huiuſmodi forma reperitur.

Profeſsio ex ſcripto cur fiat ſub manu propria vel ſigno.

Can. omnes fœminæ 2. q. 1.

Can. virgines. cap. Vidua 20. q. 1.

Ego N. initium conuerſionis meæ diligenter attendens, conſidero, quod petitionibus meis primùm non facilis conceſſus eſt introitus, ſed dum mihi pulſanti vix hoſpitij locus eſt miſericorditer attributus, in quo per paucos dies demoratus, nouitiorum ſum donum progreſſus, in qua mihi dura & aſpera primùm à ſeniore ſunt prædicata, & ſtabilitatis meæ promiſsio expetita, & ter in anno lecta, atque tradita regula, cum admonitione dicentis: *Ecce lex, ſub qua militare vis, ſi potes obſeruare, ingredere: ſi non*

Forma profeſſionis, ſub Ludouico Pio Imp.

potes, liber discede. Hoc ergo videns, ordinatiſsimum atque moroſum mihi ſpacium attributum, dubitationis aditu prætermiſſo, vt me veſtro corpori ſociare dignemini humiliter depoſco. Ego tamen huius regulæ inſtituta, Domino iuuante, ſeruare promitto, & propter vitæ æternæ præmium, coram Domino & angelis ei humiliter militaturũ ſubijcio: Ita vt ex hac die mihi non liceat, collum de ſub iugo excutere regulæ: quia ſub annali optione aut excuſare licuit, aut ſuſcipere. Et vt hæc profeſsionis meæ petitio à vobis firmiter teneatur, ad nomen ſanctorum, quorum hic reliquiæ continentur, & præſentis Abbatis, conſcriptam trado, in perpetuum habendum, & manu mea roboratam, ſuper altare pono, in hoc monaſterio perhenniter reſeruandam.

Cur autem in ſcriptis fieri profeſsio debeat, rationem reddit, gloſſa penult. cap. 49. Cùm in magiſtrum, de Elect. vt ſi aliquando reclamare voluerint, obuilt eis propria profeſsio in ſcriptis facta, per cap. ſaluberrimum. 1. q. 7. cap. Legum, 2. q. 1. cap. per tuas, de probat. l. generaliter. C. de non nu. pecu. Addens: Non habitum, ſed profeſsionem monachum facere, per cap. Porrectum, ext. de Regul.

gul. Professio liberat à patria potestate. Mandosius ad Cancellariæ regulam 19. q. 2. Deferens per annum habitum nouitiorum censetur professus. Ibidem. Felynus Sandæus consilio 47. professionem duplicem constituit, expressam videlicet, quæ fit per tria substantialia vota, & tacitam, quæ fit per ea, de quibus loquitur c. Vidua. ext de regula ca. 1. & cap. Constituit, eodem in 6. Ex promissione obedientiæ, neque expressam neq; tacitã professionẽ induci affirmat. Quatenus inducatur professio per verba: Promitto abedientiam reuerentiam & loci stabilitatem, conuersionemq; morum. Felinus D. cons. 47.

Post editam professionem receptumque velum, Episcopus vel sacerdos peculiari oratione Deo eas commendabat. Matthæus Apostolus cum Ephigeniam Reginam Aethiopum, cæterasque illius virgines, consecrasset, tali propemodum oratione vsus fuisse perhibetur.

DEus plasmator corporum, afflator animarum, qui nunquam spernis ætatem, non sexum reprobas, tu has famulas tuas protectionis tuæ scuto circumtege, vt quas ad omne opus virtutis & gloriæ præparasti, vincentes carnis illecebras, licitaq; connubia recusantes, insolubilem filij tui Domini nostri Iesu Christi copulam *Abdias Babylo. lib. 7. historiæ Apostolicæ.*

 mere-

mereantur. His petimus domine arma suggeras spiritualia, vt te sensus earum & membra muniente, in corpore illarum non poßit dominari peccatum: nihil sibi defensor malorum, & hostis bonorum de his vasis iam tuo nomini consecratis, valeat vendicare. Omnem genuinũ calorem, imber gratiæ tuæ cœlestis extinguat, lumẽ verò perpetuæ castitatis accẽdat. Facies scãdalis pudica non pateat, nec incautis occasionẽ præbeat negligentia delinquendi: sitq; in iis cauta virginitas & ornata pariter, & armata fide integra, spe certa, & charitate syncera: vt præparatis animus ad continentiam virtus tanta præstetur, quæ sup rect diaboli vniuersa figmenta. Contemnendo præsentia, futura sectentur, ieiunia epulis carnalibus præferãt, & lectiones sacras cõuiuiis & potationibus anteponant. Deniq; præsta, vt inoffensum cursum virginitatis implere valeant: per Iesum Christum Dominum nostrum. Extat quoq; D. Ambrosij celebris oratio, quam dixit in consecratione cuiusdam virginis.

Ambrosius de Institutione virginis c. vlt.

Nunc ad te pater gloriæ vota conuerto, cuius pietati incessabiles gratias agimus, quod in virginibus sacris angelorum vitam videmus in terris, quam in paradiso quondam amiseramus. Te quæso, vt tuearis hanc famulam tuam, quæ tibi seruire, tibi animam suam, tibi integritatis suæ studium dicare præsumpsit. Quam sacerdotali munere offero, affectu patrio commendo,

vt

vt propitius conferas ei gratiam, quò cælestium thalamorum immorantem adytis sponsum excutiat, mereatur videre, introducatur in cubiculum Dei sui Regis, mereatur audire dicentem sibi: Ades huc à Libano spōsa, ades huc, &c. In omni tempore sint vestimenta sua candida, & oleum in capite non desit, quò faces suas mysticas possit accendere, vt cùm venerit sponsus, inter sapientes, & cælesti thalamo dignas virgines numeretur, quæ deuotionis ac fidei grauitatisq; lumine, munus sacræ professionis illuminant. Tuere ancillam tuam pater charitatis & gloriæ, vt quasi in horto clauso, & fonte signato teneat claustra pudicitiæ, signacula veritatis. Inueniat quem dilexit, teneat eum, semper parata diebus & noctibus, toto spiritu mentis inuigilet. Sit in corde simplicitas, in verbis modus, erga omnes pudor, pietas erga propinquos, circa egenos & inopes misericordia: quod bonum est teneat, ab omni specie abstineat mala, sit confirmata in omni verbo & opere bono, gloriam tuam induat, & in tua gratia conuersetur in hoc mundo. Sanctifices eam in veritate, in virtute confirmes, in charitate connectas, atq; ad illam cœlestem gloriam, pudicitiæ & integritatis coronam illibatam immaculatamq; diuino tuo fauore perducas, vt illic agni tui sequatur vestigia. Egredere tu domine Iesu in die sponsalium tuorum, suscipe iam dudum deuotam tibi spiritu, nunc etiam professio- Cant. 4.

ne, imple agnitione voluntatis tuæ, aperi manum tuam, & imple animam eius benedictione: vt saluum facias sperantem in te, & fiat vas in honorem sanctificatum, vtile Domino, ad omne opus bonum probatum. Amen.

Quam idcirco fusius scriptam reliquisse Ambrosium credo, vt posteri formam & modum consecrandi, & benedicendi sacras virgines haberent.

Constat ergo nunc, quòd solennis professionis cæremoniæ antiquissimæ sint, & ab orthodoxis Patribus diligenter obseruatæ. Hactenus enim virginis voluntas exquiritur, regulæ difficultates exponuntur, deponunturque & crines, & vestimenta: coram frequenti populo, & sororibus, ad altare, sacerdoti, alta voce, ex scripto proprio suam professionem edunt. Prælatus vel sacerdos de virginitatis excellentia, qualiter ea potissimum rectè obseruetur, vel simile quiddam edisserit: cumque earum professionem, tanquam Dei minister, receperit, sacrum velamen imponit, orat ipse Deum pro illis, & populum orare iubet, vt faustæ sint nuptiæ, vt Christus eas confirmet, sponsam suam amet, conseruet, tulatur atque defendat. Tandem sanctam ipsis Eucharistiam porrigit: qua percepta, in altera manu scriptam Professio-

fesſionem ſuam, in altera candelam ardentẽ geſtantes virgines, ad ſorores ſuas clauſtrũ ingrediuntur, cum iſto hymno: *Regnũ mundi, & omnẽ ornatũ ſeculi contempſi; propter amore Domini mei Ieſu Chriſti: quem vidi, quem amaui, in quem credidi, quem dilexi.*

Religionẽ ingreſſus intra quod tempus profiteri deberet, variç opiniones fuerũt, quas refert Iacob. Menochius, de arb. Iud. li.2.ca.56. Prudẽter Baſilius Magnus præcepit, vt profeſſionẽ edituro tempus deliberandi cõcedatur, ne vel rapi vel perſuaderi vulgo putetur. Ante decimum quartum annum editam profeſſionem non valere aſſerit Mandoſius ad Cancel. regul. 19. q. 2. Concilum Tridentinum prohibet ne ante decimum ſextum ætatis annum expletum, profeſſio fieri permittatur, & non niſi per illum, qui per annum poſt ſuſceptum habitum religioſum in probatione ſteterit: probationis autem tempore finito, vel profeſſionem edant, vel extra Monaſterium eijciantur: ac ante profeſionem diligenter inquiratur: ſponte ne an coactè illibenterq; faciant. Addit Concilium Prouinciale Mehilinienſe, vt profeſſio fiat ſolenniter, & verbo expreſſo, in manu profeſſionem recipiendi poteſtatẽ habentis. Si quis eam recipere, cùm legitimam poteſtatem

Baſil. quæſt. 15. fuſa.

Titulo de regularibus c.7

testatem non habeat, tentauerit, iuxta Canones puniatur. Conciliũ verò Prouinciale Mediolanense decreuit: vt Episcopus non solùm eas ante professionem examinet, verùm etiam demonstret, quam grauis res sit, & quam multa religionis vota requirant: vt vinculi vim intelligant, quo se obstringere volunt. Examen verò non intra Monasterij septa, sed in publica eius Monasterij Ecclesia fiat, vt liberè ac fidenter voluntatem suam exponere possint. Nec ad Professionem recipiantur, quæ congruè legere, & officium suum dicere nesciant. Peculiaris præterea liber habeatur, quo Professionis diei & anni, quo facta est, memoria conseruetur, manu eius monialis quæ scribæ officio fugitur: adhibita subscriptione eius quæ professa est, si scribere norit, & superioris qui eã admisit. Postreò, quo die profitentur, vel sacrum habitum induunt, in foristerijs ædibusque monialium ab eius propinquis aut amicis conuiuia ne fiant, neue bellaria dentur. Sicut splendidiora conuiuia in receptione & cõsecratione sacrarum virginum, extrauagans cõmunis prima, de Simonia, iam ante prohibuerat. Quod per ista multi à religionis ingressu deterreantur, aliaque incommoda inde proficiscantur.

Parte 3, de Nouitijs ad Professionem recipiendis.

Libro peculiari dies professionis annotetur.

Conuiuia tempore professionis ne fiant.

Dici-

Dicitur autem professio, certæ religionis firma promissio, & reciproca obligatio inter eum qui aptus est ad profitendum ab ætate, à libertate, à natalibus, & ab alijs rebus, & illum qui professionem recipit. Quorum ille ad obedientiam obligatur, hic verò ad tutelam & alimenta.

Sicut est distinctio personarum in matrimonio carnali: cap. si inter, de spons. Inter baptisantem & baptisatum. c. debitum, de bigam. Inter institutum & instituendum ca. fin. de Institut.

Estque duplex professio: tacita & expressa. De vtriusque forma multiplici, & circumstantijs atque effectu, latè *P.* Ioannes Azorius Lorcitanus Institutionum Moralium lib. 12. & Carolus Tapias, de religiosis rebus cap. 5. 6. 7. 8.

Ætas professionis Iure communi fuit in masculis, 14. annus expletus, in fœminis 12. can. 1. 20. q. 1. cap. 1. de regul. in 6. cap. Constitutionem. eodem in 6. At verò Iure nouo Concilij Tridentini sess. de regular. cap. 15.

Decernitur: Vt in quacunque religione tam virorum quam mulierum professio non fiat ante 16. annum expletum: nec qui minore tempore, quã per annũ, post susceptũ, habitũ in probatione steterit, *P. Azorius li. 12. c. 4. q. 8.*

terit, ad professionem admittatur. Professio ante facta sit nulla, nullamq; inducat obligationem, ad alicuius regulæ, vel religionis, vel ordinis obseruationem, vel ad alios quoscunque effectus. Et hic in fœminis malitia non supplet ætaté, sicut in matrimonio facit. Tempus est, post expletum annum probationis. Persona, cui de Iure vel consuetudine competit. In ipso actu professionis quid agendum sit, Magorum exemplum proponit Archiepiscopale Bononiense Paleoti. Etenim Magi in signum subiectionis tria obtulerũt Christo: Aurum, Thus, & Myrrham. Quæ referunt tria religionis vota. Auro respondet votum paupertatis: Thus exprimit votum obedientiæ, cùm thure sacrificetur Deo, cui parendum est: Myrrha præseruat corpus à corruptione, ideò declarat votum castitatis, Magi aurum obtulisse dicuntur apertis thesauris: vt sic moniales discant, omnia sua plenariè detegenda suo superiori, & monasterio in cõmunem vsum resignanda. Quod dicitur, obtulerunt: significat prompto, libentiq; animo, ac puro corde, id factum fuisse, vt Deo placerent. Thesaurus, rem maximè charam designat, aggregationemq; pecuniæ siue opũ: vt cùm opus fuerit in meliorem vsum expro-

Part.7. serm. 14.

expromatur. Oblatio incensi: respondet voto obedientiæ. Nam sicut thure sacrificatur Deo, ita voto obedientiæ, voluntas Deo consecratur. Magi procidentes obtulerunt, deinde adorauerunt: sic religiosi obedientia humili, intimaque animi deuotione & subiectione, superioribus tanquam Dei ministris obedire discant: & sicut Magi visa stella statim se dederunt itineri, prompteq; omnia executi sunt: ita religiosi alacriter celeriterque exequantur quod superiores iusserunt. Myrrha corpus à putrefactione cõseruat virginitas omnem impuritatem expellit.

Ad hoc, Magi delitias Regias reliquerũt, quęrẽtes Dominum, & occasiones, quibus retrahi vel impediri possent declinant, laqueosque Herodis, ne à Christi obsequio retraherentur, vel in errores mitterentur, effugiunt: ita religiosi luxum, delitias, & irritamenta carnis atque sensus deserant, solumque Christum quærant: Allocutoria, lubricas mundi illecebras, & inuisibilis, milleque artiũ magistri, hostis retia totis viribus deuitet. Magi solitudinẽ amplectũtur, intrãt domũ, lętantur cõgressu pueri, & matris eius: ita religiosi solitudinẽ quęrant, mortificationẽ carnis diligant, orationi, meditationi incumbant, colloquia miscere conentur cum

Christo

Christo cælesti sponso suo, & cum suauissima matre eius.

De pœna eorum qui ante iustam ætatem ad professionem admittunt, de metu, fraude, dolo, ira, aliaue animi perturbatione, vel ob malum finẽ emissa professione deque pacto apposito: quod liceat retinere bona sua. P. Ioannes Azorius lib. 12. Moralium Institutionum cap. 4. & 5. Carolus Tapias, tracta. de religiosis rebus cap. 12. & seq. & alij plures.

DE VESTIBVS RELIGIOSIS.

CAPVT XIII.

COnsequens iam est, vt de vestibus ipsis perquiramus: cur religiosi peculiarẽ habitum gerant, qualis ille sit, quidue significet: & quam imprudenter illum quidam perstringant.

Quotquot ergo ardentius Deo seruire decreuerant, peculiarem quoque vestitum sumpserunt: qui & ipsos officij admonerent, & per quem ab alijs hominibus discernerentur. Nam amictus corporis, risus dentium, & incessus hominis enunciant de illo, teste Ecclesiastico. Doctissimi certè viri memoriæ prodiderunt, quod Noach posteris suis talem pileum

Eccle. c. 6. *Noachi pileus.*

pileũ gerendũ tradiderit, ex cuius forma diluuij ſemper recordarẽtur, eiuſdemq; memoria, vitia & turpitudines, propter quas vniuerſus terrarum orbis, iuſto Dei iudicio, perierat, cauerent, & virtutes quæ Noachum cum ſuis à diluuio præſeruarant, amplecterentur.

Moyſi præcepit Deus: Loquere filijs Iſrael, & dices ad eos, vt faciant ſibi fimbrias per angulos quatuor palliorum, ponentes in ijs vittas hyacinthinas: quas cum viderint, recordentur omnium mandatorum Domini, nec ſequantur cogitationes ſuas, & oculos perres varias fornicantes: ſed magis memores præceptorum Domini faciant ea, ſintque ſancti Deo ſuo. Peculiares quoque ſacerdotum & Leuitarum veſtes ex mandato Dei præſcripſit. Helias, Heliſæus, & filij Prophetarum, Iudith & Ioannes Baptiſta, cæterique veteris Teſtamenti monachi ſingularem habitum geſſerunt. Ac periculoſiſsimis temporibus iram Dei deprecaturi, ſacco atque cilicio, pœnitentiæ ſigno vtebantur. Saccum conſui, ait Iob, ſuper cutem meam, & operui cinere carnem meam. Et Dauid: Cùm mihi moleſti eſſent, induebar cicilio. Rurſus: Conſcidiſti ſaccum meum, & circumdediſti me lætitia. Poſt reditum

Numer 15. *Deutero. 22.* *Exodi 28. & 39.* *Sachar. c. 3.* *Iob 16.* *Pſal. 34.* *Pſal. 29.*

ex

ex Babylone, conuenerunt filij Israel in ieiunio, & in sacris, & humus super eos.

Judith. 8. Iudith religiosam & monasticam vitam susceptura, exuit vestes iucunditatis suæ, & induit cilicium. Mardocheus quoque Hester reginæ nutritius, spargens cinerem super caput suum, sacco induebatur, quando Assuerus Rex Iudæos perdere decreuerat. Daniel in sacco & cinere Deum precabatur. Idem Niniuitæ & Machabæi fecerunt, Iudeisq; hoc quasi vernaculum fuisse indicat Esaias, vt cilicio & sacco, pœnitentiam acturi, vterentur. Iam verò monachismus perpetua quædam pœnitentia vocatur. Veteres quoque Monachi, D. Paulo Apostolo teste, circumierunt in melotis, & pellibus caprinis.

Hester ca. 4. *Daniel. 9.* *Ionæ 3.* *Esaias 15. & 58.* *Hebr. 11.*

Præterea, Romanorum Vestales virgines, & Atheniensium γεραραὶ omniumque gentium sacerdotes peculiarem habitum gessêre. In omni denique hominum memoria semper obseruatum est, vt singuli ordines peculiarem vestitum, certaque ornamenta gererent, quibus à reliquis discernerentur, & officij dignitatisque suæ conmonefierent. Illi verò qui à rebus terrenis animum suum reuocare, & sapientiæ virtutumque studia sectari

decreue-

decreuerant, ita vestiebãtur, vt inde Philosophi esse apparerent. Iulius enim Capitolinus author est, quòd M. Antoninus Imperator anno duodecimo habitum philosophicum sumpserit. Et Iustinus Philosophus & Martyr fatetur, quòd ipsum ex habitu philosophum esse quidam statim agnouerit. Minimeque mirandum ait Lucianus, si ab his differrent habitu, à quibus differebant instituto: contra verò, indecorum putat existere, quòd peculiaris vestis cytharædo, tibicini, atque tragedo tribuatur; viro autem bono & sapienti cultus habitusque non attribuatur nisi cum vulgo communis. Non abs re igitur Maiores nostri Ecclesiæ Christianæ ac Catholicæ religionis primi fundatores, peculiarem habitum sacris hominibus constituerunt.

Iustinus Dialogo cum Triphone.

D. Hieronymus de educanda virgine sanctimoniali scribens: Ipse, inquit, habitus & vestitus docet eam, cui sit promissa. Rursus: Solent quædam cùm futuram virginem spoponderint, pulla tunica eam induere, & furuo operire pallio, auferre linteamina, nihil in collo, nihil in capite auri sinere: re vera bono consilio, ne habere discat in tenero quod posteà ponere compellatur.

Ad Lætam de instit. filiæ. ad Gaudẽtium de educat: infãtulæ.

Asel-

Asellamque prædicat, quòd Romæ tanquam in eremo monacha vixerit, & religiosam vestem sumpserit. Marcellam verò huiusmodi vestes sumpsisse scribit, quæ sepulchri & mortis eam admonerent. Vestes enim esse pietatis signum, declarat ad Furiam, de viduitate seruanda. Laudat autem Paulinum, quòd tunicam cum animo mutarit: Deploratque quosdam seculo renunciare vestimentis duntaxat: & vocis professione, non rebus. Paulæq; virgines vnum omnes habitum gestasse narrat.

De institutione monachi to. 1.
Ad Rusticum, ad Furiam, to. 1.
li. 3. de virginibus.

B. quoque Ambrosius sorori in memoriam reuocat, qualiter virginitatis professionem vestis quoque mutatione signasset. Et ad virginem lapsam: In illo consecrationis tuæ die, sacro velamine tecta es: quomodo tibi in actu isto ignominioso non venit in mentem habitus virginitatis? Rursus ad virginem deuotam: Ambula in habitu sancto, cum verecundia, & sobrietate & grauitate.

Cap. 5. & 6.
Cap. 3.

Similiter Basilius Magnus virginem quandam lapsam castigat: Vbi est venerandus ille tuus habitus? Ideoque certis vestibus sacros homines indigere probat, vt cùm diligentissimè ab alijs ordinibus eorum vita, & actus obseruentur, per eas in officio retineãtur, & à vitijs

Epistola 185.
Quæst. 22. fusa.

vitijs abſtineant. Ac quemadmodum, inquit, proprium quiddã eſt, militis in veſtitu, & alius eſt ſenatoris, alius alterius, ex quibus vt plurimum dignitates ipſorum coniectamus: ſic etiam quandam eſſe Chriſtiani proprietatem, in veſtitu decorum eſt. Loquitur verò ibi præcipuè de monachis. Huc pertinet illud cõcilij Carthaginenſis *4*.c. *11*. Sanctimonialis virgo cùm ad conſecrationem ſuo Epiſcopo offertur; in talibus veſtibus applicetur, qualibus ſemper vſura eſt, profeſsioni & ſanctimoniæ aptis. Fuit ergò per Africam obſeruatum, vt ſacræ virgines ſacram veſtem acciperent. Nam eodem concilio Carthaginenſi IIII. docetur: quòd viduæ, ſi ſe deuouerint Deo, & veſte laicali abiecta, ſub teſtimonio Epiſcopi, & Eccleſiæ in religioſo habitu apparuerint, eum abijcere, atque ad nuptias tranſire nõ poſsint. In Hiſpanijs quoque id iam olim tenebat. Nam concilio Toletano 10.c.*4*. præcipitur, vt profeſſę & conſecratæ virgines religioſam & ſacram veſtem à ſacerdote traditam vſurpent. Non diuerſi coloris, aut diuerſæ partis, ſed pallio purpureo, vel nigri coloris caput contegant ab initio ſuſceptæ religionis, in ſignum probabilis ſanctitatis: *S*ynodus Conſtantino-

Gratianus ca. 1. & ſeq. 27. q. 1.

Grat. ca. vlt. 20. q. 1.

Canone 2. & ibi Balsomon. ſtantinopolitana, quæ in templo SS. Apoſtolorum congregata fuit, profitetur: quòd religioſa veſtis olim adeò honorata fuerit, vt multi propterea eam induerent, vt ex habitu, & tonſura, pietatis opinionem conſequerentur. Ideoque diabolum ablaboraſſe ait, vt venerabilem iſtum habitum probroſum redderet. *Can.4.*

Doctiſsimus ille Balſamon habitum Angelicum vocat, nec ante diligens examen alicui facile tribuendum aſſerit. Magnum illud Concilium Nicænũ primum can. 66. iuxta editionem *A*lphonſi Piſani: Religioſi, inquit, viri & fœminæ habeant alia indumenta, & alios mores quàm laici, tondeant caput in modum coronæ, & cingant ſe, neque ferant crumenam ad latus ad oſtentationem, ſicut faciunt magnates populi, neque cultellos vt milites, aut mercatores cùm iter faciunt. Tonſuram verò magni & Angelici illius habitus amictum appellat. Quibuſdam in monaſterijs alio habitu nouitij in anno probationis, alio religionem apertè profeſsi vtebãtur: in quibuſdam verò habitus omnium idem & ſimilis habebatur. Paulus Eremita geſtabat pallium ex folijs palmarum. S. Martini ſectatores, etiam viri nobiles, came-

cap. 1. de regular in 6. Clement. 2 eodem 11.

camelorum setis induebantur, authore Sulpitio. Ac sanctus ille vir moriturus conantibus discipulis vilia quędam stramenta supponere, respondit: *Non decere monachū nisi in cilicio & cinere mori.* Aphraates magnus cucullo tempore Valentis Imperatoris vtebatur. Quòd virgines tempore Hieronymi cucullos gestarint, testatur cap. *31.* & *38.* regulæ monacharum.

Theodoretus l.4.c.16.hist.

Cucullus

Constat ergo, quòd tam veteris quàm noui testamenti monachi peculiares vestes vsurparint: nunc quales eæ fuerint, & quamobrem introductæ, breuiter edisseram. Quemadmodum diuersæ monachorum sodalitates, varijque Ordines, pro naturę ac ingeniorum humanorum diuersitate, extabant: sic etiam singulorum ferè Ordinum authores, peculiarem habitum suis sectatoribus præscripsêre. Omnes tamen hoc diligenter primò cauisse leguntur, vt vestibus honestis pietatique & sanctimoniæ congruentibus, humilibus denique, & minimè curiosis, aut varijs, neque sordidis, vterentur.

Basilius Magnus interrogatus, qualisnam habitus esset Christiano monacho decorus futurus, respondit: qui & humilis & simplex existeret, & tam tegendo

Quæst.22.fusi. & 210.cōpend. & cōstitut.exercitat. cap.30.

corpori, quàm aeris iniurijs propulsandis idoneus: quique tempori, loco, & personæ conueniret. Præcipit quoque monachis, vt vilibus vtantur vestibus, ad necessitatem corporis, non ad gloriam, vel luxum, aut petulantiam. Seque contentum fuisse ait, crassa veste, & cingulo, & de corio impolluto calciamentis. *Epist. 89.* Cæterisque monachis suadet, vt his vestibus contenti sint, quæ à Præfecto suppeditantur, dummodò corpori aptæ sint. *Quæst. 168. compend.* Quæ si fortè alicui viliores atque contemptibiles appareant, eum considerare iubet, quòd operarius quidem dignus sit mercede sua; verùm quòd ipse studio & opere suo nec viliora promeruerit. *Quæst. 50. comp.* Quisquis autem meliores vestes repudiat, petitque viliores, vt idcirco hominibus religiosus & pius esse videatur, eum velut hypocritam damnat.

D. Hieronymus de Nepotiano ad Heliodorum scribit: Excepta vili tunica, & operimento pari, quo tecto tantùm corpore frigus arceret, nihil sibi amplius reseruauit. Cultus ipse Prouinciæ morem sequens, nec munditijs, nec sordibus notabilis erat. Et ad Rusticum monachum: Sordidæ vestes candidæ mentis indicia sunt, vilis tunica con-

tem-

temptum seculi probet: ita duntaxat, ne animus tumeat, nec habitus sermoque dissentiant. D. etiam Chrysostomus de veteribus monachis loquens: Vestis est ijs fortitudine digna: non enim caudatis vestibus vtentes iuxta eneruatos & molles induuntur, sed iuxta beatos illos Angelos, Heliam, Helisæum, Ioannem, secundùm Apostolos: cùm vestimenta sint ipsis parata, his quidem ex caprarum pilis, his autem ex pilis camelorum, sunt & quibus solæ sufficiunt pelles, & hæ iamdudum confectæ. Virosque nobiles viliùs aliquando fuisse vestitos quàm seruos suos, vsosque in eremo veste rustica, crasso indumento, nudis pedibus, testatur: etsi eum habitum longè honoratissimum fuisse probat. Deplorat verò quod plerisque in locis nulla vestium ratio haberetur, quæ virginem decerent. Quæ sese liberiùs ornant, eas adulteras, & multorum periculorum magistras appellat, grauissimaque oratione perstringit, quæ nimis in vestibus curiosæ sunt: hortaturque vt animam sponso suo exornent, nec alijs occasionem præbeant delinquendi, quæ soli Christo sunt consecratæ. Grauissimus author Tertullianus, Christianas mulieres peculiari libro eleganter ornateque

Homilia 56. ad Antioch.

Chrysosto eidem & ho. 41. in Genesim.

teque erudiuit, ne in ornatu corporis paganas imitarentur, & professionem suam dedecorarẽt. Cùm pudicitiæ Christianæ non sufficiat, talem esse, verùm etiam talem videri oporteat in animo & habitu. Ergo certè multo adhuc magis sacras virgines ab ornatu corporis abstinere voluit, vt Christo sponso suo (qui non corporis, sed animi munditiam pulchritudinemque requirit) placerent.

Tractatu de habitu virginum.

Præclara gloriosi martyris Cypriani oratio est: Virgines nec ornari, aut placere cuiquam, nisi Domino suo studeant, à quo & mercedem virginitatis expectant. Continentia & pudicitia non in sola carnis integritate consistit, sed etiam in cultus & ornatus honore pariter ac pudore, vt secundùm Apostolum, quæ innupta est, sancta sit, & corpore & spiritu. Virgo non esse tantùm, sed & intelligi debet, & credi, vt nemo cùm virginem viderit, dubitet an virgo sit. Parem se integritas in omnibus præstet, nec bonum corporis, cultus infamet. Quid ornata, quid compta procedit, quasi maritum aut habeat, aut quærat? Timeat potius placere si virgo est, nec periculum sui appetat, quæ ad meliora & diuina se seruat.

Nec

Nec fas est virginem ad speciem formæ suæ comi, aut de carne & pulchritudine eius gloriari; cùm nulla sit ipsis magis quàm aduersus carnem colluctatio. Paulus forti ac sublimi voce proclamat: Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini mei Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo: & virgo in Ecclesia de specie carnis, atque de corporis pulchritudine gloriatur? Addit Paulus: Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cū vitijs & concupiscentijs eius: & quæ se vitijs & concupiscentijs renuntiasse profitetur, in ijsdem quæ renuntiauerat inuenitur? Dum ornari cultius, dum liberius euagari virgines volunt, esse virgines desinunt. Vince vestem, quæ virgo es, quæ Deo seruis: vince aurum, quæ carnem vincis & seculum. Arcta & angusta via est, quæ ducit ad vitam: durus & arduus limes, qui tendit ad gloriam. Si te sumptuosius comas, & per publicum notabiliter incedas, oculos in te iuuentutis illicias, suspiria adolescentium post te trahas, peccādi fomenta succendas, vt si ipsa non pereas, alios tamen perdas, & velut gladium te ac venenum præbeas: excusari nō potes, quasi mente casta sis & pudica. Redarguit te cultus improbus, & ornatus im-

pudicus: nec computari iam potes inter virgines Christi, quæ sic viuis, vt possis adamari. Quis non id execretur & fugiat, quod alijs fuerit exitio? Quis id appetat & assumat, quod ad necem alterius fuerit pro gladio & telo? Quanta dementia est, id velle, quod nocuerit semper & noceat? & putare, quod inde ipsa non pereas, vnde alios perijsse cognoscas? S. Hieronymus ad Nepotianum scribit: Ornatus & sordes pari modo fugiendæ sunt: quia alterum delitias, alterum gloriam redolet. Vis scire, quales Dominus quærat ornatus? Habeto prudentiam, iustitiam, temperantiam, fortitudinem: his cęli plagis includere, hæc te quadriga velut aurigam Christi ad metã cõcita ferat. Quotquot verò se ornant, sponsos vel sponsas magis videri ait, quàm clericos, vel monachos, sanictmonial esue. Sacras autẽ virgines hortatur, vt dẽt operã ne ipsis quadret: Filiæ eor[illegible]positæ, vt similitudo templi, & dealbatę ab extra, vt monumẽta, quæ extra auro relucent, intus autem sunt turpissima, & immunda cadaueribus mortuorum. Docetque eas in cœnobijs habitare, velut mortuas in sepulchro. Iã verò, inquit, non est opus cadaueribus mortuorum pretiosis & compositis ornamentis in sepulchro. Pudeat religionis nomen

De vita clericorum, to. 1.

Regulæ Monacharũ c. 28.

nomen habere, & se cultu vestium histrionem ostendere. Fateor quidem illos mentiri, qui gloriantur se seruare castitatem, & in vestibus lubricitatem sectantur. Pannus itaque vester etsi albus & candidus, tamen grossus & vilis sit, vt & color candorem castitatis intrinsecum, & vilitas contemptum terrenorum exhibeat. *cap. 31.*

Prudenter quoque Basilius Magnus admonet, oportere virgines animo, corpore, motu & habitu esse virgines: ornatu verò externo deturpari: & malè suspicandi alijs, quasi adulterium quærant, occasionem prębere. Cùm nec sponsus earum Christus ornatu delectetur, nec virginitas ipsa eum requirat, imò auersetur potiùs. Hortaturque vt & seipsas à calumnijs liberas seruent, & caueant quoque, ne ornatu suo, aut gestu, habituue mortis alicui occasionem præbeant. Præsertim cùm ardenter natura viri ad fœminam feratur, vt alias faces superaddere non sit necessarium. *libro de virginitate.*

Beatus Ambrosius memorabile sacris hominibus exemplum proponit. Hetruscum iuuenem extitisse ait, quem propter admirandam oris pulchritudinem fœminæ adamarint, ipse verò stigmatibus vultum suum inarârit, vt turpis

euaderet, malens corporis quàm animi pulchritudinem perdere.

Lib.3. pædagogi cap.11. Clemens Alexandrinus probat, rectè peculiares vestes sumi, sed honestas, vnius coloris, ętati, personę, studijs aptas, frugalesque. Hortatur autem, vt tales se vbique gerant, quales habitus requirit; nec vnà cum locis, figuram, habitum, & mores mutent. *lib.2. cap. 10.* Ornatum quoque & fucos grauissimè meritò perstringit.

Elegans & breue est illud concilij Carthaginensis 4. Clericus Professionem suam & in habitu, & in incessu probet: & ideo nec vestibus, nec calciamentis decorem quærat.

Thomas Kempis lib.1. disciplinę claustralis cap.12. Cur, inquit, religiosi corpus animi carcerem, mox in cineres redigendum, tantopere ornant?

Petrus Anchoranus celebris Canonum Doctor ad Clementinã, Eos, de regularibus: Status, inquit, Regularium consistit in cibis, & vestibus. In vestibus prohibetur ornatus exquisitus, non decens. Nec fulgidis vtantur, nec sordidis, nec fractis, iuxta mores patriæ. Habitumque Nouitiorum ab habitu professorum distingui vult: & vnde cognoscantur, quãtumque obligent, edisserit.

In concilio Viennensi sub Clemente V. de-

V. decretum extat, vt Monachi honestum & decorum habitum gerant, iuxta morē ordinis atque regionis, in qua morantur, nec in qualitate panni, regularis excedatur modestia, nec quæratur quid pretiosius & subtilius, sed quid vtilius valeat inueniri. Sit vestis rotunda per circuitum, non scissa, nec longitudine nimia, aut breuitate notanda; serico vestes non subducant. Mandatur quoque Prælatis & Visitatoribus, vt prouideant, ne moniales pānis sericis, variorum foderaturis sandalitijs, comatis & cornutis crinibus, scacatis & virgatis caputiolis vtantur. Concilium Prouinciale Mediolanense sanciuit, ne vel speculum, catellumue, aut vnguenta monialibus habere permittatur. De Canonissis memorabilis constitutio promulgata fuit in Comitijs Augustanis: Debent à nimis exquisito & procaci habitu abstinere, nec seculariter comptis incedere vestibus excultæ, sed in habitu modesto, mundo & casto, vt sint earum monasteria scholæ pudicitiæ, & virtutum, in quibus filiæ nobilium discant non lasciuire, non superbire, sed Deum timere, orare, & pijs assuescant exercitijs, ac moribus bonis.

Clement. de statu Monach. cle. 1. de verbor. significat.

Reformatio Ecclesiastica Cap. de Monasterijs.

Qua in re nunc à plerisq; religiosis grauiter.

uiter peccatur. Totusq;, proh dolor, locus hic, in quàm plurimis religiosis viris & fœminis adeò deprauatus est, vt non mirum sit, quòd totus ille ordo tanto odio atque inuidia laboret.

Prosper li. 1. de vita contemplatiua taxat eos, qui non moribus nec mente conuertuntur sed veste, non actu sed habitu: opinionemque virtutis pro virtute suscipiunt. Et Bernardus: Video, & non parũ doleo, nonnullos in schola humilitatis superbiam magis addiscere: in domo Dei insolescunt, qui in domo propria non nisi contemptibiles esse potuerant, in monasterio quærunt, quod in seculo habere nequibant. Ideoque Chrysostomus meritò à reliquis mulieribus contemni atq; derideri affirmat moniales, quod suum decorum, honestatemque suam ipsæ priùs contempserint, & externum fucum atque ornatum diligentiùs consectentur, quàm quæ viris matrimonio iunctę sunt. Iudith Monacha sese aliquando ornasse legitur, vt adultero placeret, sed religione id, non amore fecit, vt & suam, & reliquorum pudicitiam conseruaret. Absolon verò filius Dauidis Regis crinibus suis pulcherrimis nimium abutebatur, ad superbiam: ac ijsdem ad arborem suspensus, interijt.

Homil. 8. in 1. epist. D. Pauli ad Timotheum.

Iudith. 9. Ambros. li. 2. de virg.

Quin-

Quinimò apud veteres in paganiſmo Romanos Minuta Veſtalis ob elegantiorem cultum in ſtupri ſuſpicionem venit. Idem Claudiam Veſtalem formoſam, & exquiſito illecebroſoque habitu inſignẽ virginẽ pertuliſſe, refert Feneſtella. Probro dabatur Demoſtheni, viro Philoſopho, quòd veſtitu, cæteroque corporis cultu nitido, venuſto, nimisque accurato exiſteret. *Feneſt. de ſacerdotijs Ro. cap. 12.* *Gellius lib. 1. cap. 5.*

Ex viſu, inquit Scriptura, cognoſcitur vir, & amictus corporis, riſus dentium, & ingreſſus hominis enuntiãt de illo. Vtantur itaq; ſinguli veſtibus ſui Ordinis, eas rectè induãt, vt nec ornatus inde, nec ſordes, aut inhoneſtas appareat. Peccatum enim non in veſte, ſed in animo vtentis conſiſtit; Fierique poteſt, vt magis in vili & craſſo cucullo peccet, ſuperbus Monachus, quàm Dauid, Salomon, Iudith, Heſter, pretioſis veſtibus peccauerunt. Veſtesque ſacras, teſte Baſilio, præ cæteris omnibus etiam Regijs amare debent, quia profeſsioni cõueniunt: & per eas Chriſto ſe deſponſatas eſſe recognoſcunt. Nec vllo vnquam tempore, quãquam ſolæ ſint, abſque ijs nudæ reperiantur. *Eccleſi. 19.*

Crebrò ex cœnobijs Epiſcopi creãtur, ſed ne tunc quidem habitum mutare licet. Concilio Prouinciali Mechlinienſi *Synodi 8 cap. 27.*

Bra-

De regularibus ceremonialibus. Brabantiæ ſancitur: Etſi veſtis non adferat ſanctitatem, non tamẽ ſine graui cauſſa à Patribus ſemper ſtudiosè curatum fuit, vt religioſis eiuſdem ordinis & regulæ vniformis eſſet etiam exterior habitus: quem canones ſine legitima cauſſa, abſq; periculo cenſurarum, ne ad breue quidẽ tempus permittunt deponi. Idem Henricus & Fredericus Archiepiſcopi Colonienſes ſynodalibus cõſtitutionibus prohibuerunt. *Fol. 73. 84. 191.*

Fol. 445. Sub Adolpho III. Archiepiſcopo Colonienſi ſtatutum fuit: Percepimus ſanctimoniales quaſdam religionis ſuæ habitum ſubinde deponere, & veſtes ſeculares religionis tædio ſibi aptare, non abſq; graui fidelium ſcandalo & ſtatus ſui ignominia: quippe quòd ſicut mulier impudica cum veſte pudorem, ita ſanctimonialis religionem cum veſte deponit. Quam indignitatem prohibere volentes, præcipimus, ne qua religioſa virgo, ſub excommunicationis pœna, habitum alium quàm ſuæ religioni conuenientem ſibi induat: aut alia videri velit ſponſa Deo cõſecrata, quàm ea, quã ſe eſſe profitetur. Tertullianus manus ſacrilegas appellat, quæ velum, Deo dicatum habitum, virginibus detrahere præſumunt.

Quòd

Quòd autem alios homines per religiosorum peculiares vestes, quidam offendi aiunt, hoc Tertullianus ibi redarguit his verbis: Bonæ res neminem scandalisant, nisi malam mentem. Si bonum est modestia, verecundia, fastidium gloriæ, soli Deo captans placere: agnoscant malum suum, qui de tali bono scandalisantur. Quid enim si & incontinentes dicant se à continentibus scandalisari, continentia reuocanda est?

Similiter Hieronymus: Scandalisat quempiam vestis fuscior? Scandaliset Ioannes, quo inter natos mulierum maior nemo fuit, qui Angelus dictus ipsum quoque Dominum baptisauit, quia camelorum vestitus tegmine, Zona pellicea cingebatur. Illæ Christianos oculos scandalisent potius, quæ purpurisso, & quibusdam fucis ora oculosque depingunt, quarum facies gypsiæ, minioque candore deformes idola mentiuntur. Si hoc omne vituperandum reijciendumque est, quod homines improbos offendit, repudientur omnes leges, nulla denique virtus, nulla honestas retinebitur. Olim venerandum istum habitũ incredibiliter honorabant, propter religionis & authorem & scopũ Chri-

Ad Marcellā de ægrotatione Blesellæ. Tom. 1.

Vide Thomā 2. 2. q. 87. art. 6.

Christum. Alij intolerabilem religiosos in suo habitu fiduciam, religionemque ponere dicunt, vt salutem se inde consecuturos confidant, illo glorientur, reliquos contemnant. Ecclesia verò catholica, sanctique Patres contrarium semper docuerunt, nec tam crassus mihi vnquam sacros homines error præoccupasse videtur. Ecclesiasticus enim hortatur: In vestitu ne glorieris vnquam.

cap. 11.

Concilium Gangrense Eustathium hæreticum condemnauit, & præterea contra omnes alios huiusmodi canonem edidit: Si quis amiculo vtitur, & tanquã habens ex eo iustitiam, eos condemnet qui cum pietate beros ferunt, & alia communi ac consueta veste vtuntur: sit anathema. Beros verò Balsamon vestes ex serico contextas interpretatur.

Can. 12. Gratianus dist. 30. Niceph. l. 9. cap. 16.

Clemens Papa III. Honorius III. rotundis verbis profitentur, quòd non vestis aut habitus monachum faciat, sed professio regularis. Basilius Magnus docet, monachos, ne arbitrentur omnes saluari, qui in cella degunt; nec glorientur in vestitu suo. Eodem pertinet illud Hieronymi ad Eustochium, de custodia virginitatis: Ne hoc ipsum tibi iactantiã generet, quòd seculi iactantiam cõtempsisti.

ſiſti:nec cogitatio tacita ſubrepat, vt quia in auratis veſtibus placere deſijſti, placere coneris in ſordidis. Et ad Paulinum: Humilitatem veſtium tumenti animo ne appetas.

Primi certè religionis fundatores ſapienter exiſtimarunt, externis indumentis ſuos à reliquis omnibus ſecerni atque ſeiungi debere. Non quod in veſtium ſqualore, pietatem & virtutes potiſsimum ineſſe putarent, ſed vt eo ipſo admonerentur, puritate morum vitæque ſanctimonia cæteris præſtare oportere, à quibus habitu differrent: puderet quoq; illam humilitatem, innocentiam, integritatem, humanarumque rerum contemptum moribus non exprimere, quam veſtibus & externo habitu, pollicerentur.

Vnde Optatus Mileuitanus libro ſexto contra Parmenianum: Non mitrella compeſcuntur æſtus animi, quos interdũ ætas accendit, non inde ſubleuatur mens, quæ nonnunquam deſideriorum ponderibus premitur: alioqui non vna, ſed plurimæ virginis capiti imponerentur. Res inuenta eſt ad ſignum capitis, non ad remedium caſtitatis. Denique talis pannus & deturbari, & rodi, & perire poteſt: & tamen virginitas, ſi illęſa eſt, ſine mitrella

tuta esse potest. In mitrella indicium est voluntatis, non castitatis auxilium: vt rē iam Deo deuotam ne qui sponsabat, perseueret petere, aut ne raptor audeat violare: signum est ergo, non sacramentum Mitrellas verò ibi Optatus vocat, quasi paruas mitras. *Mitra* verbum est Syriacū, διάδημα græci, Latini vittam, siue redimiculum appellant.

De his vestibus Cassianus lib. 1. cap. 1.

Et Sozomenus lib. *3.* historiæ Ecclesiasticę c. *14.* Fertur, inquit & alia in Ægypto Monachorum indumenta, propter exemplum Philosophiæ cuiusdam, neque temerè ab alijs diuersa fuisse vrsurpata: tunicisque eos sine manicis indutos, vt manus à contumelia cohibendas esse docerent. Tegumentum verò capitis, quòd cucullum vocant, admonebat, vt perinde simpliciter ac pure viuerent, atque pueri, qui lacte nutriuntur, quibus huiusmodi thiaræ ad tegendum & fouendum cerebrum imponuntur. Zonam etiam & humerale habebant, illam quæ lumbos cingens, hoc quod humeros & brachia continens, ad ministrandum Deo, operandumque hortarentur. Habitum eorum talem extitisse narrat, qui ad virtutem prospiceret & animos istorum, qui terrena sapiunt, ad hoc alliceret, vt ad superna suspicerēt. Pelles verò quosdam prop-

Tunica sine manicis.

Cucullus.

Zona.

terea

tereà vſurpaſſe arbitratur, vt de virtutibus Heliæ admoniti fortiter contra prauas cupiditates decertarent, ſimiliumque præmiorum ſpe, virtutes diligentiſsimè conſectarentur. Eadem Nicephorus libr. 9. cap. 14. repetijt.

Cucullus autem non modò candidam illam veſtem ſignificat, qua recens baptiſati, ad deſignandam animi puritatem induuntur (eſt enim profeſſio religionis velut alter baptiſmus) verumetiam per hoc religioſi admonentur, vt rectè inter duo extrema ad Deum pergant, nec reſpiciant ad dextram vel ſiniſtram. Dionyſ. Areop. Ecclef. Hieron. cap. 6. Balſamon ca. 12. Concil. Neocæſi Hildegard. in reg. Benedicti. Alij Capam à capite, ſiue capiendo, quòd totum hominem capiat, dictam putant. Gloſſa clement. 1. de ſtatu Monachi verbo Capa.

Cingulo Heliam, Ioannem Baptiſtam, Chriſtum, Petrum, Paulum, vſos ſcribit Baſilius, quod hoc virtutis & conſtantiæ, atque ad operandum próptitudinis ſignum exiſteret. Nigræ aut griſiæ veſtes, pœnitentiam, mundi contemptum, humilitatemque deſignant.

Color albus, authore Cicerone, decorus est Deo. Quare Deo & Angelis in scriptura sacra crebrò albæ vestes tribuuntur. Gregorius Magnus homil. 29. quærentibus; cur nato Domino apparentes Angeli non tam albis apparuerint, quam eodẽ ascendente: respondit: Quia tunc magna solennitas Angelis facta est, cùm cælum Deus homo penetrauit. Nascente Domino videbatur humiliata diuinitas, eo ascendente humanitas est exaltata. Albæ etenim vestes exaltationi magis congruunt, quàm humiliationi. In ascensione ergo Domini Angeli eius in albis vestibus apparere debuerunt. Quia qui in natiuitate sua apparuit Deus humilis, in ascensione sua ostensus est homo sublimis.

Cice. 1. de legib.

Albæ vestes quid significent.

Qui ergo candidi sunt, (esse autem omnes religiosi tenentur) rectè candidis vestibus vtuntur. Ideoque sapientissimi viri albas vestes Monachos ferre voluerunt, vt à peccatis deterrerent. Nam sicut leuiores etiam maculę albis in vestibus, ita religiosorum hominum peccata faciliùs apparent & conspiciuntur, notanturque. Albus color apud veteres Romanos innocentiam, pietatem atque decorem siue excellentiam indicabat. Quare Dialis Flamen album galerum gestabat, quod Ioui,

Clemẽs Alex. l. 2. Pædagogi ca. 10. & l. 3. cap. 11.

Areopag. c. 6. eccl. hierarch.

Ambros. cap. vlt. de instit. virg.

Fen. stella c. 5. de sacerd. Ro.

Ioui, Deorum maximo, alba veste sacrũ fieri oportere crederent. Virgines quoque Vestales, alba plerumque veste vtebantur. Ac magistratum aliquem petituri, albas vestes sumebant, vnde candidati vocabantur.

Cumque Romani Patres in Christum crederent, exultare atque lætari cœperunt candidiore toga, niueum pieatis amictum sumere & exuuias deponere Pōtificales. Iapanorum Bonzi, & Indorum Monachi albis vt plurimum vestibus vtebantur, antequam Hispani & Lusitani eo peruenirent, vt ex traditione Apostolorum id retinuisse dicebantur. Maximi denique honoris ergò, Platonem Philosophorum Deum, in Siciliam veniētem, Dionysius tyrannus albis quadrigis introduxit. Isiaci Isidis sacerdotes albam lineam vestem gestasse feruntur, quod lana facilius sordes obuias imbibat.

Prudentius lib. 1. contra Symmachum.

Rodoginus li. 5. cap. 12.

Raphael Volaterranus annotauit, quod Iacobus Apostolus Hierosolymis, ex more Leuitico veterumque sacerdotum, lineam tunicam sumpserit, quam Marcus Euangelista Alexandriȩ retinuerit, tandemq; S. Augustinus suis restituerit, etsi paulatim ab alijs aliȩ quoque fuerint adhibitæ.

lib. 21. in vita Augustini.

Sisinnius Nouationorum Episcopus, à

Niceph. l. 12. cap. 36. quodam interrogatus, cur candida veste vteretur, quæ Episcopum non deceret, respondit: Salomon me vt hoc faciam adhortatur, dicens: Sint tua vestimenta semper alba: quin & Seruator candida veste vsus esse videtur, qui discipulis in monte Thabor Mosen & Heliam candidatos exhibuerit.

Eccli. cap. 9.

lib. 4. cap. 2. Scitum est illud Ezdræ: Qui se de vmbra seculi transtulerunt, splendidas tunicas à Domino acceperunt. Et hoc Iudæ Apostoli: Odientes eam quæ carnalis est maculatam tunicam. Ioanni Apostolo Angelus Dei edisseruit, quod omnes illi qui puros sese conseruant in hoc seculo, lauant stolas suas, & dealbant eos in sanguine Agni: beatissimi futuri sint. Sancti ergo Patres ad hoc suos sectatores prouocaturi, albas ipsis vestes commendauerunt. Verum, quia homini mortali per quam difficile futurum intelligebant, immaculatum se custodire ab hoc seculo, & peccatis circumseptum nusquã delinquere: idcirco nigras quoque, vel alterius coloris vestes addiderunt, quæ ad pœnitentiam eos commonefacerent.

Apocalip. 7.

Qui ex ista diuersitate vestium religionis diuersitatem colligere conantur, idem faciunt, ac si quis argumentetur:

Concionatores, aut verbi Dei miniſtri, alij longis, alij breuibus tunicis, aut barbis, hi pileo, illi tegmine vtuntur: ergo religio eorum diuerſa eſt.

Etſi non dubito, quin magnis de cauſſis antiqui patres diuerſas religioſorum hominum veſtes introduxerunt: illorũ tamen ſententia mihi, hoc tempore, non aſpernenda videtur, qui vel omnibus religioſis viris & fœminis, vel ſaltem his, qui vnam ſodalitatem & regulam conſectantur, de conſilio & voluntate legitimi magiſtratus, vnum aliquem honeſtum atque decorem habitum excogitandum eſſe arbitrantur. Hoc enim Innocentium III. Pontificem Max. non improbaſſe, ex cap. Deus, ext. de vita & honeſtate clericorum, apparet. Et doctiſsimi ſcriptores catholici hoc conſuluerunt.

QVOD POST PROFESSIOnem religioſos deceat conſtantia & diligentia in progrediendo.

CAPVT XIIII.

PAulus Apoſtolus olim ad Philippenſes perſcripſit: Imitatores mei eſtote fratres, & obſeruate eos, qui ita ambulant, ſicut habetis formam noſtram.

Philipp. 3. Non quod iam acceperim, aut iam perfectus sim; sequor autem, si quo modo comprehendam, à quo & comprehensus sum à Christo Iesu. Fratres, ego me non arbitror comprehendisse: vnum autem, quæ quidem retro sunt obliuiscens, ad ea verò quæ sunt priora extendens meipsum, ad destinatum persequor, ad brauium supernæ vocationis Dei, in Christo Iesu. Et ad Corinthios: Cùm essem paruulus, loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt par-
1. Corinth. 13. uulus; quando autem factus sum vir, euacuaui, quæ erant paruuli.

Quæ etsi ad omnes homines promiscuè referantur, religiosis tamen in primis conueniunt. Vt postquam sese Christo, Deo & sponso suo, per Professioné publicam consecrarunt, id sibi dictum putent, quod Christus Petro imperasse
Lucæ 5. legitur. *Duc in altum.* Vt à terra se abducere conentur, nec ad terram, vnde digres-
Lucæ 5. si sunt, redire, terrenisq; rebus occupari velint. Id quod ipse Christus eleganter
Lucæ 6. Apostolis, atque Apostolicæ & perfe-
Matth. 5 ctioris vitæ sectatoribus edisseruit: Vt tam inimicos quam amicos diligerent, benedicerent his qui maledicunt ipsis, benefacerent qui oderunt: pro malo redderent bonum: percutienti in maxillam

vnam,

vnam, porrigerent quoque alteram: ablatam tunicam ne repeterẽt, ſed permitterent potius & pallium auferri. Ac quæcunque vellent ſibi ab alijs fieri, eadem ipſi reliquis præſtarent: eſſentque perfecti, ſicut pater cœleſtis perfectus eſt. Similiter & Petrus: Eſtote vnanimes, fraternitatis amatores, miſericordes, modeſti, humiles, non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, ſed è contrario benedicentes, quia in hoc vocati eſtis, vt benedictionem hæreditate poſsideatis. *1. Petri 3.*

Ad religioſos quoque pertinet: Sanctificamini & ſancti eſtote: quia ego ſanctus ſum, Dominus Deus veſter. Et: Sacerdotes ſancti erunt Deo ſuo, & non polluent nomen eius: ego ſanctifico eos, dicit Dominus. Deponentes omnem malitiam, omnem dolum, & ſimulationes, & inuidias & detractiones, ſicut modo geniti infantes, rationabile abſque dolo lac concupiſcite, vt in eo creſcatis in ſalutem. Cum iſto: Ab omni ſpecie mali abſtinete vos, vt integer ſpiritus & anima, & corpus ſine querela in aduẽtu *Chriſti* conſeruetur. Curent ergo ne ad Ruſticum *Hieronymi* querela ipſis conueniat; quod voce & habitu magis renunciaſſe ſeculo videantur, quam re ipſa. Quo- *Leuitici 20. & 21.* *1. Petri 2.* *1. Theſſ. vlt.*

modo veteres Philosophos notat Lactantius, quod sapientię mysterium barba tantum & pallio celebrarent. Quales non immeritò sepulchra dealbata vocabuntur, quæ apparent hominibus speciosa, intus autem plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia: Huiusmodi simulatores pietatis Maximus fures appellat.

Maxi.cent.4. cap.66.

Chrysostomus comparationem regis monachi conscripturus, monachos veros demum reges existere comprobauit, qui affectibus animi rationem magistram præficere, & prauas cupiditates coercere didicerint. Curandum ergo, ijs erit, ne contra facientes omnibus re ipsa declarent, sese non esse, quod nomine prę se ferũt. Spartã, vt prouerbio dicitur, quam nacti sunt, adornent. Et quantum studio atque labore conniti possunt, curent hoc esse, quod dicuntur, id est, religiosi & spirituales. Qui si iuxta carnem vixerint, morientur, tunc verò demum viuent, si spiritu carnis facta mortificauerint Spirituq; viuẽtes, spiritu quoque ambulent. Cumque cælestis Philosophię æmulatores Angelicam vitam in terris referre studeant: eadem præstare conentur, quæ cęlestes illæ incorporeæque naturæ præstant.

Roman.8. Galat.5.

Chrysost. li.3. de sacerdotio.

Assump-

Assumptio religiosi nominis, sponsio est deuotionis, ac per hoc tanto plus debet opere, quanto promisit Professione, authore Saluiano. Et: Magis est Deo debitor religiosus, quia maiora promittit, & ideo plus tolerabit supplicij, quod minus soluit sponsionis, licet religionem vestibus simulet, cingulo asserat, & sanctitatem pallio mentiatur. Grandia promittens, dum nihil ferè præstat, Deo cuncta mentitur. Criminosior est culpa, vbi est honoratior status, atrocius sub sancti nominis professione peccamus. Criminosior est impudicitia eius, qui promisit castitatem. Fædior ebrius qui fronte sobrietatem prætendit.

Saluianus li. 2. Timoth. lib. 4.

ca. Accusatus § fin. de hac res. li. 6.

Thomas Kempis ad monachos perscribit: Debemus, quantum possumus, qui religiosum habitum gerimus, cor nostrum ab omnibus materialibus & visibilibus rebus auertere: & ad inuisibilem conditoris nostri faciem contemplandã eleuare, & semper anhelare ad cœlestia. Quapropter religiosus seruus Dei, vias suas diligenter custodiat & euagationes tam mentis quam corporis, compescat: sed mox vt se abstrahi & impediri sentit, ad Deum per contritionem & orationem redeat.

li. 1 discipli. claustralis ca. 3.

Et Ioannes Trithemius: Verbũ aut factum,

ctum, monacho ad damnationem asscribitur, quod mundano homini ad veniā imputatur: teneturque aliorum hominum conuersationem in verbo & opere, in omni puritate mentis ac corporis longe superare. Addit: Aurum inter omnia metalla præstantissimum existere, sed paruas etiam maculas, exiguaque falsitatis indicia citius hic apparere, quæ in cæteris, vel non conspicerentur, vel negligerentur: idem putat in monachis euenire. Doctissimique viri probant, oportere nostros religiosos prioribus longè sanctiores atque meliores haberi, quod nunc omnia ipsis abundè procurata sint, ne externis rebus, vt illi priores, magnopere auocari cogantur.

Crebrò igitur explorent, qui sint, quid se fore promiserint; ac ad professionem, & vota sæpè reijciant oculos, earumque rerum memoria in officio perseuerent. In primis omnes peccati occasiones præscindant, externosque sensus diligentissimè custodiant. Rectè nāq; Hieronymus: Per quinque sensus, quasi per quasdam fenestras, vitiorum ad animam introitus est. Non potest ante metropolis & arx mentis capi, nisi per portas eius irruerit hostilis exercitus. Idem virgines hortatur Basilius, admonetque vti

Hiero. lib. 2. contra Iouinianum.

Basilius de virginitate.

vti ſe pictores exiſtere arbitrentur. Nam quam diu pictor in latebris ſuis opus elaborat, benè an malè pingat incertum eſt: vbi verò perfectum opus extulerit, ſi rectum eſt, laudatur ipſe ab induſtria, & ingens laboris præmium reportat, accurrentibus vndique mercatoribus. Sic quam diu anima hominis in corpore concluſa continetur, benè an malè in cor ſuum imprimat ignoratur, ſed poſtquam eam Deus inde eduxerit: in fine hominis denudatio operum illius, & tunc laus erit vnicuique à Deo. Docet etiam, quod per ſolennem Profeſsionem, dicata *Chriſto* corpora non minùs cuſtodienda ſint, quàm conſecrata vaſa, vel donaria: quod ſacrilegium incurrant, ſi conſecratum Deo corpus rurſus ſordidum faciant. Religioſos enim, ait, humanæ naturæ menſuram tranſgreſſos, ad incorpoream Angelicamque vitam ſeſe tranſtuliſſe, vt non liceat humanis vitijs iterum inquinari. Sed contra depoſita vitia inclament: Veterem tunicam meam exui, quomodo iterum induam eam? Veſtimenta mea laui, quomodo rurſus maculabo ea? Hic ordo, hic locus, atque habitus, aliam vitam, & alios mores poſtulat.

Eccleſ. 11.
1. Corinth. 4.
Baſilius ſerm. 4. exercitat.
Cantic. 5.

Pau-

Paulus Apostolus prioris epistolæ ad Thessalonicenses capite secundo: Voluimus, inquit, venire ad vos semel & iterum, sed impediuit nos Sathanas. Hoc exemplo religiosos docet Basilius Magnus, quæstione *275.* vt si à suo proposito aliquando aberrent, fortiter iterum incipiant, neque desperent, tandem per Dei gratiam fulcientur, vt læti ad scopum perueniant. Futuro Philosopho, & humanæ sapientiæ, fragiliumque rerum sectatoribus præcipiebat Epictetus. *Fortis & diligens esto, nullum diem negligas: quo enim die non proficis, deficis: paulatim adsuescè, vt perfectior fias, hoc pacto Socrates, omnium virorum sapientissimus euasit.* Hortatur quoque illos, vt seipsos & studia sua curent diligenter, de alijs verò rebus, quæ ad ipsos non pertinent, promptum esto: *Nihil ad me.*

Enchridij ca. 66.

cap. 4.

Quæ sapientissimi viri præcepta, pro aurea doctrina homines religiosi, ad sacrum vitæ genus, & veræ pietatis cultum meritò accommodare atque referre debent. Vt in eo diligentes sint, & infracto animo progrediantur, & quod agunt, agant sedulo, quodq; ipsis mandatur, curent fideliter, cætera alios agere, sine inuidia patiantur.

Dauid rex cum in Philistæa profugus habi-

habitaret, quotidiè impios vexabat, nec vllus dies præterijt, nisi aliquos aut spoliaret aut occideret, *1.* Reg. c. *27*. Sic religiosi vnum quotidiè vitium extinguere, vnumq́; gradum in virtutibus progredi studeant.

Hoc Epicteti verbum: *Nihil ad me*, orthodoxi Patres de religiosorũ quoq; cognatis & amicis intellexerunt. Aperta Regij prophetæ vox est: *Audi filia, & vide, obliuiscere populum & domum patris tui, & concupiscet Rex decorem tuum.* Hinc Basilius ille Magnus religiosos hortatur, vt viriliter se gerant, & nimiam cognatorum curam, affectionemq́; deponant, qui solum Deum sequi, & hominem exuere carnalesq́; affectus deponere promiserũt. Cõmendent verò illos Deo, & orent pro ipsis. Rursus, Chilonẽ suum docet, ne aliter sit sollicitus de mũdo, de parẽtibus, cognatis, amicis atque rebus externis: vnde nulla ipsi alia sequatur vtilitas, quã mẽtis perturbatio; sed arctissimo amoris vinculo Deo adhærere conetur, nec vllis blãditijs & voluptatibus in medio ad beatitudinem itinere retardetur: eaque fugiat, quę aliquod impedimentũ allatura videantur. Vita monastica & religiosa pia quidem est & salutaris, tutissimoq́ue portui similis habetur: nondum

Psal. 44.

Epistola 181.

ta-

tamen ab hostium insidijs libera, nec à periculis secura est: sed omni ætate, omni loco & tempore diaboli fraudes pertimescendæ sunt. Nam sicut illas tantum naues Piratæ persequuntur, quæ opibus redundant, ita Diabolus iustos magis. Chrysostomo teste, quam peccatores adoritur persequiturque. Ideoque Christus eiusdemque Apostoli tantoperè vigilandum esse docuerunt, eo quod hostis nunquam obdormiscat: sed eiectus assumat alios septem nequiores se. Et insidiatur in occulto, vt in insidijs interficiat innocentem: Quare D. Hieronymus ad Heliodorum profitetur, tunc maximè nos oppugnari, ab hoste, quando blanditur, & bellum intermittere videtur. Eustochium verò, de custodia virginitatis, hortatur, vt cogitet se in medio laqueorum transire, quodòue multæ veteranæ virgines, indubitatæ castitatis in senio etiam coronam virginitatis perdiderint.

Tho. Kempis ser. 6. ad Nouit.

Chrysost. de verbis Esaiæ cap. 4. to. 1.

Luca 11.

Aliud Epicteti Apophthegma est: *Quasi aduersarium te ipsum obserua.* Nam à carne, hoste & aduerusario suo, spiritui tánto diligentius cauendum est, quanto minus nocitura videtur, maioremque cognationem habet. Et vt breuiter dicam: Quicumque suam vitam & salutem charam habent, qui gloriam immortalem, sempi-

Enchryd. c. 63

sempiternamque felicitatem, & nullo vnquam tempore interiturum decus desiderant, quantum possint sese ab omni praua cupiditate seiungant, abstrahant mentem à corporis impuritate, totumque animum à sensibus terrenis abducant: vt extincta corporis rebellione, quam habent à terreno principio, hæreditariam Christi paupertatem, castitatem, obedientiamque imitentur. Hoc vnum contendant, atque moliantur, hoc efficere laborent, vt totum animum à sensu studioque corporis abductum, ad imperium & nutum diuini spiritus omninò transferant. Hoc vnum officium suum esse arbitrentur, nunquam oculos à cœlo deijcere, sed spectare, quid diuina illa mens per sacratissimas leges sanciat atque præscribat, quem motum adferat animo, quo voluntatem hominis impellat, à quibus auocet rebus, quo subsidio iacentem animum erigat, infirmatum fulciat, hærentem confirmet, & ad immortalitatis studium accendat. Quem spiritum sanctum quoties vocare intelligunt, accurrant, sequantur, obtemperent, omnibusque Dei placitis & ex diuina lege depromptis cœnobij constitutionibus, obsequantur. Nã qui hoc spiritu Dei aguntur, teste Pau-

lo, hi ſunt filij Dei. Hoc authore diuinā hanc ſacratiſsimæ religionis, atque pietatis officinam ſcholamq́; ſuſceperunt: hoc patrono & adiutore religionis dignitatem, animi fortitudinem, pudicitiæ atque virtutum decus, & ornamentum facile retinebunt, niſi ſibi ipſis deeſſe voluerint.

Quiſquis enim eſt à Deo in religioſo vitæ genere collocatus, illum oportet in ornatu animi & corporis puritate conſeruando multum ſtudij laboris & diligentiæ, conſtantiæq́ue adhibere, ſi cupit ſibi ipſi, & Deo, ordiniq́; ſuo, quod debet exſoluere. Vera namque Chriſti imitatio, non in rebus facilimis, ſed in arduis, & laborioſis, atq; adeò in cruce perſpicitur.

Chriſtus, quem omnes religioſi pro exemplo ſibi ad imitandum propoſuerunt, nullos pro aliorum ſalute labores, nulla pericula, aut ſupplicia recuſauit, ſed obedientia illum, & humanæ ſalutis amor ad mortem, atque adeò crucem perduxit. Chriſti ergo imitatoribus, vt religionis, & fidei, & obedientiæ atq; virtutum documenta edere poſſunt, à laboribus, atque rebus duris, & contra prauas cupiditates fortiter decertandi voluntate, nequaquam profectò eſt abhor-

horrendum, mollitiaque langueſcendum.

Inſita omnibus hominibus à natura cupiditas, perpetuo ſpiritui acerrimè repugnat. Nunc vim intentat, nunc inſidias comparat, nunc vtrumque molitur, vt & animum blanditijs emolliat, & labantem impellat, impetuq́; in terram deijciat. Vt omnibus qui Chriſtum imitari cupiunt, ſit perpetua cum corpore ſuſcipienda contentio: cuius effrænatæ cupiditates cum ſapientiæ & pietatis, ac religionis ſtudio ſempiternas inimicitias gerunt. Hæc eſt illa crux, ad quam ſuos imitatores Chriſtus tollendam ſubeundamq́ue inuitauit, qui ſuis veſtigijs inſiſtere, & iuſtitiæ coronam, religionis præmium adipiſci voluerint. Cuius ſalutaris crucis vi corporis rebellionem, omnesq́ue aduerſitates magno fortiq́ue animo extinguerẽt. Quod cum ſine magno & aſsiduo labore fieri non poſsit: profectò ſemper in hoc ſanctiſsimo ſtudio diligenter fortiterq́ue elaborandum eſt: nec ob qualeſcunq; difficultates atq; moleſtias quicquam in hoc animi cultu remittendum. Semper ante oculos verſetur vetus adagium: Hoc age. Conſiderent, quam diligenter omnium gentium

 Philo-

Philosophi mundanam sapientiam, quæ beatos reddere nequibat, diebus ac noctibus fuerint perscrutati, quantoque studio mercatores vile lucrum, per saxa, per ignes consectentur, quantos labores, quot pericula suscipiant, vt pecuniam & concupitos honores adipiscantur.

Si ergo homines in rebus fluxis & caducis, quæ momento temporis euanescunt, sibi parandis tantum laborem, plerumque sine solido fructu, suscipiunt, vt defatigatione frangantur: quantum studium est hominibus deuotis adhibendum, vt immortales & diuinas opes, atque sempiternam gloriam, & summum bonum sibi comparent? Recordentur illius Ezdræ: Noli fatigari, cùm enim venerit dies pressuræ & angustiæ, alij plorabunt, & tristes erunt, tu verò hilaris & copiosa eris. Et huius Pauli: Bonum facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus non deficientes: operemur bonum dum tempus habemus. Ipseque Spiritus sanctus apud Ioannem in Apocalypsi profitetur: Vincenti dabo manna absconditum, & nomen nouum, atque edere de ligno vitæ. Qui legitimè certauerit, ille demum coronabitur. Maledictus verò, qui facit opus Dei negligenter. Quocirca Regius Propheta

lib. 4. cap. 2.

Galat. 6.

Apocalip. 2.

David:

Dauid: Propter verba, inquit, labiorum tuorum, cuſtodiui vias duras.

Priſcis verò Iudæis indelebilem maculam, & ſempiternum dedecus peperit, quod à Moſe per diuinam virtutem ab Aegyptiorum tyrannide liberati, propter qualemcunque famem & ſitim ad ollas carnium reſpexerint: & templum, vrbem, fortunaſque ſuas Betulij tam facilè hoſtibus tradere, niſi Iudith impediuiſſet, voluerint. Philoſophi ſuos auditores in mundanæ ſapientiæ ſtudio retenturi, veterum labores, ſtudia, patientiam, ſummamque ex eruditione voluptatem proponebant, quam eſſent, amarioribus radicibus ſiue principijs ſuperatis, percepturi. Fit aliquando, permittente Deo, (conſtantia & progreſsio exploretur) vt graue atque moleſtum videatur, quod priùs iucundum & dulce apparebat: minimè tamen propterea deſiſtendum eſt. Sed tantò ardentius Deum orent, vt qui dedit velle, det etiam perficere. Ad priorem vitæ auſteritatem, humilitatem continentiamq; reuertantur. Iudæis omnia prius feliciter & proſperè, vt in terram promiſſam venirent, ſuccedebant, aquæ maris atque Iordanis viam cedebant, cœlum manna, lapis aquam præbebat, Angeli

Exodi 16.
Iudith. 8.
Exodi 14.
Ioſue c. 3. & 6.

pro ipsis contra hostes decertarunt, vrbis Hiericho muri sola oratione corruerunt. Sed cùm Deum offendissent, omnia aduersa acciderunt, donec delicta sua expiarent. Similiter religiosi, ne malo peiore malum suum curare conentur, sed omnis mali fontem præscindant, tollant occasiones, quibus semel emortua caro reuixit: & vetus ipsis in vita monastica dulcedo, atque insatiabilis honesta voluptas redibit: Icircò posteriores Iudæi post reditum ex Babylone materiale templum instauraturi altera manu ædificabant, altera præliabantur, hac gladium, illa lapides gerebant. Et quantò magis hostes pium opus impedire conabantur, tantò fortiùs ædificabant. Quare breui tempore tantum profecerunt, vt omnes gentes vicinæ admirabantur. Quæ vt religiosi & sacri homines in extruendo templo viuo diligenter imitentur: non modo huius diuini studij præmium, aut religionis splendor incitabit, sed exempla etiam illorum, qui pro iustitia, & pietate, atque religione infinitas molestias deuorauerunt, ipsumque sanguinem suum, vt professæ religionis decus & gloriam retinerent, profudêre. Nulloque suppliciorum genere infiniti pueri & vir-

Iosue 7.23. 24.

Nehe. 4. 6.

& virgines ab instituto deterrebantur, cùm in cœlum semper respicerent, & de præmijs sempiternis perpetuò cogitarent: ideoque Christi, cui sese deuouerant, amor, & religionis dulcedo, & pulcherrimum præmium omnes dolores mitigabat. Ergo indignum esset futurum, si nostri religiosi iisdem disciplinis instituti, ad eandem gloriam conuocati, iisdemque diuinis præsidijs circumsepti exiguas molestias forti & inuicto animo tolerare recusarent. Cum Petrus Apostolus inclamet: *Passum esse Christum, nobis relinquens exemplum, vt sequamur vestigia eius.* 1. Petri 2.

Nam quisquis existimat, ad æternam beatitudinem absque labore & molestijs perueniri posse, cum ne minima quidem emolumenta parari sine labore queant, is sacræ scripturæ prorsus ignarus est. Ad hæc verò religionis dignitas, & pulchritudo, virtutis præmium, fides Christo & Ecclesiæ data, maiorum exempla, hostis immanitas, sempiterni cruciatus timor, & exitij metus permouebit.

Quotquot autem in Dei studium rectè inicitati tota mente in summæ sempiternæque beatitudinis amorem rapiuntur: diuino auxilio nunquā destituuntur,

tur, ſed cœleſte in animis ſuis lumen recipiunt. Vnde tãdem ſequitur vitæ religioſæ conſtantia, animi pulchritudo & cultus, morum grauitas, honeſtatis decus, vera mentis tranquillitas, rerumque humanarum contemptus. Et poſt hanc vitam, clariſsimam gloriæ coronam, diligentiæ & fortitudinis fructum, virtutisque præmium à Deo fidelibus miniſtris propoſitum, cum laude ſempiterna conſequentur. Diligentes ergò in religionis atque virtutum ſtudio ſint, & fortiter in eo progrediantur. Tantumque ſtudij & laboris in virtutum ſtudio ponant, quantum olim in vitijs poſuerunt. Vt hortatur Gregorius in cap. 4. diſtinct. 47. Nec tamen ad ſuprema ſtatim aſpirent, aut cum maioribus, quam vires ferre queant, fruſtra colluctentur, ſed paulatim progrediantur.

Vetus prouerbium eſt: *Feſtina lente.* Chriſtus Apoſtolos ſuos ad maxima ele-
Act. 1. gerat, voluit tamen eos Hieroſolymis concluſos permanere, donec acciperent Spiritum ſanctum. Magnus eſſe vis, inquit Auguſtinus, à minimo incipe: tantoque altius fundamentum colloca, quanto maiorem fabricam extruere conagis.

Plus ferè valent obiecta ſenſuum & cupi-

çupiditates in imperfectioribus, quam ratio in mente. Quare D. Hieronymus non vult quemque in vastam eremum proficisci, nisi prius magnum in virtutibus progressum, in communi fratrum vita, fecerit, vt dura eum eremi rudimenta non terreant. Chilonem discipulum suum docet Basilius: Vide quod in medio laqueorum transis, & super murum altum ambulas, vnde si cecideris, lapsus periculo non vacat. *Ca.41.syn.6.* *Epistola 181.*

Ne igitur statim ad exercitationis summitatem teipsum extendas, nec tibi ipsi confidas, ne ex inexperientia ab altitudine exercitationis cadas. Melius est paulatim proficere. Paulatim te à vitæ voluptatibus subtrahe, extirpans à te ipso omnem consuetudinem: ne fortè, vbi omnes simul voluptates irritaueris, turbam tentationum tibi ipsi inducas. Quando vnius vitij victor euaseris, ad alterum accingere: & sic omnes voluptates tempestiuè superabis. Hoc quia aliqui non obseruarint, inde profectum asserit, vt multi rectè quidem fortiterque vitam solitariam exordirentur, sed pro dignitate non absoluerent, aliqui etiam se deridendos præberent. Similiter Gregorius: Nemo repétè fit summus: sed in bona conuersatione à minimis quis inchoat, vt ad magna perueniat.

ueniat. Hodie cum Deo rectè incipere, quotidiè aliquid addere, tandem perfectum reddit. Sapientiæ mundanæ studiosum hortatur Epictetus, vt valetudinarios imitetur, qui alios crebrò cibos appetunt, varijsque studijs delectantur: sed timent, ne infirma adhuc valetudo iterum lædatur. Eorum quoque ipsis similitudinem proponit, qui nauim semel, ingentes boni acquirendi caussa, ingressi, quando necessarijs de rebus in terram oblatam fortè exeunt, curam adhibere oportet, ne nauis obliuiscantur, relicteque bestijs in prædã fiant: & quo seniores, imbecilliores que sunt, eo longiùs à naui recedere timent. Vt breuiter dicam, prudenter incipiant, diligenter progrediantur, fortiterque perseuerent: & qui Apostolicam vitam suscepêre, Apostolorum doctrinam & mores conuersationemq; imitentur.

Enchrid. 63. *cap. 11.*

Porrò, cùm arduum atque difficile sit, omnia quæ ad religiosam vitam pertinent, professionemque cõsequũtur, rectè obseruare: idcirco primi eius auctores saluberrima quędam media introduxerũt, quibus infirmam hominis voluntatem admirabiliter confirmari putabant.

Basil. ser. 6. exercitat.

State, inquit Paulus, succincti lumbos vestros in veritate, & induti loricam

cam fidei, calciati pedes in præparationem Euangelij pacis: in omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo poſsitis omnia tela nequiſsimi ignea extinguere. Galeam ſalutis aſſumite, & gladiũ ſpiritus, quod eſt verbum Dei, per omnem orationem & obſecrationem. De ſingulis iſtis, & quę ad illa conſequuntur, aliquid hic commentandum duxi.

De votis, de ieiunio, & oratione, crebra expurgatione mentis, & conſcientiæ, & frequenti cõmunione, aliorum libri circumferuntur, & nimis longum eſſet ea hic recenſere.

De fide etiam aliud in præſens dicere non decreui, quam quod ipſi ex Athanaſio, & ex Eccleſiæ Catholicæ declaratione profitentur: Quicunque vult ſaluus eſſe, ante omnia opus eſt, vt teneat Catholicam fidem, quam niſi quiſque integram inuiolatamque ſeruauerit, abſque dubio in æternum peribit.

Fides, quam ſcilicet ab Apoſtolis Ieſu Chriſti traditam, hactenus Eccleſia cõtra omnes hæreſes retinuit. Quæ tam ipſis certa erit, vt etiamſi Angelus aliquis de cælo aliter docere voluerit, anathema ſit. *Galat 6.* In ſacris Euãgelijs, & Apoſtolicis literis, ſancto-

ſanctorumque orthodoxorum Patrum ſcriptis meditentur die ac nocte.

De ſcriptura ſacra dubitare, vel de catholica fide, ac Maiorum ſuorum pijs traditionibus contendere, ipſis religio ſit: verum vita & moribus ea exprimere laborent.

Si fortè aliquando eos dubitare contingat, viros pios & doctos interrogare licet. Id quod ne ſenioribus quidem turpe vel inhoneſtum videri debet. Quia nec doctiſsimi viri alios interrogare erubuerunt. Inter illa media, quæ ad religioſam vitam rectè traducendam Maiores vtiliſsima fore arbitrabantur, haud poſtremum erat: Ne religioſi extra Monaſterium ſuum diuagari, vel alterius ſexus homines liberiùs ad ſe ventitare permitterentur.

P. Bernardinus Roſignolius nuper quinque libros edidit, de diſciplina Chriſtianæ perfectionis: quibus erudite demonſtrat: quomodo in religione adita progrediendum ſit, vt omnes remorationes, & impedimenta gulæ, luxurię, impatientiæ, loquacitatis, auaritiæ, iræ, acediæ, tepiditatis, inuidiæ, puſillanimitatis, ſuperbiæ, inanis gloriæ, & tentationum Satanę per Dei gratiam vincat: qualiter in virtutibus Theologicis & Moralibus progreſsio

greſsio fiat, deq́; prudentia in diſcernendis ſpiritibꝰ: quis ordo in oratione, in meditatione, & contemplatione obſeruãdus ſit: quid ipſa perfectio ſit, & quomodo ad eam demum perueniatur. Quę perfectiores inde depromere poterint.

Archiepiſcopale Bononienſe Paleoti Religioſos & Moniales hortatur: vt ſicut Magi poſt oblata Domino munera, non amplius cum Herode congreſsi ſunt, nec cum eo colloquia habuerunt, ſed per aliam viam reuerſi ſunt in regionem ſuam: ita hi poſt profeſsionem conſtanter ſibi proponant, poſthac aliam viam ſibi ſequendam à delitijs mundi, vt ſe non verbis tantum, ſed re ipſa declarent, ſeculo ſe renunciaſſe, & in Chriſti familiam tranſiſſe. Vt de ijs verè dici poſsit: Hęc eſt generatio quærentium Dominum. Singulis annis diem profeſsionis, velut templi ſui conſecrationis renouent, & anni eius errata corrigant.

Tunc ſperandum ait, quód hi maius præmium à Deo conſequẽtur, quam Magi: qui res materiales & terrenas, Aurum, Thus, & Myrrham, obtulerunt, ipſi verò ſeipſos, corpus, animum, & voluntatem Deo ſubiecerunt.

DE

DE NON FACILE DIVAGANDO *extra monasterium: & qualiter causa necessitatis exeundum, redeundumq; sit.*

CAPVT XV.

Iudith. 8.

IVdith religiosissima mulier, pium solitariumque vitæ genus ingressura, in secretiori cubiculo suo cum puellis clausa morabatur. Veterisq; testamenti virgines sacras conclusas fuisse refert scriptura, 2. Machab. cap. 3. Crebrò enim vsu venire historici sanctique Patres tradiderunt, vt deuotis hominibus, pudicitiæ & castitatis acerrimus osor diabolus, varias, si prodierint in publicum, formas irritabiles obijciat, suggeratque fomentum vitijs, insitas cupiditates à natura resuscitet, intimisque visceribus stimulos atque faces admoueat, donec religiosam mentem ab instituto suo haud mediocriter abducat, vel saltem remoretur, & difficultates inijciat. S. Antonius etsi vir pius erat, in primis tamen in solitudine ignotus latere voluit. Sin verò in vrbes, Reipublicæ aut egenis patrocinaturus aliquando venire cogebatur, in rebus confectis ad Eremũ redire festinabat. Pisces enim aqua sustentari, & in terra emori

Sozeme. li. 1. cap. 13. Nicephorus lib. 8. cap. 40.

aiebat:

aiebat: Monachis verò ſolitudinem ornamentum adferre, grauitatem Monaſticam inter homines perire, profitebatur.

D. Hieronymus ad Heliodorum ſcribit: Interpretare vocabulum Monachi, hoc eſt nomen tuum. Quid facis in turba qui ſolus es? Et ad Paulinum de inſtitutione Monachi: Si cupis eſſe quod diceris, hoc eſt Monachus, quid facis in vrbibus? quæ vtique non ſunt ſolorum habitacula, ſed multorum. Quid tibi neceſſe eſt ea videre crebrius, quorum contemptu monachus cœpiſti? Aſellam laudaturus: Vnius, inquit, cellulæ anguſtijs latitudine Paradiſi fruebatur. Rariſsimeque illi quoque virgini, quæ hactenus in domo propria, ſiue cognatorum viuit, egrediendum eſſe præcipit Euſtochio. Quemadmodum eas Ambroſius hortatur: Nullus ſit tuus ſine matre progreſſus, quæ ſit anxia tui cuſtos pudoris. Conſidera quanta fuerit Maria, & tamen nuſquam alibi niſi in cubiculo reperitur, etiam quæritur. Angelum in ſpecie viri vidit, & pauebat corde, peregrinabatur aſpectu. Decet ſolitudo Verecundiam, & gymnaſium pudoris ſecretum eſt. Et alibi: Attende, inquit, virgo ſacræ Profeſsioni ab hominis irreuerentis oculis caue. CHRISTI te deuouiſti eſſe

Epiſtola 1.

Hieron. ad Euſtoch. de cuſtodia virginit. to. 1.

Amb. exhortat. ad virg.

Ad virginem deuotam cap. 1. & 3.

ſponſam,

ſponſam, deuota Deo diceris: quid tibi cum hominibus ſecularibus, aut quem tractum habes cum illis? Deuouiſti animam tuam ad deſtruenda omnia quæ ſunt huius ſeculi, quid ergo quæris ſeculum, cui renunciaſti? Audi me, remoue pedem tuum, de illis, ſede ſedula in domo tua, operare manibus tuis, quod bonum eſt. Ad noſtras autem cœnobitas pertinet, quod ad Vercellenſes reſcripſit: Pulchrum eſſe, verſari intra vrbem, & vſu vrbis atque conuerſatione ſeſe abdicare: vt Helias, Hæliſæus, Daniel, Ananias, Aſarias, Miſael, Ioannes fecerunt, qui etiam in vrbibus, auliſque Regum veri monachi fuêre.

Epiſtola 82.

Baſilius, periculoſum ait verſari cum diſsimilibus: neque permittendum, vt crebrò quis ad cognatos atque amicos Superioris. Quodque id nemo petere debeat à Superiore, niſi cupiditates ita domuerit, vt nec ipſe ab occurrentibus rebus lædatur, & opere & ſermone alios erudire, atque meliores reddere queat. Quod religioſi in cœnobijs degere cogantur; nec licentia illis facilè concedenda ſit egrediendi, niſi vel propriæ valetudinis neceſsitas, vel parẽtum qui aliorum filiorum aut conſanguineorum opera deſtituuntur, infirmitas poſtulet, demon-

demonstrat Q. Mandosius super signatura gratiæ § Licentiæ, Multa præclara ingenia corrumpi docet Nazianzenus, quod difficilè sit ab ijs abstinere, quæ his quibus cum viuimus probantur. Nonnunquã accidere narrat Hieronymus, quod Dina filia Iacob perpessa est, quæ dum liberius euagabatur, corrupta fuit: ideoque sanctimoniales hortatur, vt in cœnobijs, tãquam in sepulchris mundo mortuæ delitescant, donec per Christum inde in cęlum euocentur. *Vt* nullum pręsentius cõtra omnia mala remedium sit, quam: *dilige stare domi.*

De custodia virginitat. Regula Monach. cap. 25. & 27.

D. Chrysostomus cupiebat quidem vrbanos homines per Monachos erudiri: metuebat autem, ne si ex Eremo in vrbes redirent, nequissimorum Dæmonum fraudibus, & malorum hominum consuetudine corrumperentur. Probos denique Monachos mirificè colebat, sed qui Monasteria exibant, ac per vrbes & vicos plateasque vagabantur, tanquam probrum sacræ Philosophiæ inferentes, abominabatur & castigabat. Quomodo Pius PP. II. vagum Monachum Diaboli mancipium vocabat.

Lib. 1. contra vituperat. vitæ Monast.

Sozome. li. 8. ca. 9. Niceph. lib. 19. cap. 9.

Oecumenica synodus sexta decreuit: Quæ vitam exercitatoriam eligunt, & in Monasterijs sunt constitutæ, ne omnino

nino progrediantur. Si qua tamen inexorabilis necefsitas ad hoc trahit, cum benedictione & permifsione eius, qui præest hoc agant: tumque non folæ per fefe, fed cum aliquibus vetulis, & quæ in Monafterio primæ fint, cum mandato eius, quæ præfecta eft: eis autem extra cubare omninò non licet. Sed & viri, qui Monafticam vitam perfequuntur, vrgente necefsitate, & ipfi cum benedictione eius, cui regimen creditum eft, procedant. Qui hoc tranfgrediuntur, fiue viri fiue mulieres conuenientibus pœnis fubijciantur. Quod præcipuè in illis obferuandum effe Balfamon annotauit, de quibus propter iuniorem ætatem atque lafciuiam aliqua fufpicio habetur: ideoque viros neceffarijs de rebus folos exire, & extra cœnobium, fi aliter fieri non pofsit, pernoctare ifto canone permitti fcribit, cum vtrumque fœminis propter maiorem animi inconftantiam mollitiemque prohibeatur.

Gratianus ca. placuit. 16. q. 1. In Concilio Eugenij PP. ftatutum reperitur: Placuit communi noftro Concilio, vt nullus Monachorum pro lucro terreno de Monafterio exire, nefandifsimo aufu præfumat: neque pœnitentiam dare, neque filium de baptifmo accipere, neq; baptifare, neque infirmum vifitare, neq;

mor-

mortuum ſepelire, neq; ad Eccleſiam ſecularem tranſire, neq; alijs quibuſcunq; negotijs ſe implicare: ſed clauſtro ſuo cõtentus ſit: quoniam ſicut piſcis ſine aqua caret vita, ita ſine Monaſterio Monachus. Sedeat itaq; ſolitarius, & taceat: quia mũdo mortuus eſt, Deo viuit. Agnoſcat nomen ſuum: μόν☉ enim græcè, latinè eſt vnus; ἄχος græcè, latinè eſt triſtis: vnde dicitur Monachus, id eſt vnus triſtis. Sedeat ergo triſtis, & officio ſuo vacet. Extat in corpore Iuris Canonici conſtitutio Bonifacij 8. Periculoſo & deteſtabili quarundam Monialium ſtatui, quæ honeſtatis laxatis habenis, & Monachali modeſtia, ſexuſque verecundia impudẽter abiectis, extra ſua Monaſteria nonnũquam per habitacula ſecularium perſonarum diſcurrunt, & frequenter infra eadem Monaſteria perſonas ſuſpectas admittunt: in illius cui ſuam integritatem voluntariè deuouerũt grauem offenſam, religionis opprobrium, & ſcandalum plurimorum, prouidere ſalubriter cupientes: præſenti conſtitutione, perpetuo irrefragabiliter valitura ſancimus, vniuerſas & ſingulas Moniales, præſentes atque futuras, cuiuſcunque religionis ſint, vel ordinis, in quibuſlibet mundi partibus exiſtentes, ſub perpetua in

Cap. 1. de ſtatu regularium in 6. Statuta Colo. fol. 84. & 98.

ſuis Monaſterijs debere de cętero permanere clauſura. Ita quod nulli earum religionem tacitè vel expreſsè profeſſæ, ſit vel eſſe valeat, quacunque ratione vel cauſa (niſi fortè tanto talique morbo aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum alijs abſque graui periculo ſeu ſcandalo commorari) Monaſteria ipſa deinceps ingrediendi facultas. Nullique aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, nec etiam honeſtę, niſi rationabilis & manifeſta cauſſa exiſtat, ac de illius ad quem pertinuerit ſpeciali licentia, ingreſſus vel acceſſus pateat ad eaſdem. Vt ſic à publicis & mundanis conſpectibus ſeparatæ, omninò ſeruire valeant Deo liberius, & laſciuiendi oportunitate ſublata, eidem corda ſua & corpora in omnì ſanctimonia diligentiùs cuſtodire.

Similiter Concilium Tridentinum omnibus Epiſcopis ſub obteſtatione diuini iudicij, & interminatione damnationis æternæ præcipit, vt iſtam Bonifacij conſtitutionē diligenter obſeruari curent. Nemini autem, inquit, ſanctimonialium liceat poſt Profeſsionem exire à Monaſterio, etiam ad breue tempus, quocunque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſſa, ab Epiſcopo approbanda: indultis

qui-

quibuſcunque & priuilegijs non obſtantibus. Varia etiam à diuerſis Archiepiſcopis Colonienſibus hac de re in ſynodalibus & prouincialibus Concilijs promulgata fuerunt, vt religioſi homines in Monaſterijs ſuis permaneant. *Statuta Colo. fol. 84. 96. 174. 190. 398*

Nec enim hoc ipſę Moniales deſiderare debent, quod cum tanto periculo coniunctum eſt, & vnde plures in graues miſerias inciderunt. Quoties inter homines fui, dixit olim Seneca, minor homo redij. Facilè videtur, quod diu excruciet. Alijs quoque, contra facientes, de ſe, cœnobioque ſuo malè ſuſpicandi occaſionem præbent. Tertullianus enim apertè pronunciat; Ipſa concupiſcentia non latendi, non eſt pudica, patitur aliquid, quod virginis non ſit; ſtudium vtique & viris. Cum virginis ſit, ſibi tantū & Deo notam eſſe.

Et glorioſus ille martyr Cyprianus: Dum ornari cultius, dum liberius euagari virgines volunt, eſſe virgines deſinunt, furtiuo dedecore corruptæ, viduæ antequam nuptæ, non mariti, ſed Chriſti adulteræ: quam fuerant præmijs ingentibus virgines deſtinatæ, tam magna ſupplicia pro amiſſa virginitate ſenſuræ. In primis ergo Monachis atque Monialibus, quæ Deo in cœnobijs inſeruire decreuerunt,

conuenit ſolitudo & quies, vt cum ſecuritate in Monaſterio atque adeò cella ſua deliteſcere, quam euagari cum periculo malint.

D. Thomas Aquinas iſtos verſus religioſis proponit:

Cella quaſi cœlum tibi ſit, qua cœlica cernas,
Hic legas, hic ores, mediteris, carmina pangas,
Pax eſt in cella, foris autem plurima bella.

Vallis liliorũ cap. 18. Et alter Thomas Kempis: Latere, & tacere bonum eſt pro pace cordis, & obtentu deuotæ orationis. Sicut piſcis extra aquam citò moritur, ita Monachus extra cellam leuiter diſtrahitur. Pretioſa aromatta pixide clauſa conſeruantur, aperta virtutem odoris amittunt. Et flores manibus attacti læduntur. Candela ardens è lucerna extracta facilè extinguitur. Igitur cellam & ſilentium dilige, ſi vis deuotus & pacificus permanere.

Ad cognatos atque veteres amicos aliqui ſe abire dicunt, vt eos quoque ad pietatis ſtudia permoueant: omniquе ſuſpicione vacuos ſe arbitrantur, quod non niſi cum bonis viuant. Ambroſius, *Ad virginem deuotam, cap. 2. & 3.* rectiùs eos facere aſſeuerat, ſi domi permanſerint in officio ſuo: quod metuendum

dum sit, ne ipsi deprauetur potius, quam alios corrigant: præsertim cum multi sint, qui magnam pietatem, sanctimoniamque, & amicitiam fingunt, vt incautas decipiant.

Basilius Magnus diabolicum scribit inuentum esse, crebrò ad amicos proficisci, vt per insidias rectè institutum pietatis studium præpediatur, & varijs cupiditatibus, quas semel euomuerat, animus Monachi redundet. *Constitut. exercitat. cap. 7.*

Ideoque Chilonem docet: quam pulchrè Monachum deceat solitudo, quamque multa visu & auditu inter homines percipiantur, quæ tranquillam pacatamque mentem prauis affectibus concutiant, vnde grauissima ipsi tempestas oriatur, & cordis integritas, quæ vera demum pudicitia est, magnum detrimentum capiat. *Epistola 181.*

D. Hieronimus aliquas extitisse refert, quæ filios spirituales quærendo, carnales acquirerent. Quæ tam leuiter in turba hominum omnia templa peruagantur, Spectatum, veniunt, veniunt spectentur vt ipsæ: Obseruent Hieronymi verbum ad Eustochium de custodia virginitatis: Rarus sit egressus in publicum, martyres tibi quærantur in

cubiculo tuo. D. quoque Ambrosius omnes virgines promiscuè hortatur: Nullus sit tuus absque matre progressus, quæ sit anxia tui custos pudoris: ipsa quoque ad ecclesiam progressio rarior sit adulescentulis. Iterum Hieronymus ad Gaudentium de educatione infantulæ: Nec liberiùs procedat ad publicum, nec semper ecclesiarum quærat celebritatem: in cubiculo suo totas delitias habeat.

Seß.25 cap.5.

Varijs itaque canonibus Gratianus probat, *16.q.1* vagos & dissolutos Monachos, in cœnobia sua esse retrudendos: quos renouandos duxit concilium Tridentinum. Iuxta c. Quanto, ext. De Officio Ordinarij.

Egredientium cautela. cap.46.

Psal.16.

Si tamen aliquando exire coguntur, benedictionem prius, vti synodus sexta decreuit, percipiant. Deindè Deum orent: Dirige in conspectu tuo vias meas, vt non delinquam. Perfice gressus meos in semitis tuis, vt non moueantur vestigia mea. Et sic tandem in Dei nomine egrediantur, cautè & prudenter vbique ambulantes, simplices vt columbæ, prudentes sicut serpentes. Id quod Ioannes Chrysostomus per illud Ecclesiastici eleganter declarat. Agnosce, quod in medio laqueorum transis. Con-

Chrisost. hom. 15. ad Antioch. Eccles.9.

fu-

fugiant ad velamen virgines, authore Tertulliano, tanquam ad galeam & clypeum, quò tutæ ſint ab ictibus tentationum. Egredientes armet oratio, inquit Hieronymus, regredientibus occurrat oratio antequam ſeſsio: nec prius corpuſculum requieſcat, quam anima paſcatur. Ad omnem actum, ad omnem inceſſum manus pingat crucem. Habitus, ſermo, vultus, inceſſus, doctrina virtutum ſit. Non circumeant vicos in fabulis, non matronarum domos in potibus: ſed omne opus bonum exerceant, vt non vituperetur miniſterium ſuum. Cum his non liceat ſororibus intra degentibus ſecretis colloqui confabulationibus, ne aliquid poſsit intrare extrinſecus, quod poſsit obeſſe. Hieronymus regul Monachar. cap. 25.

Tertull. de veland. virg.

Ad Rustic.

Baſilius Magnus ſcriptum reliquit, oportere virgines à locis inhoneſtis, turpibus perſonis & rebus abſtinere: ac tales ſe gerere, vt cæteri homines, qui eas fortè viſuri ſunt, ad pietatem, humilitatem, modeſtiam, ex eorum habitu, ſermone, vultu, prouocentur: ipſas verò tanquam Dei viuam imaginem venerentur & colant. Quocirca præfectos hortatur, ne formoſas & iuuenes, propter negotia publica, facilè mittant:

libro de virginitate.

cubiculo tuo. D. quoque Ambrosius omnes virgines promiscuè hortatur: Nullus sit tuus absque matre progressus, quæ sit anxia tui custos pudoris: ipsa quoque ad ecclesiam progressio rarior sit adulescentulis. Iterum Hieronymus ad Gaudentium de educatione infantulæ: Nec liberiùs procedat ad publicum, nec semper ecclesiarum quærat celebritatem: in cubiculo suo totas delitias habeat.

Seß.25 cap.5.

Varijs itaque canonibus Gratianus probat, 16.q.1 vagos & dissolutos Monachos, in cœnobia sua esse retrudendos: quos renouandos duxit concilium Tridentinum. Iuxta c. Quanto, ext. De Officio Ordinarij.

Egredientium cautela. cap.46.

Psal.16.

Si tamen aliquando exire coguntur, benedictionem prius, vti synodus sexta decreuit, percipiant. Deindè Deum orent: Dirige in conspectu tuo vias meas, vt non delinquam. Perfice gressus meos in semitis tuis, vt non moueantur vestigia mea. Et sic tandem in Dei nomine egrediantur, cautè & prudenter vbique ambulantes, simplices vt columbæ, prudentes sicut serpentes. Id quod Ioannes Chrysostomus per illud Ecclesiastici eleganter declarat. Agnosce, quod in medio laqueorum transis. Con-

Chrisost. hom. 15. ad Antioch. Eccles.9.

fu-

fugiant ad velamen virgines, authore Tertulliano, tanquam ad galeam & clypeum, quò tutæ ſint ab ictibus tentationum. Egredientes armet oratio, inquit Hieronymus, regredientibus occurrat oratio antequam ſeſsio: nec prius corpuſculum requieſcat, quam anima paſcatur. Ad omnem actum, ad omnem inceſſum manus pingat crucem. Habitus, ſermo, vultus, inceſſus, doctrina virtutum ſit. Non circumeant vicos in fabulis, non matronarum domos in potibus: ſed omne opus bonum exerceant, vt non vituperetur miniſterium ſuum. Cum his non liceat ſororibus intra degentibus ſecretis colloqui confabulationibus, ne aliquid poſsit intrare extrinſecus, quod poſsit obeſſe. Hieronymus regul Monachar. cap. 25.

Tertull. de veland. virg.

Ad Rusticū.

Baſilius Magnus ſcriptum reliquit, oportere virgines à locis inhoneſtis, turpibus perſonis & rebus abſtinere: ac tales ſe gerere, vt cæteri homines, qui eas fortè viſuri ſunt, ad pietatem, humilitatem, modeſtiam, ex eorum habitu, ſermone, vultu, prouocentur: ipſas verò tanquam Dei viuam imaginem venerentur & colant. Quocirca præfectos hortatur, ne formoſas & iuuenes, propter negotia publica, facilè mit-

libro de virginitate.

nino progrediantur. Si qua tamen inexorabilis necessitas ad hoc trahit, cum benedictione & permissione eius, qui præest hoc agant: tumque non solæ per sese, sed cum aliquibus vetulis, & quæ in Monasterio primæ sint, cum mandato eius, quæ præfecta est: eis autem extra cubare omninò non licet. Sed & viri, qui Monasticam vitam persequuntur, vrgente necessitate, & ipsi cum benedictione eius, cui regimen creditum est, procedant. Qui hoc transgrediuntur, siue viri siue mulieres conuenientibus pœnis subijciantur. Quod præcipuè in illis obseruandum esse Balsamon annotauit, de quibus propter iuniorem ætatem atque lasciuiam aliqua suspicio habetur: ideoque viros necessarijs de rebus solos exire, & extra cœnobium, si aliter fieri non possit, pernoctare isto canone permitti scribit, cum vtrumque fœminis propter maiorem animi inconstantiam mollitiemque prohibeatur.

Gratianus ca. placuit. 16. q. 1.

In Concilio Eugenij PP. statutum reperitur: Placuit communi nostro Concilio, vt nullus Monachorum pro lucro terreno de Monasterio exire, nefandissimo ausu præsumat: neque pœnitentiam dare, neque filium de baptismo accipere, neq; baptisare, neque infirmum visitare, neq; mor-

mortuum ſepelire, neq; ad Eccleſiam ſecularem tranſire, neq; alijs quibuſcunq; negotijs ſe implicare: ſed clauſtro ſuo cõtentus ſit: quoniam ſicut piſcis ſine aqua caret vita, ita ſine Monaſterio Monachus. Sedeat itaq; ſolitarius, & taceat: quia mũdo mortuus eſt, Deo viuit. Agnoſcat nomen ſuum: μόν@ enim græcè, latinè eſt vnus; ἄχος græcè, latinè eſt triſtis: vnde dicitur Monachus, id eſt vnus triſtis. Sedeat ergo triſtis, & officio ſuo vacet. Extat in corpore Iuris Canonici conſtitutio Bonifacij 8. Periculoſo & deteſtabili quarundam Monialium ſtatui, quæ honeſtatis laxatis habenis, & Monachali modeſtia, ſexusque verecundia impudẽter abiectis, extra ſua Monaſteria nonnũquam per habitacula ſecularium perſonarum diſcurrunt, & frequenter infra eadem Monaſteria perſonas ſuſpectas admittunt: in illius cui ſuam integritatem voluntariè deuouerũt grauem offenſam, religionis opprobrium, & ſcandalum plurimorum, prouidere ſalubriter cupientes: præſenti conſtitutione, perpetuo irrefragabiliter valitura ſancimus, vniuerſas & ſingulas Moniales, præſentes atque futuras, cuiuſcunque religionis ſint, vel ordinis, in quibuſlibet mundi partibus exiſtentes, ſub perpetua in

Cap. 1. de ſtatu regulariũ in 6. Statuta Colo. fol. 84. & 98.

ſuis Monaſterijs debere de cętero permanere clauſura. Ita quod nulli earum religionem tacitè vel expreſsè profeſſæ, ſit vel eſſe valeat, quacunque ratione vel cauſa (niſi fortè tanto taliq́ue morbo aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum alijs abſque graui periculo ſeu ſcandalo commorari) Monaſteria ipſa deinceps ingrediendi facultas. Nulliq́ue aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, nec etiam honeſtę, niſi rationabilis & manifeſta cauſſa exiſtat, ac de illius ad quem pertinuerit ſpeciali licentia, ingreſſus vel acceſſus pateat ad eaſdem. Vt ſic à publicis & mundanis conſpectibus ſeparatæ, omninò ſeruire valeant Deo liberius, & laſciuiendi oportunitate ſublata, eidem corda ſua & corpora in omnì ſanctimonia diligentiùs cuſtodire.

Similiter Concilium Tridentinum omnibus Epiſcopis ſub obteſtatione diuini Iudicij, & interminatione damnationis æternæ præcipit, vt iſtam Bonifacij conſtitutioně diligenter obſeruari curent. Nemini autem, inquit, ſanctimonialium liceat poſt Profeſsionem exire à Monaſterio, etiam ad breue tempus, quocunque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſſa, ab Epiſcopo approbanda: indultis

qui-

quibuſcunque & priuilegijs non obſtantibus. Varia etiam à diuerſis Archiepiſcopis Colonienſibus hac de re in ſynodalibus & prouincialibus Concilijs promulgata fuerunt, vt religioſi homines in Monaſterijs ſuis permaneant. *Statuta Colo. fol. 84 96. 174. 190. 398*

Nec enim hoc ipſę Moniales deſiderare debent, quod cum tanto periculo coniunctum eſt, & vnde plures in graues miſerias inciderunt. Quoties inter homines fui, dixit olim Seneca, minor homo redij. Facilè videtur, quod diu excruciet. Alijs quoque, contra facientes, de ſe, cœnobioque ſuo malè ſuſpicandi occaſionem præbent. Tertullianus enim apertè pronunciat; Ipſa concupiſcentia non latendi, non eſt pudica, patitur aliquid, quod virginis non ſit; ſtudium vtique & viris. Cum virginis ſit, ſibi tantũ & Deo notam eſſe.

Et glorioſus ille martyr Cyprianus: Dum ornari cultius, dum liberius euagari virgines volunt, eſſe virgines deſinunt, furtiuo dedecore corruptæ, viduæ antequam nuptæ, non mariti, ſed Chriſti adulteræ: quam fuerant præmijs ingentibus virgines deſtinatæ, tam magna ſupplicia pro amiſſa virginitate ſenſuræ. In primis ergo Monachis atque Monialibus, quæ Deo in cœnobijs inſeruire decreuerunt,

conuenit ſolitudo & quies, vt cum ſecuritate in Monaſterio atque adeò cella ſua delitеſcere, quam euagari cum periculo malint.

D. Thomas Aquinas iſtos verſus religioſis proponit:

Cella quaſi cœlum tibi ſit, qua cœlica cernas,
Hic legas, hic ores, mediteris, carmina pangas,
Pax eſt in cella, foris autem plurima bella.

Vallis liliorū cap. 18. Et alter Thomas Kempis: Latere, & tacere bonum eſt pro pace cordis, & obtentu deuotæ orationis. Sicut piſcis extra aquam citò moritur, ita Monachus extra cellam leuiter diſtrahitur. Pretioſa aromatta pixide clauſa conſeruantur, aperta virtutem odoris amittunt. Et flores manibus attacti læduntur. Candela ardens è lucerna extracta facilè extinguitur. Igitur cellam & ſilentium dilige, ſi vis deuotus & pacificus permanere.

Ad cognatos atque veteres amicos aliqui ſe abire dicunt, vt eos quoque ad pietatis ſtudia permoueant: omniquе ſuſpicione vacuos ſe arbitrantur, quod non niſi cum bonis viuant. Ambroſius, *Ad virginem deuotam, cap. 2. & 3.* rectiùs eos facere aſſeuerat, ſi domi permanſerint in officio ſuo: quod metuen-

dum

dum sit, ne ipsi deprauētur potius, quam alios corrigant: præsertim cum multi sint, qui magnam pietatem, sanctimoniamque, & amicitiam fingunt, vt incautas decipiant.

Basilius Magnus diabolicum scribit inuentum esse, crebrò ad amicos proficisci, vt per insidias rectè institutum pietatis studium præpediatur, & varijs cupiditatibus, quas semel euomuerat, animus Monachi redundet. *Constitut. exercitat, cap. 7.*

Ideoque Chilonem docet: quam pulchrè Monachum deceat solitudo, quamque multa visu & auditu inter homines percipiantur, quæ tranquillam pacatamque mentem prauis affectibus concutiant, vnde grauissima ipsi tempestas oriatur, & cordis integritas, quæ vera demum pudicitia est, magnum detrimentum capiat. *Epistola 181.*

D. Hieronimus aliquas extitisse refert, quæ filios spirituales quærendo, carnales acquirerent. Quæ tam leuiter in turba hominum omnia templa peruagantur, Spectatum, veniunt, veniunt spectentur vt ipsæ: Obseruent Hieronymi verbum ad Eustochium de custodia virginitatis: Rarus sit egressus in publicum, martyres tibi quærantur in

fugiant ad velamen virgines, authore Tertulliano, tanquam ad galeam & clypeum, quò tutæ ſint ab ictibus tentationum. Egredientes armet oratio, inquit Hieronymus, regredientibus occurrat oratio antequam ſeſsio: nec prius corpuſculum requieſcat, quam anima paſcatur. Ad omnem actum, ad omnem inceſſum manus pingat crucem. Habitus, ſermo, vultus, inceſſus, doctrina virtutum ſit. Non circumeant vicos in fabulis, non matronarum domos in potibus: ſed omne opus bonum exerceant, vt non vituperetur miniſterium ſuum. Cum his non liceat ſororibus intra degentibus ſecretis colloqui confabulationibus, ne aliquid poſsit intrare extrinſecus, quod poſsit obeſſe. Hieronymus regul Monachar. cap. 25.

Tertull. de veland. virg.

Ad Rustic.

Baſilius Magnus ſcriptum reliquit, oportere virgines à locis inhoneſtis, turpibus perſonis & rebus abſtinere: ac tales ſe gerere, vt cæteri homines, qui eas fortè viſuri ſunt, ad pietatem, humilitatem, modeſtiam, ex eorum habitu, ſermone, vultu, prouocentur: ipſas verò tanquam Dei viuam imaginem venerentur & colant. Quocirca prefectos hortatur, ne formoſas & iuuenes, propter negotia publica, facilè mit-

libro de virginitate.

Ecclef. 28. afcendit mors per feneftras; Hieronymus 9. Quod Auguftinus & Hieronymus de oculis incautis intelligunt. Oculi vere etfi forte iaciuntur in aliquem: tamen figantur in neminem: Impudicus oculus impudici cordis eft nuncius. Anguftinus epift. 109. Auertamus oculos à vanitatibus, ne quod oculus vidit, animus concupifcat, Ambrofius in Pfal. 118.

Extra nauim, vt Epictetus loquitur, pofitæ, nauim, id eft, cœnobium femper in animo retineant: ac in foro, inter homines feculares, regulam, vota, & fponfum fuum Chriftum non obliuifcé-tur. Thomas Kempis & Ioánes Trithemius affirmant, multò quidem rectiùs oportere Monachos foris, quam domi viuere, quod fingula eorum verba & actus obferuentur, & tot eorum fint iudices, quot fpectatores: ex vnius denique vita & moribus, omnes reliqui, ipfaque religio, iudicetur.

Euchridij ca. 11.

Kemp. fermone 4. ad Nouit. Part. 1. Trithe. ho. 12.

Concilium Nicænum I. cap. 66. iuxta editionem Alphonfi Pifani: Monachi inquit, & Moniales fint probi, & inter fe & aduerfus alios patientes: eant per plateas cũ modeftia, nec inter fe ioculariter vel ridiculè loquãtur, nec alius aliũ illu-

illudat, ſed potius ſilentium teneant, reuerentiamque ſibi inuicem adhibeant: ſintque ſibi inuicem benefacientes, in ijs omnibus, quæ ad ſtatum eorum pertinent, ac maximè quidem apud infideles, & omnibus moribus perfecti.

Eleganter quoque ſynodus Mediolanenſis decreuit: Exeuntes binæ prodeant, neque longiùs diſcedat altera ab altera, quam vt ſe inuicem aſpicere & audire poſsint. Quibus ſi ex vrbe egredi contigerit, ſemper in eodem lecto, ſomnum capiant. Caueantque ne in cuiuſquã famoſæ perſonæ domum introeant, etiamſi illa de Monaſterio benè merita fuerit. Néue in domicilijs vbi aliæ honeſtæ mulieres non habitant, pernoctent. Néue literas aut mandata clàm perferãt. Aut quippiam Monialibus renuncient, quod foris viderint audierintque. Delinquentibus pœna ſit carcer, aut etiam grauior, arbitratu Superioris.

Domum reuerſæ.

Si altera fortè longiùs receſſerit ad locum vel opus quod non decet, ijſdemque verbis eam altera reuocare poterit, quibus olim Tribus Dan adoleſcentem à Micha abduxit: Quis te huc adduxit? quid hic agis? Veni nobiſcum.

Iudic. 18.

Vbi opus, propter quod miſſæ erant, per-

perfecerint, reditum maturent. Sicut columba per Noachum ex Arca emissa, statim redibat: & quemadmodum apes, vbi ex floribus mel excerpserint, ad secretum, sodalitatemque reuertuntur. *Basil. ser. 2. exercitat.*

Reuersos ex longo itinere, vel diu absentes, rerum & verborum, sociorumq; & totius profectionis caussam dicere, ac rationem reddere, vult Basilius: vt sic in officio retineantur, & peccata maturè expurgent. Qualiter Petrus, Paulus atq; Barnabas, quid ipsi gessissent, Apostolorum concilio retulerunt, non sine caussa Spiritus sanctus per Lucam accuratè describi voluit. *Act. 11. & 15.* *Basil. quaest. 44. fus.*

Si ad illum modum sacræ virgines, quæ diu aliquando à cœnobijs collegijsque abfuerunt, examinentur, aut à grauibus viris testimonium adferant, vbi, apud quos vixerint: omni sinistra suspicione liberabuntur, & minus religio detrimenti capiet.

COENOBIA DILIGENTER CLAVdenda sunt: & quomodo se in moribus & sermone religiosi componere debeant, si visitentur ab extraneis.

CAPVT XVI.

AD virginitatis custodiam multum pro-

profectò valet, nec Monasterij septa crebrò egredi, nec nec in ea promiscuè viros vel fœminas ad colloquendum admittere: vnde tranquillæ mentis perturbatio, famæ, pudicitiæque periculum consequatur.

Concilium Carthaginense I. decreuit, nequaquam religiosis viris aut fœminis licere, cum diuerso sexu, sub specie charitatis habitare, vel eas crebrò accedere: vt non modo peccatorum occasiones, verumetiã prauæ suspitiones tollantur.

Et Concilium Turonense II. Mulier intra septa Monasterij nullatenus introire permittatur: si Abbas in hac parte, aut præpositus negligens apparuerit, qui eam viderit, & non statim eiecerit, excommunicetur.

Similiter Concilium Antisiodorẽse: Si Abbas mulierem in Monasterium ingredi permiserit, aut festiuitates aliquas ibi spectare perceperit: tribus mensibus in Monasterio trudatur, pane & aqua contentus.

Can. 46. Memorabilis etiam synodi sextæ cõstitutio habetur: Neque mulier in virorum Monasterio, neq; vir in mulierum dormiat: extra offendiculũ enim & scandalum esse oportet, & ad id quod decorum est ac honestum, Deoq; gratum, vitã suam

suam componere: si quis autẽ hac fecerit, siue sit clericus, siue laicus, segregetur. Vbi Balsamon optimis rationibus prohiberi ait, ne viri in mulierum cœnobijs, vel contra mulieres in virorum Monasterio sepeliãtur. Inde futurum existimans, vt sepulturæ vel exequiarum tempore, viri mulieresue ad eos ingrederentur, aut mortuos honorandi caussa, eo ventitarent.

Et Concilio Lateranensi recitatur, c. Monasteria, ext. de vita & honest. cleric. Monasteria sanctimonialium si quisquã Clericus sine manifesta & rationibili caussa frequentare præsumpserit, per Episcopum arceatur: & si non deserit, ab officio ecclesiastico reddatur immunis: si laici fuerint, excõmunicationi subdãtur, & à cœtu fideliũ fiant penitus alieni.

D. Hiero. virginibus imperat, vt Monasterium per Episcopum ipsum, vel piũ & probum aliquem sacerdotem sic custodiatur, ne quis facilè intret: muris tam altis sit circumseptũ, vt quid in monasterio geratur, nemo posſit intueri: habeanturque fenestra ita ferreis virgis arctatæ, vt vix digito pateat aditus, per quas suo tempore cum pijs mulieribus sanctè colloquantur, ijs de rebus, quæ necessariæ sunt, & ad ædificationẽ pertinẽt. *Regulæ monachorum c. 27.*

Ad

Ad virginitatis custodiam pertinere scribit Demetriadi, ne cum his quæ maritos habent, colloquantur: si enim cognorit, quid maritus vxori, vel marito vxor dixerit, non mediocrem inde sit tentationem perceptura. In virorum cœnobia mulieres nullo modo ingredi Basilius Magnus permittit, neque viros omnes, sed quibus Præfectus, habita ratione temporis, loci, & personarum, indulserit: id est, qui fama integra sint, vt nihil de ijs periculi sit pertimescẽdum, sed cœnobitas possint meliores reddere. Nunquam vero quis solum adire liceat.

Basil. serm. 4. exercit: & quæst. 220. compend.

Imperialis constitutio sub Carolo V. edita, capite de Monasterijs extat huiusmodi: Monialibus professis continentiam, nequaquam Monasteriorum suorum septa egredi licebit, sed in ijs latere debent, ac soli Deo, pudicitiæ amatori, cui se consecrarunt, quemque repudiatis huius seculi amatoribus, præoptarunt, se conseruare illibatas. Nec item patere debet ijs virorum conspectus, aut viris permitti vt Monasterium ingrediantur, nisi ineuitabilis necessitas requirat. Quæ verò continentiæ studium sectantur absque voti professione, & vitam in Collegijs ducunt religiosam, quales Canonissæ vocantur, etiamsi non habeant, quam tamẽ decen-

decentiſsimum eſſet habere, menſam communem, debent tamen habere commune dormitorium, ne pudicitiæ inſidiatori Sathanæ detur occaſio, ad incontinentiam tentandam.

Quales equidem virgines ſpero diligenter curaturas, vt ſacri collegij reuerentiam, ſuam verò ſalutem, & parentum atque amicorum honorem tueantur atque conſeruent: & quantum generis ſplendore, ac Maiorum ſuorum gloria plebeis antecellunt, tantum pietate & virtutibus præluceant. Vt omnes hominum ordines apertè intelligant, quantã ipſis iniuriam faciant; qui earum collegia, honeſta nobilium lupanaria appellant, publicisque ſcriptis indigniſsima de illis commemorant, quibus vniuerſus orbis mirificè contra ſacram religionem concitatur.

Concilium Tridentinum ſanciuit: Ingredi intra ſepta monaſterij nemini liceat, cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi vel Superioris licentia, in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda. Dare autem tantum Epiſcopus vel Superior licentiam debet in caſibus neceſſarijs: neque alius vllo modo poſsit, etiam vigore cuiuſcunque Seſſ. 25. cap. 5.

T fa-

facultatis vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi. Omnibus denique Episcopis firmissimè imperat, vt iuxta Bonifacij VIII. constitutionem, quam precedenti capite recitaui, sanctimonialum clausuram vel conseruari, vel restitui primo tempore procurent, per censuras ecclesiasticas, aut, si necessarium erit, per brachium seculare. Idque per Belgium obseruari debere, Concilium Mechliniense Prouinciale voluit: Vt vitæ puritas sit integrior, introitus mulierum à virorum cœnobijs penitus excludatur, nec in claustrum ijs vllus sit aditus, nisi de expresso Superioris consensu, & in caussis omninò necessarijs.

Titulo de regularibus cap. 2. & 4.

Hospites in virorum monasterijs excipiantur, iuxta regulam in mensa Abbatis, Præpositi, vel Prioris, vel alio honesto loco, vbi benignè excipiantur, præsertim religiosorum consanguinei, aduocatis ijs quorum caussa venerint. Sit mensa frugalis, nec protrahatur refectio, vltra sesqui horam, nec desit sacra lectio. Ad dormitorium se conferant vesperi, ante horam nonam, qui hospitibus adfuerunt. Hospitalitati in monasterijs virginum talis locus deputetur, vbi earum consanguinei frugaliter excipian-

ca. 3.

piantur, qui ita ſit à clauſtro ſeparatus, ne vlli monialium, nec Abbatiſſæ quidem vlteriùs quàm ad cancellos, per quos cum amicis colloquantur, progredi liceat.

Concilium verò Mediolanenſe, poſt Concilium Tridentinum celebratum, præcipit, vt ianuæ ſeptorum Monaſterij interdiu claudantur, vna tantùm claue, quam ſenior ianitrix cuſtodiat, vt ſi opus ſit, aperiri poſsint: nocte autem duabus clauibus diuerſis claudantur, quarum alteram Præfecta, alteram ſenior illa ianitrix cuſtodiat. Si neceſſariò fuerint aperiendæ ianuæ, moniales non audeant eò accedere, vt externum quidquam aſpiciant, vel cum vllo omninò aut mare aut fœmina colloquantur. Quæ id auſæ fuerint, includantur in cellam, quàm diu Superiori videbitur: eadem pœna plectatur ianitrix, ſi hoc permiſerit, vel huiuſmodi petulantiam ſtatim ad Superiorem non detulerit. Ad omnes feneſtras, vbi colloquendum ſit, duo ferrei cancelli conſtruantur, qui ſaltem palma diſtent alter ab altero: inter virgas ferreas, quibus iſti cancelli compacti ſunt, non plus omninò quàm vncia interſit: ſintque iſtæ virgæ tam

parte 3. ca. de præfecta, & c. de clauſura.

firmæ, vt nec frangi facilè nec flecti queant. Intimo cancello quo moniales ad colloquendum accedunt, ferrea lamina appingatur, quæ moueri nequeat, ſitque exiguis foraminibus ad audiendi tantum commoditatē perforata, cui lineus pannus, nigri coloris ligneis tabellis affixus, inſtar feneſtræ, quæ aperiri poſsit, cum erit colloquendum, apponatur. In ea lamina ſit quadrata feneſtella; nouem tantummodo vnciarum, cuius clauis à Præfecta cuſtodiatur: neque eam feneſtellam aperire liceat, niſi quo tempore colloquendum ſit cum Epiſcopo, vel Ordinis Superioribus, aut cum parentibus fratribusque monialium, alijsque arcta generis propinquitate coniunctis: aut cum inſtrumenta confici, ſacrumue ſermonem audire oporteat. Hinc tamen excipiantur illa monaſteria, quarum moniales vel lege, vel conſuetudine ab externis hominibus conſpici nunquam ſolent. Loca collocutioni attributa ſemper claudantur, ſed cum ibi ſunt, qui loquantur, pateant: vt quinam ſint videri poſsint. Oſtia per quæ à ſeptis monaſterij in exteriorem eccleſiam patet aditus, muro obſtruantur. Omnes quoque feneſtræ, cancelli, per quos in externam eccleſiam intro-

introſpicere poſsint, inædificentur: præter feneſtram in qua collocata eſt rota, & feneſtellulam ad percipiendam ſacram Euchariſtiam conſtituta, ac illam per quam *Chriſti corpus* à ſacerdote celebrante elatum aſpiciunt. Quæ alioqui lineo panno contecta ſit, taliterque facta, vt ne ſacerdos quidem ex altari eas intueri poſsit. Muri tam altè conſtruantur, vt in monaſterio virginibus liberè, ab aliorum hominum aſpectu audituque ambulare liceat. Aedes proximæ famoſis mulieribus ne elocentur: neue ſpectacula ibi, cantus, ſaltus, ludi, ſimilesque profanæ res exerceantur. Idque Epiſcopi cum auxilio brachij ſecularis curato. Si qua marem aut fœminam cuiuſuis ætatis & conditionis, etiam matres vel ſorores, introduxerit in ſepta monaſterij, tribus menſibus in carcerem detruſa, pane ſolum & aqua alatur, & integro anno velum amittat: eandemque pœnam perferat Præfecta & ianitrix, atque omnes quarum conſenſu id commiſſum eſt. Quiſquis verò Laicus vel Clericus, cuius ſtatus, dignitatis, gradus, & conditionis ille demum fuerit, monaſterij ſepta introierit: ipſo facto excommunicetur, omniaque beneficia, ſi quæ habet,

amittat, ac Ordinum munere prohibeatur. His tantùm exceptis, qui cum Superioris consensu ad necessarias operas ingrediuntur. Quæ tamen per ipsas moniales fieri possunt, ad ea externi non introducantur. Introducti mares vel fœminæ, etiamsi monasterio inseruiant, vel ætate confecti sint, nulla de caussa pernoctare possint: alioqui tam ille qui pernoctarit, quàm Præfecta quæ permiserit, excommunicationis pœnam latæ sententiæ patiantur. Alloqui verò moniales quisquis voluerit, ab Episcopo loci, vel Superiore Monasterij, eiusque Vicario licentiam scriptam sigillatamque obtineat, eamque offerat illi quæ rotæ præest, illa ad Perfectam perferat. Prefecta consideret manum & signum literarum, & vtrum is sit, qui scripto nominatur: ac si tandem benedictione adhibita, petitam virginem breuiter ad communem collocutionis fenestram, & non alibi, præsentibus semper sermonum magistris, cum eo colloqui permittat. Si quis non impetrata huiusmodi licentia ad monialium monasteria accesserit, sermonemque cum earum aliqua habuerit (patre vel fratribus exceptis) vel etiam simulato eius nomine qui scripta licentia continetur, grauiter puni-

puniunto. Quæcunque non habita licentia tali, cum externo aliquo locuta est, tribus mensibus, ne cum propinquis quidem, loqui possit, quando singulis sextis ferijs disciplinæ nomine, flagella sibi publicè adhibeat, cum Psalmo: *Miserere mei Deus.*

Illis autem diebus, quando sacrosancta Eucharistia sumitur, & quoties festi dies ex præcepto Ecclesiæ celebrantur, tempore etiam Aduentus, & Quadragesimæ, vel quando diuina fiunt publiceq́; orandũ est; cũ nemine prorsus externo colloqui liceat, nisi necessitas postulet.

Literas, quæ ad moniales dantur, rotę proposita ad Præfectam perferat, à qua & epistolas à virginibus rescriptas, tabellarijsque reddendas, recipiat. Quæcunq; autem non lectas à Prȩfecta literas acceperit, miseritque, per duos menses è cella pedem ne efferat, & singulis sextis ferijs pane & aqua vescatur: sin aliquam criminis suspicionem literæ indicant, sex prȩterea menses nec velo vtatur, nec ad collocutionis fenestram cum aliquo loqui permittatur.

Vide Ca. Non dicatis 12. q. 1. & Expen. ceum lib. 6. de constitinentia cap. 6.

Rotæ verò Prȩfecta, sermonumq́; magistræ prudentes existant, cum nemine de habitis sermonibus communicẽt, nisi fortè ad Præfectam referenda quædam

 vide-

videantur. Puellæ in monasterijs educandæ non recipiantur, absque scripta licentia Ordinarij ac Superioris Regularis: dormiant, cibum capiant, versenturque loco separato à monialibus: cum propinquis alijsue externis ne colloquantur aliter, quam de monialibus edissertum est.

Prætereà, concionatoribus monialium non liceat cum ipsis separatim colloqui, absque licentia Superioris: neque Confessores sine Superioris permissu septa monasterij ingrediantur, nisi periculoso & graui morbo laborantibus sacramenta administrare oporteat: quo tempore duę seniores semper eos comitentur. Qui confessores in foristerijs cibum non capiant, nisi confessionis tempore, nec ibi dormiant, præterquam si de morte alicuius periculum sit, vt sacramenta administret. Sacerdotes qui in publicis earum Ecclesijs sacrum facturi sunt, graues & pij viri sint, ac à Superiore priùs approbentur: neque cum custode alijs de rebus colloquãtur, quam ad Missæ sacrificium necessarijs. Omnes denique ministri, medici, tonsores &c. quibus in monasterij septa ingrediendum sit, à Superiore approbentur. Quando Superiores vel Visitatores introibunt, duæ seniores comitentur,

tur, quæ sonitu minoris campanæ virgines admoneant, vt in suam quæque cellam auolet. Postremò, nullam nimiam diligentiam videri posse, istius Concilij Patres affirmant, quę illi monialium thesauro custodiendo adhibetur, propter quem propinquis, & bonis, fortunisque relictis in monasterium sese incluserunt. Hæc cócilium illud Mediolanense, quod Pius V. approbauit.

Q. Mandosius super signatura gratiæ § Licentiæ. Honestis, inquit, & grauibus mulieribus datur aliquãdo licentia quod Monasteria virginum intrare possint: viris non conceditur, hoc enim periculosum esset, & contra Iura communia, per L. Maritus C. de procurat. ca. Monasteria, de vita & honestate cleric. cap. Diffinimus, cum gloss. 18. q. 2. Nisi hoc legitima causa exposcat, vt medici, chyrurgi, lapicidæ, lignarij, alijue artifices necessario admittantur.

Monasteria Germani à cordis septorumque clausura, Klusen vel Klöster hactenus appellant: sed negligenter illa plerisque in locis seruatur: Vt Monasteria virginum viris ingredi, cum virginibus seorsim, diu & multum colloqui, edere, bibere, iocari, ridere, osculari, sæpè etiam choreas ducere, similiaque fieri permit-

tantur, quæ in domo sua vxori maritus, filiæ pater, non esset concessurus. Hinc tot ruinæ, & lapsus, tot publica scandala oriuntur.

In Epitaphio Marcellæ to. 1. D. Hieronymus profitetur, quòd verecundè fœminarum oculos declinârit, nec ad Marcellam ire voluerit, nisi importunè rogatus, vt de scriptura sacra eá doceret. Omnesque Clericos hortatur, ne infirmas quidem virgines vel viduas alloquantur sine arbitris. *Amb. li. 3. de virg.* D. Ambrosius: Fugiendæ, inquit, sint virginibus salutationes: & visitationes esse in iunioribus rariores volo. *Possonius in vita August. Expenceus li. 6. c. 11. de cõt.* Augustinus neq; sororem, neque propinquas in domo sua versari permittit, propter illas mulieres, quæ cũ ipsis habitabãt, ne aut sibi illæ apud ignaros falsam suspicioně generarẽt, vel ipsæ à suis ministris læderentur.

Tam periculosa tempora nunc sunt, & corruptissimi mores, vt nec propinquis nimium fidere oporteat. Quoniam re nunc ipsa experimur, quod olim *Ad virginem deuotam c. 3.* prędixit Ambrosius. Multi fingunt se esse, quod non sunt, & mentiuntur. Cùm aliter Diabolus fallere non possit, per eos adoritur, vnde, propter sanguinis propinquitatem, veteremq; amicitiá, nihil prorsus mali pertimescẽdum existimabatur. Vt rectè dixerit Basilius: Non conuenit

inex-

inexploratos facere cum externis cõgressus: multos enim insidiatores habet, qui secundùm Deum vitam degit, atque eos sæpè familiarissimos vitę suę exploratores, qui minutissimos etiam errores conuitijs proscindunt, atque adeò rectè facta calumniari conantur. Ficti amici plus nocent quàm hostes. Basilius epistola 74.

Fraterna charitas, quæ religionis neruus est, per crebras huiusmodi visitationes læditur; quando enim opulenti & diuites munera apportant, ipsis ferè elationis caussa est, & pauperibus tristitiæ occasio. Iam verò apertum Pauli Apostoli verbum est: *An confunditis eos, qui non habent?* Ex hoc etiam fonte multa vitiorum genera in Monasteria promanant: hinc fluxi mores, inuerecundia, libertas perniciosa, hinc odium atque inuidia sæpè deriuantur. *Basilius epist. 187. comp.* *1. Corinth. 11.*

Seculares homines de vxoribus, de liberorum procreatione, de rebus externis, deque suis fraudibus, & nequitia, loquuntur: qui sermones tanto virginibus sacris pestilentiores sunt, quãto magis earum instituto repugnãt, quantoq; sexus illarũ fragilior est. Vt pauca eorũ, quæ in seculo gerũtur, ad eas peruenire expediat.

Plato sapienter iudicabat, eorũ animos voluptatibus vehementissimè affici, & *Gellius lib. 15. cap. 2.*

vi qua-

vi quadam noua ictos labascere, qui cum hactenus earum inexpertes fuissent, casu quodam ad illas, vel necessitate compellerentur. Hoc ad sacras virgines, quæ ad conuiuia, ad colloquia, ad mores hominum secularium producuntur, vel maximè pertinet. Plurimi quoque singulares religiosorum hominum cultores, cœnobijque amici, patroni atque fautores, cùm in Monasterium venissent, eorum immodestia, leuitate impudentiaque offensi, pristinum amorem atq; beneficia aliò transtulerunt.

Vt omnino expediat istam abusionem resecari: vel saltem rationem aliquam maturè iniri, vt parcius, & minori cum periculo fiant. Quando in Monasterio virgines istam prudentiam adhibere debent, quam capite præcedenti foris exituris præscripsi. Si quid fortè dicatur, quod nec locum istum, nec personam suam deceat: recordentur illius Psalmographi: *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua. Ego tanquam surdus non audiebam.* Obseruent illud Ioannis 2. *Iesus autē non credebat se eis,* sciebat enim quid esset in homine. Obseruetur quoque illud Hieronymi, ad Gaudentium de æducat. infantulæ. Quare solus cum sola, & non cum arbitris sedes, vt cum ipse non pec-

ces

ces alijs peccare videaris? Tu quoque virgo, cur tam longo sermone viri retineris? cur cum solo relicta non metuis? Saltem alui te & vesicæ cogat necessitas, vt eum deseras, cum quo licentius quam cum germano, multò inuerecundius quam cũ marito egisti. Sed de scripturis sanctis aliquid interrogas: interroga publicè, bonus sermo secreta non quærit.

Basilius quoque Magnus præcipit, vt si qui ad visitandum virgines sacras grauioribus de rebus admittãtur, soli cum ijs non colloquunto. Per synodum septimã ne monachis quidem licet cognatas virgines, audiente Præfectã, longo sermone morari. *Quæst. 220. compend.* *Can. 20. 18. q. 2. c. definimus.*

Tantam modestiam grauitatemque tantam veteres in sacris virginibus requirebant, vt effusè illas ridere prohiberent. D. Hieronymus Demetriadi formam conseruandæ virginitatis præscribens: Ridere, inquit, & rideri secularibus relinque: grauitas tuam personam decet. Et D. Ambrosius: Quid Ecclesiastes monuerit nos omnes de immoderatione ridendi, consideremus: Sicut vox spinarum sub olla, ita risus stultorum. Meritò negabat Sara, quod risisset; & tamen ille risus plenus grauitatis fuerat, & pudoris, quem nemo alius testis nisi Deus *Eccles. Genes. 18.*

cog-

cognoſceret.

Quæſt.17.fuſa. Interrogatus aliquando Baſilius Magnus, vtrum Monacho ridere liceret, reſpondit: Intemperanti & immodico riſu teneri, intemperantiæ ſignum eſt. Vſque ad hilarem riſum animæ lætitiam detegere non indecorum eſt, vt indicetur ſolum id quod ſcriptum eſt: *Cordis læti, facies floret:* verùm cachinnari voce, & ebullire corpore non eſt eius, qui animam ſedatam habet, neque probati, neque eius qui ſui potens eſt. Satis verò Quæſt.31.cõp. magnas cauſſas Monachos habituros putat abſtinendi à riſu, ſi conſiderent, quàm multi legem Dei tranſgrediantur, & nomen Domini blaſphement, vt Chriſtiano viro lugendi ſint. Scitum eſt Salomonis prouerbium: Stultus in riſu exaltat vocem ſuam, vir autem ſapiens vix quietè ridebit.

Ambr. lib. 3. de virginib. Ambroſius virgines promiſcuè à choreis atque ſaltationibus retracturus, Herodiadis crudele exemplum proponit: Reginę filia intimis amandanda ſecretis, in conſpectum virorum ſaltatura producitur. An quicquam eſt tam pronum ad libidines, quàm inconditis motibus ea quæ vel natura abſcondit, vel diſciplina velauit, membrorum operta nudare, ludere oculis, rotare ceruicem, comam

mam ſpargere? Quid ibi verecundiæ poteſt eſſe, vbi ſaltatur, ſtrepitur, concrepatur? Saltet ergo, ſed adulteræ filia.

Olim velut à terra in cœlum abituri, ad ſanctorum virorum Monaſteria ventitabant. Nec enim eò quiſquam proficiſci aliam ob cauſſam ſolebat, niſi Chriſtũ, & pietatis exempla ibi quæreret. Quæ donec ibi reperiebantur, omnes mirificè illos amabant, honorabantque, & certatim pretioſa munera largiebantur. Vt Concilium Conſtantinopolitanum in templo SS. Apoſtolorum celebratum Epiſcopis prohiberet, nimios in extruendis Monaſterijs ſumptus facere. Omnia nunc, vbi priſca virtus, & antiqua pietas intercidit, contra euenire videntur. Etſi iſtam ſeueritatem homines noſtris temporibus difficulter ferũt.

Chryſoſt. ho. 59. ad Ant. Hildedegard. ad regulam Benedicti.

QVAM PERICVLOSA SIT DEVOtis virginibus liberior & frequens cum viris conuerſatio; & contra, virorum cum fœminis conſuetudo.

CAPVT XVII.

NOn abs re periculoſiſsimum ſemper iudicatum fuit, ſi deuotæ virgines cũ viris, aut viri cum fœminis frequenter & liberè conuerſarentur, propter humanæ natu-

Genes.3. naturæ imbecillitatem. Sacræ historiæ scriptor Moses author est, quod Deus Euæ, cùm Adamum fefellisset, inter cæteras pœnas & hanc inflixerit: Ad virum erit appetitus tuus. Quodq; Sethini filij *Genes.6.* Dei (qui soli priùs habitabant, & primi *Comestor in* ante diluuium monachi fuêre) per mu- *Genes. cap. 31.* lieres fuerint deprauati. Quapropter Regum omnium sapientissimus Salomon *Prouerb.5.& 6.* adolescentes hortatur, ne appropinquent domui mulieris, sed longè recedãt ab ea: quod multos vulneratos deiecerit, & fortissimi quiq; interfecti sint ab ea. Nunquid potest, ait, homo abscõdere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, vt non comburantur plantæ eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum tetigerit eam. *Basilius li. de virginitate.*

Pulchrè etiam admonet Ecclesiasticus: Virginem ne conspicias, ne fortè scandaliseris in decore illius. Ne circumspicias speciẽ alienam: propter speciem enim mulieris multi perierũt, & ex hoc cõcupiscentia quasi ignis exardescit. Speciem mulieris alienę multi admirati, reprobi facti sunt: colloquium enim illius quasi ignis exardescit. Cum aliena muliere ne sedeas omninò, nec accumbas *Cap.9.*

cum

cum ea super cubitum, & non alterceris cum illa in vino, ne fortè declinet cor tuum in illam, & sanguine tuo labaris in perditionem. In medio mulierum noli commorari: de vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri.

Nam si mulier potuit Adamum in Paradiso vincere, quid mirum, si in mundo positum superet? Quid optimo Dauidi, sapientissimoque eius filio Salomoni acciderit, omnes pro exemplo capiant. Madianitæ per mulieres Iudæos superarunt, & Philistæi Sampsonem. Solâ Iudith de Holoferne inuito triumphauit.

Numero 24. & seq. Iudic. 16. Iudith. 12 & 13.

Zorobabel coram Dario Rege omniũ rerum fortissimam esse mulierem varijs argumentis probare studebat, lib. 3. Ezdræ cap. 4. Profectò, Lis est cum forma magna pudicitiæ: & mulieris oculus, teste Comico, spiculum est iuuenibus. Diabolus enim, authore Lactantio, lib. 6. institutionum diuinarum cap. 23. quia scit magnam esse cupiditatis vim, (quam necessitatem quidam dicere maluerunt) illicita desideria immittit, suggeritq; fomenta, & vitijs pabulum subministrat, naturalemque inflammat ardorem, donec irretitos complicatosque decipiat.

Baſilius Magnus pulchrè & eleganter ediſſerũt, qualiter Deus ex viri coſta procreatam mulierem arctiſsimo amoris vinculo ei conſociarit, vt alter ſexus alterum, tanquam totum ſuam partem, contrà totum pars, vehementiſsimè deſideraret. Mulieri verò tanquam infirmiori parti opem ferre volens, eam gratiam indulſerit, vt eleganti forma, tactu, aſpectu, & motu: & dum aſpicit, & dum aſpicitur, voluptatis malagma eſſet maſculo ac ad omnem ſenſus occurſum vndique allabens, violenter attraheret. Et ſicut magnes lapis latentem quandam vim ad ferrum à natura inſitam habet: ita fœminæ corpus arcanã erga maſculum vim nactum, etiam ignorante in ipſo anima, illud ad ſe natura trahat. Vt nulla violentior vehementiorque cupiditas corporis naturæ inſita reperiatur, quàm eſt in viris fœminæ, ac in fœminis viri: & vix fieri poſsit, vt alter ſexus, ex congreſſu ac conſuetudine alterius, nõ permoueatur. Ideoque maſculos hortatur, vt ſi ad fœminas fortè perueniant, ignem ſeſe tunc in ſinu geſtare arbitrentur, & [illegible] celeresque à primis ardentibus diſceſſus quærãt. Nec ſe ab iſta flãma, ſi diutius adhæſerint, liberos fore confidant, quæ tàm multos præſtan-

Proœ. conſtit. exercit. & c. 3

Serm. 2, exer. Et Cyprian. l. 1. epiſt. 11. & Balſamon in ca. 47. ſynodi 6. Conſtant.

præſtantes viros, pręter opinionem incē-derit, vt difficulter ſe extricarent.

Si enim Angelus forma muliebri captos prolapſoſque ſcriptura commemorat, longè id magis inferioribus hominibus pertimeſcendum erit : vt & vir ſuum offendiculum fugiat, mulier ſecuritati ſuæ quantum fieri poteſt, conſulere conetur. Bonum eſſe Paulus Apoſtolus profitetur, homini mulierem non tangere : nec in tactu, authore Hieronymo, periculum deeſſe ſignificans eius rei, quæ tanquam ignis adurit. Ideoque ad virgines ſcribit. Credatis experto : nihil eſt periculoſius viro, quàm mulier, & mulieri quàm vir: vterque palea, vterque ignis. Dicam audacter : Proh dolor! Dei templa, Spiritus ſancti vaſa, & Deo dicata ædificia, niſi diligenti cuſtodia ſeruentur proſtibula fiunt : aufertur tam nobile depoſitum, tam precioſus theſaurus, & irrecuperabile Decus caſtitatis, ſi tenui cuiuſuis delectionis ineptæ rimula continuus inſidiator Diabolus intuitum valeat infigere. Et Paulò poſt: *Vox omnis mulieris ſagitta Diaboli eſt, & è cõtrario: Labia viri venenũ præbent mulieri, ſi nõ ſit aſtuta fallacijs linguæ doloſæ: quam potens Diabolus miſerum vulnerat cor,*

1. Corinth. 7. Hiero. lib. 1. cõtra Iouinia.

Reg. Monach. cap. 18.

Cap. 20.

 ſagit-

ſagittas tentationum, cum ardore libidinis. Hę feneſtrę ſunt mortis, quę niſi claudantur, ſtatim mors dira ſubintrat. Inter vos de viro, ſi fieri poteſt, nulla mentio habeatur. Vltra quàm creditur exultat Diabolus, vt in corde virgineo virorum memoria vigeat. Nullum venenum nociuius fœminæ, quàm affectio erga virum, quacunque de cauſa procedat. Proh dolor! infelix conditio ſexus veſtri! Sanctior mulier vltrà quàm dici liceat, ſi viro adhæreat, quantumcumque ſpirituali, inſtinctu naturali inclinatur tandem ad nephas, ſi in viro virtus deficiat. Etiam argumenta ſunt Diaboli, & mortis æternæ indicia, *filiationes* & *maternitates*: quibus vocabulis ſub velamine ſpiritus, inter ſe vtuntur mares & fœminæ. Munuſcula omnia & literulas ſuſpectas, hæc omnia luxuriæ nuncia, vobis intercido ſub anathemate, & æternæ mortis pœna.

Cumque ad Euſtochium de cuſtodia virginitatis ſcribens, Dauidis, Salomonis, Sampſonis, excellentiſsimorum virorum exempla & ruinam propoſuiſſet, ex hac negligentia ſui, nimiaque erga alterum ſexum audacia & familiaritate prouenire inclamat: quod multæ virgines tunc paſsim laberen-

berentur: aliæ ſterilitatem procurarent, aliæ vbi ſe concepiſſe intelligerent de ſcelere, abortij venena meditarentur, & frequenter ipſæ commortuæ, trium ſcelerum reæ ad inferos emigrarent: homicidæ ſui, Chriſti adulteræ, & necdum nati filij homicidæ. Plurimas quoque iſto tempore virgines extitiſſe queritur: quæ etſi primo nobiles & diuites procos repudiarant, Chriſtum in cænobia ſecutæ: tamen ex hac culpa vilisſimis hominibus ſeſe per ſummam audaciam ſubijcerent. Quod illi aditum ſibi ad eas fraudulenter comparaſſent, de ſcintillis inſitis à natura incendia excitantes, quæ paulatim ad impudentiam excreſcerent, vt non poſſent reſtingui.

Rurſus ad Nepotianum, de vita clericorum, apud Gratianum in c. hoſpitiolum diſt. 32. Hoſpitiolum tuum aut nunquam, aut rarò mulierum pedes terant, quia non poteſt toto corde cum Deo habitare, qui fœminarum acceſsibus copulatur. Fœmina conſcientia pariter ſecum habitãtis exurit. Nunquam de mulierum formis diſputes: fœminæ nomen tuum neſciant: fœminam quam benè videris conuerſantem, mente dilige, non corporali frequentia.

Quare Ruſticum Monachum hortatur:

Matrem ita vide, ne per illam alias videre cogaris; quarum vultus cordi tuo hæreant, & tacitum viuat ſub pectore vulnus. Ancillas quæ in obſequio ſunt, tibi ſcias eſſe in inſidijs; quarum quanto vilior conditio eſt, tanto facilior ruina. Ioannes Baptiſta ſanctam matrem habuit, Pontificiſque filius erat, noluit tamen in domo parentum cum periculo viuere caſtitatis. Similiter Aureligus Auguſtinus ad fratres in eremo ſcribit: Attendite fratres, quod non ſolum à vobis remouenda eſt fornicatio, ſed omnis etiam ſuſpicio falſa. Non decet clericum cum mulieribus ſedere vel fabulari, vel domum eius frequentare, ne ſuſpicio mala inde progrediatur. O quam vilis, O quam miſer, & puſillanimus reputatur clericus, qui frequenter cum mulieribus conuerſatur? *Inſipiens valdè eſt, & inexpertus, qui amicitias mulierum procurat.* Quare ad virginum Monaſteria nulli iuuenum patebat acceſſus, nec grauiſsimi probatiſsimique ſenes vlteriùs quàm ad veſtibulum, neceſſaria ipſis præbendi gratia, ad eas Auguſtini tempore admittebãtur. Ipſeque Auguſtinus vt ſempiternũ fratribus ſuis exemplum relinqueret, ne cum ſorore quidem ſua habitare volebat, propter

Serm. 37.

Auguſt. de moribus Ec. Cathol. ca. 31.

propter illas fœminas, quæ apud sororẽ morabantur. c. legitur, distinct.

In religionis primordio seueros rigidosq; canones clericis Ecclesia præscripsit, vti à fœminarũ consuetudine abstinerent, Qui apud Gratianum distinct. 32. & 81. & 18. q. 2. atq; toto titulo. De cohabitatione clerici & mulieris lib. 3. Decretaliũ, alijsq; infinitis locis recitantur. Ancyrana synodus c. 19. profitetur, Virgines quidẽ certè, quę cum quibusdam, tanquam cum fratribus congrediuntur, prohibuimus.

Capella Tolosana quæstione 449. Monachi, ait, omninò mulieres accedere non debent, nec mulieres Monachorum commatres fieri, 18. q. 2. ca. peruenit ca. diffinimus cum alijs sequentibus, & c. nõ licet de consecrat. Distinct. 4. Nec Monachis cum sanctimonialibus licet habitare, D. c. diffinimus. Quamuis bona mulier, consanguinea, vel affinis, vel extranea religiosa diligenda sit; nimia tamen familiaritas & cohabitatio reprobatur, 18. q. 2. c. perniciosam. Vnde Hieronymus: Si cum viris cohabitent fœminæ, non deerit Vicarius Diaboli, quod probatur cap. Veniens, de eo, qui cognouit consang. vxoris. §. Deinde. Propter quod periculosa est sexuum commixtio, vt in cap. Muliere, de Iudic. in 6, Et Hiero, 32. dist. Hospitiolum

 tuum

tuum rarò aut nunquam mulierum pedes terant: quia non poteſt dignè cum Deo habitare, qui fœminarũ acceſsibus delectatur. De Auguſtino legitur, quod non conſenſit habitare cum ſorore ſua, c. Legitur diſt. 18. Nam cohabitatio earũ ſæpe intercipit adulterium d. c. diſfinimus.

Vnde Chryſoſtomus de Cananæa: Mulier eſt caput peccati, arma diaboli, expulſio paradiſi, corruptio legis, à qua ſi cauere cupis, fuge iſtam, quę vt ſerpens inficit, & venenat. Hinc tactus earum maximè ſunt euetandi. Vnde Hoſtien. in tit. de eo, qui cogno. conſang. vx. Ni fugias tactus, vix vitabitur actus. Mulierum etiam viſu & auditu caſtitas plerũque deperditur 32. q. 5. cap. Nec ſolo. Exemplum dedit Dauid in viſu Berſabeę, & Regnia Aegypti nimium reſpiciens in Ioſeph. Hactenus Capella Tholoſana. Nec duplicia Monaſteria fieri, quibus viri & fœminæ ſimul habitarent, propter ſuſpicionem, & pericula ſacri Canones voluerunt, qui & famam integram & inuiolatam pudicitiam requirunt, can. definimus, & ſeq. 18. q. 2.

Commatres compatresque ne habeant. Neque compatres commatreſque religioſi habere, neque cum viris fœminę, abſque arbitris conuerſari Iure permit-

tun-

tuntur. Quiq; minus audacter hoc faciunt, vt soli cum sola, crebro, obscuris locis, electo tẽpore &c. reperiãtur, adulteros pronunciat Alexander PP. III. Sexus muliebris incautus & mollis est, authore Chrysostomo, vt diligentiore cura indigeat, quam virilis, in quo maior ratio dominatur. Viri autem animus, vt per oris decorem, vultus elegantiam vocis & incessus mollitiem blanditiasque mulierum non commoueatur, fieri vix posse arbitratur, nisi continentiæ is austeritate occalluerit.

Chrysost. ho. 44. in Matth.

li. 6. de sacerdotio. to. 5.

Ecclesiasticæ historiæ scriptores memoriæ prodiderunt; fuisse Alexandriæ pulcherrimam virginem, ad quam S. Athanasium diuina prouidentia diuertere voluerit, vt ab ipsa tam necessario tẽpore aletreur, & sacerdotẽ nemo ibi audere commorari, suspicaretur. Vt prudenter admodum mihi fecisse videatur, qui cum audiret, Diabolum gloriari, quod illum esset in amorem virginis, quæ ipsi ministrabat, incitaturus, statim abijciebat, & nunquam ad se redire permisit. Sapienter quoque Pulcheria Theodosij Imperatoris soror, nullos ad palatium suum viros admisisse fertur, sed sorores tantum, eodem castitatis studio inflamma-

Sozom. l. 5. ca. 6. Niceph. lib. 10 cap. 6.

Gregorius magnus lib. 3. dialog. cap. 7.

Sozom. l. 9. ca. 1. Niceph. lib. 14. cap. 2.

li.3.de vita S. Martini.

tos suscepisse. De pudicissima quadam virgine narrat Seuerus Sulpitius, quæ in ipsum quidem S. Martinum, cum ille eam officij caussa visitare vellet, admiserit: beatusque vir accepta laudabili excusatione, receptoque, præter suum morem, ab ea Xenio, lætus inde abierit, quod, quam alij gauisurum putabant, cū honores caussa à tanto viro salutaretur, fortissimi vincula propositi non relaxasset.

Alexander Magnus prædicatur, quod Darij Regis victi vxorem sororemque prælio captam, & exuperanti forma præditam videre noluerit, perducique ad se prohibuerit. Similiter laudi datur Scipioni Africano, quod Carthagine expugnata, tempestiuam egregiamque forma virginem captam perductamque ad se, patri inuiolatam reddiderit. L. Florus testatur, quod captiuos pueros, puellasque præcipuæ pulchritudinis, ne in conspectum quidem suum adduci voluerit: ne quid de virginitatis integritate delibasse vel oculis videretur.

Flor li.2. c.6.

Eras. Apoph.

De Antiocho scriptū reperitur, quod cum formosissimam dianæ Ephesinæ nympham adamere cœpisset: statim Epheso soluerunt. Cyrus Rex, Suforum regis vxorem captam videre noluit, metuens

tuens futurum, ne illius forma & amore captus, officium suum, patriæq; salutem negligeret, quod amor facile conciperetur, & tanquã morbus homines vexaret. Quid ergo facerent religiosi viri & fœminæ, qui pudicitiam suam Deo solenni iuramento consecrarunt, cum talia Paganos obseruasse cõstet? Sacra virgo nec sanguini, nec ætati, nec sanctitati virorũ nimium confidat. Nam Moab filius Dauid, Thamar sororem constuprasse legitur. Quo exemplo D. Hieronymus Eustochium docet, non esse virgini de sanguinis propinquitate confidendum. Aliquæ matres atque sorores ad nefandum cõcubitũ filios fratresq; inuitasse reperiuntur. Quare veteres in Paganismo Romani, nec pueros cũ matribus, nec cũ soceris generos balneo lauare permittebãt. Nouẽ quoq; ãnorũ puer nutricẽ suã impregnasse deprehẽsus est: & tenellæ virgunculæ nefanda crimina designauerũt.

2. Reg. 13.

Cicero 1. offi.

Hieron. ad Vitalem to. 4. gloss. ca. 1. 20. q. 1.

Spiritualis quoq; patris nimia familiaritas periculo nõ vacat. Vt nõ frustra B. Hieron. virgines hortetur, prudẽtissimè facturas, si cuiuscunq; viri etiamsi eũ sanctitas exornet, etsi Ioanni Baptistæ æquaretur, in meritis, faciẽ declinẽt: & si fortè necessitas vt cũ eo colloquantur, postulet: volo faciẽ suam, contegant, nec curiosius intueant.

Ba-

B. de virg. Basilius quoque admonet: Patres diligendos quidem esse, verum ordinatè & prudenter tanquam amicos, & ministros sponsi, ne ipsis nimium tribuatur, quo erga sponsum integritas lædatur. Diligendos ait amicos, verum cum ratione, dilectionis quantitatem metiente.

Gregorius quidam presbyter mulierem quandam pro ministra in domum receperat; hoc Basilius Magnus intelligens; etsi non credebat eum cum illa impudicè viuere: tamen ne alij inde offenderentur, hortabatur eum, vt ab illius consuetudine abstineret: & à se in Monasterium virginum, vel alium honestũ aliquem locum separaret. In hoc, inquiens, situm est cœlibatus decus & honestas, quod separatus sit à consuetudine & consortio mulierum. Eijce eam è domo tua, & statue ipsam in Monasterio, sit illa cum virginibus, & viri tibi seruiant, ne nomen Dei per vos blasphemetur.

Nemo in præterita sanctitate continentiaque confidat: extinctas prunas vicinus ignis accendere nouit, vt feruentius ardeant: multosque senes atque anus delirasse accepimus. Apud Plautum Bacchis conuiuia sua detractantem Pistoclerum aiebat: *Metuis, ne tibi tectus malitiam apud me suadeat?* Respondet ille.

Huic

Huic ætati non conducit mulier, nec latebrosus locus: lepida quidem istic memoratu sunt quæ narras: eadem in vsu, atque vbi periculum facias, aculeata sunt: animum fodicant, bona dissimulant, facta & famam sauciant. Apage à me Apage. Cumque illa instaret: Nimium es, respondit ille: Mihi sum.

Eunuchi petulantiam erga mulieres declarasse reperti sunt, authore Basilio, vt & illos virginem cauere oporteat: nec enim masculinum animum exuerunt.

Phauorinus Philosophus etsi eunuchus erat, adulterij tamen caussam dixisse reperitur, vt in Adriano Egnatius obseruauit. Nec liberius de forma vel natura viri loquatur vel disserat virgo, si pudica permanere voluerit. Iuxta illud Hieron. Rara de viro mentio habeatur, vt pene virilem sexum ignorent. Non animal masculum cænobij limites transeat, vt omnis cesset occasio loquendi de moribus. In Neopotiano etiam viris præcipit, ne de formis mulierũ disputẽt. Inde namque Diabolus occasionem arripit, animos prauis affectibus perturbandi.

De virginitate.

Regulæ monacharum c. 24.

Longe adhuc maius periculum est, in curioso aspectu, per quam simulachra in

cor

Nice.l.9.c.16 cor hominis transfunduntur, quæ facilimè exardescunt. Vt non immeritò S. Ephraim, quæ ipsum impudenter & curiose aspiciebat, verbis castigatam, in terram prospicere iuberet. Etsi ea maiorem fœminas virum inspiciendi, quam viris fœminam intuendi occasionem habere respondebat: quod vir ex terra, mulier ex viro primum esset procreata. Verum tam sancti viri est, authore Tertulliano, pudore suffundi, si virginem viderit, quàm sanctæ virginis, si à viro videatur. Amb. lib. 1. de pænit. cap. 13. Multæ, quod fortuitò viros aspicerent, captæ nimio eius amore, fuerunt: quid futurum ergo, si curiosè intueantur? Si inciderit casu oculus, non intendat affectus nec enim in videndo crimen est, sed cauendum, ne sit origo criminis. Vt nō frustra Dauid orarit: Auerte oculos meos, ne videant vanitatē.

Thomas Aquinas pluribus verbis de illorum temeritate imprudentiaque disserit, qui sub pietatis & solatij prætextu nimis familiariter cum mulieribus conuersantur. Pio quidem studio & impolluto amore ait conuenire, paulatim verò non iam amplius Angelos & spirituales colloqui, sed intueri inuicem tanquā homines, vt alter alterius præsentiam appetat, specie tamen charitatis. Et quanquam

quam absque vllo detrimento ista fieri opinentur, grauissimum tamen in animo ipsorum carnalis amoris incendium exoriatur: vt pietas & oratio à Deo ipso ad alterum deriuetur, atque ab oratione, impellente illos, vbi aberrare cœperint, diabolo, ad impura oscula, actusque turpes procedant, mirabiles artes excogitãtes, vt sepiùs cõuenire liceat. Et hac fraude mulieres ad viri alicuius amorem vehementius, propter animi impotentiam, diabolum concitare scribit: virginesque sacras, vti ab ista persuasione abstineant, hortatur. Nam qui amat periculum, peribit in illo. *Ecclef. cap. 3.*

EXTERNVS LABOR, ET PIA *honestaq; exercitia religiosis pulchre conueniant, & quibus potissimum rebus eos occupari deceat.*

CAPVT XVIII.

PErniciosissima sẽper in omni hominũ memoria pestis, & capitalis pudicitiæ hostis iudicatum fuit otiũ. Multã enim malitiam, authore Ecclesiastico, docuit homines otiositas. Nam inter cæteras causas, quæ Sodomitas tam impios atque libidinosos reddiderunt, ab Ezechiele propheta otium recensetur. Et Rex Dauid cum otiosus forte inambularet, Bersabeę amore, illicito concubitu *Ecclef. 33.* *Ezech. 16.* *2. reg. 16.*

bitu exarſit. Hoc priſci poetæ ſapienter admonuerunt.

Quæritur Ægiſtus quare ſit factus adulter.
In promptu cauſſa eſt, deſidioſus erat,
Otia ſi tollas periêre Cupidinis arcus,
Homines nihil agendo malè agere diſcunt:
Nam diuturna quies vitijs alimenta miniſtrat.

Athenienſes & Maſſilienſes otium pro delicto ſupplicijs mactaſſe reperiuntur. Quapropter mulierem fortem & bonam ſcriptura ſacra deſcribit: quæ otioſa panem ſuum non comederit, ſed operata conſilio manuum ſuarum, apprehenderit fuſum, linum atque lanam. Et vos electionis Paulus inclamat. Qui non vult operari, nõ manducet. Vnde Baſilius Magnus argumentatur, tam neceſſarium eſſe vnicuique pro viribus opus, quam eſt quotidianus panis, & corporis alimentũ. Præſertim cum Deus hominem animal laborioſum, & acutum, & ſagax, atq; mobile procrearit. Homo enim naſcitur ad laborem, ſicut auis ad volatum: Et Dauid beatos pronunciat, & beatiores adhuc futuros, qui de laboribus manuum ſuarum manducant.

2. Theſſ. 4.

Quæſt. 37. ſeq.

Conſtitut. exercit. cap. 4.

Idcirco primi Monachi poſt ardentiſſimas preces honeſti aliquid operis faciebant. S. Antonius nunquam otioſus ipſe

erat

erat, nec rectè aliquẽ absq; labore & opere victurum profitebatur. Cumque illum fortè quispiam in eremo otiosum obambulare conspiceret, Christique seruos otiari admiraretur: arcũ, quẽ manu gerebat, magis magisq; intendere præcepit: is hoc, quin frangeretur, non posse fieri, respondit: Ad quæ S. Antonius: similiter, ait, in virtutum & pietatis studio modum necessariò esse adhibendum. *Volaterranus lib. 21.*

Epiphanius author est, veteres in Aegypto cæterisque Prouincijs monachos manibus etiam laborasse, ne vel inopiam paterentur, vel carnis rebellionem sentirent: Hieronymus refert non solùm monachos tum laborasse, operaque eorum cariùs fuisse vendita, quàm aliorum hominum: sed virgines quoque & viros hortatur ad labores, ac inter conseruandæ virginitatis remedia laborem refert, quidue potissimum elaborare debeant, edisserit. A Paula institutas per Monasteria virgines, nobiles atque plebeias, vbi ex templo ab oratione redijssent, sibi, vel alijs vestes, & indumenta fecisse scribit. Asella etiam operabatur, inquit, manibus suis, sciens quod scriptum est: Qui non operatur, non manducet. Facito, ait, ad Rusticum, aliquid operis, vt dia- *Hæres. 58.*

bolus te ſemper occupatum inueniat. Vel fiſcellam texe iunco, vel caniſtrum lentis plecte viminibus, ſarriatur humus, areolæ æquo limite diuidantur. Ama ſcientiã ſcrpturarum, & carnis vitia non amabis. Nec vacet mens tua varijs perturbationibus: quæ ſi pectori inſederint, dominabuntur tui, & te deducent ad delictum maximum.

Et ad Euſtochium de cuſtodia virginitatis: Habeto lanam ſemper in manibus, vel ſtaminis pollice fila deducito, vel ad torquenda ſubtegmina in alucolis fuſa vertantur: aliarumque neta vel in globum collige, aut texenda compone. Quæ texta ſunt inſpice, quæ errata reprehende, quæ facienda conſtitue. Si tãtis operum varietatibus fueris occupata, nunquam dies tibi longi erunt: ſed quamuis æſtiuis tendantur ſolibus, breues videbuntur, in quibus aliquid operis prætermiſſum eſt. Hæc obſeruans, & te ipſam ſaluabis, & alias, & eris magiſtra ſanctæ conuerſationis, multarumque caſtitatem lucrum tuum facies ſcriptura dicente: *In deſiderijs eſt omnis anima otioſi.* Lætæque formam daturus educandæ filiæ, quam Deo conſecrârat: Diſcat lanam facere, texere colum, ponere in gremio calathum, rotare fuſum, ſtamina

ſtaina pollice ducere. Spernat bombicum telas, ſerum vellera, & aurum in fila lenteſcens. Talia veſtimenta paret, quibus pellatur frigus, non quibus veſtita corpora nudentur.

Rurſus ad virgines: Ne quicquam poſſit otioſum diabolus reperire, ne vanis deſiderijs pateat cordis aditus: altera ſororum libros ſcribat, vt & manus labore, & mens diuino repleatur pabulo: ſunt altera cucullas ſororum, & tunicas, & melotas, altera ſemina iactet, irrigentur areolæ, vt ſeminibus aptæ fiant, inſerantur fructiferæ arbores infructuoſis, vt ars vim repellat naturæ. Sed cauendum eſt, ne manus veſtræ quicquam cõtingere audeant, quod vanis vſibus poſſit aptari, Quæ vltima ſancti viri admonitio illis virginibus diligenter obſeruanda eſt, quæ tam vana, tamque curioſa elaborant, vnde ipſæ ad inhoneſta prouocentur, & alijs ſcelerum occaſionem præbeant. Ea denique parant, quæ ne laicas quidem efficere æquum eſt. Sicut *Baſilius* ea religioſos texere prohibet, quę ad retia & venationẽ excogitãtur: ſed quæ hominibus neceſſaria ſunt elaborare iubet. Qui etiã præcipit, vt diſcãt ſinguli, dediſcantq; artẽ, provolũtate

Regula monachorum ca. 38.

Quæſt. 38. fuſi

Superioris & Monaſterij. Iubetque omnes per vices operas publicas ſubire, ne vno laborante, alter acquieſcat: vel ex
Sozom.6. vna officina quis in aliam propria authoritate, abſque Concilio Superioris emigret, niſi ea ſit neceſsitas, vt alterum adiuuare cogatur.

Quæst.39.fuſa Docet quoq; eos qualiter operas ſuas vendere debeant: vt bini ſemper proficiſcantur, ſolatij, cuſtodiæ, orationiſque cauſſa: nec tam maioris lucri, quàm melioris ciuitatis rationem habeant, vbi ea diſtrahantur. Expedire namq; ait, aliquid de lucro, quàm de pietate amittere.
Quæst.38.fuſa Eas deniq; artes tractari à religioſis vult, propter quas non ſit neceſſe cum ſecularibus hominibus multum conuerſari, quarum materia facilè haberi, nec operæ difficulter vendi poſſunt, & ad vſus hominum neceſſariæ ſunt, non voluptati ſeruiunt.

Et alibi: Operari ait pietatis operatorem conuenit opera decentia, quæ ab omni arte cauponaria, & longioribus diſtractionibus, & turpi lucro aliena ſunt, quæ ſub tecto manentibus nobis, vt plurimum perfici poſſunt: vt & opus compleatur, & quies ſeruetur.

Quæst.37.fuſa Nec tamẽ vult propter laborẽ orationes publicas negligi debere nec propter

ora-

orationes opera prætermitti: quoniam *1. Thess. 5.*
ex eodẽ Apostoli ore profectũ est, operandum, & indesinenter orandum esse. Præcipuum religiosi munus in orando consistit: Mane, Deo gratijs actis, & peracta publica oratione, precentur Deum, vt fortitudinem, agilitatemque manuum ac corporis largiatur, futurumque opus diuino fauore prosequi velit, vt ad animi ac corporis salutem proueniat. Et sic tandem in Dei nomine ad opus accedant: certis horis iterum oraturi: & inter laborandum orent. *Quæst. 147. compend.* Interrogatus aliquando, vtrum propter orationes Cellarij, Coci, cæterique magistratus, operas publicas intermittere tenerentur, respondit: Nisi publicis ac necessarijs rebus præpedirentur, ad orandum teneri: alioqui hoc eos facere iubet, quod Paulus præcipit: Cantantes & psallentes in cordibus vestris. *Ephes. 5.* Cùm ex istorum officiorum neglectu, tota fraternitas ingens detrimentum caperet.

Augustinus refert primos monachos manibus laborasse ea, quibus & corpus pascerent, & mens non impediretur: virgines autem lanificio operam dedisse, ac fratribus vestes parasse, ab his, quæ & ipsæ indigebant recepisse. *De moribus eccles. c. 31. & in Psal. 99.*

Ioannes quoque Chrysostomus nar-

rat, quod manè post orationes quisque ad opus suũ accesserit: alij libris scribēdis, alij operibus rusticis, pro natura & ingenio suo occupati. Et libro sexto de sacerdotio scribit, quòd vestes confecerint, omniaq; opera peregerint.

lib. 1. de vita S. Martini. Sancti Martini sectatores in Gallia libris scribendis operam dabant, authore Sulpitio. S. Hilarion ligna in vrbem portabat, vt inde victum quæreret. Moses quidã, vt rebellantem carnẽ spiritui subijceret, & veteris voluptatis, antiquorũq; vitiorũ memoriã extingueret, admirabiliter corpus laboribus macerasse legitur.

Sozo. l. 5. c. 10.

Sozo. l. 6. c. 29

Sozo. l. 9. c. 3. Theodosij Imperatoris sorores, & monachæ textura, & similibus operibus, otium à se propulsabant. Serapion cum suis æstate segetes demetendo, alijsque anni temporibus aliud agendo, vitam propagabat. Omnes deniq; religiosi viri & fœminæ ad honesta exercitia regulis suis inuitantur.

Nice. li. 11. ca. 34.

Discipl. claustralis l. 5. c. 1. Thomas Kempis: Tria, inquit, sunt omni religioso necessaria, sine quibus nõ potest diu stare in bona vita: oratio, lectio, & operatio. In istis omni die se exercere debet, & semper in aliquo horum operari.

Ioannes Trithemius veterum exemplo ad labores hortatur, qui neminem

reci-

recipiebant, nisi laboraret: non tã propter necessitatem, quàm ne otiosi prauis cupiditatibus excruciarentur. Ac tunc demum veterem integritatem corruisse deplorat, quando monachi diuites facti, laborare desierint.

Concilium Mediolanense decreuit, vt habeantur certæ laborum magistræ, quæ ad rotam accipiant, quod elaborandum erit, singulisque distribuant. Si qua à propinquis præterea quicquam acceperit, singulis vicibus, disciplinæ nomine sibi flagella adhibeat eo loco, quo laboribus exercentur. Festis diebus tempus, quod à diuinis officijs & consuetis orationibus superfuerit, sacra lectione consumant, qua ad cognitionem Dei, & virtutum studia inflammentur. *parte 3. 10. de præfectis.* *Cap. de diuin. offic.*

Concilium Mechliniense sanciuit, vt simul orent, simul quoque laborent. Omnia tamen ista moderatè fiant: ne omnes simul corporis vires exhauriantur, & ad seruiendum Deo inutile reddatur. Nam si homini bonũ foret, corpus infirmũ & inutile habere, profectò Deus tale ab initio creasset. Remedij loco adhibetur labor, non ruinæ: vt corpus ad orationes, Deiq; cultũ vegetiùs & promptius reddatur, non vt opprimatur & pereat. Rectè enim dixit Cicero libro 4. *De regular. cap. 6.*

Officiorum: Ita exercendum corpus est, vt obedire cõsilio rationis possit, in exequendis negotijs, & in labore tolerando. Quæ verò publicis laboribus non exercentur, nec (quòd diuites & opulẽtę sint) laborare volunt: sibi dictum putẽt, quod olim ad Demetriadẽ, nobilissimã virginem scripsit Hieronymus: Nec idcircò tibi ab opere cessãdum est, quia, Deo propitio, nulla re indiges; sed ideò cũ omnibus laborandum est, vt per occasionem operis nihil aliud cogites, nisi quod ad Domini pertinet seruitutem.

In regula quoque Monachorum & ad Rusticum ait: Aegyptiorum Monasteria hunc morem tenent, vt nullum absque labore atque opere suscipiant: non tam propter victus necessitatem, quàm propter animę salutem, ne vagetur perniciosis cogitationibus mens. Sacrum Romanum Imperium in Comitijs Augustanis mandauit, ne rebus profanis operam darent, sed tempore, quod à diuinis, & orationibus reliquum est, semper pij & honesti aliquid agãt, vt eos semper inueniat Diabolus occupatos.

Eccles. 33. Seruo maleuolo torturam & compedes adhibere, consulit Ecclesiasticus: Ergo torqueatur potiùs labore corpus, quã animam ipsum discrutiet. Est namque o-

tium

tiũ omnium malorum & turpitudinum magiſter: & otioſus, beneque paſtus homo, certiſsimum Diaboli puluinar.

S. Hieronymus Nepotiano, & Ruſtico atq; Demetriadi conſulit, vt Scripturam ſacram legere, ediſcere & meditari ſtudeant: ita futurum, vt à carnis vitijs nõ ſuperentur. Pulchrum eſt Chryſoſtomi de priſcis Monachis teſtimonium: Nec canentes tantùm & orantes, verùm & libris ſcribendis affixi, iucundum ſunt videntibus ſpectaculum. Cùm enim chorũ diſſoluerint: hic quidem Eſaiam ſumens, cum illo loquitur, hic autem cum Apoſtolis conuerſatur, alius ab alijs elaborata percurrit, & de hoc vniuerſo philoſophatur, de Deo, de viſibilibus, de intelligibilibus, de vitæ præſentis vtilitate, de futurorum beatitudine: & apes imitantes, ſanctorum voluminum fauos circũuolant, magnam hinc decerpentes voluptatem. D. Hieronymus inter cætera, quæ ad filiam ſuam Deo conſecratam Læta doceret, præſcribit literarum Græcarum Latinarumque ſcientiam. *Homil. 56. ad Antioch.*

Baſilius vtiliſsimum fore profitetur, ſi precibus lectio, lectioni preces ſuccedãt: quod ſcriptura ſacra diuiniſsimę pulcherrimæque res, & ſanctorum virorum exempla, & res geſtæ comprehendantur,

quæ frequenter meditari & imitari expediat. Ad Chilonem verò scribens: Ne, inquit, lectiones negligas, maximè noui testamenti, propterea, quòd ex veteri testamento sæpè detrimentum accidat; non quòd scripta sint noxia, sed quia eorum qui læduntur mens infirma est. Reprobatos denique & apocryphos libros diligentissimè cauendos probat.

Epistola 181.

Serm. 3. exercit.

Nice. l. 11. ca. 43.

Quidam doctus vir admirabatur, quòd S. Antonius carere posset ea consolatione, quæ ex libris percipitur. Multi ab animi morbis per lectionē scripturæ sacræ liberati fuerunt. Vt de se B. Augustinus profitetur, quem lectio epistolę ad Romanos in alium virum mutarit.

Sermo enim Dei viuus est, & efficax, & penetrabilior gladio ancipiti, pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis. In scriptura sacra præsens contra omnia vitia remedium inueniri declarat Chrysostomus. Vt hæc demum Philosophia sit, quam M. Cicero animi medicinam, indagatricem virtutis, expultricemque vitiorum, & vitæ ducem appellat. Cuius tanta, authore

Hebr. 4.

La-

Lactantio, vis eſt, vt in hominis pectus infuſa, matrem delictorum ſtultitiam vno ſimul impetu expellat: homines caſtos, ſobrios, continentes, liberales & bonos, ex impuris, ebrioſis, crudelibus, auaris reddat.

Quibuſdam tamen ſacrarum literarum lectionem periculoſam & noxiam fuiſſe aiunt, quòd impuro & carnali animo ad eas accederent, nec rectè in ijs verſarentur. Multa enim ibi narrantur, quæ non imitari homines, ſed cauere debeant: quo ex genere eſt, Noachi ebrietas, Loth cum duabus filijs inceſtus, Ammon ſororis oppreſsio, Dauidis adulterium, Sampſonis ſcortatio & homicidia. Haud pauci quoque in grauiſſimos errores prolapſi fuerunt, quòd pro ſuo ingenio ſcripturam audacter interpretarentur, & non potius Eccleſiam catholicam auſcultarent, atque dubijs in rebus doctos viros conſulerent. Peſtilentiſsimis libris hæretici egregias inſcriptiones nunc excogitant, aut ſancti Patris alicuius nomen proponunt, vt ſub melle venenoſiſsimum fel, & ſub pelle ouina crudeliſsimum lupum imperitioribus obtrudant. Diligẽs & accurata ergo hic ratio habeatur. Vnus nam-

Geneſ. 9.19. 2. Reg. 13.11. Iudic. 16.

namque perniciosus liber totam sodalitatem perturbabit.

Cantus Eccle. *August. ep. 119. cap. 18.* Inter honesta virginum exercitia, cantus Ecclesiasticus refertur, qui, authore Augustino, fessos tristesque animos recreat, ad pietatem accēdit, & à vitijs auertit.

August. li. 9. confess. cap. 6. & 7. Quando Iustina Arriana Valentiniani Imperatoris mater, D. Ambrosium Mediolani Episcopum persequebatur, tunc vt hymni & psalmi canerentur iuxta morem Orientalium Ecclesiarum, ne populus mœroris tędio contabesceret, institutum fuit: quod omnes paulatim Ecclesiæ imitabantur. Quantum tunc, inquit Augustinus, Ambrosij discipulus, fleui in hymnis & canticis, suaue sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter. Voces illę influebant auribus meis, & eliquebatur veritas tua ad cor meum, & ex ea æstuabat inde affectus pietatis, & currebant lachrymæ, & bene mihi erat cum eis. Vtile mihi apparet, istum canendi morem & retinere vbi hactenus fuit, & vbi cantatum adhuc non est, institui. Docendi verò moniales cantus gratia cœnobij septa introire nec mari nec fœminæ Concilium Mediolanense permittit: *Parte 3. ca. de clausura.* verùm si quam fortè cantum, vel organis sonandi artem discere oporteat, id præsen-

præſentibus ſermonum magiſtris, ad collocutionis feneſtram fiat.

Si ad illum modum orationibus, lectionibusque ſacris operam dederint, opulentorum Monaſteriorum Monachi & virgines, minimè otioſi erunt, nec Reipublicæ Chriſtianæ inutiles. Quòd enim religioſi plus quandoque orationibus profuerint, quàm alij opere ac manu, alibi à me eſt ex profeſſo demonſtratum. Et Nicolaus 4. in ca. 3. de verborum ſignificatione li. 6. Decretalium probat.

Tho. 2.2.q. 187. & quodl. 7. art. 17. & 18

DE SILENTIO.

CAPVT XIX.

MVltum ad præcauendum peccata, ad retinendam pacem, atque charitatem in cœnobijs, prodeſt taciturnitas & ſilentium: incredibilemque in diuinarum & humanarum rerum contemplatione & ſtudio vtilitatem adfert. Idcirco Dauid *Pſalmo* 140. Deum orat: Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis. Vir enim linguoſus, vt Pſalm. 139. affirmat, non dirigetur in terra.

Similiter prudentiſsimus Salomon, Prouerbiorum 13. Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam ſuam: qui autem incon-

inconſideratus eſt ad loquendum, ſentiet mala. Et cap. 17. Qui moderatur ſermones ſuos, doctus & prudens eſt, & precioſi ſpiritus vir eruditus. Stultus quoque ſi tacuerit, ſapiens reputabitur, & ſi compreſſerit labia ſua, intelligens. Et cap. 18. Mors & vita in manibus linguæ. Os ſtulti contritio eius, & labia ipſius ruina animæ eius. Rurſus cap. 25. Sicut vrbs patens, & abſque murorum ambitu, ita vir, qui non poteſt cohibere in loquendo ſpiritum ſuum. Capite verò 10. In multiloquio non deerit peccatum, qui autem moderatur labia ſua, prudentiſsimus eſt. Eccleſiaſtes capite 3. obſeruandum monet, tempus loquendi, & tempus tacendi. Et cap. 5. Ne temerè quid loquaris, & pauci ſint ſermones tui.

Eccleſiaſticus cap. 22. Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia mea ſignaculum certum, vt non cadam in ipſis, & lingua mea perdat me? Capite enim 25. beatũ appellat, qui nõ labitur lingua. Iterũ c. 28. Flagelli plaga liuorẽ facit: plaga autem linguæ comminuet oſſa. Multi ceciderunt in ore gladij, ſed non ſic, quaſi qui interierunt per linguam ſuam. Beatus, qui tectus eſt à lingua nequam, qui in iracundia illius non tranſiuit, & qui

qui non attraxit iugum illius, & in vinculis eius non est ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum est, & vinculum illius, vinculum æreum: mors illius mors nequissima, & vtilis potius infernus, quàm illa. Et breuiter capite 9. Terribilis est in ciuitate sua homo linguosus, & temerarius in verbo suo, odibilis erit.

Quin imò, cultus iustitiæ est silentium, Esaiæ 32. *Christus Iesus* admonuit apud Matthæum cap. 5. Sit sermo vester: est, est, non, non. Et c. 12. quòd de omni verbo otioso rationem reddituri sint homines in die iudicij.

Iacobus Apostolus hortatur, cap. 1. Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus ad loquendum. Si quis putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio. Et capite 3. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir, potens etiam freno circumducere totum corpus. Si autem equis frena in ora mittimus, ad consentiendum nobis, omne corpus illorum circumferimus: & ecce, naues cùm magnæ sint, & à ventis validis minentur, circumferuntur à modico gubernaculo, vbi impetus dirigentis voluerit: ita &

lin-

lingua modicum quidē membrum eſt, & magna exaltat: Ecce quantus ignis, quàm magnam ſyluam incendit: & lingua ignis eſt vniuerſitas iniquitatis: maculat totum corpus inquietum malum, plena veneno mortifero.

Similiter Petrus I. epiſt. cap. 3. Qui vult vitam diligere, & dies videre bonos, coerceat linguam ſuam à malo, & labia eius ne loquantur dolum.

Huc pertinet Philoſophi cuiuſdam reſponſum: linguam & optimum eſſe membrum, & contra peſsimum. Charillus interroganti: Cur tam paucas Lycurgus Lacedæmonijs leges tulerit, reſpondit; Pauca loquentibus, paucis legibus opus eſt. Simonides apud Plutarchū aiebat: Nunquam me pœnituit tacuiſſe, quod locutus ſim ſępè. Magna eſt ſapiētia tempeſtiuum ſilentium, & omni certè ſermone præſtātius. Xenocrates loquaci cuidam. Audi, inquit, melius: os vnum à natura, aures duas accepimus: auribus frequētius, quàm lingua vtaris. Nihil æquè proderit, quàm minimum cum alijs loqui, plurimum ſecum: libentius audire, quàm loqui. Tacere qui neſcit, loqui neſcit. Taciturnitas ſtulto pro ſapientia eſt. Nulli tacuiſſe nocet, nocet eſſe locutum. Seneca, Pythagoras, Italicæ Philoſo-

losophię princeps, neminem in ſuam diſciplinam recepit, quem non certùm tēpus tacere iuberet: nec minus quiſquam tacuit, quam biennium, vt author eſt Aulus Gellius, lib. 1. Noctium Atticarum cap. 9. Id verò Pythagoras à Dauide deprompſit. B. enim Ambroſius ſermone 2. in Pſalm. 118. Puto, inquit, Pithagoram, imitatorem iuuenis huius Prophetici, inſtituiſſe ſectam, vt diſcipuli quinquennio non loquentes, tanto ſilentio loqui diſcerent: cùm præſertim Dauid ſuperioris ætatis quam Pythagoram fuiſſe non dubium ſit: qui ait: Dixi cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea: poſui ori meo cuſtodiam. Epictetus Enchiridij capite 38. Philoſophiæ ſtudioſis præcepit: Statue tibi ipſi formam quandam ac regulam, quam deinceps ſerues, & cùm tecum ipſe es, & cùm in homines incidis. Silentium ſit plurimum, loquere neceſſaria & paucis, & rarò: aut quandoque cùm te ad aliquid dicendum tempus vocat, dic quidem, ſed non de quauis re, non de gladiatorum pugna, nō de curſu equorum, non de athletis, nō de epulis vel poculis ſingulatim, maximè verò omnium non de hominibus vituperans, aut laudans, aut cum cæteris iudicans. Si igitur poſſis, demuta eorum ſermones qui tecū

 ſint,

ſint, in id quod deceat. Quòd ſi te intèr extraneos deprehenſum videas, tace. Fabius Quintilianus libro 10. Oratoriarum inſtitutionum cap. 3. miris modis ſilentium eloquentiæ ſtudioſis conuenire probat.

lib. 1. polit. cap. fin. Peripateticæ familiæ princeps Ariſtoteles ex Poeta quodam refert: Quòd ſilentium adferat mulieri decus, virum tamen non ſemper exornet. Dummodò norit eſſe tempus quando & quid loqui conueniat. *Ecclеſ. 3. & 5.* Eſt enim, teſte ſcriptura, tempus tacendi, eſt tempus loquendi. Vtrobique modus & prudentia adhibeatur. Quæ cùm veteres quidam egregij & pij viri perſpicerent, egregia & liberrima voluntate ſibi ipſis ſilentium indixerunt, & alijs vt idem facerent authores fuêre: & paulatim pro lege obſeruari cœpit, vt certis temporibus, certisque diei horis tacerent.

Baſilius Magnus quæſtione 13. fusè explicata, vtiliſsimum ait religioſis ſilentium exiſtere, vt & priorum ſermonum, quibus extra cœnobium aſ*Idem Basilius Constitutionis exercit. ca. 8.* ſueuerant, obliuiſcantur, & meliora atque vtiliora per ſilentium diſcant. Omnes denique religioſos hortatur, vt niſi aut propria neceſsitas poſtulet, aut ab alijs interrogati reſpondere cogantur,

tur, silentium extra psalmodiam obseruent.

B. Ambrosius libro tertio de virginibus: Maxima est, inquit, virtus tacendi, præsertim in Ecclesia. Desiderari amat Christus, confabulationes non amat. Si Euæ clausa fuisset ianua, nec Adam deceptus fuisset, nec respondisset ad interrogata serpenti. Introiuit mors per fenestram, hoc est, per Euæ ostium. Ingreditur mors per ostium tuum, si falsum loquaris, si turpiter, si procaciter, postremò, si vbi non oportet loquaris. Clausæ sint igitur fores labiorum tuorum, & obseratum maneat vocis vestibulum, tunc fortasse referādum cùm audieris Dei vocem, cùm audieris Dei verbum. Et in exhortatione ad virgines: Custodi virgo vias tuas, vt non delinquas in lingua tua: & bona loqui plerumque est crimen virginis: bonus est pudor, quem commendant silentia. Et institutionis virginis capite 1. Non mediocris virtus est tacere: virginitatis dos quædam est verecundia, quæ commendatur silentio.

D. Hieronymus ad Furiam de viduitate seruanda: Maledicam linguam in-

dictum emendat silentium. Et regulæ Monachorum capite 22. Sancti patres in eremo summa cum diligentia obseruant sancta silentia: tanquam sanctæ contemplationis caussam. Plures me reperisse nõ ambigo, qui per septénium nullum prorsus verbum homini alteri emiserant, scientes quod nõ in commotione Dominus potest haberi. Certaque ibi virginibus tacendi tempora & loca præscribit: Et capite 23. Nequaquam Iacobus Apostolus experientiam poneret religionis in refrenatione linguæ, nisi certo sciret indicio, quòd mors & vita est in manibus linguæ. In refrenatione linguæ beatitudo ponitur, vt detur intelligi, quod in multiloquio Deus, qui est beatitudo nostra, haberi & contemplari non potest.

Innocentius III. ad Abbatem & Conuentum Sublaceum rescripsit: *In oratorio, refectorio, & dormitorio continuum semper silentium obseruetur: in claustro quoque certis horis & locis, secundum antiquam consuetudinem.*

Ioannes etiam Chrysostomus homilia 59. ad Antiochenos, de Monachorum quiete atque silentio differit.

Thomas Kempis, religionis custodem vocat silentium, quod omnes san-

cti Patres commendarint, obſeruarintque.

Sozomenus liber 6. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*, cap. 28. & Nicephorus lib. 11. cap. 34. ſcriptum reliquerunt, Theonam triginta annos ſilentium tenuiſſe. *Et* admiranda quæque de veterum Monachorum atque virginum ſilentio, memoria prodiderunt, Quod non modò oculos, aures, mentem, ſed linguam quoque caſtam & puram retinere ſtuduerint. Quo tempore ſibi dictum putabant, illud Iob. ca. 21. *Superponite digitum ori veſtro.* Et hoc Eccleſiaſtici: Homo ſapiens tacebit vſque ad tempus.

Secundus quidam Philoſophus, quod ex ſuo inconſiderato ſermone matrem obijſſe cognorat, ſpontaneum ſibi ſilentium indixit: quod adeò conſtanter vſq; ad mortem conſeruauit, vt minatam ſibi ab Adriano Imperatore mortem, ni loqueretur, intrepidus contemneret. Chronica Martiniana.

Quando autem loqui permittitur, prudentes, & modicos, & circumſpectos eſſe oportet: vt vera, honeſta, vtilia, ſancta loquantur, quæ ad Dei præpotentis gloriam, ad pacem, & ſalutem aliorum pertineant. Baſilius Magnus epi-

stola prima ad Nazianzenum, & in libro de virginitate, & Ambrosius lib. 1. Officiorum cap. 4. docent, diligenter priùs considerandum: quid, cum quo, quomodo, & quando loquantur. Noli citatus esse in lingua tua, inquit Ecclesiasticus cap. 4. Et capite 5. Honor & gloria in sermone sensati, lingua verò imprudentis est subuersio ipsius. Quapropter Dauid Psalmo 33. Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Libri 1. Regum capite 3. prædicatur Samuel, quòd non ceciderit ex omnibus verbis eius in terram. Et Paulus ad Ephesios cap. 4. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad ædificationē fidei, vt det gratiam audientibus. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia, tollatur à vobis, cum omni malitia. Et capite 5. Non nominetur in vobis turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem nō pertinet, sed magis gratiarum actio. Et ad Collosenses 4. Sit sermo vester sale conditus.

Vide ca. quæsti. 5. 22. q. 5.

In primis autem religiosis curandum est, quod prohibuit Moses Leuitici 19. Nō eris criminator, nec susurro in populo. Et quod Sapientiæ cap. 1. docetur: Custodite vos à murmuratione, & à detractione parci-

parcite linguæ. Os quod mentitur occidit animam. Et Ecclesiastici 28. Susurro & bilinguis maledictus: multos enim turbauit pacem habentes.

Aliorum vitia & defectus minimè traducendi sunt. Vnde Hieronymus ad Neopotianum de vita Clericorum: Ne detrahas ipse alijs, nec audias alios detrahentes. Et ad Rusticum Monachum scribens ait, hoc non esse peccantes corrigere, sed alios, quibus vitia narrantur, lædere. Idem virginibus, regulæ Monacharum cap. 22. præscribit, vt nec detrahant ipsæ alicui, & hoc facientes velut serpentem fugiant, vt confundantur & resipiscant.

Basilius quoque Magnus Sermone 6. exercitatorio: Non oportet contra fratrem absentem dicere scopo calumniandi, quod est detractio, etiamsi verum fuerit quod dicitur: sed oportet fratri detrahentem auersari.

Quæstione 26. compendiosa vtrumque excommunicatione dignum esse asseuerat: qui detrahit alteri, & qui audit. Quæstione verò 229. ad Præfectos dicit vitia referenda, qui sanare possint: sicut corporis morbi non omnibus promiscuè, sed medicis ad curandum, expli-

 cantur.

cantur. Sermone 5. exercitatorio, susurros, & clandestina in aurem colloquia reprehendit, quod detractionis & doli suspitiones generent. Sermone 6. Non oportet, inquit, vaniloquũ esse, nec facetias loqui. Et in constitutionibus exercitatorijs cap. 12. Si alicui opus fuerit exhilaratione per sermones, vt paululum tristitia remittatur, sit sermo ille gratia refertus spirituali, & euangelico sale conditus.

[t] Quod D. Hieronymus ad Nepotianum, de vita clericorum admonet: Nunquam de formis mulierum disputes: hoc ad virgines, ne crebrò de viris colloquãtur, longè adhuc magis pertinet. Primi Monachi sermonibus castis vtebantur, quarum rerum actiones proscripserant, earum nec mentionem verbis faciebant, vt refert Nicephorus lib. 8. cap. 39. Sit sermo maximè de scripturis, inquit Ambrosius lib. 1. Offic. cap. 12. quid enim magis nos oportet loqui, quam de conuersatione optima, adhortatione obseruationis, disciplinęque custodia?

[v] S. Hieronymus in Epitaphio Paulæ ad Eustochium testatur; quod Paula linguosas, garrulas, procaces, rixosasq;, inter vltimas & extra conuentũ sororũ, ad fores triclinij orare voluerit, & sapara-

tim

tim cibum capere: vt quas obiurgatio non correxerat, emendaret pudor.

Et ſacri canones grauiter in rixoſos, & murmuratores, in eos qui ſcurrilia & turpia loquuntur, animaduertendum eſſe ſanxerunt. Qui detrahunt fratribus, pro homicidis reputantur: canone, Homicidiorum de pœnitent. diſt. 1. cap. Ex merito, c. ſumma, 16. q. 1. Diſtinct. 46. 90, 6. q. 1.

Hinc Dauid Pſal. 56. Filij hominum, dentes eorum arma & ſagittæ, lingua eorum gladius acutus. Et Pſal. 58. Gladius in labijs eorum, &c.

Scitum eſt illud Ambroſij lib. 1. Officiorum, cap. 3. Quid igitur, mutos nos eſſe oportet? Minimè: eſt enim tempus tacendi, & eſt tempus loquendi. Deindè, ſi pro otioſo verbo reddemus rationem, videamus, ne & reddamus pro otioſo ſilentio. Nam Thomas Kempis in libro de ſilentio: Sic, ait, ama ſilentium, vt fratri indigenti non deneges verbum: &, ſi res poſtulauerit, liberè conferas cum amico, eiuſque vtaris conſilio. Cauendum eſt, ne rigidè & indiſcretè quis taceat, precipuè is, qui cum alijs in congregatione viuit. Silētium quandoq; dānatur.

Quicunque ſoli viuunt, ijs perpetuum ſilentium ſeruare permittit, ſed qui cum alijs in cœnobio verſantur, illos vult in

lingua modicum quidẽ membrum eſt, & magna exaltat: Ecce quantus ignis, quàm magnam ſyluam incendit: & lingua ignis eſt vniuerſitas iniquitatis: maculat totum corpus inquietum malum, plena veneno mortifero.

Similiter Petrus 1. epiſt. cap. 3. Qui vult vitam diligere, & dies videre bonos, coerceat linguam ſuam à malo, & labia eius ne loquantur dolum.

Huc pertinet Philoſophi cuiuſdam reſponſum: linguam & optimum eſſe membrum, & contra peſſimum. Charillus interroganti: Cur tam paucas Lycurgus Lacedæmonijs leges tulerit, reſpondit; Pauca loquentibus, paucis legibus opus eſt. Simonides apud Plutarchũ aiebat: Nunquam me pœnituit tacuiſſe, quod locutus ſim ſępè. Magna eſt ſapiẽtia tempeſtiuum ſilentium, & omni certè ſermone præſtãtius. Xenocrates loquaci cuidam. Audi, inquit, melius: os vnum à natura, aures duas accepimus: auribus frequẽtius, quàm lingua vtaris. Nihil æquè proderit, quàm minimum cum alijs loqui, plurimum ſecum: libentius audire, quàm loqui. Tacere qui neſcit, loqui neſcit. Taciturnitas ſtulto pro ſapientia eſt. Nulli tacuiſſe nocet, nocet eſſe locutum. Seneca, Pythagoras, Italicæ Philoſo-

losophię princeps, neminem in suam disciplinam recepit, quem non certùm tēpus tacere iuberet : nec minus quisquam tacuit, quam biennium, vt author est Aulus Gellius, lib. 1. Noctium Atticarum cap. 9. Id verò Pythagoras à Dauide deprompsit. B. enim Ambrosius sermone 2. in Psalm. 118. Puto, inquit, Pithagoram, imitatorem iuuenis huius Prophetici, instituisse sectam, vt discipuli quinquennio non loquentes, tanto silentio loqui discerent : cùm præsertim Dauid superioris ætatis quam Pythagoram fuisse non dubium sit: qui ait: Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea : posui ori meo custodiam. Epictetus Enchridij capite 38. Philosophiæ studiosis præcepit : Statue tibi ipsi formam quandam ac regulam, quam deinceps serues, & cùm tecum ipse es, & cùm in homines incidis. Silentium sit plurimum, loquere necessaria & paucis, & rarò : aut quandoque cùm te ad aliquid dicendum tempus vocat, dic quidem, sed non de quauis re, non de gladiatorum pugna, nō de cursu equorum, non de athletis, nō de epulis vel poculis singulatim, maximè verò omnium non de hominibus vituperans, aut laudans, aut cum cæteris iudicans. Si igitur posis, demuta eorum sermones qui tecū

sint, in id quod deceat. Quòd si te inter extraneos deprehensum videas, tace. Fabius Quintilianus libro 10. Oratoriarum institutionum cap. 3. miris modis silentium eloquentiæ studiosis conuenire probat.

lib. 1. polit. cap. sui. Peripateticæ familiæ princeps Aristoteles ex Poeta quodam refert: Quòd silentium adferat mulieri decus, virum tamen non semper exornet. Dummodò norit esse tempus quando & quid loqui conueniat. *Eccles. 3. & 5.* Est enim, teste scriptura, tempus tacendi, est tempus loquendi. Vtrobique modus & prudentia adhibeatur. Quæ cùm veteres quidam egregij & pij viri perspicerent, egregia & liberrima voluntate sibi ipsis silentium indixerunt, & alijs vt idem facerent authores fuêre: & paulatim pro lege obseruari cœpit, vt certis temporibus, certisque diei horis tacerent.

Basilius Magnus quæstione 13. fusè explicata, vtilissimum ait religiosis silentium existere, vt & priorum sermonum, *Idem Basilius Constitutionis exercit. ca. 8.* quibus extra cœnobium assueuerant, obliuiscantur, & meliora atque vtiliora per silentium discant. Omnes denique religiosos hortatur, vt nisi aut propria necessitas postulet, aut ab alijs interrogati respondere cogantur,

tur, ſilentium extra pſalmodiam obſeruent.

B. Ambroſius libro tertio de virginibus: Maxima eſt, inquit, virtus tacendi, præſertim in Eccleſia. Deſiderari amat Chriſtus, confabulationes non amat. Si Euæ clauſa fuiſſet ianua, nec Adam deceptus fuiſſet, nec reſpondiſſet ad interrogata ſerpenti. Introiuit mors per feneſtram, hoc eſt, per Euæ oſtium. Ingreditur mors per oſtium tuum, ſi falſum loquaris, ſi turpiter, ſi procaciter, poſtremò, ſi vbi non oportet loquaris. Clauſæ ſint igitur fores labiorum tuorum, & obſeratum maneat vocis veſtibulum; tunc fortaſſe referãdum cùm audieris Dei vocem, cùm audieris Dei verbum. Et in exhortatione ad virgines: Cuſtodi virgo vias tuas, vt non delinquas in lingua tua: & bona loqui plerumque eſt crimen virginis: bonus eſt pudor, quem commendant ſilentia. Et inſtitutionis virginis capite 1. Non mediocris virtus eſt tacere: virginitatis dos quædam eſt verecundia, quæ commendatur ſilentio.

D. Hieronymus ad Furiam de viduitate ſeruanda: Maledicam linguam in-

dictum emendat silentium. Et regulæ Monachorum capite 22. Sancti patres in eremo summa cum diligentia obseruant sancta silentia: tanquam sanctæ contemplationis caussam. Plures me reperisse nõ ambigo, qui per septénium nullum prorsus verbum homini alteri emiserant, scientes quod nõ in commotione Dominus potest haberi. Certaque ibi virginibus tacendi tempora & loca præscribit. Et capite 23. Nequaquam Iacobus Apostolus experientiam poneret religionis in refrenatione linguæ, nisi certo sciret indicio, quòd mors & vita est in manibus linguæ. In refrenatione linguæ beatitudo ponitur, vt detur intelligi, quod in multiloquio Deus, qui est beatitudo nostra, haberi & contemplari non potest.

Innocentius III. ad Abbatem & Conuentum Sublaceum rescripsit: *In oratorio, refectorio, & dormitorio continuum semper silentium obseruetur: in claustro quoque certis horis & locis, secundum antiquam consuetudinem.*

Ioannes etiam Chrysostomus homilia 59. ad Antiochenos, de Monachorum quiete atque silentio differit.

Thomas Kempis, religionis custodem vocat silentium, quod omnes san-

cti

cti Patres commendarint, obſeruarintque.

Sozomenus liber 6. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*, cap. 28. & Nicephorus lib. 11. cap. 34. ſcriptum reliquerunt, Theonam triginta annos ſilentium tenuiſſe. Et admiranda quæque de veterum Monachorum atque virginum ſilentio, memoria prodiderunt, Quod non modò oculos, aures, mentem, ſed linguam quoque caſtam & puram retinere ſtuduerint. Quo tempore ſibi dictum putabant, illud Iob. ca.21. *Superponite digitum ori veſtro.* Et hoc Eccleſiaſtici: Homo ſapiens tacebit vſque ad tempus.

Secundus quidam Philoſophus, quod ex ſuo inconſiderato ſermone matrem obijſſe cognorat, ſpontaneum ſibi ſilentium indixit: quod adeò conſtanter vſq; ad mortem conſeruauit, vt minatam ſibi ab Adriano Imperatore mortem, ni loqueretur, intrepidus contemneret. Chronica Martiniana.

Quando autem loqui permittitur, prudentes, & modicos, & circumſpectos eſſe oportet: vt vera, honeſta, vtilia, ſancta loquantur, quæ ad Dei præpotentis gloriam, ad pacem, & ſalutem aliorum pertineant. Baſilius Magnus epi-

ſtola prima ad Nazianzenum, & in libro de virginitate, & Ambroſius lib. 1. Officiorum cap. 4. docent, diligenter priùs conſiderandum: quid, cum quo, quomodo, & quando loquantur. Noli citatus eſſe in lingua tua, inquit Eccleſiaſticus cap. 4. Et capite 5. Honor & gloria in ſermone ſenſati, lingua verò imprudentis eſt ſubuerſio ipſius. Quapropter Dauid Pſalmo 33. Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Libri 1. Regum capite 3. prædicatur Samuel, quòd non ceciderit ex omnibus verbis eius in terram. Et Paulus ad Epheſios cap. 4. Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat, ſed ſi quis bonus ad ædificationẽ fidei, vt det gratiam audientibus. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blaſphemia, tollatur à vobis, cum omni malitia. Et capite 5. Non nominetur in vobis turpitudo, aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas, quæ ad rem nõ pertinet, ſed magis gratiarum actio. Et ad Colloſenſes 4. Sit ſermo veſter ſale conditus.

Vide ca. quæſ. 5. 22. q. 5.

In primis autem religioſis curandum eſt, quod prohibuit Moſes Leuitici 19. Nõ eris criminator, nec ſuſurro in populo. Et quod Sapientiæ cap. 1. docetur: Cuſtodite vos à murmuratione, & à detractione parci-

parcite linguæ. Os quod mentitur occidit animam. Et Ecclesiastici 28. Susurro & bilinguis maledictus: multos enim turbauit pacem habentes.

Aliorum vitia & defectus minimè traducendi sunt. Vnde Hieronymus ad Nepotianum de vita Clericorum: Ne detrahas ipse alijs, nec audias alios detrahentes. Et ad Rusticum Monachum scribens ait, hoc non esse peccantes corrigere, sed alios, quibus vitia narrantur, lædere. Idem virginibus, regulæ Monacharum cap. 22. præscribit, vt nec detrahant ipsæ alicui, & hoc facientes velut serpentem fugiant, vt confundantur & resipiscant.

Basilius quoque Magnus Sermone 6. exercitatorio: Non oportet contra fratrem absentem dicere scopo calumniandi, quod est detractio, etiamsi verum fuerit quod dicitur: sed oportet fratri detrahentem auersari.

Quæstione 26. compendiosa vtrumque excommunicatione dignum esse asseuerat: qui detrahit alteri, & qui audit. Quæstione verò 229. ad Præfectos dicit vitia referenda, qui sanare posint: sicut corporis morbi non omnibus promiscuè, sed medicis ad curandum explicantur.

 cantur.

tim cibum capere: vt quas obiurgatio non correxerat, emendaret pudor.

Et ſacri canones grauiter in rixoſos, & murmuratores, in eos qui ſcurrilia & turpia loquuntur, animaduertendum eſſe ſanxerunt. Qui detrahunt fratribus, pro homicidis reputantur: canone, Homicidiorum de pœnitent. diſt. 1. cap. Ex merito, c. ſumma, 16. q. 1. *Diſtinct. 46. 90, 6. q. 1.*

Hinc Dauid Pſal. 56. Filij hominum, dentes eorum arma & ſagittæ, lingua eorum gladius acutus. Et Pſal. 58. Gladius in labijs eorum, &c.

Scitum eſt illud Ambroſij lib. 1. Officiorum, cap. 3. Quid igitur, mutos nos eſſe oportet? Minimè: eſt enim tempus tacendi, & eſt tempus loquendi. Deindè, ſi pro otioſo verbo reddemus rationem, videamus, ne & reddamus pro otioſo ſilentio. Nam Thomas Kempis in libro de ſilentio: Sic, ait, ama ſilentium, vt fratri indigenti non deneges verbum: &, ſi res poſtulauerit, liberè conferas cum amico, eiuſque vtaris conſilio. Cauendum eſt, ne rigidè & indiſcretè quis taceat, pręcipuè is, qui cum alijs in congregatione viuit. *Silẽtium quã, doq; dãnatur.*

Quicunque ſoli viuunt, ijs perpetuum ſilentium ſeruare permittit, ſed qui cum alijs in cœnobio verſantur, illos vult in

tempore tacere, & loqui. Manè & vespe-ri, atque in primis sub noctem, collo-quia damnat, nisi aliter necessitas requi-rat.

Nicolaus Boerius in tractatu de Ere-mitis, parum ait prodesse silentium vo-cis, nisi adsit quoque tranquillitas men-tis, & amor fratrum. Porrò, Basilius Magnus sermone 4. & 5. exercitatorio, & quæstione 45. fusè explicata imperat, vt, si peregrinis atque hospitibus fortè aliqua de re respondendum fuerit: solus præfectus, præfectaue respondeat. Con-stituatur etiam de reliquorum consilio, aliquis, qui absente Præfecto id exequa-tur, ne simul ad dicendum prosiliant, cùm exiguum peccatum, maximum hic detrimentum adferat. Nemo etiam quantumuis prudentior facundiorque hoc sibi temerè vsurpet, verùm si quid melius ipsi in mentem venerit, suggerat sermonis magistris: quod benè & elegan-ter respondere, sed non ex officio cor-rupti ordinis, & elatæ mentis pœnam habeat. Hoc tempore multis in locis ser-monum magistræ habentur. Ioannes Chrysostomus homilia 15. ad Antioche-nos testatur, quòd propter vnum ver-bum, inconsideratè prolatum, tota do-mus, vniuersaque vrbs quandoque inte-rierit.

rierit. Vt religiosis diligentissimè prospiciendum sit, quid coram hospitibus atque amicis loquantur. Ne hi contra religiosos vsurpent Hieremiæ querelam, cap. 8. Attendi & auscultaui, nemo quod bonum est, loquitur. Vel hoc Dauidis Psal. 11. Vana locuti sunt vnusquisque ad proximum suum. Aut illud Ioannis epist. 1. ca. 4. Ipsi de mundo sunt, ideò de mundo loquuntur.

Quia enim Christus apud Matthæum profitetur, capite 12. Ex abundantia cordis os loquitur; certè qui vana & inepta, & ridicula, ne dicam turpia, loquuntur: magnam de se malè suspicandi occasionem præbent.

Semper igitur illis ob oculos versetur aureum Ecclesiastici præceptum cap. 28. Ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis, & verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos: & attende, ne fortè labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem.

Quoties loquendum erit, & locum & tempus sermonis, & personas apud quas verba facturi sunt, & res de quibus dicendum est, & suam dignitatem, cōsiderent. Et tempore silentij discant, quę suo

tem-

animam introitus est. Non potest autem Metropolis & arx mentis capi, nisi per portas eius irruerit hostilis exercitus. Et Eustochio virginitatis custodiam præscripturus, hortatur, vt cogitationes citò exscindat, nec crescere patiatur sed, allidat ad petram, id est, Christum: quod alioqui, & mente pereat virginitas.

Prauas verò cogitationes tunc potissimum homines adoriri & inuadere scribit Basilius, partim in libro de virginitate, partim Constitutionum, exercitatoriarum, cap. 2. & 17. & quęstione 22. & 30. compendiosa, quando bonis atque salubribus vacui sunt: docetque malis minimè obtemperandum, sed per bonas, fortiter expellendas esse.

Quæstione 26. fusè explicata existimat profuturum si malæ cogitationes Præfectò, vel prudentia & fidelitate claris fratribus sororibusue reuelentur. Constitutionum Monasticarum cap. 17. optimum arbitratur contra tentationes remedium esse, ardentem orationem. Quam Ioannes Trithemius, homilia 8. & 24. ad nouitios, ait, diabolum velut lapides odisse, & prauas cogitationes ab oratione, tanquam ceram à facie ignis, diffluere.

Si fortè obrepant vehementius, & per diabo-

bas, homilia 8. ad Nouitios ſcribit: Si cogitatio turpis animo tuo per Dęmones immiſſa fuerit, impreſſo fronti ſigno crucis, dicito: Salua me Ieſu Chriſte, mediator Dei & hominum, & cunctam à me hoſtis antiqui depelle nequitiam, per tuá innocentiſsimam paſsionem. Quæ oratio vbi cum feruore mentis prolata fuerit, ſtatim omnis iniquitatis machinatio recedit.

DE BALNEIS.
CAPVT XXI.

VTrum balnea & ablutiones nudorũ corporum ſacris hominibus permittẽdæ ſint, variæ apud orthodoxos Patres ſententiæ extant. Quos equidẽ, præcipua caſtitatis & pudicitię conſeruanda remedia perſcripturus, breuiter indicanda putaui.

Andream Apoſtolum balneum ſibi præparari curaſſe, narrat Abdias Babylonius, l. 3. hiſtoriæ Apoſtolicæ. Euſebius l. 8. cap. 28. & Nicephorus lib. 3. ca. 14. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſcriptum reliquerunt: Quòd Ioannes Apoſtolus balneum publicum lauandi gratia fuerit ingreſſus: ſed cùm ibi Cerinthum hæreticum lauare, vel (vt Nicephorus ait) eò venturũ cognoſceret, ſtatim inde receſſerit: Fugiamus, inquiẽs, ne balneũ cõcidat, in quo veri-

posse. Si enim vigilijs & ieiunijs macerat corpus suum, & in seruitutem redidigit, si flammã libidinis, & incentiua feruentis ætatis extinguere cupit, continentię frigore, si appetitis sordibus turpare festinat naturalem pulchritudinem: cur è contrario balnearum fomentis sopitos ignes suscitat? Iterum ad Saluinam, de seruanda viduitate. Balnearum calor nouum adolescentulę sanguinem non incendat. Rursus in regula monacharum, cap. 40. Balnearum mollitiem, caro sponsæ Dei non suscipiat: harum vsus castis corporibus non competit. Satis nos ipsi experti quotidie, quantis in membris nostris libidinis ignis exurat sentimus, etiamsi ignis fomenta auferantur pro posse. Nimis est demens & fatuus, qui materiam præparans igni ad incendium, non vult vt ardeat.

Sed ista vel de promiscuis virorum & mulierum balneis inuerecundis atque impudicis turpibusque, vel de nimis crebris, aut diuturnis, immoderatisue, & voluptatis caussa susceptis balneis intelligenda sunt. Nam habuisse olim viros balnea cum mulieribus communia ex concilio Laodicensi perspicitur: quod recitat Gratianus distinct. 81. c. Non oportet.

Promiscua & lasciua nimisque crebra balnea vituperantur.

Nam ipse Hieronymus ad Lætam, de institutione filiæ, scribens, puellis ante robustam ætatem, si necessitas postularit, balneas adire permittit. Et regulæ monacharum cap. 40. valetudinis & necessitatis caussa, seruato omnis pudicitię honore, & modestia balneare concedit. Et in epitaphio Paulæ, ad Eustochium, narrat: Paulam, quando ipsius valetudo postulabat, balnea fuisse ingressam. D. Cyprianus in tractatu de habitu virginum, quemadmodum promiscua balnea virorum & mulierum reprehendit, sic: Celebrētur, ait, lauachra cum fœminis, quarum in vos publica lauatio est. Eadem Clementis Alexandrini de balneis sententia est, lib. 3. ca. 14. pœdagogi, vbi de Ioannis Apostoli balneo disserit, significatque illum necessitate quadam, vti balnearet, coactum fuisse.

Epiphanius hęresi 30. asserit, cùm nunquã lauaretur Ioannes, tunc à Spiritu sancto impulsum eò ire, vt posteri exemplum caperent hæreticos fugiendi.

Ex canone 30. Concilij Laodicẽsis refert Gratianus can. Nõ oportet, distinct. 81. Non oportet ministros altaris, vel clericos quoslibet, se continentes, & omnino Christianum, cum mulieribus lauacra habere communia: hęc est enim apud

gen-

gentiles prima reprehensio. Similis canon extat 78. Synodi 6. in Trullo celebratę.

D. Augustinus fratribus suis in Regula sic præcepit: Lauacrum corporis, cùm infirmitatis necessitas postulat, minimè denegetur, fiat sine murmure, de consilio Medici: ita vt, etiamsi nolit, iubente præposito faciat, quod faciundum est pro salute. Si autem velit, & fortè non expedit, suæ cupiditati non obediatur. Aliquãdo enim etiamsi noceat, prodesse creditur, quod delectat. Denique si latẽs est dolor in corpore, famulo Dei dicẽti quid sibi doleat, sine dubitatione credatur. Sed tamen, vtrum sanando illi dolori quod delectat, expediat, si non est certum, medicus consulatur. Nec eant ad balneum, siue quocunque ire necesse fuerit, minus quàm duo, vel tres: & cum quibus præpositus iusserit, ire debebunt.

Gregorius Magnus olim ad ciues Romanos rescripsit, vt refert Gratianus, c. Peruenit, de consecratione distinct. 3. Ad me perlatum est, vobis à peruersis hominibus esse prædicatum, quòd Dominico die nemo debeat lauari: & quidem, si pro luxuria, & pro voluptate quis lauari appetit, hoc fieri nec reliquo quolibet

die concedimus: ſi autem pro neceſsitate corporis, hoc nec die dominico prohibemus.

Quatenus monialibus Iure permiſſũ ſit petita quidem, ſed non obtenta licentia ſuperiorum, ad balnea externa, propter grauem infirmitatem proficiſci, tradit Q. Mandoſius ſuper ſignatura gratię, § Licentia.

Quod ex ſynodo VII. apud Gratianum, in c. Nullus, 28. q. 1. docetur, ne quis omninò cum Iudæis lauare auſit: hoc ad religioſas virgines ita referri poterit, ne cum extraneis mulieribus, præſertim grauidis, balnea, etiam in cœnobijs, ingrediantur.

M. Cicero libro 1. Officiorum ediſſerit, apud Priſcos Romanos fuiſſe obſeruatum, ne cum parentibus filij puberes, aut cum ſoceris generi lauarent: vt retinerent verecundiam, natura duce & magiſtra: nec paternæ reuerentiæ authoritas minueretur, vt D. Ambroſius obſeruauit, lib. 1. Officiorum cap. 18. Vbi & illos prædicat, qui nudum in lauacro corpus, quantum poſſunt, tantùm tegere conantur.

Valetudinis ergo & neceſsitatis cauſſa, rarò & verecundè, honeſtis atq; moderatis balneis, cum eiuſdem ſexus, religionis

gionis

gionis,ſtudij atque doctrinæ hominibus vti licebit.

Poſt balneum, omnis compotatio largior, quæq; præter rationem & officium frequenter pleriſq; in locis accidere ſolent, prohibita ſunto: ne dum corpus curatur, animus infirmior euadat, & alij ſcandaliſentur.

Quod viri in virginum cœnobijs extra neceſsitatem balnearent, hominibus cordatis magna ratione ſemper diſplicuit.

DE SPIRITVALI GAVDIO & lætitia.

CAPVT XXII.

PAulus Apoſtolus ad Philippenſes ſcribẽs: Gaudete, inquit, in Domino ſemper, iterum dico gaudete: in omni oratione & obſecratione, cum gratiarum actione petitiones veſtræ innoteſcant apud Deum, cap. 4. Et ad Theſſalonicenſes. Semper gaudete, 1. Theſſ. cap. 5. Cum gaudio gratias agentes Deo. Coloſſ. 1. Nõ accepimus à Deo ſpiritum ſeruitutis in timore, ſed ſpiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, Abba pater: & qui teſtimoniũ reddit ſpiritui noſtro, quod ſimus filij Dei. Et filius qui eſt ad

dexteram Dei, interpellat pro nobis gemitibus ineffabilibus, Rom. 8. Pusillanimes confortamini, & nolite timere. Esaiæ 35. Noli esse pusillanimis in animo tuo, Ecclesiast. cap. 7. Non est oblectamentum super cordis gaudium, Ecclesiast. 7.

S. Antonius Eremitarum & monachorum decus, sectatoribus suis spiritualem lætitiam commendabat, vnicam hanc vincendi inimicum rationem esse persuadens. Eò quòd tristitia & pusillanimitate religiosos ferè acriter Diabolus oppugnet. Tristitia inordinata nec Deo placet, nec homini conuenit.

Tho. Kempis de silentio ca. 38. & seq.

Spiritus tristis exsiccat ossa, animus hilaris ætatem floridam facit, Prouerb. 17. Sicut tinea vestimento, & vermis ligno, sic tristitia viri nocet cordi, Prouerb. 25. Et cur frustra affligimur?

Aureum Saræ verbum est apud Tobiam, ca. 3. Hoc, Domine Deus, procerto habet omnis, qui colit te, quia vita eius, si in probatione fuerit, coronabitur: si in tribulatione fuerit, liberabitur: & si in correptione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim delectaris in perditionibus nostris: quia post tempestatem tranquillum facis, & post lachrymationem & fletum exultationẽ

in-

infundis. Et hoc Dauidis: Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, ſalutare vultus mei, & Deus meus, *Pſalm. 42.* Dominus mortificat, & viuificat: deducit ad inferos, & reducit. *1.* Reg. 2.

*S*i peccauerimus tui ſumus; ſcientes magnitudinem miſericordiæ tuæ: ſi non peccauerimus, ſcimus quoniam apud te ſumus conſummati, Sapient. *15.*

Tu miſereris omnium, & diſsimulas peccata hominum, propter pœnitentiam: quia amas animas. Sapient. 11. Tu das locum in peccatis pœnitentiæ, tibi cura eſt de omnibus. Sap *12.* Quàm bonus & quàm ſuauis eſt Domine ſpiritus tuus in omnibus: errantes corripis, & de quibus peccant admones & alloqueris, vt relicta malitia credant in te Domine, Ibidem.

Conſolatorium quoque verbum eſt Ioſaphat Regis, *2. P*aralip. 2. Cùm ignoramus, quid agere debeamus, hoc ſolum habemus reſidui, vt oculos noſtros dirigamus ad te Deus. *Ieſus Chriſtus* vnicus mediator Dei & hominum, qui dedit ſemetipſum redemptionem pro omnibus hominibus, & vult omnes homines ſaluos fieri, *1.* Timo. *2.* Idcirco venit in hunc mundũ, vt peccatores ſaluos faceret. *1.* Ti. 1. Ille

1. Ille dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem. Tit. 2.

Deus suos cultores aliquando affligi patitur, atque tentari, vt probentur, & gloriosiores euadant, sicut aurum per ignem 1. Petr. 1. Quòd à Deo visitatus atque adeò humiliatus esset, magni beneficij loco reputabat Dauid. Bonum mihi Domine, quòd humiliasti me, vt discam iu-
Psal. 118. stificationes tuas. Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Visitatio tua custodiuit spritum meum. Tunc recordentur, quod Iob de se profitetur. Etiamsi occidas me Domine, tamen sperabo in te. Et quod Ionas propheta, in medio mari & ventre piscis, ait: Ad Dominum clamaui, de tribulatione mea, & exaudiuit me. De ventre inferi clamaui, & exaudisti vocem meam. Abiectus sum à conspectu oculorum tuorum: veruntamen rursus videbo templum sanctum tuum. Circumdederunt me aquæ vsque ad animam, abyssus vallauit me, pelagus operuit caput meum: & subleuabis de corruptione vitam meam Domine Deus meus. Cùm angustiaretur anima mea, Domini recordatus sum, vt veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum. Ionæ c. 3. Dei filius humani generis saluator, &

medicus

medicus, omnes afflictos & pusillos clementissima voce, ad magnanimitatem animique fortitudinem inuitaturus: Venite, inquit, ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tristatur ergo quis, oret, Iacobi cap. 5.

Et qui firmiores sunt in fide, & in hoc vitæ genere maiores progressiones fecerunt, meminerint D. Pauli præcepti: Infirmum in fide assumite. Roman. 14. Consolamini pusillanimes, suscipite infirmos 1. Thessal. 5.

TEMPORIS HABENDA RATIO, *& animus aliquando relaxandus est.*

CAPVT XXIII.

PORRO diligenter obseruandũ est, quòd Ecclesiastes docet. Omne tempus, suũ tempus habet. Et in omni negotio inest tempus & oportunitas. Est tempus gaudij, est tempus luctus, est tempus orandi, est tempus legendi. Vetus & nobile prouerbium est: *Nosce tempus.* *Eccle. 3. & 8.*

Omnibus in rebus tempus spectare, & modum adhibere oportet. Vnde Ambrosius libro 3. de virginibus: Quòd prolixè facere vis, aliquando ne feceris. Virginibusq; sacris agricolas ad imitãdum proponit, qui nec vno semine agrum suum

ſemper conſerunt, aliquando etiam vt vegetior fertiliorque reddatur, quieſcere ſinunt. Sapientiæ humanæ ſtudioſi varietate quadam exercentur, & diem in certas horas diſtribuunt, ne tædium ſubrepat

Notum eſt illud Poetæ:

Interpone tuis interdum gaudia curis,
Quod caret alterna requie, durabile non eſt.

De externis honeſtis exercitijs, de cantu, & alijs pijs oblectationibus ſupra cap. 17. dictum eſt.

DE CASTITATIS EXCELLENtia, & præmio.

CAPVT XXIV.

D. Ambroſius ad Vercellenſem Eccleſiam reſcripſit: Audio veniſſe ad vos Sarmationem, & Barbatianum, vaniloquos homines, qui dicunt, nullum eſſe abſtinentiæ meritum, nullam virginitatis gratiam, pari omnes æſtimari pretio. Quæ iſtos Epicuræos noua ſchola miſit? Non Philoſophorum, vt ipſi aiunt, ſed imperitorum, qui voluptatem prædicēt, delitias ſuadeant, caſtimoniam nulli vſui eſſe dicant. Quid autem loquar, quanta ſit virginitatis gloria, quæ meruit à Chriſto eligi, vt eſſet etiā corporale Dei templū, in quo corporaliter habitauit plenitudo diuini-

Epiſtola 82.

diuinitatis? Virgo genuit mundi salutem, virgo peperit vitam vniuersorum. Sola ergo non debet esse virginitas, quę omnibus in Christo profuit? In virgine Christus reperit, quod suum esse vellet, quod sibi omnium Dominus assumeret. Per virum & mulierem caro eiecta de Paradiso, per virginem iuncta est Deo. Quid de altera Mosis sorore Maria loquar? quę fœminei dux agminis pede transmisit pelagi freta? Quo munere autem venerabilis Tecla etiam leonibus fuit, vt ad pedes prædæ suæ stratę impastę bestię sacro deferrent ieiunio, nec procaci oculo virginem, nec vngue violarent aspero? Tecla enim (vt libro secundo de virginibus scribit) copulam fugiens nuptialem, naturam bestiarum virginitatis veneratione mutauit. Parata ad feras, cùm aspectus etiam declinaret virorum, ac viralia ipsa sæuo leoni offerret: cernere erat lingentem pedes bestiam, cubitare humi, muto testificantem sono, quòd sacrum virginis corpus violare non posset. Adorabat prædam suam bestia, & propriæ oblita naturæ, naturam induerat, quam homines amiserant. Videres quadam naturæ transfusione homines feritatem indutos, sæuitiam imperare bestiæ, bestiam verò exoscu-

diabolum intrudantur: magno nihilominus fortique animo esse oportet: & quanto magis excruciantur, tanto ardentius orare debent, vt docet Basilius Constitutionum Monasticarum capite 17. B. Hieronymus ad Eustochium de custodia virginitatis, de se ipso fatetur: O quoties ego ipse in eremo constitutus, & in vasta solitudine, putabam me Romanis interesse delitijs: scorpionum atque ferarum socius, sæpè choris intereram puellarum. Pallebãt ora ieiunijs, & mens desiderijs æstuabat in frigido corpore, & ante hominem suum iam carne præmortua, sola libidinum incendia bulliebant. Ipsam quoque cellulam meam, quasi cogitationum mearum consciam, pertimescebam. Itaque omni auxilio destitutus, ad Iesu iacebam pedes, rigabam lachrymis, crine tergebam, & repugnantem carnem hebdomadarum inedia subiugabam. Memini me clamantem diem crebrò iunxisse cum nocte, nec priùs à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret Domino increpante tranquillitas.

Vnde apparet, sanctissimos quoq; homines prauis cogitationibus obnoxios fuisse, sed fortiter contra illas, armis spiritualibus, adiutore Christo, decertasse.

Ioannes Trithemius Spanhemensis Abbas,

bas, homilia 8. ad Nouitios ſcribit: Si cogitatio turpis animo tuo per Dęmones immiſſa fuerit, impreſſo fronti ſigno crucis, dicito: Salua me Ieſu Chriſte, mediator Dei & hominum, & cunctam à me hoſtis antiqui depelle nequitiam, per tuá innocentiſsimam paſsionem. Quæ oratio vbi cum feruore mentis prolata fuerit, ſtatim omnis iniquitatis machinatio recedit.

DE BALNEIS.
CAPVT XXI.

VTrum balnea & ablutiones nudorũ corporum ſacris hominibus permittẽdæ ſint, variæ apud orthodoxos Patres ſententiæ extant. Quos equidẽ, præcipua caſtitatis & pudicitię conſeruanda remedia perſcripturus, breuiter indicanda putaui.

Andream Apoſtolum balneum ſibi præparari curaſſe, narrat Abdias Babylonius, l. 3. hiſtoriæ Apoſtolicæ. Euſebius l. 8. cap. 28. & Nicephorus lib. 3. ca. 14. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſcriptum reliquerunt: Quòd Ioannes Apoſtolus balneum publicum lauandi gratia fuerit ingreſſus: ſed cùm ibi Cerinthum hæreticum lauare, vel (vt Nicephorus ait) eò venturũ cognoſceret, ſtatim inde receſſerit: Fugiamus, inquiẽs, ne balneũ cõcidat, in quo veri-

posse. Si enim vigilijs & ieiunijs macerat corpus suum, & in seruitutem redidigit, si flammã libidinis, & incētiua feruentis ætatis extinguere cupit, continētię frigore, si appetitis sordibus turpare festinat naturalem pulchritudinem: cur è contrario balnearum fomentis sopitos ignes suscitat? Iterum ad Saluinam, de seruanda viduitate. Balnearum calor nouum adolescentulę sanguinem non incendat. Rursus in regula monacharum, cap. 40. Balnearum mollitiem, caro sponsæ Dei non suscipiat: harum vsus castis corporibus non competit. Satis nos ipsi experti quotidie, quantis in membris nostris libidinis ignis exurat sentimus, etiamsi ignis fomenta auferantur pro posse. Nimis est demens & fatuus, qui materiam præparans igni ad incendium, non vult vt ardeat.

Sed ista vel de promiscuis virorum & mulierum balneis inuerecundis atque impudicis turpibusque, vel de nimis crebris, aut diuturnis, immoderatisue, & voluptatis caussa susceptis balneis intelligenda sunt. Nam habuisse olim viros balnea cum mulieribus communia ex concilio Laodicensi perspicitur: quod recitat Gratianus distinct. 81. c. Non oportet.

Promiscua & lasciua nimisque crebra balnea vituperantur.

Nam ipſe Hieronymus ad Lætam, de inſtitutione filiæ, ſcribens, puellis ante robuſtam ætatem, ſi neceſsitas poſtularit, balneas adire permittit. Et regulæ monacharum cap. 40. valetudinis & neceſsitatis cauſſa, ſeruato omnis pudicitię honore, & modeſtia balneare concedit. Et in epitaphio Paulæ, ad Euſtochium, narrat: Paulam, quando ipſius valetudo poſtulabat, balnea fuiſſe ingreſſam. D. Cyprianus in tractatu de habitu virginum, quemadmodum promiſcua balnea virorum & mulierum reprehendit, ſic: Celebrētur, ait, lauachra cum fœminis, quarum in vos publica lauatio eſt. Eadem Clementis Alexandrini de balneis ſententia eſt, lib. 3. ca. 14. pœdagogi, vbi de Ioannis Apoſtoli balneo diſſerit, ſignificatque illum neceſsitate quadam, vti balnearet, coactum fuiſſe.

Epiphanius hęreſi 30. aſſerit, cùm nunquā lauaretur Ioannes, tunc à Spiritu ſancto impulſum eò ire, vt poſteri exemplum caperent hæreticos fugiendi.

Ex canone 30. Concilij Laodicēſis refert Gratianus can. Nō oportet, diſtinct. 81. Non oportet miniſtros altaris, vel clericos quoſlibet, ſe continentes, & omnino Chriſtianum, cum mulieribus lauacra habere communia: hęc eſt enim apud

gen-

gentiles prima reprehensio. Similis canon extat 78. Synodi 6. in Trullo celebratę.

D. Augustinus fratribus suis in Regula sic præcepit: Lauacrum corporis, cùm infirmitatis necessitas postulat, minimè denegetur, fiat sine murmure, de consilio Medici: ita vt, etiamsi nolit, iubente præposito faciat, quod faciundum est pro salute. Si autem velit, & fortè non expedit, suæ cupiditati non obediatur. Aliquãdo enim etiamsi noceat, prodesse creditur, quod delectat. Denique si latẽs est dolor in corpore, famulo Dei dicẽti quid sibi doleat, sine dubitatione credatur. Sed tamen, vtrum sanando illi dolori quod delectat, expediat, si non est certum, medicus consulatur. Nec eant ad balneum, siue quocunque ire necesse fuerit, minus quàm duo, vel tres: & cum quibus præpositus iusserit, ire debebunt.

Gregorius Magnus olim ad ciues Romanos rescripsit, vt refert Gratianus, c. Peruenit, de consecratione distinct. 3. Ad me perlatum est, vobis à peruersis hominibus esse prædicatum, quòd Dominico die nemo debeat lauari: & quidem, si pro luxuria, & pro voluptate quis lauari appetit, hoc fieri nec reliquo quolibet

die concedimus: si autem pro necessitate corporis, hoc nec die dominico prohibemus.

Quatenus monialibus Iure permissũ sit petita quidem, sed non obtenta licentia superiorum, ad balnea externa, propter grauem infirmitatem proficisci, tradit Q. Mandosius super signatura gratię, § Licentia.

Quod ex synodo VII. apud Gratianum, in c. Nullus, 28. q. 1. docetur, ne quis omninò cum Iudæis lauare ausit: hoc ad religiosas virgines ita referri poterit, ne cum extraneis mulieribus, præsertim grauidis, balnea, etiam in cœnobijs, ingrediantur.

M. Cicero libro 1. Officiorum edisserit, apud Priscos Romanos fuisse obseruatum, ne cum parentibus filij puberes, aut cum soceris generi lauarent: vt retinerent verecundiam, natura duce & magistra: nec paternæ reuerentiæ authoritas minueretur, vt D. Ambrosius obseruauit, lib. *1.* Officiorum cap. *18.* Vbi & illos prædicat, qui nudum in lauacro corpus, quantum possunt, tantùm tegere conantur.

Valetudinis ergo & necessitatis caussa, rarò & verecundè, honestis atq; moderatis balneis, cum eiusdem sexus, reli-

gionis

gionis, studij atque doctrinæ hominibus vti licebit.

Post balneum, omnis compotatio largior, quæq; præter rationem & officium frequenter plerisq; in locis accidere solent, prohibita sunto: ne dum corpus curatur, animus infirmior euadat, & alij scandalisentur.

Quod viri in virginum cœnobijs extra necessitatem balnearent, hominibus cordatis magna ratione semper displicuit.

DE SPIRITVALI GAVDIO & lætitia.

CAPVT XXII.

PAulus Apostolus ad Philippenses scribēs: Gaudete, inquit, in Domino semper, iterum dico gaudete: in omni oratione & obsecratione, cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum, cap. 4. Et ad Thessalonicenses. Semper gaudete, 1. Thess. cap. 5. Cum gaudio gratias agentes Deo. Coloss. 1. Nō accepimus à Deo spiritum seruitutis in timore, sed spiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, Abba pater: & qui testimoniū reddit spiritui nostro, quod simus filij Dei. Et filius qui est ad

infundis. Et hoc Dauidis: Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, ſalutare vultus mei, & Deus meus, *Pſalm.42*. Dominus mortificat, & viuificat: deducit ad inferos, & reducit. *1.* Reg. 2.

*S*i peccauerimus tui ſumus; ſcientes magnitudinem miſericordiæ tuæ: ſi non peccauerimus, ſcimus quoniam apud te ſumus conſummati, Sapient. 15.

Tu miſereris omnium, & diſsimulas peccata hominum, propter pœnitentiam: quia amas animas. Sapient. 11. Tu das locum in peccatis pœnitentiæ, tibi cura eſt de omnibus. Sap *12*. Quàm bonus & quàm ſuauis eſt Domine ſpiritus tuus in omnibus: errantes corripis, & de quibus peccant admones & alloqueris, vt relicta malitia credant in te Domine, Ibidem.

Conſolatorium quoque verbum eſt Ioſaphat Regis, *2*. *P*aralip. 2. Cùm ignoramus, quid agere debeamus, hoc ſolum habemus reſidui, vt oculos noſtros dirigamus ad te Deus. *Ieſus Chriſtus* vnicus mediator Dei & hominum, qui dedit ſemetipſum redemptionem pro omnibus hominibus, & vult omnes homines ſaluos fieri, *1*. Timo. *2*. Idcirco venit in hunc mundũ, vt peccatores ſaluos faceret. *1*. Ti.

1. Ille dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem. Tit. 2.

Deus suos cultores aliquando affligi patitur, atque tentari, vt probentur, & gloriosiores euadant, sicut aurum per ignem 1. Petr. 1. Quòd à Deo visitatus atque adeò humiliatus esset, magni beneficij loco reputabat Dauid. Bonum mihi Domine, quòd humiliasti me, vt discam iu-
Psal. 118. stificationes tuas. Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Visitatio tua custodiuit spritum meum. Tunc recordentur, quod Iob de se profitetur. Etiamsi occidas me Domine, tamen sperabo in te. Et quod Ionas propheta, in medio mari & ventre piscis, ait: Ad Dominum clamaui, de tribulatione mea, & exaudiuit me. De ventre inferi clamaui, & exaudisti vocem meam. Abiectus sum à conspectu oculorum tuorum: veruntamen rursus videbo templum sanctum tuum. Circumdederunt me aquæ vsque ad animam, abyssus vallauit me, pelagus operuit caput meum: & sublcuabis de corruptione vitam meam Domine Deus meus. Cùm angustiaretur anima mea, Domini recordatus sum, vt veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum. Ionæ c. 2. Dei filius humani generis saluator, &

medicus,

medicus, omnes afflictos & pusillos clementissima voce, ad magnanimitatem animique fortitudinem inuitaturus: Venite, inquit, ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tristatur ergo quis, oret, Iacobi cap. 5.

Et qui firmiores sunt in fide, & in hoc vitæ genere maiores progressiones fecerunt, meminerint D. Pauli præcepti: Infirmum in fide assumite. Roman. 14. Consolamini pusillanimes, suscipite infirmos 1. Thessal. 5.

TEMPORIS HABENDA RATIO, *& animus aliquando relaxandus est.*

CAPVT XXIII.

PORRO diligenter obseruandũ est, quòd Ecclesiastes docet. Omne tempus, suũ tempus habet. Et in omni negotio inest tempus & oportunitas. Est tempus gaudij, est tempus luctus, est tempus orandi, est tempus legendi. Vetus & nobile prouerbium est: *Nosce tempus.* *Eccle. 3. & 8.*

Omnibus in rebus tempus spectare, & modum adhibere oportet. *Vnde Ambrosius* libro 3. de virginibus: Quòd prolixè facere vis, aliquando ne feceris. Virginibusq; sacris agricolas ad imitãdum proponit, qui nec vno semine agrum suum

ſemper conſerunt, aliquando etiam vt vegetior fertiliorque reddatur, quieſcere ſinunt. Sapientiæ humanæ ſtudioſi varietate quadam exercentur, & diem in certas horas diſtribuunt, ne tædium ſubrepat

Notum eſt illud Poetæ:

Interpone tuis interdum gaudia curis,
Quod caret alterna requie, durabile non eſt.

De externis honeſtis exercitijs, de cantu, & alijs pijs oblectationibus ſupra cap. 17. dictum eſt.

DE CASTITATIS EXCELLENTIA, & præmio.

CAPVT XXIV.

D. Ambroſius ad Vercellenſem Eccleſiam reſcripſit: Audio veniſſe ad vos Sarmationem, & Barbatianum, vaniloquos homines, qui dicunt, nullum eſſe abſtinentiæ meritum, nullam virginitatis gratiam, pari omnes æſtimari pretio. Quæ iſtos Epicuræos noua ſchola miſit? Non Philoſophorum, vt ipſi aiunt, ſed imperitorum, qui voluptatem prædicēt, delitias ſuadeant, caſtimoniam nulli vſui eſſe dicant. Quid autem loquar, quanta ſit virginitatis gloria, quæ meruit à Chriſto eligi, vt eſſet etiã corporale Dei templũ, in quo corporaliter habitauit plenitudo diuini-

Epiſtola 82.

diuinitatis? Virgo genuit mundi ſalutem, virgo peperit vitam vniuerſorum. Sola ergo non debet eſſe virginitas, quę omnibus in Chriſto profuit? In virgine Chriſtus reperit, quod ſuum eſſe vellet, quod ſibi omnium Dominus aſſumeret. Per virum & mulierem caro eiecta de Paradiſo, per virginem iuncta eſt Deo. Quid de altera Moſis ſorore *Maria* loquar? quę fœminei dux agminis pede tranſmiſit pelagi freta? Quo munere autem venerabilis Tecla etiam leonibus fuit, vt ad pedes prædæ ſuæ ſtratę impaſtę beſtię ſacro deferrent ieiunio, nec procaci oculo virginem, nec vngue violarent aſpero? Tecla enim (vt libro ſecundo de virginibus ſcribit) copulam fugiens nuptialem, naturam beſtiarum virginitatis veneratione mutauit. Parata ad feras, cùm aſpectus etiam declinaret virorum, ac vitalia ipſa ſæuo leoni offerret: cernere erat lingentem pedes beſtiam, cubitare humi, muto teſtificantem ſono, quòd ſacrum virginis corpus violare non poſſet. Adorabat prædam ſuam beſtia, & propriæ oblita naturæ, naturam induerat, quam homines amiſerant. Videres quadam naturæ tranſfuſione homines feritatem indutos, ſæuitiam imperare beſtiæ, beſtiam verò

exoſcu-

exosculātem pedes virginis, docere, quid homines facere deberent. *Tantùm habet virginitas admirationis, vt eam etiã leones mirētur.* Nõ impastos cibus flexit, nõ citatos impetus rapuit, nõ stimulatos ira exasperauit, non vsus decepit assuetos, non feros natura possedit. Docuerunt religionem, dum adorant martyrem, docuerunt etiam castitatem, dum virgini nihil aliud nisi plantas exosculantur, demersis in terram oculis tanquam verecundantibus, ne mas aliquis vel bestia virginem nudam videret. *Corpus virginis Dei templũ est: animus vaporem diuini ignis exhalat &c.* Angelos habent amicos atque patronos virgines, quia vitam Angelorum in carne imitantur.

lib. 1. de virginibus.

Vnde idem Ambrosius: Non mirũ est, si pro vobis (loquitur autem ad virgines) angeli militant, quæ Angelorum moribus militatis. Meretur eorum præsidium castitas virginalis, quorum vitam meretur. Et quid pluribus exequar laudem castitatis? Castitas etiam Angelum facit. In resurrectione neque nubent, neque ducent vxores, sed erunt sicut Angeli in cælo: quod nobis promittitur, vobis præsto est. Quàm præclarum autem, Angelos propter intemperantiam suam in seculum cecidisse de cælo: virgines prop-

Matth. 22.

ter

ter castimoniam in cælum transisse de seculo. Beatæ virgines quas non illecebra sollicitat corporum, non colluuio præcipitat voluptatum. Nemo miretur si virgines Angelis comparentur, quæ Angelorum Domino copulantur: quoniam quæ non nubũt, neq; nubentur, erũt sicut Angeli Dei in cælo. Martialis Christi, vt creditur, discipulus epistola ad Tholosanos: Quicunque, ait, viduitatem propter recompensationem elegerint, non fraudabuntur munere charitatis Dei, qui verò in sublimitate excelsiori permanserint, virgines esse eligentes, centuplicatam in perpetua benedictione gloriam consequentur.

D. Ignatius S. Ioannis Apostoli discipulus Epistola, ad Tharsenses: Virgines honorate, sicut sacratas Christo, viduas pudicas vt sacrarium Dei.

Magnus ille Athanasius in libro de virginitate: Grauis est exercitatio, difficilis continentia, sed nihil dulcius cœlesti sponso. Magna virtus continentia, magna gloria castitatis. Magna sunt virginitatis præconia. O virginitas, diuitiæ incomprehensibiles. O virginitas corona immarcessibilis. O virginitas templum Dei, & sancti spiritus domicilium: O virginitas margarita preciosa, apud

apud multos latens, à paucis verò vix inuenitur. O continentia amica Dei, & apud sanctos laudata. O continentia vulgo inuisa, sed ijs qui te digni sunt, nota. O continentia mortem & inferos effugiens & immortalitati adhærens. O continentia, gaudium Prophetarum, Apostolorum gloria. O continentia Angelorum vita, & sanctorum hominum corona: Beatus, qui te tenet. Beatus, qui per sapientiam tibi constanter adhæret: quoniam postquam paululum laborauerit, multa recipiet munera in te. Beatus qui per totum hoc tempus ieiunârit, quoniam in æterna Hierosolyma habitabit, cumque Angelis choreas ducet, cumque sanctis Angelis, Prophetis & Apostolis requiem habebit. Celeberrimus quoque Martyr Cyprianus: Nunc nobis ad virgines sermo est, quarum quò sublimior gloria, maior & cura est. Flos est ille Ecclesiastici germinis, decus atque ornamentum gratiæ spiritualis, læta indoles laudis & honoris opus integrum, atque incorruptum, Dei imago respondens ad Domini sanctimoniam, illustrior portio gregis Christi. Gaudet per illas, atque in illis largiter floret Ecclesiæ matris gloriosa fœcunditas. Quanto plus copiosa virginitas numero suo addidit, tanto gaudi-

Tractatu de habitu virgin.

gaudium matris augeſcit. Ad has loquimur, has hortamur, vt quæ ſe Chriſto dicauerint, & à carnali concupiſcentia recedentes tam carne quàm mente Deo ſe deuouerint, opus ſuum conſumment, magno præmio deſtinatum, nec ornari iam, aut placere cuiquam niſi Domino ſuo ſtudeant, à quo & mercedem virginitatis expectent. Et ſub finem eiuſdem libri: Quòd nos futuri ſumus, vos iam eſſe cœpiſtis, vos reſurrectionis gloriam in iſto ſeculo iam tenetis, per ſeculum ſine ſeculi contagione tranſitis. Cùm caſtæ perſeueratis & virgines, Angelis Dei eſtis æquales. Cùm habitationes apud Patrem ſuum Chriſtus eſſe dicat, melioris habitaculi hoſpitia demonſtrat: habitacula iſta meliora vos petiſtis, carnis deſideria caſtrantes, *maioris gratiæ præmium in cœleſtibus obtinetis*. Iterum: *Virginitas æquat ſe Angelis*.

Pulchrè etiam Lactantius: Continentia quaſi faſtigium eſt, omniumque conſummatio virtutum. Ad quam ſi quis eniti, atque luctari poterit; hunc ſeruum Dominus, hunc Diſcipulum magiſter agnoſcet, hic terram triumphabit, hic erit conſimilis Deo, qui virtutem Dei cœperit. Baſilius Magnus in pulcherrimo illo de virginitate libro, id eas per *Lib. 6. cap. 23.*

conti-

continentiam primò quidem efficere ait, vt à grauiſsima maledictione, quam Deus Euæ propter peccatum inflixit, quod in ſummo dolore eſſet filios procreatura, liberæ ſint: Deindè vt quæ nunc humiles & pannoſæ aliquibus apparent, tanquam Reginæ in veſtitu deaurato, cum Rege & ſponſo ſuo Chriſto, in ſempiternum beatiſsimæ glorioſiſsimæque triumphent, Auguſtinus ſingulare & magnum quid, præ cæteris, à Deo recepturos olim profitetur, qui habent aliquid iam non carnis in carne.

Virginitas vt matrem Domini fecit: ita virgines reddit templa ſpiritus ſancti. Hæc Ioannem Euangeliſtam *Chriſto* chariſsimum effecit, & profundum diuinæ naturę atque myſteriorum Dei contemplatorem. Immortalemque ipſi gloriã, & magnum reliquis virginibus gaudium peperit, quod precioſiſsimam hæreditatem virginis Domini, virginem matrem, filius virgo, cuſtodiendam fruendamq; recepit.

Virgines etiam peculiariter à Deo amantur, & facilè earum preces exaudit, tuetur eas hic atque defendit, longè rectius, quam mariti eas eſſent defenſuri, quorum ipſe omnibus in rebus officium præbet, vt pulchre indicat Ambroſius:

& Io-

& Ioſeph, Suſannæ, Danielis, Teclæ, Agnis, Catharinæ, &c. exempla teſtantur: ac Sozomenus lib. 9. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 3. de Theodoſij Imperatoris ſororibus probat.

Virginitas trahit vnicornu animal ferox, & lemures, qui decipi non poſſunt, capiuntur pulchritudine virginum: imò Deus optimus maximus, ob pulchræ & decoræ filiæ Hieruſalem immaculatam virginitatem, humano generi ſibi infeſto pepercit, & homo factus eſt. Roma. conſ. fin. coll. penult. in tracta. de fide cath. Neuizanus lib. 4. ſyluæ nupt. nu. 99. Tantaque iſthæc virtus eſt, vt non ſolum Angeli eam venerentur, & colant, vel mirificè à Deo adametur: ſed bruta etiam animalia adorent, & virginibus obtemperent. Leones enim Danielem & Teclam adorauerunt, vt paulo ante diſſerui: & Zoſimas Monachus leonem, qui baiulum ſuum aſinum deuorarat, compulit, vt ſarcinulas ſuas more aſinino ad portas Cæſareę deportaret. *Euagrius l. 4. hiſto. cap. 7.*

Leo prophetæ cadauer cuſtodit, 3. Reg. cap. 13.

Iudith vidua, propter caſtitatem Deo chariſsima, tam audax facinus viriliter aggreſſa feliciſsimè tranſegit. Nam ſic de *Iudith. 15.*

ea ſcribitur: Tu gloria Hieruſalem, tu lætitia Iſrael, tu honorificentia populi noſtri, quia feciſti viriliter, & confortatum eſt cor tuum: eò quòd caſtitatem amaueris, & poſt virum tuum alterum neſcieris, ideo & manus Domini confortauit te, & ideò eris benedicta & æternũ.

cap. 16. Magnaque facta eſt Iudith in Betulia, & præclarior erat vniuerſæ terræ Iſrael. Erat etiam virtuti caſtitas coniuncta, ita vt non cognoſceret virum omnibus diebus vitæ ſuæ, ex quo defunctus eſt Manaſſes vir eius.

Amb. li. 1. de virginibus. Helias quia virgo, ideò curru raptus in cælum, ideò cum Domino apparet in gloria, ideò Dominici venturus eſt præcurſor aduentus. *Eſaiæ 56.* Huc pertinet illud Eſaię: Hæc dicit Dominus Eunuchis: Qui cuſtodierint ſabbata mea, & elegerint, quæ ego volui, & tenuerint fœdus meũ, dabo ijs in domo mea, & in muris meis locum, & nomẽ melius à filijs & filiabus, nomen ſempiternũ dabo ijs, & quod non peribit. Nomen illud melius, locumque meliorem B. Ambroſius præmia cæteris præſtantiora intelligit. Quòd enim varij gloriæ & honorum gradus futuri ſint in regno cœlorum, indicat ipſe Chriſtus: *Ioan. 14.* In domo Patris mei manſiones multæ ſunt. Qui diligit cordis

mun-

munditiam, inquit Salomon, propter gratiam labiorum ſuorum, habebit amicum Regem. Et Sapiens: Caſta generatio in perpetuum coronata triumphat, & incoinquinatorum certaminum præmium vincens. Felix eſt ſterilis, & incoinquinata, quæ neſciuit thorum in delicto: habebit fructum in reſpectione animarum ſanctarum. Veris quoque & bonis ſpadonibus pollicetur ſortem in domo Dei acceptiſſimam. *Prouerb. 22. Sap. 4. & 3.*

Ioannes etiam profitetur, ſe vidiſſe agnum ſtantem ſuper montem Sion, & cum illo centum quadraginta quatuor millia, qui cantarint canticum nouum, quod nemo potuerit diſcere præter ipſos. Eoſque dicit virgines fuiſſe, nec cum mulieribus coinquinatos, ideoque ſequi agnum, quocunque ierit: emptos ex hominibus primitias Deo & agno. Porrò inter ea omnia, quæ homines admirantur, & prædicant, & quorum poſſeſsione felices atque beati vulgo iudicantur, principem mihi ſemper locum obtinere viſa eſt ſapientia, quæ & diuinarum & humanarum rerum cognitionem profitetur. Caſtitas verò & pudicitia cum oratione, & temperantia vehementer ſtudia ſapientiæ pro- *Apocalyp. 14.*

mouet: vt Danielis & Ezdræ exemplum declarat. Daniel enim abditas rerum secretissimarum caussas, atque naturam inuestigare potuit; quæ sapientissimi Babyloniorum atque Persarum viri ignorabant. Ezdræ Angelus Dei respondit: Audita est vox tua apud altissimum: vidit enim fortis directionem tuam, & prouidit pudicitiam, quàm à iuuentute tua habuisti, & propter hoc misit me, tibi demonstrare hæc omnia. Ipseque Ezdras propter orationem, ieiunium, & castitatem suam, secretissima mysteria Dei, & longè post futuras res sibi fuisse per Angelum reuelatas testatur. Anna Phanuel castissima vidua, prophetiæ dono celebris Christum videre meruit. Et Philippo quatuor fuerunt filiæ prophetantes: Prophetabant autem, teste Epiphanio, propter virginitatem suam. Et quanquam Dominus in Euangelio dixit: Lex & prophetæ vsque ad Ioannem, istæ tamen, quia virgines erant, etiam post Ioannem prophetasse referuntur.

Daniel cap. 2. & 4.
lib. 4. Ezd. 6.
Lucæ 2.
Epiphanius hæresi 78.
Hiero. lib. 1. contra Iouinianum.
Niceph. li. 3. cap. 20.

Ioannem Apostolum Christus propter purissimam virginitatem ardenter amabat, authore Hieronymo: ideoq; & Apostolus & Euangelista, & propheta, & matris Iesu custos esse promeruit. Cum quæ Apostoli piscarentur, & Iesus staret in littore,

lib. 1. contra Iouinianum.

littore, solus Ioannes virgo virginem agnouit, & dixit Petro: Dominus est. Euangelium suum ita describit, vt quasi aquila ad superna euolet: *In principio erat verbum, &c.* *Exposuit virginitas*, inquit Hieronymus, *quod nuptiæ scire non poterant.* *Ioan. 21.*

Zosimas Monachus Deo, propter singularem pietatem, castitatemque familiaris admodum euasit, & propheta. Euagrius libro 4. histor. Ecclesiast. cap. 7.

Nec frustra est, quod Ecclesiasticæ historiæ scriptores adeò diligenter annotarunt, qualiter S. Antonius viderit Ammonij animam cum iucundissimo concentu ab Angelis in cœlum perduci; vt nimirum posteri hoc pro exemplo caperent: reliquis veræ religiosæ & spiritualis vitæ cultoribus certum esse ac definitum locum in cælo, vbi cum Deo & Angelis in æternum viuant. *Socrates li. 4. cap 23. Sozo. lib. 1. cap. 14. Nice. l. 8. c. 41*

Ambrosius putat, quod ex Dei voluntate Maria virgo animas virginum, statim vt è corpore migrarint, clementer benigneque recipiat, & his propemodum verbis vtatur. Hæ thorum filio meo, hæ thalamos nuptiales immaculato pudore seruarunt. Et quòd Christus eas sit commendaturus Patri suo cælesti: Pater sancte, istæ sunt quas ser- *Lib. 2. de virginibus.*

uaui tibi, in quibus filius hominis caput reclinans quieuit; Peto, vt vbi ſum ego, ſint & illæ mecum.

Apocalyp. 2. Ad ſacros quoque homines, viros & fœminas fortè quis retulerit illa Ioannis Apoſtoli verba: Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod eſt in medio paradiſi Dei mei. Eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Qui vicerit, non lædetur à morte ſecunda. Vincenti dabo manna abſconditum, & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen nouum ſcriptum, quod nemo ſcit, niſi qui accipit.

QVANTVM REIPVBLICAE Christianæ profuerint religioſæ vitæ ſectatores, ideoq; ab antiquis meritò honorati fuerint.

CAPVT XXV.

HElias, Heliſæus, Daniel, cæterique filij Prophetarum, omnium denique ex muliere procreatorum maximus Ioannes Baptiſta, quantum periculoſiſsimis temporibus vniuerſo orbi, viui & mortui profuerint, nemo eſt qui ignoret, & literæ ſacræ hactenus diuerſis in locis profitentur. Religioſa Iudith omni ope

ni ope & auxilio destitutos Iudæos liberauit: vt omnes ordines eam gloriam Hierusalem, & lætitiam Israel appellarent, & omni tempore vitæ eius non fuit, qui perturbaret Israel, & post mortem ipsius annis multis, inquit scriptura, Iudith c. 7.8. 13.15. & vlt.

Apostoli atque discipuli Iesu Christi, veram religionem & sapientiam orbi terrarum restituerunt, & scriptis libris Ecclesiam hactenus erudiunt. Illos verò Hierosolymis religiosam vitam primos cœpisse, Lucas indicat, & Ecclesiasticæ *Act. 2.* historiæ scriptores probant. Hanc D. Marci Euangelistæ successores in Aegypto retinuerunt, per quos non modò vera pietas atque religio conseruata, & propagata est: verùm etiam quando in mul- *Caßianus* torum mentibus propemodum extincta *Collat. 18. c. 5.* atque deleta erat, egregiè iterum erecta & excitata fuit.

Quantum Basilius Magnus, Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, Benedictus, cæterique Sancti Patres Monachi, & peculiarium Ordinum auctores, Ecclesiæ DEI profuerunt, nemo est, qui ignoret. Regulam S. Francisci piam & Ecclesiæ vtilissimam extitisse, capite tertio, de verborum signi-

ficat: in 6. & Clementina 1. ac extrauaganti Ioannis 22. eodem titulo, asseritur. Idem de S. Dominici, Bernardi, & aliorum Ordinum fratribus, quos deinceps tanquam varijs horis operarios in hanc vineam Dominus misit, grauissimi viri comprobarunt: qui ad ecclesiæ culturam, dignitatem, propagationem, defensionemque plurimum contulerint. Eorum enim preces magnoperè ad Deum humano generi conciliandum valere, crediderunt. Ideoque dixit Bernardus, eos constitutos esse, orare pro vniuerso corpore ecclesię. Et Naziansenus, eorum lacrymas esse peccati diluuium, & mundi expiamentum. Eusebius quoque, eos summo Deo consecratos esse pro vniuerso genere dixit. Credebant etiam, eos deprecatione sua, multa mala, & calamitates plurimas à mundo depulisse, multoties Deum mundo iratum placasse, egregiaq; beneficia obtinuisse: ad hęc: optimos fructus vita, & exemplo, opere, labore, industria attulisse. Quorum modestia, humilitas, pietas, deuotio, populis virtutum Magistra extiterit, virtutumque exemplar mortalium oculis ad imitandum proposuerit. Ideoque Chrysostomus eos mundi luminaria appellarit. Qui etiam duabus homilijs populum

Serm. 63.
Orat. 1. in Iul.
21. cap. 8. de Euang.

hor-

hortatur: vt ſæpè Monaſteria, & religioſas domos inuiſant, certam inde vtilitatem relaturi. Cùm eorum aſpectus tacita eſſet vitiorũm obiurgatio, & inuitatio ad virtutem. Religioſis quoque illud Chriſti verbum applicare merito poſſe putauerunt: Vos eſtis lux mũdi, vos eſtis ſal terrę. Quod pijſsima vita, & optimis exemplis prelucerent, & hominum mores ne corrũperentur, ſale adhibito conſeruarent, ſed etiam iam corruptos, (vltra ſalis naturam) inſtaurarent, & redintigrarent, errantes reuocando, lapſos erigendo, rudes docendo, laborantibus cõſilio, doctrina, & omni ope ſubuenien-do. Præterea, D. Athanaſio, cæteriſque orthodoxis Epiſcopis contra Arrianos, & alios hæreſiarchos in conſeruanda eccleſiæ puritate magno vſui fuerunt. Quibus diſputando, concionando, libros ſcribendo, priuatis publiciſque ſermonibus tanquam munitionem ac propugnaculum ſeſe opponebant. Multa etiam regna, multæq; florentiſsimæ Poruincię per illos (Deo adiutore) ex paganiſmo ad Chriſtianam religionem conuerſa fuerunt. Euangelij lumen, vbi nullum antea erat, intulerunt; vbi obſcuratum inſtaurarunt. In quo Zelus eorum ita enituit, vt hiſtorias perſcrutanti facilè appareat,

Matth. cap. 5.

Niceph. l. 8. c. 39 & l. 9. ca. 14.

post Apostolos, & Apostolicos viros, fidem per religiosos, in multas prouincias inductam fuisse.

S. Remigius anno fermè DXXX. Clodouæum Regem & Franciam ab Idolorum cultu, ad fidem Christianam traduxit. Huic æqualis Martinus anno DXL. Sueuos ab Arriano errore sanauit. Angliam Augustinus cum Rege Etelberto informauit. S. Lambertus Tessandriã, Germaniæ prouinciam. Vilfridus ex Hirpnensi Monasterio Angliæ anno DC LXXXIII. Frisijs & Hollandis prædicare cœpit. Quod opus tandem VVillibrordus, ex Monasterio Ripensi, Angliæ, cõtinuauit.

Adalbertus Monachus, & Archiepiscopus Pragensis, Pannoniam Christi cultu imbuit, & Russis, Lituanis, Moschis, Prussis, Polonis, Sarmatis Euangelium promulgauit.

Eodem tempore Suitbertus Lindissæ in celebri cœnobio Angliæ educatus, vnà cum vndecim alijs, ad Apostolicum numerum repręsentandum, ad Saxones se contulit, & ingentem fructum reportauit. Verdensis tandem Ecclesiæ præpositus Bonifacius patria Scotus, post Archiepiscopus Moguntinus, Thuringiam, Frisiam, Hassiam, & plures alios

alios populos, anno fermè DCCVI. Christo adiunxit, Germaniæque Apostolus appellatur. Sic Germani nostri magna ex parte per religiosos & pios sacerdotes Christum cognouerunt. Quod perpetua memoria, & gratiarum actione dignum, opus est.

Quare Sozomenus, postquam veterum monachorum virtutes & studia recensuit: Omnes, inquit, isti Monachi longo tempore vixerunt, quos, vt mihi videtur, in hac vita Deus ob id ita longæuos esse voluit, vt religionem Christianam propagarent. Syros enim vniuersos, & ex Persis ac Saracenis plurimos ad cultum ipsius induxerunt, & Paganismo abstraxerunt, monasticamque ibi Philosophiam inchoantes, multos sibi pares reddiderunt. Quin & Galatas & Cappadoces illis vicinos, multos arbitror tum temporis habuisse ecclesiasticos Philosophos, vt qui plurima dogmata studiosè coluerint. Saraceni quoque, ex Ismaele filio Abrahami posteri, per monachos conuersi sunt. *Lib.6.ca.34. Niceph.li.11. cap.41.* *So.l.6.c.38. Niceph.li.11. cap.41.*

Porrò Lucius Arrianus, post mortem Athanasij, per Imperatorem Alexandrinę Ecclesiæ obtrusus Episcopus, cùm acerrimum bellum cõtra religionẽ Catholicam animo cõcepisset: monachos omniũ *Soz.l.6.c.19.*

primò

primo aggressus est, quod populus ab ipsis dependeret, vt illis persuasione aut tyrannide seductis, res confecta videretur: sed longe secus euenit. Pernitiosissima quoque Apollinarij hæresis per Monachos præcipuè oppressa est. Populus enim, authore Sozomeno, monachos ob virtutes admirabatur, & verũ hoc esse credebat, quod ipsi sentirent: eosque veritatem retinere arbitrabatur, quorũ preces Deus exaudiret, quique vita & operibus suis fidem suam, velut certissimis testimonijs confirmarent, maximorum quoque miraculorum patratores, & virtutis magistri apparebant. Quocirca Episcopi & catholicæ ecclesiæ Antistites crebrò eos in vrbem euocabant, ad sedandos tumultus popularis, ad retinendam catholicam religionem, contra hæreticos atq; tyrannos. De Aphraate vide Theodoretum lib. 4. cap. 26. historiæ ecclesiasticæ.

So. l. 6. c. 27.

Niceph. li. 11. cap. 17.

Et quoties catholici ab hæreticis dissidebant, ac de salutæ publica, & veritate fidei orthodoxę digladiabantur, vtraque pars ardentissimo studio monachos sibi coniungere, propter summã eorum authoritatem, laborabat.

Quando Catholici in Africa in sanctimonialibus ostentabant quoddam decus Eccle-

Ecclesiæ, valde hoc agebant Donatistæ, vt eas ad se pollicerent: sicut indicat Augustinus epistola 169 & Optatus libro sexto contra Parmenianum.

Arriani suas hæreses Antiochenis obtrusuri, monachos eas probare, & contra Athanasium sentire, mentiebantur. Idcirco B. Athanasium calumnijs & mendacijs oneraturi hæretici, monachum quendam, authoritatis gratia, accusatorem subornarent. *Theodoretus li 4 c. 27. So. li. 2. ca. 23.*

Tempore Anastasij Augusti, contra synodum Oecumenicam Chalcedonensem, hæretici monachorum authoritate abuti studebant: sed Theodosius vir pietate & eruditione clarissimus, ac monachorum princeps, coram frequenti populo, qui non mediocriter hæreticorum fraude seductus atque persuasus erat, aperta voce pronunciabat: *Si quis quatuor synodos, quatuor Euangelijs non exæquat, anathema.* His verbis perinde atque angelus quidã è cælo missus populũ ita cõfirmauit, vt illico ad Imperatorem literas darent, quibus se nulla ratione à traditionibus Patrum, etiam sub extremo capitis & fortunarum suarum discrimine, recessuros significarent: vt author est Nicephorus lib. 16. ca. 33.

Alius Monachus, Sabba nomine, ad ipsum

Niceph.lib.6. cap.32. ſuum Imperatorem pro Helia Hieroſolymitano Hierarcha, legationem ſuſcepit, & ne Eccleſiam Dei, atq; viros Catholicos ampliùs vexaret, perſuaſit talibus Heliæ literis inſtructus: Eremi incolas, & cum illis Sabbam, ſolitudinis caput, oratores pro Eccleſijs, ad Celſitudinem tuã mittimus. Tu verò ô Imperator diuinos eorum labores atque ſudores reueritus, finem bello, quod contra Eccleſiam ſuſceptum eſt, imponito, neque cladem vlteriùs progredi ſinito: curæ enim tibi eſſe, vt quæ Deo grata ſint facias, qui tibi diadema cõceſsit, perſuaſum habeo. Plures quoque optimi Monachi periculoſiſſimas, pro tranquillitate publica, & Catholica religione ad diuerſos Imperatores, Reges atque Magiſtratus, legationes Niceph. l. 12. cap. 44. ſuſceptas, dextrè & feliciter, magno cum vniuerſi orbis fructu, perfecerunt. Inter Euſebium Cęſarienſem & Baſilium Magnum exortum diſsidium compoſuerunt: vt in Monodia Baſilij refert Nazianzenus. Sozo.l.1.c.13. Niceph. li. 8. cap.40. Sozomenus & Nicephorus authores ſunt, quòd multi pauperes atque egeni S. Antonium ex eremo in vrbes adduxerint, vt eorum Patronus & interceſſor apud magiſtratus fieret.

Crudeliſsimos etiam tyrannos, & acerrimos reipublicæ Chriſtianę hoſtes, quos

nemo

nemo admonere audebat, monachi audacter redarguerunt, vt à tam nefario ſcelere abſtinerent. Vt de Iſcalico refert Sozomenus, lib. 6. cap. 40. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ. Etſi Nicephorus li. 11. ca. 50. Iſaacium appellat.

Tempore Lotharij Imperatoris crudeliſsima bella, & pernicioſiſsimos motus in Germania S. Bernardus Claræuallenſis Abbas compoſuit.

Anno Domini 1297. Pontifex miſit Generales Miniſtros FF. Minorum & Prædicatorum, vt teſtes fierent ſolennium induciarum confirmatarum. Iac. Meierus lib. 10. Annal. Fland. Ad hęc, rem literariam, & ſapientiæ ſtudia incredibiliter in omnibus ferè Prouincijs Monachi promouerunt. Duo enim ex Anglia ad Carolum Magnum in Galliam nauigârunt, quorum ſtudio & induſtria bonæ litteræ, & vera ſapientia Pariſijs & Papiæ reſuſcitata fuit. Coloniam Agrippinam (quam è multis hîc honoris cauſſa nomino) D. Thomas Aquinas, Albertus Magnus, Ioannes Scotus Doctor ſubtilis, &c. doctiſsimis prælectionibus, & ſcriptis commentarijs, exornârunt. Tandem Monachi ex quatuor Ordinibus mendicantium à S. P. Q. Colonienſi ad Vrbanum PP. VI. miſsi,

missi, effecerunt, vt publicam ibi omnium liberalium artium Academiam habere liceret, quæ toti Germaniæ, & sacro Romano Imperio vtilissima fuit. In Academia Duacensi superioribus annis duo Abbates egregia literarum gymnasia erexerunt.

De Hieronymo, Augustino, Basilio, Epiphanio & reliquis, nihil in præsens volo dicere. Deus bone, quantum Gratianus & Panormitanus Iurisconsultis profuerunt? Meritò igitur fuit hoc Monachi nomen olim in summo honore, ac celebritate, quando religiosi viri & fœminæ pietati & sanctimoniæ taliter studebant. Constantinus Magnus Antonio Eremitæ seipsum, cum vxore, liberis, atque Imperio per peculiares literas commendabat: & tanquam integerrimum amicum, quibuscunque rebus indigeret, ad se rescribere iussit. Eutichiani quoque Monachi amicitiam Constantinus Imperator quæsiuit: quoniam raræ sanctitatis vir, incurabiles morbos, authore Deo profligabat: ideoque Imperatori adeo charus erat, vt nihil quicquam in gratiam ipsius facere recusaret. Multaque religiosis priuilegia indulsit: tunc reipublicæ benè cōsuli existimans, si Deus rectè coleretur, & cœlestis Philosphia floreret. Quomodo Con-

Ruff. li. 1. c. 8. Sozo. l. 1. c. 13. Niceph. lib. 8. cap. 40.

Niceph. lib. 8. cap. 41. Sozo. l. 1. c. 14

Sozo. l. 1. c. 9.

Constantini mater Helena, sacris virginibus tanquam Christi sponsis, ministrarit, iam antè est recitatum. *Ruff.li.1.c.8.*

Theodosius Imperator Deo gratissimus, vtroque pacis & bellorum tempore, Ioannem quendam insignem monachum adhibere in consilium solebat, & de illius sententia bellum suscipere vel non suscipere. Carolus Magnus in exercitu monachos circumducebat, qui pro felici euentu, & tranquillo Imperio Deum precarentur: ac tunc demum sese rem Deo gratissimam, & reipublicæ in primis salutarem, atque vtilem facere arbitrabatur, si religiosis viris & fœminis cœnobia extrueret. Cuius exemplo infiniti Christiani Principes, virtutis atq; religionis gloria præcellentes, vt ædes sacras & cœnobia ędificarẽt, opes cõferrẽt, quibus virgines alerẽtur, & monachi perpetuò religioni vacarent, permoti fuerunt. De Alphõso Aragonũ rege scribit Panormitanus, lib. 1. cap. 19. quod virgines sacras mirificè honorarit, & infinitis dotem assignarit, quam cœnobijs offerrent. Quod cum fiebat; erant illi Principes propter religionis studium, & sanctorum hominum ardentissimas preces, Deo chari, victorijs illustres, & rerũ gestarum gloria charissimi, ac salus patriæ *Ruff.l.2.c.19 Nice.l.12.ca. 39. P. Diaconus in vita Theodosij*

erat ab ijs egregiè conſtituta.

Quantoperè omnes gentes religioſos & monachos, philoſophosq; coluerint, fouerint, & collegia eorũ aduerſus omnem iniuriam defenderint, ſupra commemoraui.

P. Hieron. Platus lib. 2. cap. 37.

De Virginum Veſtalium, & ſummorum Pontificum apud Romanos veneratione ante dictũ eſt. De Flamine Diali legitur: tantam fuiſſe eius auctoritatem, vt ad eum, tanquam ad aſylum, vulgo concurrerent: qui enim ad eius pedes accidiſſent, vincti ſoluebantur, noxijs pœna omnis condonabatur. Apud Iaponenſes Bonzij, tanto in pretio eſſe dicuntur, quaſi Dij quidam terreſtres: quorum arbitrio omnia agantur, Regnaque ſæpe dentur & adimantur.

Ipſis gentilibus, inquit Ambroſius, Inter aras & focos venerabilis ſolet eſſe virginitas, & in quibus nulla meritorum eſt pietas, nulla mentis integritas, in ijs tamen carnis virginitas prædicatur. A prophanis cæremonijs virgines nemo prohibet, ab Eccleſia Dei virginitas arcebitur? Illic coguntur, quod non docentur: hic interdicitur, quod non licet non doceri? illic præmijs reuocantur à nuptijs, hic ad nuptias arctabuntur iniurijs? illic violentia fit vt capiantur, hic fiet vio-

lentia,

lentia, ne profiteantur? Deus bone, quid iam diceret, quibus verbis vteretur Ambrosius? Nam olim Virgines Vestales apud priscos in Paganismo Romanos tantoperè colebantur, vt omnes Ordines illis via, loco, sede, summa cum veneratione cederent: omnes religiosè eas honorabant, Collegiumque ipsum diligenter tuebantur, ornabant, amplificabant. Quid Christi virginibus sæpe nunc eueniat, non indiget verbis, res ipsa loquitur.

De Vestalibus cecinit Prudentius lib. 2. contra Symmachum.

Fertur per medias, vt publica pompa, plateas
Pilento residens molli, seq́; ore retecto
Implicat attonitæ virgo spectabilis vrbi.

Ambrosius taxat Valentinianum Imperatorem, quòd nulla sacris virginibus priuilegia concederet: cùm Paganos Vestalium honorem, bona & priuilegia tanto studio tueri videret. *Lib. 5. epist. 30.*

Hieronymus refert, quòd Aegyptij etiam non veros Monachos ita venerati sint, vt ipsorum opera cariùs emerent, quàm aliorum artificum, quasi ars esset sancta, non vita. *Ad Eustochio de custodia virgin.*

Iustiniani Imperatoris constitutio est; Quidã volentes corrumpere orthodoxę fidei honestatem, si litem habuerint cum

monachis aut asſiſterijs, ciuiles Iudices interpellant, at illi mittunt executores, præſumentes accedere intra loca ſancta, & monachos trahere, atque monaſteria vel aſsiſterias inquietare ; forſan eas quæ non videntur. Et huic iniuriam, & confuſionem non paruam adorabilibus fieri locis, ac rem non rectam fieri cognouimus: Propterea ſancimus, ſi quis, quamcunque habuerit cauſſam, cum aliquibus venerabilibus ſanctimonialibus, aut ſacris virginibus, aut mulieribus omninò in monaſterijs conſiſtentibus, Deo amabilem ciuitatis illius Epiſcopum interpellet. Accelerari etiam lites ſancimus monachis illibatis, vt non mens eorum occupetur circa litis ſollicitudinem, ſed velociter liberati ſacris operibus obſecundent.

Anth. Multo magis C. de ſacroſ. eccle. ſijs. ca. quia 16. q. 1.

Similis eſt iſta conſtitutio: Multò magis prohibetur ipſius monaſterij alienatio, qua redeat in antiquum ſtatum, & ſecularem vſum. Huc pertinet Caroli & Ludouici Imperatorum ſanctio: Quia iuxta ſanctorum Patrum traditionem nouimus res Eccleſiæ vota fidelium eſſe, precia peccatorum, & patrimonia pauperum, cuique non ſolum habita conſeruare, verumetiã, Deo opitulante, conferre optamus: vt ab eccleſiaſticis officijs, de diui-

diuidẽdis rebus ecclesiæ, suspitionẽ dudũ conceptũ penitus amoueamus, statuimus, vt neq; nostris, neq; filiorũ, &, Deo dispensante, successorum nostrorum temporibus, vllam penitus diuisionem aut iactturam patiantur.

Iure constitutum est; Ne liceat parentibus filios religionem ingressos è monasterijs abstrahere: neque propterea ab hæreditate excludere. L. vlt. §. 2. C. de Episcop. & cleric. Gratianus 19. q. vlt. Didacus Couarruuias, ad c. 30. de test.

Ipsis quoque Episcopis sacri Canones grauissimè interdixerunt, ne monasteria exspolient, atque euertant, vel indignis oneribus grauent. In Concilio Hispalensi decretum extat: Si quis nostrum, vel nobis succedentium sacerdotum quodlibet monasterium, aut vi cupiditatis exspoliandum, aut simulatione aliqua fraudis conuellendum aut dissoluendum tentauerit: anathema effectus maneat, & à regno Dei extraneus. Nec proficiat illi bonum fidei vel operis ad salutem, qui tantę & salutaris vitę destruxerit tramitem. Super hos enim vniuersi illius Prouinciæ Episcopi congregati, eundem sacrilegum cœtusque sui euersorem à communione suspendant, & quod impiè vnus subuertit, omnes restaurent.

c. 3. de Censib. & 18. q. 2
Concil. Hisp. 2. can. 10.

c. Inter quatuor, de relig. domibus.

Innocentius III. ad Constantinopolitanum Patriarcham rescripsit: Quamdiu monasteria per regulares remanere potuerint ordinata, non sunt ad seculares clericos transferenda: sed si regulares defuerint, propter eorum defectum in ijs seculares clerici poterint ordinari. Et in epistola quadam ad Archiepiscopum Rhemensem rescribit: Licere ipsi nouum Episcopatum erigere, vt tamen monachi nullatenus excludantur, quod sacris canonibus sancitum sit; vt semel Deo dedicata monasteria, semper maneant monasteria. Et alia epistola ad Cantuariensem Archiepiscopum, præcipit, vt ex cœnobio factum collegium, in antiquum statum reducat.

Monasteria nō sunt in collegia cōuertēda, nec in Episcopatus, nisi monachi planè defuerint.

Gregor. X. c. vnico. §. penult. de religiosis domibus in 6. profitetur: monachos prętertim Dominicanos & Frãciscanos, vniuersæ Ecclesiæ catholicę vtilissimos extitisse. Gregor. 9. epist. & vniuersos Ecclesiarum Prælatos (quæ in c. Nimis iniqua, & c. Nimis praua. ext. de excessibus Prælat. recitatur) illos honorandos & defendendos, minimè autem iniuria afficiendos rescripsit.

Quod Clemens V. Clementina 2. de sepult. & Clem. Vnica. de excessibus Prętatorũ. Et Bonifacius 8. extrauagãti cõmu

ni 2. de sepulturis. Benedictus XI. extrauagāti cōmuni 1. de priuilegijs, cōfirmāt.

Tanto studio Episcopi olim cœnobia exstruebant, monachosq; alebāt, vt pauperiores euaderent. Ideoq; tunc in Concilio Constantinopolitano, quod in templo SS. Apostolorum congregatum fuit, canone 7. modus dādi cœnobijs præscriptus est. Si nunc auferendi spoliandique modum omnes tenerent. Adde c. 4. Cōcilij Chalcedonensis, &c. Qui verè 16. q. 1.

Porrò, sacrilegi atq; bonorum hominum oppressores & tyranni, grauissimè semper à Deo puniti fuerunt. Scriptura Sacra commemorat, quòd olim duo & quadraginta pueri per vrsos lacerati fuerint, qui Helisæo prophetæ, & monacho, iniurias intulerant, pro contumelia, caluum appellantes. Heliodorus sacrū thesaurum manibus auaris contrectare volebat, verùm ab Angelo Dei taliter castigatus est, vt omnes inde exemplū caperēt, huiusmodi sacrilegio abstinendi. Antiochus etiam Rex templū Hierosolymitanū spoliarat, sed hāc iniuriā ita Deus vltus fuit, vt scelus suū libenter Antiochus agnosceret, & omnia se restituturū cū fœnore, deniq; Iudęū futurum promitteret. Quid Balthasaro Regi Babyloniæ acciderit, quòd res sacras profanaret, hist. Dan. testatur.

4. Reg. 2. *2. Mach. 3.* *2. Mach. 9.* *Iosep. l. 12. ca. 13.* *Daniel. c. 5.*

Marl. l. 3. c. 11 Titus Romanorum Imperator, sacra vasa ex templo *Hierosolymitano* asportauit, quæ Vespasianus in templo Pacis Romæ collocabat: sed non diu post, horrendo incendio conflagrauit. Q. Cepio

Gell. li. 3. c. 9. Consul Romanus Tolosanum Galliæ fanum spoliauit, sed ipse ex ditissimo pauperrimus euasit: & quisquis ex ea direptione aurum attigerat, misero cruciabilique exitu periit. Vnde natum prouerbium: *Aurum Tolosanum habet*. Constantinus

Zonoras li. 3. annalium. Essenc. l. 4. de continentia. V. Græcorum Imperator religiosos Dei cultores persequi cœperat, sed statim elephantia periit.

Idem in sacerdotibus tentauit Vitiza Gotthorum rex in Hispaniis: verum prælio superatus, & captus, excæcatusque

Sozo. l. 6. c. fi. Niceph. li. 11. cap. 50. vocat Isaacium. in carcere teterrimo decessit. Valens Imperator contra Barbaros exercitum educturus, ab Iscalico Monacho admonebatur, vt ablatas Catholicis Ecclesias restitueret, alioqui ex bello non esset rediturus: ipse tamen eas non modo reddidit, sed Monachum quoq; in vincula coniectum punire decreuerat: at ex bello profugus in casa quadam à Gothis exustus est. Nero, Domitianus, Decius, Diocletianus, Iulianus, qui religiosos homines, & Ec-

Iosephus lib. 14. cap. 8. clesiam Dei persecuti sunt, quam miserè perierint, omnes historiæ loquuntur.

Pompe-

Pompeius Magnus, poſtquam Hieroſolymis ſancta ſanctorum ſuperbè ingreſſus, Deum cæli offenderat, nihil amplius feliciter geſsiſſe creditur. Marcus verò Craſſus, pecuniam & res ſacras, quas Pompeius non attigerat, abſtulit: quare contra Parthos mouens, ſtatim ſine gloria occubuit. Scribit Sozomenus: multos viros nobiles propter ſacrilegia atque impietatem fuiſſe à vermibus conſumptos. Et de Clodouęo 2. Gallorum Rege ſcriptum reperitur: inſanum euaſiſſe Regem, quod fanum S. Dionyſij ſpoliaſſet, ſumpto prætextu, quaſi res ſacras pauperibus vellet diſtribuere. Quàm grauiter in omni hominum memoria puniti fuerint, qui idolorum etiam templa ſpoliarent, & falſorum Deorum ſacerdotes, & nymphas iniurijs afficerent, Galatarum & Phocenſium exempla teſtantur. Vehementerque Dijs gratum fuiſſe traditur, quod Philippus Macedonum Rex ſacrilegos iſtos, fanique Apollinis Delphici ſpoliatores, bello perſequeretur. Non quod impium & ſuperſtitioſum cultum Deus aboleri nollet (nam Iudæis, qui veri Dei cognitionem habebant, vt falſorũ Deorum delubra & fana euerterent, præceptum erat) ſed homines imperitos, diuinum numen, quod ſub iſtis nominibus

Ioſeph. li. 14. cap. 13.

Sozo. l. 5. c. 8.

Io. Tilius in chro. Gallia.

Gratianus 12. q. 2 Lactant l. 2. cap. 8. Leonard. Aretinus in comment. rerum græcarum ex Xenophonte. Iuſti. l. 8. hiſt.

Apollinis atque Mineruæ, latebat, contumelia afficere, nequaquam permisit. Neque ob contemptum Apollinem, sed propter diuini numinis læsam Maiestatem castigati fuêre: neque sacrilegi isti pœnas Apollini dederunt, sed eorum scelus & crudelitatem verus Deus, per Philippum aut alios Principes, qui hoc ignorabant, vltus est. Quid ergo expectandum erit his, qui pietatis & sanctimoniæ scholas, claustra pudicitiæ perfringunt, pudoris septa reuellunt, Deo sacra loca diripiunt atque euertunt, castitatem pudicitiamque opprimere, & extinguere, ne vsquam posthac in terris appareat, conantur. Nec, quantum in ipsis est, patiuntur existere, qui regni cœlestis amore, Christi consilium secuti, velint curam huius mundi, & corporis voluptatem repudiare. Non considerantes, quàm malè per hoc de republica mereantur. Ablato enim religionis & virtutum studio, publica etiam salus aufertur: euersis cœnobijs & collegijs, egenorum promptuaria, nobilium receptacula, & vtilissimæ preces tolluntur.

Si quærat verò aliquis: Cur Deus talia
Rom.2. nunc fieri patiatur? Respondet illi Paulus: Ignoras, quia longanimitas Dei ad
Lib.2. ca. 18. pœnitentiam te inuitat? Et Lactantius.

Patitur

Patitur Deus homines errare, & aduersum se quoque impios esse, sed ipse iustus, mitis, & patiẽs differt, donec veniat temporum finis, quo effundat iram suam in potestate, ac virtute cœlesti. Patitur ergo vt mala cum bonis pugnent, & vitia sint aduersa virtutibus: vt habeat alios quos puniat, alios quos honoret. Et: cùm maxima sit Dei patientia, tamen, quamuis serò, noxios punit, nec patitur longiùs procedere, cùm eos inemendabiles esse peruiderit. *De ira Dei cap. 20.*

D. quoque Chrysostomus, admirantibus quibusdam, cur, cùm Deus aqua diluuij totum mundum, & igne cœlesti Sodomam atque Gomorram subitò punierit, iam eadem, atque adeò grauiora scelera tam diu relinquat impunita? Respondet: Quia manet istos ignis alius longè grauior, cruciatusque finem nullum habens: atque vel puero cuiuis constat, quòd acerbiori & vehementiori pœnæ reseruentur. Quæ ad Monasteriorum direptores, & vexatores religiosorum hominum ab ipso referuntur. Verùm vt ad preces eorum reuertatur oratio, Helias propheta & Monachus, oratione cælum claudere potuit, ne integro triẽnio plueret, idemque rursus oratione aperuit. *Lib. 3. contra vitup. vitæ Monasticæ.* *3. Reg. 18. Iacobus ca. 5.*

Oxidra-

Volaterranus lib.21. Oxidrachi apud Indos religiosi atque sancti vocantur, quia oratione sola vrbem suam florentissimam conseruasse, Deorum immortalium præsidio, tot annos putabantur. Quid mirum ergo, si veri Monachi, & Christi sponsæ, de Christiana republica optimè mereri, *Hoc fatetur Valentinian. apud Theodoret. li.4. c.5.* ardentissimis precibus Deum placare, & crudelissima bella auertere atque extinguere dicantur? *Multum certè valet deprecatio iusti assidua.* *Iac.1. Iust. q.110.* Hoc considerarunt primi illi Christiani, qui religiosos in vastam eremum sequebantur, vt de bonis externis eorum inopiam subleuarent, & orationum participes fierent? Considerauit idem Constantinus Magnus, quando S. Antonium *Ruff. li.1.c.8.* pro se orare cupiebat: idque multum sibi prodesse intelligens, aliorum quoque sanctorum virorum preces expetebat. *Euseb. lib. 4. de vita Const. & li.10 hist. cap.8 & li.3. in vita Const.* Ideoque hostis ipsius Licinius, quia hinc felicitatem eius in bello prouenire iudicabat, alias Ecclesias destruens, alias occludebat, ne pro Imperatore preces fierent. Cumque Christianos & religiosos omnes ex Aula sua profligasset, propter ardentissimas preces amissas, omnem à se felicitatem profligauit.

Hæc considerarunt etiam illi, qui tantam pecuniam, tot agros & prædia cœnobijs Monachorum contulerunt. Ideo-

que

que tales religiosos summis laudibus extollit Chrysostomus, & lucernas mundi, vrbiumque muros appellat: omnes quoque homines ad eorum cultum & imitationem hortatur, & vt vigentem in eremo conuersationem in vrbes introducant, suadet. Quibus verbis eorum vitam & studia admiratur Augustinus? quàm sæpè & quam ornatè virtutes eorum & dignitatem extollit Hieronymus? qui eos supra modum admiratus, cum ipsis ad extremum vixit. Omnesq; sancti Patres eruditione & virtute clarissimi institutũ maximis laudibus ornarunt. Erant enim tũc religiosi pietate & sanctimonia & sapientia excellentes, qui Deo charissimi, vniuerso Christiano orbi plurimum prodessent. *Homil. 58. ad Antioch. & ho. 57. in fi.*

Quot martyres inde, quot religionis Patroni, quot viri virtutibus illustres extiterunt? Vt quicquid fuit illorum ætatibus in Ecclesia, quod vel ad eximiæ virtutis exemplum, vel ad egregiæ sapientiæ disciplinam valeret, id religiosis videatur esse in acceptis referendum, vel potiùs Christo, qui pias mentes ad tam eximiam virtutis & sapientiæ disciplinã incitabat. Remittebatur quidem sæpè, vt fit, hoc præcipuæ religionis studium, sed non deerant egregij homines, qui id rursus suo

L. 8. de Iudi tio suorũ tẽp.

L. Si quis C. de Episcop. & cleric. c. in primis 2. q. 1.

sus suo nitori & integritati restituerent. Nequaquam, authore Saluiano, inultum tulit Carthago, Romæ quondam æmula, quòd monachos in republica vexari, & iniurias perpeti sineret. Ideo Archadius & Honorius sanxerunt: Si quis in hoc genus sacrilegij proruperit, vt in Ecclesias catholicas irruẽs, sacerdotibus & ministris, vel in ipso cultu, locoque aliquid importet iniuriæ: quod geritur à Prouinciæ rectoribus animaduertatur, atque ita Prouinciæ moderator sacerdotum, & Ecclesiæ catholicę ministrorum, loci quoque ipsius, & diuini cultus iniuriam, capitali in conuictos siue confessos reos, sententia nouerit vindicandam. Nec expectet vt Episcopus iniuriæ propriæ vltionem deposcat, cui sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit. Sitque cunctis laudabile, factas atroces sacerdotibus aut ministris iniurias, velut crimen publicum persequi, ac de talibus reis vltionem sumere. Vbi docetur, quòd sacris locis, atque hominibus illatæ iniuriæ tendant ad Dei ipsius irreuerentiam, & reipublicæ detrimentum: ergo sint per magistratum ciuilem ex officio vindicandę. Canõ etiam quiescite 6. q. 1. seuerissimè prohibet, ne quis Dei ministros iniurijs afficiat.

Syno-

Synodus Mediolanensis tam Ecclesiastico quàm ciuili magistratui imperat, vt Monasteriorum diligentem curam suscipiant, ne in vicinioribus ædibus famosæ aut suspectę mulieres habitent, neue spectacula, cantus, ludi, vnde ipsis aliquid periculi sit pertimescendum, exerceantur: sed religiosi ab exterorum hominum aspectu vel auditu liberi sint. parte 3. de claus.

Didacus Couarruuias li. 3 resolutionum cap. 14. probat, non licere domum altius tollere, aut fenestras aperire, quibus in cœnobia prospiciatur. Addit Prætereà, ciues à magistratu cogi posse, vt domos suas, iusto pretio, in vsus cœnobiorum vendāt: vel saltem ab huiusmodi structura abstineant: Vide etiam Boerium decis. 320 & Gaillium lib. 2. obs. 69. Egregia priuilegia militibus olim leges ciuiles indulserunt, qui pro Imperatore, & pro ciuibus prælio decertabant, eadéq; hactenus diligenter ferè cõseruātur: meritò igitur Christi militibus, qui pro salute totius orbis Deo, & Ecclesiæ, atque religioni militant, sua priuilegia conseruari debent. Vt indicat Boerius Iurisconsultus in tractatu de auctoritate Magni Consilij Galliæ. §. 44.

QVOD

QVOD MALORVM RELIGIOSOrum odio, boni non ſint grauandi, nec propter hominum abuſus & vitia, res & ordo vituperandus.

CAPVT XXVI.

DIu equidem ſum capite pręcedenti in laude religioſorum hominũ verſatus, & pulcherrimas eorum in republica vtilitates commemoraui, quæ, proh dolor, ad pleroſque noſtri temporis monachos non pertinent: qui ſic vitam degunt, vt ſacrum iſtum ordinem contumelia afficiant, dedecorentque, & hoc ſceleribus ſuis promerentur, vt is omnium hominum odio atqe inuidia laboret. Etſi minimè propterea vniuerſus monachorum ordo eſt vituperandus, in quo ſanctitate & eruditione clariſsimi viri, & religioſiſsimæ fœminæ reperiuntur. Vnde Hieronymus contra Heluidium: Nunquid virginitatis eſt culpa, ſi ſimulator virginitatis in crimine eſt? Et Auguſtinus in Pſal. 99. Nemo vos fallat fratres; ſi non vultis falli, & amare fratres, ſcitote omnem profeſsionem in eccleſia habere fictos. Inuenis ſanctimoniales indiſciplinatas; nunquid ideo ſanctimonium reprehendendum eſt? Et nunquid

prop-

propter virgines malas damnaturi sumus & sanctas corpore & spiritu? aut propter istas laudabiles, etiam illas improbandas laudare cogemur? Vndique vnus assumetur, & vnus relinquetur. Admonet quoq; suos Hipponenses, ne propter obiectum forte presbytero crimen, temere de omnibus Clericis iudicent vel male suspicentur. Cum aliqua maritata, inquit, inuenitur adultera, nec proijciunt vxores suas, nec accusant matres suas: cum autem de aliquibus qui sanctum nomen profitentur, aliquid criminis vel falsitatis sonuerit, vel veri patuerit, instant, satagunt, ambiunt, vt de omnibus hoc credatur. Quantumlibet vigeat disciplina domus meæ, homo sum, & inter homines viuo, nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior sit, quam arca Noe, vbi inter octo homines reprobus vnus inuentus est: aut melior sit quam domus Abrahæ, vbi dictum est, eijce ancillam & filium eius: Aut melior sit quam domus Isaac, cui de duobus dictum est, Iacob dilexi, Esau odio habui: Aut melior sit quam domus ipsius Iacob, vbi lectum Patris filius incestauit: aut melior sit, quam domus ipsius Dauid, cuius filius cum sorore concubuit, cuius alter filius contra patris tam sanctam mansuetudinem rebellauit: aut melior, quam cohabita-

Matth. 24.

Epistola 137.

Repetitur ca. quantumlibet. 47. distin.

Malac.

Genes. 21.

Matth. 1.

Genes. 35. & 49.

2. Reg. 13. 15.

habitatio ipsius Domini Christi, in qua vndecim boni, perfidum & furem Iudã tolerauerunt: aut melior sit postremò, quàm cœlum, vnde Angeli ceciderunt. Nolite ergo propter amurcam, qua oculi vestri offenduntur, torcularia detestari, vnde Apothecæ dominicæ fructu olei luminosioris implentur.

Rursus in Psalm. 132. Sunt & falsi Monachi, & nos nouimus tales; sed non periit fraternitas pia, propter eos, qui profitentur, quòd nõ sunt. Tam sunt enim Monachi falsi, quàm & Clerici falsi, & fideles falsi. Omnia ista tria genera habẽt bonos suos, habent & malos suos.

Similiter Chrysostomus homilia 4. de verbis Esaiæ: Vidi Dominum: Cùm videris sacerdotem indignum, ne traducas sacerdotium, nõ enim oportet damnare res, sed eũ qui re bona malè vtitur. Quandoquidem & Iudas proditor fuit, verùm non ob id accusatur ordo Apostolicus, sed illius animus: nec crimen est sacerdotij, sed malum animi. Quot medici facti sunt carnifices, & venena pro pharmacis dederunt: non tamen artem vitupero, sed malè vtentem arte. Quot nautę malè rexerunt nauigia, non tamen ars nauigandi mala est, sed illorum animus. Si Christianus fuerit improbus, ne incuses

profes-

professionem & sacerdotium, sed re bona vtentem malè. Libro tertiò contra vituperatores vitæ Monasticæ plures asserit coniuges adulteria committere, quam Monachos: nec tamen propterea vituperari matrimonium.

Rectè igitur dixit M. Cicero: Vitia quidem Tribunatus præclarè, Quinte, perspicis: sed est iniqua in omni re accusanda, prætermissis bonis malorum enumeratio, vitiorumque selectio. Nam isto quidem modo vel Consulatus vituperabilis est, si Consulum peccata collegeris. Eodem argumento, propter multorum coniugum adulteria, matrimonium reprehendẽdum atque abolẽdum erit. Verùm ex malis moribus nequaquam res æstimandæ sunt, non magis quam si ignẽ & aquam, vtilissima & necessaria elemẽta calumniari & vituperare velimus, quod multi ijs ad hominum perniciem nequiter abutantur. Dominus Deus propter decem bonos viros, sceleratissimam Sodomorum & Gomorræorum rempublicam conseruare volebat: & homines peccatores, propter paucorum religiosorũ peccata, totum ordinem vituperare, & diuinũ cultũ euertere audebũt? Præsertim quando ipsi ferè authores existũt, cur talia in eo ordine vitia cernãtur.

Li. 3. de legib.

Genes. 18.

Nam ne disciplina Ecclesiastica in eos per legitimum magistratum exerceatur, sæpè impediunt, & cæcos, claudos, pueros, stultos quoque & proteruos, contra suam voluntatem, in cœnobia detrudũt, quorum plus exempla, quàm peccata nocent. Orbem vniuersum hoc euertere dicit Chrysostomus, quod Monachos velint esse homines perfectos; cæteris licere putent negligentius viuere. Lib 3, contra vitup. vitæ Monast.

Propter vita quorũdam nõ est euertẽdus Monachismus, sed reforman.

Dolent quidem viri Catholici, & publicæ salutis amantes, Monachismum à primò instituto lòngè degenerasse, & quorundam religiosorum mores esse corruptos, laxatamque priscæ disciplinæ seueritatem, aliquos fortassis in nequitia volutari, & authoritate sua intemperanter abuti: sed idcirco sacras illas ædes, & admirabilis vitę gymnasia euertere, indignum esse iudicant. Quin potiùs legitimum magistratum excitari à Deo orant, vt instaurãdę religionis studium suscipiat, ac quòd fluxum & negligentia collapsum est, id antiquæ disciplinæ seueritate astringat.

Apud veteres, aliquando virgines sacræ, decoris & voti sui oblitę, lasciuiebãt, & aliquot Monachi flagitiosè viuebant, maximaque scelera in cœnobijs designabantur: sed non ideò quæ fuerant sanctissimè

simè constituta, sublata funditus atque euersa sunt. Nec enim ea, quæ sanari possunt, sunt, cum primùm in morbum inciderint, omninò resecanda, sed quæ vitio laborant, ad integritatem reuocanda. Si eadem medicina adhibita fuerit, procul dubio vera pietas sanctimoniaque reflorescet. Si enim aliqua religione, & vitiorum odio, monachi vexantur, & eijciuntur: quare non potius pro ratione delicti castigantur eorum flagitia? cur non honorantur boni, inque peruersos, & regulæ suæ desertores animaduertitur? Iam verò contra sæpè fit, vt boni viri, & pudicæ fœminæ iniurijs vexentur, ac integerrimi castissimique supplicio mactentur: & quo quis sceleratior, in cœnobio Monachus reperitur, tanto gratior apparet. In omnes religiosos propter solum habitum petulantissimis verbis incurrunt, & promiscuè maledicunt, qui vtrum boni an mali sint ignorant. Qui omnium horarum homines sunt (quales vtinà in cœnobijs non essent) & in multam noctem, de bonis cœnobiorum, bibere, turpiter loqui, ludere, iocari, ne quid acerbius dicam, nouerunt; maximo apud quosdam in honore sunt, & ad summos magistratus euehuntur. Quisquis virtutem, simplicitatem, modestiam, sanctimoniam

colere, & id quod dicitur esse, hoc est, verus Monachus, desiderat: tanquam Phantasta & delirus contemnitur. Rectiùs quoque illarum fœminarum Monasteria ab aliquibus defenduntur, quæ impuriores & minus religiosæ sunt. Vnde perspicitur, quod non cum vitijs, sed cum pudicitia, & virtute, & bonis cœnobiorum à plerisque bellum geratur.

Pater Hieronymus Platus libri 3. de bono status religionis, capite 25. ita respondit: Frequens est etiam illa vituperatio religionis, ex eorum vitijs aut lapsibus, qui vel in religione ipsa parum se probant, neque loci, in quo sunt, sanctitati satis respondent, vel etiam, quod multò deteriùs est, ab ea discedunt, & missa ad aratrũ manu retro deinde aspiciunt. Quod, vt ita sit, tamen nihil iniquius, quam paucorum culpam vel reliquis omnibus, qui sine culpa sunt, vel ipsimet instituto, quod sanctum, quod à Deo conditum est, aspergere. Illud quidem verum est, ex illis ipsis criminibus, quæ contrà religiosos circumferuntur, multa falsa, multa improbè conficta esse, agente id dæmone, vt Dei famulorum, quos sibi infestos esse sentit, auctoritatem eleuet. Quid enim mirum (ait Augustinus) si homines seruis Dei detra- Epist.136.

hunt,

hunt, & qui eorum vitam peruertere non possunt, famam decolorare nituntur, cùm ipsum Deum, & Dominum eorum quotidie blasphemare non cessent, cùm eis displicet quicquid côtra eorum voluntatem iusto & occulto iudicio facit?

Est etiam alia causa, quia ipsa status pulchritudo ac dignitas facit, vt aduertatur quicquid vel leuiter ab ea dissonet: vt in veste nobili, aut in candido panno vel minima labes dedecet, cùm in sacco grandiores ne notentur quidẽ, non quia non sint grandiores, sed quia id, in quo recipiuntur, ita deforme est, vt noua illa deformitas non appareat. Sic enim in seculari statu, plurimæ & ingentes culpæ silentio prætereuntur, quoniam ea res nihil noui habet: in religioso autem statu etiam minimæ magis conspicuę sunt, sed tamen minimæ.

Verissimum est etiam illud S. Basilij, seculares istos nescio quam opinionem de religiosis cepisse, quasi vna cum statu ipsam etiam naturam mutarint, & aliam quandam naturam induerint planè ab humana diuersam, adeoque eos iniustos esse aduersus Dei famulos, vt perinde ac si carne & corpore carerent, ita eos nullis, aut ferè nullis cibis vti ve- *Const. mon. cap. 7.*

rum, in hac humanæ naturæ imbecillitate aliquos esse, qui vel remisſius deserãt, vel etiam abijciant: neque tamen horum inertia tantum talis instituti splendorem obscurare debet.

Heluidius hæreticus cum virginitati bellum indixisset, inter cętera id quoque accusabat, quod quædam virgines essent, vt ille aiebat, tabernariæ. Quo autẽ modo confutat eum Hieronymus? Ego, inquit, plus dico, esse in ijs & adulteras, &, quod magis mireris, clericos esse caupones, & monachos impudicos. Sed quis non statim intelligat, nec tabernariam virginẽ, nec adulterũ monachũ, nec clericũ posse esse cauponẽ? Nũquid virginitatis est culpa, si simulator virginitatis in crimine est? Licet autẽ huius exẽplũ capere ab Ecclesia, & ex toto corpore de mẽbro vno argumẽtari. Nam etsi in Ecclesia multi tã perditè viuũt, ea tamẽ nihilominus sãcta appellatur, neq; id impedit, quo minus hęc fidelium vniuersitas à Paulo Apostolo sine ruga, & sine macula dicatur, quoniam ipsa per se institutio, quo modo à Deo condita est, non quo modo à plerisque deformata est, inspici debet. *Lib. aduer. Heliud.* *Ephes. 5.*

Sic igitur idem dicẽdum de religiosis institutis, nihil de eorum sanctitate de-

perire, quoniam nonnulli in ijs inueniantur non sancti. Quinimò si rectè cósideremus, plus etiam aliquanto hoc valet in religionibus. Etenim si Ecclesia, cum plures sint mali, & qui per spatiosam latamque viam, quam per angustam ingrediantur, tamen tota pulchra, totaque Dei amica appellatur, quanto magis hic idem honor sacris hisce institutis debetur, in quibus tam multi sunt boni, cęteri tam pauci, tamque rari? *Cant.4.*

Igitur pręter instituti sanctitatem accedit etiam hæc altera ratio, quod quicquid aliqui peccent, id aliorum recte factis, & virtutibus abundè compensatur. Noli (ait Hieronymus) respicere Iudam negantem, sed Paulum respice confitentem. Addamus nos, plus confirmare debere tam multos Paulos, quam deterrere vnum Iudam. *Epist.34.*

Quo etiam pertinet illa Nysseni sententia in libro de virginitate, vbi ijs, qui ita sanctiorem hanc vitam calumniabátur, quod nonnulli eam ingressi, posteà superati ac diuicti essent, respondet, nec se quidem negare, rem esse difficilem, minimeque communem, neque mirandum quod in negotio tam arduo alios labor, alios aliæ causæ vincant. Sed tamé non debere nos ita animo cadere, vt tam *Cap.vlt.*

præ-

prȩclaram rem ob eum metum repudiemus: quin potius fidenti animo aggrediendam esse tam fructuosam nauigationẽ, nauigio continentiæ, gubernatore Christo, Spiritus sancti afflatu. Neque enim qui mare nauigant, mercaturamq́; exercent, ab instituto desistere, propterea quod aliquos aliquando naufragium fecisse sciant. Præterea perabsurdum, perq́; iniquum esse, qui semper benè vixerit, deinde in aliquam culpā lapsus sit, eum putare improbum, eiusque vitæ genus detestari, cuius verò omnis vita in vitijs ac flagitijs cõsenuerit, hūc putare melius sibi consuluisse. Si enim graue est, semel peccare, ob eamq́; causā satius putas à sublimioribus illis consilijs abstinere, quāto peiori is est cõditione, qui sẽper in vitiorum cœno volutatus est? Hæc Nyssenus.

Est igitur ista miseræ huius vitæ, quādiu peregrinamur à Domino fragilitas, vt quẽadmodū Saluator prȩdixit, necesse sit euenire scandala, vt qui hoc miretur, ignorare videatur, vbi viuat, & qualis etiā ipse sit, qui hoc in alijs miratur. Quare Casſianus cum illustrem Paphnutij illius patientiam commemorasset, qui ab altero monacho furti accusatus, vltro innocens pœnam subijt, eam narrationem ita concludit. Nec, inquit, peruersos, atque execrabiles quosque sanctorum vi- *Matth.* 18. *Collat.* 18. *Cap.* 16.

habitatio ipsius Domini Christi, in qua vndecim boni, perfidum & furem Iudá tolerauerunt: aut melior sit postremò, quàm cœlum, vnde Angeli ceciderunt. Nolite ergo propter amurcam, qua oculi vestri offenduntur, torcularia detestari, vnde Apothecæ dominicæ fructu ol i luminosioris implentur.

Rursus in Psalm. 132. Sunt & falsi Monachi, & nos nouimus tales; sed non perijt fraternitas pia, propter eos, qui profitentur, quòd nõ sunt. Tam sunt enim Monachi falsi, quàm & Clerici falsi, & fideles falsi. Omnia ista tria genera habẽt bonos suos, habent & malos suos.

Similiter Chrysostomus homilia 4. de verbis Esaiæ: Vidi Dominum: Cùm videris sacerdotem indignum, ne traducas sacerdotium, nõ enim oportet damnare res, sed eũ qui re bona malè vtitur. Quandoquidem & Iudas proditor fuit, verùm non ob id accusatur ordo Apostolicus, sed illius animus: nec crimen est sacerdotij, sed malum animi. Quot medici facti sunt carnifices, & venena pro pharmacis dederunt: non tamen artem vitupero, sed malè vtentem arte. Quot nautę malè rexerunt nauigia, non tamen ars nauigandi mala est, sed illorum animus. Si Christianus fuerit improbus, ne incuses profes-

professionem & sacerdotium, sed re bona vtentem malè. Libro tertiò contra vituperatores vitæ Monasticæ plures asserit coniuges adulteria committere, quam Monachos: nec tamen propterea vituperari matrimonium.

Rectè igitur dixit M. Cicero: Vitia quidem Tribunatus præclarè, Quinte, perspicis: sed est iniqua in omni re accusanda, prætermissis bonis malorum enumeratio, vitiorumque selectio. Nam isto quidem modo vel Consulatus vituperabilis est, si Consulum peccata collegeris. Eodem argumento, propter multorum coniugum adulteria, matrimonium reprehendēdum atque abolēdum erit. Verùm ex malis moribus nequaquam res æstimandæ sunt, non magis quam si ignē & aquam, vtilissima & necessaria elemēta calumniari & vituperare velimus, quod multi ijs ad hominum perniciem nequiter abutantur. Dominus Deus propter decem bonos viros, sceleratissimam Sodomorum & Gomorræorum rempublicam conseruare volebat: & homines peccatores, propter paucorum religiosorū peccata, totum ordinem vituperare, & diuinū cultū euertere audebūt? Præsertim quando ipsi ferè authores existūt, cur talia in eo ordine vitia cernātur.

Li. 3. de legib.

Genes. 18.

Nam ne disciplina Ecclesiastica in eos per legitimum magistratum exerceatur, sæpè impediunt, & cæcos, claudos pueros, stultos quoque & proteruos, contra suam voluntatem, in cœnobia detrudũt, quorum plus exempla, quàm peccata nocent. Orbem vniuersum hoc euertere dicit Chrysostomus, quod Monachos velint esse homines perfectos; cæteris licere putent negligentius viuere Lib 3, contra vitup. vitæ Monast.

Propter vitã quorũdam nõ est euertẽdus Monachismus, sed reforman.

Dolent quidem viri Catholici, & publicæ salutis amantes, Monachismum à primò instituto lògè degenerasse, & quorundam religiosorum mores esse corruptos, laxatamque priscæ disciplinæ seueritatem, aliquos fortassis in nequitia volutari, & authoritate sua intemperanter abuti: sed idcirco sacras illas ædes, & admirabilis vitę gymnasia euertere, indignum esse iudicant. Quin potiùs legitimum magistratum excitari à Deo orant, vt instaurãdę religionis studium suscipiat, ac quòd fluxum & negligentia collapsum est, id antiquæ disciplinæ seueritate astringat.

Apud veteres, aliquando virgines sacræ, decoris & voti sui oblitę, lasciuiebãt, & aliquot Monachi flagitiosè viuebant, maximaque scelera in cœnobijs designabantur: sed non ideò quæ fuerant sanctissimè

ſimè conſtituta, ſublata funditus atque euerſa ſunt. Nec enim ea, quæ ſanari poſſunt, ſunt, cum primùm in morbum inciderint, omninò reſecanda, ſed quæ vitio laborant, ad integritatem reuocanda. Si eadem medicina adhibita fuerit, procul dubio vera pietas ſanctimoniaque reflorescet. Si enim aliqua religione, & vitiorum odio, monachi vexantur, & eijciuntur: quare non potius pro ratione delicti caſtigantur eorum flagitia? cur non honorantur boni, inque peruerſos, & regulæ ſuæ deſertores animaduertitur? Iam verò contra ſæpè fit, vt boni viri, & pudicæ fœminæ iniurijs vexentur, ac integerrimi caſtiſsimique ſupplicio mactentur: & quo quis ſceleratior, in cœnobio Monachus reperitur, tanto gratior apparet. In omnes religioſos propter ſolum habitum petulantiſsimis verbis incurrunt, & promiſcuè maledicunt, qui vtrum boni an mali ſint ignorant. Qui omnium horarum homines ſunt (quales vtinà in cœnobijs non eſſent) & in multam noctem, de bonis cœnobiorum, bibere, turpiter loqui, ludere, iocari, ne quid acerbius dicam, nouerunt; maximo apud quoſdam in honore ſunt, & ad ſummos magiſtratus euehuntur. Quiſquis virtutem, ſimplicitatem, modeſtiam, ſanctimoniam

 colere,

colere, & id quod dicitur esse, hoc est, verus Monachus, desiderat: tanquam Phantasta & delirus contemnitur. Rectiùs quoque illarum fœminarum Monasteria ab aliquibus defenduntur, quæ impuriores & minus religiosæ sunt. Vnde perspicitur, quod non cum vitijs, sed cum pudicitia, & virtute, & bonis cœnobiorum à plerisque bellum geratur.

Pater Hieronymus Platus libri 3. de bono status religionis, capite *25*. ita respondit: Frequens est etiam illa vituperatio religionis, ex eorum vitijs aut lapsibus, qui vel in religione ipsa parum se probant, neque loci, in quo sunt, sanctitati satis respondent, vel etiam, quod multò deteriùs est, ab ea discedunt, & missa ad aratrũ manu retro deinde aspiciunt. Quod, vt ita sit, tamen nihil iniquius, quam paucorum culpam vel reliquis omnibus, qui sine culpa sunt, vel ipsimet instituto, quod sanctum, quod à Deo conditum est, aspergere. Illud quidem verum est, ex illis ipsis criminibus, quæ contrà religiosos circumferuntur, multa falsa, multa improbè conficta esse, agente id dæmone, vt Dei famulorum, quos sibi infestos esse sentit, auctoritatem eleuet. Quid enim mirum (ait
Epist.136. Augustinus) si homines seruis Dei detra-
hunt,

hunt, & qui eorum vitam peruertere non possunt, famam decolorare nituntur, cùm ipsum Deum, & Dominum eorum quotidie blasphemare non cessent, cùm eis displicet quicquid cõtra eorum voluntatem iusto & occulto iudicio facit?

Est etiam alia causa, quia ipsa status pulchritudo ac dignitas facit, vt aduertatur quicquid vel leuiter ab ea dissonet: vt in veste nobili, aut in candido panno vel minima labes dedecet, cùm in sacco grandiores ne notentur quidẽ, non quia non sint grandiores, sed quia id, in quo recipiuntur, ita deforme est, vt noua illa deformitas non appareat. Sic enim in seculari statu, plurimæ & ingentes culpæ silentio prætereuntur, quoniam ea res nihil noui habet: in religioso autem statu etiam minimæ magis conspicuę sunt, sed tamen minimæ.

Verissimum est etiam illud S. Basilij, seculares istos nescio quam opinionem de religiosis cepisse, quasi vna cum statu ipsam etiam naturam mutarint, & aliam quandam naturam induerint planè ab humana diuersam, adeoque eos iniustos esse aduersus Dei famulos, vt perinde ac si carne & corpore carerent, ita eos nullis, aut ferè nullis cibis vti velint; *Const. mon. cap 7.*

rum, in hac humanæ naturæ imbecillitate aliquos esse, qui vel remissius deserãt, vel etiam abijciant: neque tamen horum inertia tantum talis instituti splendorem obscurare debet.

Heluidius hæreticus cum virginitati bellum indixisset, inter cętera id quoque accusabat, quod quædam virgines essent, vt ille aiebat, tabernariæ. Quo autẽ modo confutat eum Hieronymus? Ego, inquit, plus dico, esse in ijs & adulteras, &, quod magis mireris, clericos esse caupones, & monachos impudicos. Sed quis non statim intelligat, nec tabernariam virginẽ, nec adulterũ monachũ, nec clericũ posse esse cauponẽ? Nũquid virginitatis est culpa, si simulator virginitatis in crimine est? Licet autẽ huius exẽplũ capere ab Ecclesia, & ex toto corpore de mẽbro vno argumẽtari. Nam etsi in Ecclesia multi tã perditè viuũt, ea tamẽ nihilominus sãcta appellatur, neq; id impedit, quo minus hęc fidelium vniuersitas à Paulo Apostolo sine ruga, & sine macula dicatur, quoniam ipsa per se institutio, quo modo à Deo condita est, non quo modo à plerisque deformata est, inspici debet. *Lib. aduer. Heluid.* *Ephes. 5.*

Sic igitur idem dicẽdum de religiosis institutis, nihil de eorum sanctitate de-

preclaram rem ob eum metum repudiemus: quin potius fidenti animo aggrediendam esse tam fructuosam nauigationē, nauigio continentiæ, gubernatore Christo, Spiritus sancti afflatu. Neque enim qui mare nauigant, mercaturamq; exercent, ab instituto desistere, propterea quod aliquos aliquando naufragium fecisse sciant. Præterea perabsurdum, perq; iniquum esse, qui semper benè vixerit, deinde in aliquam culpā lapsus sit, eum putare improbum, eiusque vitæ genus detestari, cuius verò omnis vita in vitijs ac flagitijs cōsenuerit, hūc putare melius sibi consuluisse. Si enim graue est, semel peccare, ob eamq; causā satius putas à sublimioribus illis consilijs abstinere, quāto peiori is est cōditione, qui sēper in vitiorum cœno volutatus est? Hæc Nyssenus.

Est igitur ista miseræ huius vitæ, quādiu peregrinamur à Domino fragilitas, vt quēadmodū Saluator prędixit, necesse sit euenire scandala, vt qui hoc miretur, ignorare videatur, vbi viuat, & qualis etiā ipse sit, qui hoc in alijs miratur. Quare Cassianus cum illustrem Paphnutij illius patientiam commemorasset, qui ab altero monacho furti accusatus, vltro innocens pœnam subijt, eam narrationem ita concludit. Nec, inquit, peruersos, atque execrabiles quosque sanctorum vi- *Matth.* 18. *Collat.* 18. *Cap.* 16.

rorum numero insertos latitare miremur quia dum huius seculi area conculcamur atque conterimur, necesse est etiam paleas igni perpetuo deputandas inter electissima frumenta misceri. Denique si vel Sathan inter Archãgelos, vel Iudã inter Apostolos, vel Nicolaum prauissimæ hæreseos inuentorẽ inter diaconos reminiscamur electos, hoc quod nequissimi homines sanctorũ ordini deprehẽdãtur inserti, mirũ esse nõ poterit.

Sed vt ab hoc Paphnutio non tam cito discedamus, atque ex hoc exemplo de nostris etiam temporibus argumentemur, si quemquam offendit, quod in illa sanctitatis domo, in illa etiã ætate tam feruenti, aliquis inueniri potuerit, tam perditè maleuolus in fratrem, cur non idem æquè ædificetur Paphnutij ipsius humilitate, patientia, charitate, qui vt proximi, & talis proximi famę parceret, ipse potius eius criminis procellã subire tãtãq; tã turpis delicti infamiã sustinere decreuit? An non maior istius bonitas & simplicitas, quam illius inuidia atque malitia? Sed præterea in toto illo monasterio vnus inuentus est improbus, idq; intra tot annos, reliqui probi & digni statu tam sancto. Quæ igitur peruersitas est, plus moueri ad vituperandum vni-

us

us vitio, quam ad laudandum virtute tam multorum?

Hyppone in cœnobio Augustini graue inter duos exarserat iurgium, cum alter alteri magnum crimen intendisset, vt necesse esset alterutrũ ingentis culpæ reum esse, vel turpis facti, vel enormis mendacij: qua de re, cum orta esset in populo nõ mediocris admiratio ac querela, Augustinus ad eos luculentam scripsit Epistolam, in qua primum illos reprehendit, quòd vnius factum in omne religiosorum nomen retorquerent, deinde id dicit quod paulò ante Cassianus, non esse mirum, aut nouum, quod inter homines tale quidpiam interdum eueniat. Ad quid aliud, inquit, sudant isti, & quid aliud captant, nisi vt quisquis Episcopus, vel clericus, vel monachus, vel sanctimonialis ceciderit, omnes tales esse credant, sed non posse omnes manifestari? Et tamen etiam ipsi cum aliqua maritata inuenitur adultera, nec proijciunt vxores suas, nec accusant matres suas. Cum autẽ de aliquibus, qui sanctum nomen profitentur, aliquid criminis vel falsitatis sonuerit, vel veri patuerit, instant, satagunt, vt de omnibus hoc credatur. Epist. 137.

Idemque paulò infra: Quantum libet

bet vigilet disciplina domus meæ, homo sum, & inter homines viuo, nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior sit, quam arca Noe, vbi inter octo homines reprobus vnus inuẽtus est: aut melior sit, quam domus Abrahæ, vt dictum est, Eijce ancillam, & filium eius: aut melior sit, quam domus Isaac, cui de duobus geminis dictum est, Iacob dilexi, Esau autem odio habui: aut melior sit, quam domus Iacob, vbi lectum patris filius incestauit: aut melior sit: quam Dauid, cuius filius cum sorore concubuit, cuius alter Filius contra patris tam sanctam mansuetudinem rebellauit: aut melior, quam cohabitatio ipsius domini Christi, in qua vndecim boni perfidum & furem Iudam tolerauerunt: aut melior sit postremò, quam cœlum, vnde Angeli ceciderunt.

Denique ad extremum ita religionis causam tuetur, vt ostendat, etiamsi ista effugere non posit, quanta tamen sit eius dignitas ac splendor. Etsi, inquit, contristamur de aliquibus purgamentis, consolamur tamen etiam de pluribus ornamẽtis. Nolite ergò propter amurcam, qua oculi vestri offenduntur, torcularia detestari, vnde apothecæ dominicæ fructu olei luminosioris implentur. Apothecas dominicas vocat ipsam Ecclesiam, & fidelium

delium animas, quas hoc oleo, id eſt, religioſo ſtatu, eiuſque opera & exemplo illuminari indicat.

Poſtremò illud eſt etiam in hoc genere conſiderandum, quod ſi hæc nobis Angeli aliqui obijcerẽt, quorum vita & carnis, & omnis peccati eſt expers, ij quidem iure ſuo hoc facerent, & nobis optandum eſſet, ſi fieri poſsit, noſtra hac vita relicta, ad illorum vitam transferri. Cùm verò hæc à ſecularibus proponantur, omniſq; hæc comparatio inter illorum vitam, & noſtram vitam verſetur, equidem neſcio quid ſibi velit hæc eorum ratio, cùm ne ipſi quidem tam impudentes eſſe poſsint, vt religioſo ſtatui ſuum ſtatum præferre audeant, in quo experiuntur tam frequẽtes eſſe lapſus, tam raras virtutes, tam exigua merita.

Quam in ſententiam optimè Anſelmus in quadam Epiſtola: Forſitan, inquit, aliquis dicet, quia & in ordine monachorũ eſt periculum. O homo qui hoc dicit, quare non conſiderat quæ dicit? O rationalis creatura, anne hoc rationabile eſt conſilium, vt quia vbique eſt periculum, ibi eligas manere, vbi maius eſt periculum? Denique ſi ille, qui ſolum Deum nititur amare, ſeruat propoſitum vſq; in *Epiſt.3.*
finem,

finem, certa est eius salus. Si verò ille, qui mundum vult amare, non deserit suum propositum ante finem, aut nulla, aut dubia, aut minor est salus: Sic Anselmus.

ALIORVM ARGVMENTORVM quorundam explicatio.

CAPVT XXVII.

NOnnulli quoque contra religiosum vitæ genus tanquam magnum incómodum reip. allaturum obijciunt. Quod si omnes fierent religiosi Mundus periret: & si omnes continentiam amplectantur, omni posteritate succisa, necesse sit orbem terrarum incolis exhauriri.

V. Plato cap. 26. lib. 3. Minimè noua, nec recens hæc obiectio est, sed planè vetus & multis seculis agitata: atque à SS. Patribus iugulata, quando humanum genus adeo adhuc multiplicatum nondum esset.

Respondit autem olim Augustinus de bono coniugali cap. 10. Vtinam hoc omnem vellent: multo enim tunc Dei ciuitas compleretur, & acceleraretur terminus seculi. Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum: Noli, inquit, metuere, ne omnes virgines sint: difficilis res est virginitas, & ideò rara, quia difficilis.

Matth. 19. Apertaque Saluatoris vox est: Non omnes capiunt verbum hoc. Io. Chrysostomus

ſtomus de virg. c. 15. idem argumentū pertractat, docetque connubium non per ſe humanum genus augere, quoniā, (vt in Abrahamo contigit) ſæpe ſit ſterile; ſed vim illam quæ ei inſerta eſt à Deo. Poſſe igitur eundem Deum, quoquo modo velit, homines propagare. Et nemo virum vel vxorem quæſiuit, qui non inuenerit. Qui non mundi perennitate, ſed de familię cōſeruatione ſolliciti ſunt. Iis reſpondet Hieronymus ad Furiam: An vereris, ait, ne proles Furiana deficiat, & ex te parens tuus non habeat pulionem, qui reptat in pectore? Ridiculum eſt ſperare pro certo, quod multos & non habere videas, & cum habuerint perdidiſſe. Cui dimittes tantas diuitias? Chriſto, qui mori non poteſt. Quem habebis hæredem? Ipſum, quem & Dominum.

Alij ad deterrendum à religionis ingreſſu aſperitatem, & difficultates amplificant: ipſaque huius diſciplinæ facies, & primus aſpectus, oculis corporis quiddā triſte, durum, & ſenſibus odioſum repręſentat. *Pl. ii. c. 6.*

Nonnulli obijciunt: Religio eripit, quę ſenſibus & carni iucunda ſunt, & delectationibus huius vitæ priuat. *Cap. 17.*

Multæque, inquiūt, ſunt in religione tentationes, Producuntque ad hoc illud: *Cap. 18.*

 Filij

Fili accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in timore, & tremore, & præpara animam tuam ad tentationes: quaſi inter aſsidua prælia viuendum ijs ſit.

Multaque contra paupertatem obijciunt; & quod difficilimum, atque adeò contra naturalem inclinationem ſit, vt quis viuat ſub aliena poteſtate.

c. 19. & 20. Obijcitur quoque, religionem ingredi cupientibus metus, vitam ipſam attingens, quæ vt omnibus chariſsima, ſic nihil odioſius quam quæ eam vel omnino extinguant vel ex parte minuant.

His & ſimilibus obiectionibus olim SS. Patres pulchrè & eruditè reſponderunt. Et P. Hieronymus Platus libro tertio de bono ſtatu religionis, ex profeſſo data opera copiosè & eleganter redarguit. Et religioſam vitam ſuos ſectatores non priuare delectationibus vitæ, & ex religioſis exercitijs non accelerari mortem, ſed potius differri affirmat, ſpontaneæque paupertatis & obedientiæ fructus cōmemorat: quas Chriſtus verbo & exemplo ſuo docuerit.

Vt religioſæ & Philoſophicæ vitæ ſectatores in vulgi odium adducant: aſſeuerare non verentur: Quod inertes, inhumani, vel otioſi ſint, talentumque à Deo ipſis traditum ſepeliant, reipublicæ inuti-

inutiles. Illam calumniam Platus quoque & alij ante me detexerunt.

In religiosis enim & Philosophis non est otium iners, nec illiberale, aut sine alicuius operis sancti industria vocatio, sed asidua in considerandis rebus diuinis, & in orando pro republica occupatio; qua plus reipubl. prosu[illegible] quam si manu laborarent. Moses precibus Iosue armis contra Philistæos, pro repub. decertabant. Leuante manus in altum & orante Mose, vincebat Israel: sin paululum remisisset, superabat Abimelech. Vter quæso hic plus reipub. profuit: precibusue Moses, an armis Iosue? Sicut Samuelis oratio Phylistæos magis profligauit, quam populi Iudaici externa arma.

Thom. 2. 2. quæst. 187.

Exodi 17.

1. Reg. 7.

Ideoque posteriores Reges & Principes contra hostes profecturi, preces piorum hominum flagitabant. Quod historiæ Ecclesiasticæ Scriptores commemorant.

Philosophos olim homines improbi atq; illiberales vituperabãt & calumniabãtur, quod otiosi, & reip. inutiles essent: verum Epictetus longè quidem reliquis vtiliores existere, & in liberali atque necessario otio eos versari, demonstrabat. Quod nimirum fideles & boni, pruden-

tesque ipsi ciues essent, & multos præterea sui similes, hoc est, fidelitate, consilio, prudentia, & virtute præstantissimos redderent. Vt contra huiusmodi aduersarios suos veri monachi vsurpare queant, hoc sapientissimi Socratis verbum: Melius de republica mereri, qui plures ad rempublicam gubernandam idoneos efficerent, quam si ipsi eam gubernarent.

Ezdras ad rerum diuinarum contemplationem, & preces ardentiores aliquando secesserat, sed reuocauit eum
I 4. c. 5 & 12. populus, rogauitque, vt tanquam pastor oues non desereret. Respondit: Confide Israel, & noli tristari domus Iacob, ego non dereliqui vos, & non recessi à vobis, sed veni in hunc locum, vt deprecarer pro desolatione Sion, & quęrerem misericordiam pro humilitate sanctificationis vestræ.

A LEGITIMO MAGISTRATV *necessariò sunt visitanda, & instauranda monasteria, &c.*

CAPVT XXVIII.

QVoniam religiosam & solitariam vitam Apostolicã perfectionem repręsentare, antiqui patres affirmant; propterea

tereà decet eos, non solum peccato, sed omni etiam graui suspicione esse vacuos: quippè qui mundo mortui, & velut Angeli carnales habentur. Ideoque per legitimum magistratum crebrò explorandum est, qualiter vitam suam & mores instituant, vt maturè vitia extirpentur, & virtutes excrescant.

Vnde in Concilio Viennensi decretum extat: Attendentes quod vbi gubernaculum disciplinę contemnitur, restet vt religio naufragetur: prouidendum censuimus esse, præcipuè, ne per contemptum huiusmodi in his, qui se Christo celebri voto desponderunt, quicquã reperiatur incongruum, quod in regularis ponat honestatis gloria maculam, & diuinam meritò possit offẽdere maiestatem. Hoc igitur sacro approbante Concilio duximus statuendum, vt singula monialium Monasteria per Ordinarios, exempta videlicet, quæ ita sedi Apostolicæ vt nulli alij subiecta noscũtur, Apostolica, nõ exempta verò, ordinaria auctoritate, ac exempta alia, per alios quibus subsunt, annis singulis debeant visitari.

Clement. 2. de statu monach. ca. in singulis ext. vol. Stat Coloniæ. fol. 396.

Pręscribitur quoque forma & modus, quo debeant in visitando vti, & excommunicantur omnes, qui eam impediunt, vel etiam recipere nolunt.

In Comitijs quoque Augustanis, sub Carolo V. & Ferdinando *I*. Rom. Imperat. vtile & necessarium fore indicatum est, vt Monasteria & cœnobia primo tẽpore per bonos viros visitarentur, instaurarenturque: & si visitatores id facere negligerent, Ordinaria vel Apostolica authoritate res adeò necessaria, & salubris perageretur.

Vide supra cap. 6.

Deindè constitutum quoque ibi est, vt in ijs monasteris, quæ longiùs à primo instituto degenerassent, duo vel tres boni & eruditi monachi, tanquam instauratores collocarentur, qui alios corrigerent. Id quod iam antè Alexander III. in cap. Relatum, ext. Ne Clerici vel Monachi, præceperat: vt si ex eiusdem Ordinis Monasterio instauratores haberi nequirent, ex alio ordine euocarentur.

Seß. 25. ca. 8. 20. 21.
Seß. 8. c. 8. refert.

Præterea Concilium Tridentinum mandat, vt per suos visitatóres Monasteria crebrò visitentur, & ad congruam vitæ Monasticæ disciplinam omninò reuocentur, discrete tamen & prudenter.

Quæst. 45. fusa.
can. Abbates, can. Non semel. 18. q. 1.

Bonum est, inquit Basilius Magnus, aliquando Concilium iuxta statuta tempora ac loca fieri eorum, qui fraternitatibus sunt præfecti, in quibus & negotia propter rationem occurrentia, & mores

egrò

ægrè tractabiles, & quomodo singula disposuerint inter se mutuo conferant: vt & quod per errorem fortè ab aliquo factum est, multorum iudicio fideliter reuelletur, & id quod rectè factum est, plurium testimonio confirmetur. Visitatores quidem singulis annis conueniunt, sed vtrum in aliorum vitia animaduersuri ijsdem ipsi careant, & num de restituenda disciplina, ac corrigendis moribus sobriè prudenterque tractent, hoc equidem ignoro.

Oportet visitatores esse viros graues, eruditos, pios, atque prudentes. Committunt aliquando tantum munus Episcopi laicis, aut his qui vitam & institutum Monasticum prorsus ignorant: quique non pietatis & sanctimoniæ instaurandæ studio huc, sed quæstus & vilis lucri amore impelluntur. Quidam Episcopi nhil quicquam Monasteria curant, nisi quando pecuniam ab ijs extorquere volunt, aut cùm ibi religio est in extremum perducta discrimen: Hinc fit, vt pietas torpescat, disciplina negligatur: audacia, rebellio, inobedientia, &, vt breuiter dicam, mali mores excrescant: Locumq; habeat illud Iuuenalis:

Nunc patimur longæ pacis mala, sæuior armis *Satyra 6.*
Luxuria incubuit, victumq; vlciscitur orbem.

Nullum crimen abest facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit.

Et quod B. Hieronymus deplorat, vt per neglectum disciplinæ, multitudo peccantium, peccandi licentiam subministret: ruatque orbis terrarum, non ruant tamen in sacris hominibus peccata. Vitia autem & mores corrigere, ad Abbates atque Priores pertinet. Qui si ab Episcopo admoniti, hoc facere neglexerint, Episcopus ipse curare debet: cap. Quanto. ext. de Officio Ordinarij. Alioqui enim secularis magistratus, atque Laici titulum illum Iuris vsurpant, qui de supplenda negligentia Prælatorum vocatur, Quod tamen plerumque ipsis Laicis malè cecidit. Refert scriptura sacra, quod Philistæi Iudæos erant inuasuri, & populus fugam adornarit, cumque Samuel septem diebus expectatus non veniret, nec absque sacrificio prelium committere fas esset: Saul Rex sacrificium obtulerit, quò peracto venerit Samuel, quæsieritque, ecquid egisset, Saul respondit: Quia vidi, quod populus dilaberetur à me, & tu non veneras iuxta placitos dies, Porrò Philistijm congregati fuerant in Machmas: dixi, Nunc descendent Philistijm ad me in Galgala, & faciem Domini non placaui: necessitate compul-

Ad Gaudentiū de educat. Infamulæ.

1. Reg. 3.

sus

ſus obtuli holocauſtum Domino. Dixitque Samuel ad Saul : Stultè egiſti, nec cuſtodiſti mandata Domini Dei tui, quę pręcepi tibi, quod ſi nõ feciſſes, iã præparaſſet Dominus regnum tuum ſuper Iſrael in ſempiternum: ſed nequaquã regnum tuum vltra conſurget, quæſiuit Dominus ſibi virum iuxta cor ſuum, & præcepit ei Dominus, vt eſſet dux ſuper populum ſuum, eò quod non ſeruaueris quæ præcepit Dominus.

Duplex eſt à Deo in Eccleſia ſua magiſtratus, ſiue poteſtas inſtituta, quarum vnaquęque plurimum operis & difficultatis habet : Chriſtianorumque ciuitatis & reipub. quæ per vniuerſum orbem diffuſa, nullo eſt certo circumſcripta, & viſitata iam receptaque appellatione Eccleſia dicitur, huius inquam reipublicæ ſtatus in ſacris, & ſacerdotibus, & magiſtratibus conſiſtit. Etſi enim religionis & ſacrorum procuratio omnibus alijs rebus præſtantior habetur, & antiquior eſſe debet : tamen ciuili quoque magiſtratui, ad tranquillitatem inter homines tuendam, eſt opus, ſine quo & ipſa religio vix conſiſtere poteſt.

Itaque Iuſtinianus maxima Dei inter homines dona eſſe ait, Sacerdotũ & Imperium : quod vnum diuinarum rerum

administratio, alterum humanarum & ciuilium gubernatio moderatioque sit. Communis quidem vtriusque finis ac scopus est, religionis & mandatorum Dei in pace conseruatio: verum sacerdotium animæ ac spiritui potissimum seruit, vnde & gubernatio spiritualis dicitur, Imperium corpori & rebus externis. Quare temporalis curatio, & ciuilis magistratus vocatur, quia non æternarum & diuinarum spiritualiumque rerum, sed externarum potiùs & corporalium, quæ ad temporaneam hanc vitam pertinent administratio est. Id satis indicat Valentiniani Imperatoris oratio, de Ambrosij ad Episcopale munus promotione apud Theodoretum lib.4. hist. Eccles. cap.7.

Ecclesiastico magistratui Deus claues tradidit, ciuili verò gladium, quo coerceat malos, tueatur atque defendat bonos. Docere, pascere oues Christi, religionem & disciplinam morum curare, collapsa restituere, nutantia fulcire, ad sacerdotium pertinet. Sacrificium offerre pro felici successu in bello, ad Samuelem Prophetam & sacerdotem pertinebat: religionem tueri, & armis decertare regis erat: sed quando Saul vtrumque vsurpabat, vtroque priua-

1. Reg. 13.

priuatus fuit. Quicunque enim Dei ordinationi resistunt, damnationem sibi, Apostolico teste, acquirunt. Hieroboam Rex idolis sacrificare cœperat, & adolere incensum super altare: sed manus eius exarruit, nec antequam resipisceret est restituta. Ozias quoque Rex ingressus in templum Domini, adolere voluit incensum, super Altare thymiamatis: sacerdotes ab ista temeritate dehortabantur; quod non ad Regem, sed ad sacerdotes, qui peculiariter ad hoc consecrati essent, pertineret: ipse, quod ab instituto non modo non abstineret, sed prætereà etiam sacerdotibus minaretur, lepra percussus & mortuus est. Oza, Arcam Domini, quæ ruinam minabatur, ne caderet, subleuare volebat: sed quia temerè impuras manus, contra Dei ordinationem, ad sacram Arcam adiecerat, à Deo percussus fuit: vt posteri inde exemplum caperent, nec illius facta imitarentur, cuius miserabilem exitum perhorrescerent. Quam perniciosum fuerit Gedeoni, fortissimo Iudæorum Duci, quod Ephod fabricarit, ministeriumque sacrum obire voluerit, Iudicum cap. 8. & 9. videre est.

Rom. 13. *3. Reg. 13.* *Amb. lib. 2. de virginib.* *2. Paralip. 26.* *Chrysost. ho. 4. de verbis Esaiæ, vidi Dominum.* *2. Reg. 6.*

Propterea maximi potentissimiq; Imperato-

peratores Christiani, de religione & syncero Dei cultu controuersias, ad Ecclesiam Catholicam, ad sacra Episcoporum Concilia, ad iudicia sanctorum Patrum referebant. Cognorant enim, quod Deus per Mosen, Deuteronomij 17. præcepisset: vt Rex librum legis diuinæ manu propria descriptum haberet, accepto exemplari à sacerdotibus generis Leuitici. Significans, quod vera legis diuinæ interpretatio ab Ecclesia esset repetenda, in quo Spiritus sanctus commoratur.

Sub Constantino Magno Arrius hæreticus pacem & religionem perturbabat, contra quem sacratissimum illud Concilium Nicænum celebratum fuit. Imperatorq; seuerissimè edixit, ne quis ea, quæ Concilio placuerant, infringeret, Dei namque Sacerdotes quouis Iudice grauiores videri. A quibus postquã varios iniuriarũ libellos acceperat: Vos, inquit, Deus constituit sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoq; iudicandi: & ideo nos à vobis rectè iudicamur, vos non potestis ab hominibus iudicari. Propter quod Dei solius inter vos expectare iudiciũ, & vestra iurgia, quæcunque sunt, ad illius diuinum referuentur examen. Vos etenim à Deo dati estis Dij, & conueniens non est, vt homo iudi-

cet

cet Deos. Quòd Eusebius lib. 4. de vita Constantini. Ruffinus lib. 1. historiæ Ecclesiasticæ cap. 2. cæterique historici tradiderunt: & Gratianus c. Continua lege, 11. q. 1. repetijt.

Constantini filium Constantium Osius Cordubensis apud Athanasium, epistola ad solitarios, perstruxit. Tibi Deus Imperiũ credidit, nobis quæ sunt Ecclesiæ. Vt enim distincta sunt munera, ita etiam distinctæ agendorum partes.

Valentinianus Imperator aiebat: Non est meum iudiciũ inter Episcopos, quibus Deus animas, vt mihi corpora, tradidit, teste Ambrosio epistola 32. Et Episcopis Bythiniæ Synodum petentibus respondit: Mihi qui in sorte sum plebis, fas non est talia curiosius inquirere. Sacerdotes quibus ista curæ sunt, inter se vbicunque voluerint, conueniant, & Synodum pro dogmate corrigendo habeant. Apud Sozomenum lib. 6. cap. 7. Et Episcopos Italiæ hortaturus, vt mortuo Auxentio Mediolanensi Episcopo Arriano alium eligerent: Talem, inquit, in Pontificali sede collocate, cui & nos qui gubernamus Imperium syncerè nostra capita submittamus.

Cumque Synodus illi potestatem daret talem eligendi, ad se hoc non pertinere

nere dixit. Sed postquam Ambrosium Prætorem suum à synodo electum audiuit: Deo gratias egit, quod illi animas hominum commisisset, cui ipse corpora commiserat. Vt apud Theodoretum lib. 4. historiæ Ecclesiasticæ ca. 5. 6. & 7. apud Gratianum c. Valentinianus, distinct. 63. scriptum extat.

Valentiniani filius, alter Valentinianus Ecclesiasticæ disciplinæ, propter minorem ætatem, imperitus, authoritatem suam inter Catholicos & Arrianos in religionis negotio interponere volebat: sed Ambrosius eum his verbis castigauit: Quando audisti clementissime Imperator, in caussa fidei laicos de Episcopo iudicasse? Itané ergo quadam adulatione curuamur, vt sacerdotalis Iuris simus immemores, & quod Deus donauit mihi, hoc ipse alijs putem esse credendum? Certè si vel scripturarum seriem diuinarum, vel vetera tempora retractemus, quis est qui abnuat in caussa fidei, in caussa inquam fidei, Episcopos solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis iudicare?

Epistol. 32. & in orat. de basilicis tradendis.

Rursus in oratione de basilicis tradendis. c. Conuenior. 23. q. 8. Caussam fidei in Ecclesia agendam quis abnuat?

Noli

Noli grauare te Imperator, putes vt te in ea quæ diuina sunt, imperiale aliquid ius habere: noli te extollere, sed si vis diutius imperare, esto Deo subiectus. Scriptum est enim: Quæ Dei Deo, quæ Cæsaris Cæsari. Ad Imperatores palatia pertinent, ad sacerdotes Ecclesiæ. Publicorum tibi mœnium Ius commissum est, non sacrorum.

Præclarè Arcadius & Honorius ad Apollodorum Proconsulem Africæ rescripserunt: Quoties de religione agitur, Episcopos conuenit agitare: cęteras verò caussas quæ ad ordinarios cognitores, vel ad vsum publici Iuris pertinent, legibus oportet audiri. Et Theodosius atque Honorius ad Marcellinum: Ea quæ circa catholicam fidem vel ordinauit antiquitas vel parentum nostrorum authoritas religiosa constituit, vel nostra serenitas roborauit, nouella superstitione remota, integra & inuiolata custodire pręcipimus. Rursus ad Præfectum Prætorio Illyrico: Omni innouatione cessante, vetustatẽ & canones pristinos Ecclesiasticos, qui vsq; nũc tenuerũt, etiã per omnes Illyrici prouincias seruari pręcipimus: vt si quid dubietatis emerserit, id oporteat (nõ absq; sciẽtia viri reuerẽdissimi, sacrosanctæ legis Antistitis, Ecclesię vrbis

L. vlt. C. eod.

Con-

Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur) conuentui sacerdotali, sanctoque iudicio reseruari.

L. vlt. C. de sancta trinit. & fide cath.

Iustinianus quoque Imperator ad Ioannem Pontificem Maximum scripsit: Non patimur quicquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quamuis manifestum & indubitatum sit quod mouetur, vt non etiam vestræ innotescat sanctitati, quæ caput est omnium Ecclesiarum,

Huc referenda est Felicis ad Principem quendam epistola apud Gratianum, cap. Certum est, distinct. 10. Certum est hoc rebus vestris esse salutare, vt cum de caussis Dei agitur, iuxta ipsius constitutionem, regiam voluntatem, regiam voluntatem sacerdotibus *Christi* studeatis subdere, non præferre, & sacrosancta per eorum præsules potius discere, quam docere: Ecclesiasticam formã sequi, non huic, humanitus obsequendo, iura præfigere; neque in eius sanctionibus velle dominari, cuius clementiæ Deus voluit tuæ piæ deuotionis colla submittere: ne dum mensura cœlestis dispensationis exceditur, eatur in contumeliam disponentis.

Nicolaus 1. ad Michaelem Imperatorem rescripsit: Imperium vestrum suis pub-

publicæ rei quotidianis administratio-nibus debet esse contentum: non vsurpare quæ sacerdotibus Domini solum conueniunt. Et: Mediator Dei & hominum homo Christus Iesus sic actibus proprijs & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusq; discreuit: vt spiritualis actio à carnalibus distaret incursibus, vt Deo militans minimè secularibus negotijs se implicaret: & vicissim, ne ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset secularibus negotijs implicatus. Vtrumque refert Gratianus cap. Imperium. cap. Quoniam, distinct. 10.

In synodo Romana tempore Symmachi Laurentius Mediolanensis Episcopus dixit: Non licuit laicis statuendi in Ecclesia, pręter Romanum Pontificem habere aliquam potestatem: quos obsequẽdi manet necessitas, non Auctoritas imperandi. Ipsaque synodus dixit: Licet incertum non habeatur, hanc ipsam scripturam nullius esse momenti: verùm etiã etsi aliqua posset ratione subsistere, modis omnibus in synodali conuentu eneruari conueniebat, & in irritum deduci: ne in exemplum remaneret præsumendi quibuslibet laicis, quamuis religiosis & potentibus, in quacunque ciuitate, quolibet modo, aliquid decernere de *c. 1. dist. 96 c. non placuit 16. q. 7.*

Ecclesiasticis facultatibus, quarum solis sacerdotibus indiscusse à Deo cura commissa docetur. Rursus Nicolaus ad Michaelem Augustum Denique hi, quibus tantum humanis rebus, non diuinis præesse permissum est, quomodo de his, per quæ diuina ministrãtur, iudicare præsumant, penitus ignoramus.

Can. denique, distinct. 96.

Similiter Gregorius: Quis dubitet sacerdotes Christi Regum & Principum, omniũq; fidelium Patres & magistros cẽseri? Nonne miserabilis insaniæ esse cognoscitur, si filius patrem, discipulus magistrum sibi conetur subiugare? & iniquis obligationibus illum suæ potestati subijcere, à quo credit non solùm in terra, sed etiam in cœlis, se ligari posse & solui? Et Ioannes Pontifex apud Gratianum: Si Imperator Catholicus est, filius est, non præsul Ecclesiæ, quod ad religionem cõpetit, discere ei conuenit, non docere. Habet priuilegia suæ potestatis, quæ administrandis legibus publicis diuinitus consecutus est: & eius beneficijs non ingratus, contra dispositionem cœlestis ordinis, nil vsurpet. Ad sacerdotes enim voluit Deus, quæ Ecclesiæ disponenda sunt pertinere, non ad seculi potestates, quas Ecclesię suę sacerdotibus voluit esse subiectas. Non sibi ergo vendicent Ius alienum,

c. quis dubitet distinct. 96.

ca. Imperator distinct. 96.

num,& ministerium, quod alteri deputatum est. Non legibus publicis, non à potestatibus seculi, sed à Pontificibus & sacerdotibus omnipotens Deus Christianæ religionis clericos & sacerdotes voluit ordinari, & discuti, & recipi de errore remeantes. Imperatores Christiani subdere debent suas constitutiones Ecclesiasticis Præsulibus, non præferre.

Damasus, perpetuæ damnationi obnoxios forè profitetur, qui à sanctis patribus de religione salubriter constituta, euertere atque violare tentauerint. *c. vlt. 10. q. 1.*

Gregorius ad Mauritium: diuinis, inquit, eloquijs sacerdotes aliquando dij, aliquando Angeli vocantur. Quid ergo mirum, si Christianus Imperator veros Dei sacedotes honoret, dum Pagani Principes honorem impendere sacerdotibus eorum nouerunt, qui dijs ligneis & lapidibus seruiebant? *Can. sacerdotibus 11. q. 1.*

Eodem pertinet Innocentij III. Epistola decretalis: Attendentes quòd laicis, etiam religiosis, super Ecclesijs & personis Ecclesiasticis nulla sit attributa facultas, quos obsequendi manet necessitas, non authoritas imperãdi: à quibus si quid motu proprio statutũ fuerit, quod Ecclesiarũ etiã respiciat commodũ & fauorẽ,

 nullius

nullius firmitatis existit: nisi ab Ecclesia fuerit approbatum.

Sic B. Augustini sententia ad Vincentium Donatistam, in c. Non inuenitur. 23. q. 4. intelligenda erit: Quis vestrum non laudat leges ab Imperatoribus datas, aduersus sacrificia paganorum? Illas enim Ecclesia ferri concupiuit, vel ab Imperatoribus latas approbauit. Alioqui memorabilis est canon, Si quis Principum, 16. q. 7. *Si* quis Principum vel aliorum laicorum dispositionem vel dominationem rerum siue possessionū Ecclesiasticarū sibi vendicauerit, vt sacrilegus iudicetur. Et capit. 2. ext. de iudicijs: Decernimus, vt Laici Ecclesiastica tractare negotia non præsumant: sed Episcopi, Abbates, Archiepiscopi, & alij Ecclesiarum Prælati de negotijs Ecclesiasticis, maximè de illis, quæ spiritualia esse noscuntur, laicorum iudicio non disponant. Nec propter eorum prohibitionem Ecclesiasticam dimittant iustitiam exercere. Et c. Tua §. 1. ext. de decimis: Cùm Laicis nulla sit de spiritualibus cōcedēdi vel disponendi facultas: Imperialis concessio, quantumcunque generaliter fiat, neminem potest à solutione decimarum eximere, quæ diuina constitutio-

tutione debentur. Vbi glossa atq; Doctores annotârunt, quatenus vel ex promissione, vel ex priuilegio Laici de rebus fidei & Ecclesiasticis negotijs constituere queant.

De Ecclesiarum fundatoribus atque patronis Concilium Toletanum 4. apud Gratianum c. Nouerint. 10. q. 1. decreuit; Nouerint conditores basilicarum in rebus, quas Ecclesiæ contulerunt, nullam se potestatem habere, sed iuxta canonũ instituta, sicut Ecclesiam, ita & doté eius ad Ordinationẽ Episcopi pertinere. Plures ibi canones in eandem sententiã recitantur. Idem c. Piæ mentis, c. Frigentius. 16. q. 7. alijsq; infinitis Iuris canonici locis confirmatur.

Diuinæ legis author Moses breui tempore à populo in montem ascensurus: Habetis, inquit, Aaron & Hur vobiscũ, si quid natum fuerit quæstionis, referetis ad eos. Exod. 24. Et tandem lata lege pręcepit, vt arduis de rebus summus Pontifex, & sacerdotes generis Leuitici consulerentur. Deuterononij 17. Labia enim sacerdotum custodiunt scientiam, & legem Dei populus requiret ex ore illorum. Malachiæ 2.

Ex Babylonica captiuitate reuersi Iudæi, cùm Ezdras sacerdos ipsis diuinas le-

ges propoſuiſſet, ipſum, qui illas omnium optimè intelligere credebatur, quique alter earum author extiterat, rogabant, vt interpretaretur. Nehemiæ 8.

Prædicatur quidem Ezechias rex. 4. Reg. 18. quod æneum ſerpentem, cui per ſummam impietatem diuinos honores Iudæi deferebant, auferri, veramque religionem inſtaurari præceperit: verùm hoc non per ſeſe, nec temerè, ſed à Deo peculiariter admonitus, de ſacerdotum & Prophetarum conſilio auxilioque feciſſe perhibetur. Sicut Iudas Machabæus laudatur, 1. Machab. 4. quòd profanatum templum repurgârit: ſed per ſacerdotes: quodque de lapidibus altaris holocauſtorum, nihil temerè ſtatuerit, ſed repoſuerit, donec veniret Propheta, & reſpóderet de ijs.

Imò Philiſtæi, ſcelerati & impij homines, de remittenda Arca Domini, ſacerdotes ſuos atque diuinos conſulebantr eorumque præceptis in re tanta libente obtemperabant. 1. Reg. 6.

Apud veteres in Paganiſmo Romanos multi ſacerdotes & flamines habebantur, quorum ſupremus Pontifex maximus vocabatur, cuius authoritati publica priuataque ſacra ſubiecta erant: qua die, quibus hoſtijs & cæremonijs vtendum eſſet, ille

ille præſcribebat: ſi de religione, de ſacris, aut cæremonijs diſſenſio eſſet, ipſe conſulebatur: & quod talibus de rebus Pontifices decreuiſſent, id ſatis ſanctum, ſatis auguſtum, religioſumque S. P. Q. R. iudicabatur: quod Pomponius Lætus cap. 10. & Feneſtella cap. 8. de ſacerdotijs Romanis, Alexander Sardus lib. 3. de moribus gentium, cap. 17. Duarenus lib. 1. de ſacris Eccleſiæ miniſterijs, cap. vlt. cæterique innumeri ferè authores memoriæ prodiderunt.

Vnde M. T. Cicero, de Aruſpicum reſponſis: Ego primũ habeo authores ac magiſtros religionum colendarum Maiores noſtros, quorum mihi tanta fuiſſe ſapiẽtia videtur, vt ſatis ſuperq; prudentes ſint, qui illorum prudentiam non dicam aſſequi, ſed quanta fuerit perſpicere poſsint. Hi ſtatas ſolenneſque cæremonias pontificatu contineri putauerunt. Et Balbus apud Ciceronẽ, li. 2. de natura Deorũ. Mallem audire Cottam; eſt enim Philoſophi & Pontificis de dijs habere non errantẽ & vagã, ſed certam ſtabilemq; ſententiam. Et ipſe Cotta, li. 3. de natura Deorum: Nec me ex ea opinione, quã à maioribus accepi, de cultu Deorum immortalium, vllius vnquam oratio docti vel indocti mouebit: ſed cùm de religione agitur, T.

Coruncanum. P. Scæuolam, Pontifices maximos, non Senonem, aut Cleantem, aut Chrysippum sequor: habeoque C. Lælium augurem, eundem sapientem, quem potiùs audiam de religione dicentem, quàm quemcunq; principem Stoicorum.

Tertio autem Paradoxo asseuerat, de bonis & malis rebus à Philosophis, hominibus sapientissimis; & earum rerum cognitione perpolitis, non à baiulis atq; operarijs esse quærendum.

Alexander Seuerus Romanorum Imperator, teste Lampridio, controuersias de æquo & bono ad Iurisconsultos referebat, de aliorum Principum rebus gestis consilijsque, historicos, de re bellica expertissimos milites, de rebus sacris Theologos, interrogabat. Omninoque singulis de rebus interrogandos, qui veram illarum scientiam profitentur, longoque vsu consecuti sunt, libro primo Officiorum scholasticorum pluribus verbis edisserui. Viderint quàm prudenter agant illi, qui sacratissimæ religionis caussam, qua nulla maior atque difficilior, grauioreque cum periculo coniuncta est, Ecclesię & Collegiorum, Cœnobiorumque instaurationem, ad homines imperitos, & inexpertos reijciunt. Vnde aliter fieri nō

potest,

potest, quàm semper euenisse omnium temporum historiæ loquuntur, & multa opulentissima regna, florentissimæque Prouinciæ maximo cum dolore expertæ fuerunt: vt pernicissimæ hæreses, pacis & tranquillitatis publicæ, omniumq́; optimarum rerum perturbatio vbique cerneretur.

Tempore Valentis Imperatoris Demostheni cuidā rei culinariȩ Imperatoris magister, de sacra religione, quam ipse prorsus ignorabat, temerè differenti, Basilius respondit: Tuum est curare iusculorum condimenta: nequis enim cum ita sordidatis auribus exaudire tractationes dogmatum diuinorum.

Theodoretus lib. 4. hist. 19.

Pulchrè igitur in Ecclesia Dei & republica Christiana agetur, si Iurisdictiones non confundantur: nec alter ordo alterius officium perturbet, suam verò Spartam omnes diligenter exornent.

Basilius epist. 128. Duarum li. 1. de Eccle. minist. Osor. l. 7. de Instit. priac.

Ab Episcopis verò & ordinarijs visitatoribus primo tempore omnia Monasteria collegiaque, per graues & pios, doctosque viros instaurentur: ne seculares Principes de ipsorum negligentia iustè conquerēdi habeant occasionem. Veterē pietatem, & priscam sanctimoniam reuocare summoperè expediret, vtilissimum quoque foret, antiquum Ecclesiasticæ

 discipli-

disciplinæ rigorem resuscitari: verùm adeò dura difficilisque est præsentium temporum conditio, vt nec statim omnibus, nec commune vbique, remedium possit adhiberi, nec omnes abusus, omniaque vitia, quæ longo tempore irrepserũt, statim eradicari queant. Nihil tamẽ prætermittendum erit, quod salutem aliquam videatur allaturam: nec differendum vlteriùs, ne quod vel integrum hactenús permansit, vel mediocre solum vulnus accepit, inficiatur.

Concil. Tridẽt sess. 25. ca. 21.

Can. frater nitatis, 34. dist.

Pelagius Pontifex ad Episcopum Florẽtinum rescripsit: Quamuis multa sunt, quæ obseruari cauonicæ iubeat sublimitatis authoritas, tamen defectus nostri temporis, quando non solùm merita, sed & corpora ipsa hominum defecerunt, districtionis illius non patitur manere censuram. Prudenter quidem à visitatoribus agendum est, considerandum tamen est, faciliùs antiquas leges retineri, quàm semel intermissas aliquando restitui.

Gratianus ca. Licet, dist. 45.

Huc pertinet illud Leonis: Licet nonnunquam accidant, quę in sacerdotalibus sunt reprehendenda personis, plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia, quã seueritas: plus exhortatio, quàm comminatio: plus charitas, quàm potestas. Sed ab his, qui quæ sua sunt quærunt, non quæ

Iesu Christi, facilè ab hac lege discediṭur: & dum dominari magis quàm consulere subditis placet, honor inflat in superbiam, & quod prouisum est ad concordiam, tendit ad noxam.

Et hoc Gregorij: Omnis qui iustè iudicat, stateram in manu gestat, in vtroque penso, iustitiam & misericordiam portat. Et alibi: Disciplina vel misericordia multum destituitur, si vna sine altera teneatur: sed circa subditos inesse debet rectoribus, & iustè consulens misericordia, & piè sæuiens disciplina. De modo exercendi disciplinam Aristæas noster pertractat.

Qualem primi cœnobitæ disciplinam habuerint, tempore Basilij Magni, ex his legibus atque statutis apparet.

DIVI BASILII MAGNI POENAE, in delinquentes exercitatores pietatis statutæ.

I. Si quis sanus corpore neglexerit orationes, aut ediscere psalmos, prætexens pretextus in peccatis, hic excommunicetur, aut ieiunet hebdomadannam.

II. Si quis redarguatur ob errorem cum dilectione, & non susceperit reprehensionem cum omni reuerentia, rogans ac petens veniam propter delicta: etiam

ipse

ipſe excommunicetur hebdomada vnam.

III. Si quis conſcius fuerit alicui in peccato, & nō correxerit ipſū, aut redarguerit in pace cum charitate in Chriſto, ſed cum triſtitia ac moleſtia, velut qui triumphum magis ducat de fratre, quàm qui curet auctorem peccati: etiam ipſe ſimul excōmunicetur cum eo qui deprehenſus eſt in peccato, ad hebdomadas duas: quia velut hoſtis, non vt frater reprehendit.

IIII. Si quis dum pro viribus à fratre mandata accipit, contumelia afficiat, aut contradicat, & non obediat cum omni in Chriſto gaudio, velut certum faciens ipſum de voluntate ſua, ſimiliter excommunicetur hebdomada vnam.

V. Si quis inaniter garriat, aut facetijs ludat, non ſeruans cum timore ac tremore doctrinam beati Pauli & Euangeliorum: etiam ipſe ercommunicetur hebdomada vnam.

VI. Si quis præter eſt & non aliud iusiurandum iuret, etiam ipſe hebdomada vnam excommunicetur.

VII. Si quis conſcius alicui fratri erroris, poſtea in medium progreſſo exprobrarit, velut obiter glorians ac ſe oſtentans: etiam ipſe velut incondolens & in

alienis

alienis malis gaudens, hebdomada vnam excommunicetur.

VIII. Si quis concius fuerit alicui de peccato, & videt ipsũ indifferenter ferre, & non cum cordis contritione ac multis lachrymis placare Deum, adhortetur & admoneat ipsum vt pœnitentiam agat, & pœnitentiæ opera ostendat. Si verò his factis, negligens fuerit ille suæ salutis, talis excommunicetur penitus à congregatione. Modicum enim fermentum totam massam fermentat, velut sanctus ille dixit.

IX. Si quis progrediatur citra necessarias causas intempestiuè circumiens, talis excommunicetur, vt quiescant in domo pedes ipsius, velut scriptum est.

X. Si quis temere irascatur, & non e vestigio consoletur fratrem quem contristauit, vt dimittat ipsi peccatum, quod in ipsum peccauit, excommunicetur hebdomada vnam.

XI. Si quis iniuria affectus fuerit à fratre, & inhortatus à congregatione non remiserit peccatum, recordatus eius qui dicit, Si quis aduersus aliquem habuerit querelam, quemadmodũ & Christus condonauit: & ipse similiter excommunicetur hebdomada vnam.

POENAE

POENAE IN REGVLARES VIRgines statutae.

I. Quæ iurauit vulgare iusiurandum; excommunicetur hebdomadas duas.

II. Quæ maledixit alicui ex senioribus, cui res exercitatoriæ domus curandæ commissæ sunt, excõmunicetur hebdomada vnam.

III. Quæ detrahit sorori, dicens aliquid intentione ipsam calumniandi, excommunicetur hebdomada vnam.

IIII. Quæ vulgarem aliquam contumeliam intulit, excommunicetur hebdomada vnam.

V. Quæ contra sororem absentem dicit intentione gubernandi, exceptis senioribus, quę rebus curandis pręfectę sunt, & quę alia susurrans comperta fuerit, excommunicetur hebdomada vnam.

VI. Quæ circa necessariam causam intempestiuum colloquium proponens, inaniter garrit, excommunicetur hebdomada vnam.

VII. Quæ facetias loquitur, aut risum indecorum mouet, excommunicetur hebdomada vnam.

VIII. Quæ in opere ministerij existens: & necessarium vsum habens, cum proxima colloquetur, aut clamore aut teme-

temerario ſermone, excommunicetur hebdomada vnam.

IX. Quæ defendit eam quæ condemnata eſt ob errorem, ab his quibus adminiſtratio & cura rerum demãdata eſt, ſimul excommunicetur cum illa quã defendit hebdomadas duas.

X. Quæ cum aliqua forinſecus accedẽte colloquetur, priuſquam permiſſum ipſi fuerit ab ea cui cura demandata eſt, in omni bonæ diſciplinæ poteſtate, ſeparetur hebdomada vnam.

XI. Quæ reperta fuerit murmurans ob anguſtiam rerum neceſſariarum, aut ob laborem operum, ſeparetur ſiue excommunicetur hebdomada vnam.

XII. Quæ reluctatur præcepto præfectarum, excommunicetur hebdomada vnam.

XIII. Quæ contemptim non quieta videlicet implet præceptum, excommunicetur hebdomada vnam.

XIIII. Quæ ſe effert ac iactat, ſemel atq; iterum commonefacta, coram præfecto redarguatur.

XV. Quæ citra voluntatem præfectarum curæ publicæ, ad matrem aut ſororem abierit, excommunicetur hebdomada vnam.

XVI. Quæ maligno oculi nutu pro-

ximæ,

ximæ molesta est, excõmunicetur hebdomada vnam,

XVII. Quæ post absolutam communionem cum aliqua externa muliere cõuersatur, separetur hebdomadas duas.

XVIII. Quę ab opere ad opus transit, citra iussionem earũ quibus cura rerum demandata est, excommunicetur hebdomada vnam.

XIX. Quæ pœnam reiecerit, aut contradixerit, aut murmurauerit, non agnoscens suam ipsius vtilitatem in correctione, excommunicetur hebdomadas duas.

D. ANSELMI ARCHIEPISCOPI CANTVARIENSIS, CARMEN diuinum de mundi contemptu, vita Monachorum, adeoq; Christianorum omnium.

QVid deceat monachum, vel qualis debeat esse,
Qui iubet vt dicam, porrigat ipse manum.
Non tonsura facit monachũ, nõ horrida vestis,
Sed virtus animi, perpetuusq; rigor.
Mens humilis, mundi contemptus, vita pudica,
Sanctaq; sobrietas, hæc faciunt monachum.
Hæc vos in cœlum monachi quadriga leuabit,
Hæc post hanc vitam præmia summa dabit.

Nil

Nil tonsura iuuat, iuuat aut vilissima vestis,
Si lupus es, quamuis esse videris ouis.
Nam falli possunt homines, sed fallere Christū,
(Qui nullum fallit) nemo potest hominum.
Ille quidem fucum simulatæ relligionis
Damnat, & in reprobis moribus esse nequit.
Vouistis fratres? vouistis? vestra rogamus
Viuite solliciti reddere vota Deo.
In maiestatem diuinam peccat abundè,
Quisquis quæ non vult reddere, vota vouet.
Vouistis Domino, vestros conuertere mores,
Iam non peccetis, sit modus & vitijs.
Nūc humilis viuat, qui vixerat antè superbus,
Sit castus, quisquis luxuriosus erat.
Quærebat census aliquis? captabat honores?
Huic iam vilescant census, honosq; sibi.
Gaudebat dapibus, gaudebat diuite mensa?
Nunc tenuem victum sobria cœna dabit.
Ille suis lætus successibus esse solebat,
Nunc lachrymis culpas diluat ipse suas.
Ostro conspicuus, gemmis insignis & auro,
Veste modò vili squalida membra tegat.
Verbosus taceat, mitescat feruidus ira,
Inuidus inuidiæ dira venena vomat.
Cuiq; prius cædes placuit, placuêre rapinæ,
Nunc pius, & mitis pacis amator erit.
Quisquis adulantum ventosa laude tumebat,
Nunc hominum laudes æstimet esse nihil.
Et qui spontè malus, gratisq; nocere solebat,
Nunc etiam læsus, vtilis esse velit.

Ad lites facilis fuit hic, ad iurgia præceps,
Fortiter alterius nunc maledicta ferat.
Non hunc contemptus, non hunc iniuria frangat,
Omnia robusto corde molesta ferat.
Pax, animiq́ quies inter conuicia duret,
Nam fortem rerum nulla procella mouet.
Hæc veniam fratres conuersio vera meretur,
Hæc valet offensum flectere vita Deum.
Funestum monacho est, quicquid malè suggerit hostis,
Et conatur eum fallere mille modis.
Esse Deum credat præsentem semper, vbiq́,
Nec se si peccet, posse latere putet.
Cuncta scit, atq́ videt, nec quicquã præterit illũ,
Omnia sunt oculis nuda & aperta suis.
Cùm quid turpe facit, qui me spectante ruberet,
Cur spectante Deo non magis ipse rubet?
Si patriæ iudex sciret sua facta, timeret,
Si dominus rerum, cur nihil ergo timet?
Sed tacet, & differt, & nondum crimina punit.
Puniet, & meritis arbiter æquus erit.
Propositum vitæ monachi seruate rigorem,
Nec pigeat paruo tempore parua pati.
Exiguus labor est, sed merces magna laboris:
Præterit ille citò, præmia fine carent.
Ergo Deo melius si nil cognoscitis esse,
Immò si summum creditis esse bonum:
Contemptis mundi rebus labentibus istis,
Iam sint in solo gaudia vestra Deo.
Et mihi quæ possunt amitti nulla videntur,

Nec

Nec longum quicquid desinit esse reor.
Nam quid honor? quid opes? quid gloria? quidue
iuuentus?
Forma, genus, vires, fœmina, vestis, ager?
Magna potentia, multa scientia, falsa voluptas,
Vita quid, & nostri corporis ista salus?
Nō amo quod pestis, quod fur, quod surripit ho-
Et quæ si parcant, aspera mors adimit. (stis,
Quis poterit fari, quis scribere, quis meditari?
Quæ dabis in cœlis præmia Christe tuis?
Quisquis ad hæc igitur paradysi gaudia tendis,
Sedulus angustam nunc age disce viam.
Ne laxes vitijs angustæ mentis habenas,
Diuini semper fræna timoris habe.
Expecta Dominum, formida iudicis iram,
Et quod promittit rex tibi, mitis ama.
Paruulus esto vide, mentis depone tumorem,
Porta Dei nullum qui tumet accipiet.
Summa quidem virtus monachi, parere Priori,
Ferre iugum normæ, seq; negare sibi.
Quicquid præcipiet, mox & sine murmure serua,
Peccatum solum dedecus esse puta.
Non vilis vestis, non te locus vltimus angat,
Sæpè tui stultos ordinis ista mouent.
Sed si nos sanè sapimus, si vera fatemur,
Aggreditur virtus ardua, dura probat.
Qui sibi vilescit, qui se nihil æstimat esse,
Et timet, & mundi labilis alta fugit:
Hic est & sapiens, & cœlo proximus iste,
Non sine re monachi nomen inane gerit.

Si vult ditari, varios si quærit honores,
Induit occultum pellis ouina lupum.
Sed qui cuncta videt mundi pius arbiter, ille
Nouit oues, tacitos nouit & ipse lupos.
Hæc ergo monachus labijs & corde frequentet,
Te mihi te solum da Deus, & satis est.
O certè felix possessio, quæq; beatum
Sola facit, miserum cætera pondus habent.

D. DOMINICI CARTHVSIANI EXHORTATIO AD POENITENTIAM.

Homo Dei creatura,
cur in carne moritura
est tam parua tibi cura
pro æterna gloria?
Illa quanta sit si scires,
præter eam nil sitires,
nec mundana sic ambires,
vana, transitoria.
Etsi pœnas infernales
agnouisses quæ & quales,
tuos vsque carnales
appetitus frangeres.
Et innumera peccata,
dicta, facta, cogitata,
mente tota consternata
meritò deplangeres.
Tot sunt gaudia Sanctorum,
tot tormenta reproborum,
quòd immanitas amborum
nullo sensu capitur.
Donèc anima post mortem
aut bonorum sumat sortem,
aut malorum ad cohortem
improuisè rapitur.
Quando caro sepelitur,
hen de spiritu nil scitur:
vtrum gaudet an punitur,
non fit magna mentio
Luctus quidem simulatur,
sed substantia vastatur,
in propinquis generatur
zelus & contentio.
Mors est bonis, mors est malis,
sed sors nimis inæqualis
subinfertur, æternalis
vitæ vel interitus.
Exequiæ si celebrantur,
si vel noti conuiuantur,
nil defuncto suffragantur,
si tunc est immeritus.
Nullum tempus pœnitendi,
mora nulla reuertendi,
nec tunc locus fugiendi
miseris supererit.

Si

Si vis sursum detraheris,
de abyssis extraheris,
Iudici vt præsenteris,
nihil tibi proderit.
Si non Iesum dilexisti,
nec Mariæ seruiuisti,
nec patronum quæsiuisti
tibi in subsidium:
Quis orabit pro delicto?
quis spondebit pro conuicto?
quis in iudicio tam stricto
fiet in præsidium?
Pacis Angeli astabunt,
sicut scriptum est, plorabunt,
iustam tamen approbabunt
iudicis sententiam.
Et quod sonat magis durè,
omnes Dei creaturæ
aggrauabunt iusto iure
ream conscientiam.
Sed hæc factis ex scelestis
est sui ipsius testis,
nullam iudicis in gestis
intuens iniuriam.
Tunc horribiles tortores
tot incutient terrores,
vt iam sentiens dolores
vertatur in furiam:
Tunc à bonis reprobata,
in seipsa desperata,
anima sic desolata
in profundum mergitur.
Vbi chaos hoc firmatur,
vt nunquam egrediatur:
sicut Abraham testatur,
huc illuc non pergitur.

O quæ lingua vel narrare,
vel quis sensus cogitare,
quis vel audet numerare
mala multiplicia:
Quæ damnandis sunt parata,
& diuersis deputata,
prout singula peccata
exigunt & vitia?
Ignis frigus procellarum,
sulphur fœtor tenebrarum,
iugis luctus animarum
pars earum calicis.
Sempiterna mors, dracones,
fames, dæmones, bufones,
amarissimos agones
superaddunt miseris.
Tot sunt loca tenebrosa,
tot tormenta monstrosa,
quot hac terra spaciosa
atque visibilia.
Quasi parum sint miranda,
nec ad illa comparanda,
ista quippe enarranda,
hæc indicibilia.
Sic lætitia Sanctorum,
iucunditas Angelorum,
Dei gloria Deorum
est inenarrabilis.
Eris clarè Deum videns,
fruens & amore tenens,
Potens, sciens, placēs, gaudēs,
fulgens, liber, agilis.
Vbi Conditoris tui
vultu semper possis frui:
felix prorsus, illa cui
visio conceditur.

A qua nunquam separatur,
sed perpetuò lætatur,
mali nihil formidatur,
nec quis ibi læditur.
Illic Angelorum chori,
Sancti faciè decori,
viuere & nunquam mori,
mortis nec memoria.
In æternum sed gaudere,
summo bono inhærere,
cuncta bona poßidere
in æterna gloria.
Nunquam auris hic audiuit,
nec videre quisquam sciuit,
solum qui in cœlis viuit
scit experientia.
Quid à malis liberati,
& in gloria locati,
ipsi poßident beati,
in Christi præsentia.
Sed his paucis propalatis,
partim tactis & narratis,
quæ tum sanctis, tũ damnatis,
præparata legimus.
Iam prudentius agamus,
sanctam vitam eligamus,
in hoc mundo defleamus,
mala quæ peregimus.
Non viuamus vt iumenta,
ne post mortem ad tormenta,
veniamus & lamenta
intolerabilia.
Modò veniam precemur,
mortem Christi meditemur,
ad superna præparemur
desiderabilia.
Ecce mundus euanescit,
decor eius iam marcescit,
& quotidie vilescit,
fallax eius gloria.
Quæ demergit ad inferna,
ergo gloria superna,
vita nobis sempiterna
iugis sit memoria.
Vt defuncti subleuemur,
cum cœlestibus lætemur,
& in Deo gloriemur
summè delectabili.
Qui solus glorificandus
est, amandus & optandus,
laudeque magnificandus
est interminabili. Amen.

D. Brunonis Carthusianorum Patriarchæ ELEGIA.

Mortales Dominus cunctos in luce creauit,
Vt capiant meritis gaudia summa poli.
Felix ille quidem, qui mentem iugiter illuc
Dirigit, atque vigil noxia quæq; cauet.
Nec tamen infelix, sceleris quem pœnitet acti,
Quiq; suum facinus plangere sæpe solet.
Sed viuunt homines tanquam mors nulla sequatur,
Et velut infernus fabula vana foret.
Cùm doceat sensus mortales morte resolui,
Atq; erebi pœnas pagina sacra probet.
Quas qui non metuit, infelix prorsus & amens
Viuit, & extinctus sentiet ille rogum.
Sic igitur cuncti mortales viuere curent,
Vt nihil inferni sit metuenda palus.

FINIS.

Subiecta Censuræ omnia sunt Ecclesiæ:
Laudet profanus an improbet, nihil moror.